

ЗБОРНИК ЗАКОНА И УРЕДАБА У КЊАЖЕСТВУ СРБИЈИ У ДОСАДАЊИМ ЗБОРНИЦИМА НЕШТАМПАНИХ А ИЗДАТИХ

ОД 2. ФЕБРУАРА 1835. ДО 23. ОКТОБРА 1875. ГОД, 1877.

Садржај

1835. г.

1. Устав кнежевине Србије издан Књазом Милошем са народном скупштином сретенском
2. Указ о саставу државног савета и кнежевог кабинета, где су прописане и дужности појединих министара
3. Указ о давању касапница под аренду и о правима, дужностима и казнима арендатора
4. Пропис за парнице о њивама, ливадама, крчевинама и међама
5. Решење, којим се укида кулук капетанима, кметовима и манастирима; но капетанима и кметовима да људи само ливаде косе, колико им је потребно за домаћу стоку, а манастирима ако хоће, под напојницу
6. Устројство државног савета
7. Форма званичне преписке за све власти у Србији и титуле појединих надлежатељства
8. Указ, да свака пореска глава по 1 дан у години кулучи кметовима или уместо тога да им плати 1 дванцик у име плате
9. Указ, којим се алије и пустаре оглашују за државна добра и забрањује пуштање стоке у туђ атар
10. Указ, којим се даје привилегија државној штампарији да само она новине, календаре, забавнике и књиге црквене и школске печата и издаје
11. Решење савета, којим се прописују дужности полицијским властима
12. Решење о томе да се прирез за окружне трошкове наплаћени несме трошити без решења савета

1836. г.

1. Решење о сечењу шуме за домаћу потребу и о попаши суседних села
2. Решење којим се забрањује сечење родне горе
3. Решење, којим се заводе шумари
4. Законско наређење, које опредељава права између господара плацева и господара на тим плацевима од ранијих времена подигнутих зграда, кога се судови при суђењу придржавати имају
5. Решење о грађењу ћуприја на друмовима и рекама
6. Предпис да се страни поданици не примају у државну службу ако немају отпуст од свог поданства; а примљени, ако не прибаве одпуст, да из службе српске изађу
7. Предпис, да се у сваком селу кош подигне и да свака пореска глава количину хране, која се одреди, тачно доноси; а уједно се наређује и поступање са овом храном
8. Указ, да се од парничара за артију по 5 пр. од табака, а за потврђење исправа по 10 кр. сребра наплаћује у име трошка канцеларијског
9. Решење, којим се објашњава наређење у указу од 7. марта 1836. г. о страним поданицима, који су у државној служби, а дошли су са или без пасоша
10. Решење о томе: да се поред зграда исправничества не праве мутваци и арови за потребу чиновника, и да се за женскиње апсане подигну; но кључеве од тих апсана да не држе ни чиновници исправничества ни пандури, већ местни полицај
11. Указ о затварању дужника за дуг
12. Устројство глав. казначејства и пропис дужности његових чиновника
13. Да се таксе наплаћиване по указу од 18. марта 1836. свакад о Митрову-дне савету са рачуном подносе
14. Указ, да се од механа варошких и сеоских по 6 талира годишње аренде наплаћује
15. Решење, да сваки чиновник и сваки кмет коме је могуће ергелу подиже и за то мајур изабере бесплатно држи и да мајур народ обрађује
16. Указ, којим се опредељује, које се имање дужниково не може продати за дуг
17. Указ, да се рана, која се у кошеве прибира узима од свакога без разлике

18. Решење, да се аустријски поданици, који у Србију пребегну не издају
19. Решење да конзисторија има титулу „пречестњејша“
20. Указ, којим се објашњава наређење у указу од 29. маја 1836. за новце црквене и пупилске који су пре истог указа на зајам издати
21. Пропис дужности за главног полицаја вароши Крагујевца
22. Решење, да чиновници државног савета званичну тајну чувају и пропис казни за нечувања
23. Решење о преиначењу уредбе од 7. марта 1836. о грађењу ћуприја на друмовима и рекама
24. Указ, којим се оглашавају за српске поданике сви странци који су се без пасоша у време овог указа у Србији затекли, а за странце имају се сматрати само они, који имају пасош од своје државе, и пропис о иступању из српског грађанства
25. Указ о установљењу чиновна: „асесора“ и „вице-асесора“, равних капетану и полу-капетану
26. Решење, да лекари за лечење болесника по 1 цв. наплаћују од имућних, а од сиромашних ништа, а лекове да плаћају сви
27. Пропис дужности за војне команданте, исправничества, среске старешине и њине чиновнике
28. Решење о томе: да се у спору о алијама између два села свагда досуђује једна половина једном, а друга другом селу
29. Решење, да исправничества не смеду преписку водити непосредно и у сношају бити са страним властима, него преко савета
30. Решење, да се крадљивцима сво имање, па и кућа прода за подмирење штета крађом причињених
31. Тарифа златних и сребрних новаца за све касе

1837. г.

1. Указ којим се прописује поступање при давању мњења и суђењу у државом совету
2. Решење, да се на тескере турских поданика, који кроз Србију путују, виза удара
3. Решење да се отровни лекови само у једном дућану под надзором полиције држе и продају по лекарском одобрењу
4. Правила о попису пореских глава; дужности пописне комисије; и ко се за пореску главу сматрати има
5. Указ, да совет сва решења законска и уредбе подноси Књазу на одобрење

6. Решење о установљењу војно-полиц. канцеларије, која је саставни део савета и има засебни круг радње с титулом „висока“ а у једнаком степену с војним командама
7. Указ, којим се прописује начин деловодства у савету и књажевој канцеларији
8. Решење, да пандури исправничества по 1 гр. попутине (мурасела) на 1 сах. наплаћују
9. Указ о униформи војних и осталих чиновника
10. Пропис униформи војних и осталих чиновника
11. Решење, да се пупилно имање само оно продаје, које не може трајати и приходом одржавати се до пунољетства наследника
12. Указ о ушоравању села и о начину ушоравања
13. Указ да се све аренде лицитирају на три године
14. Допуна решења од 6. фебруара 1837. о томе: да надзор над продајом отровних лекова води исправничество а не полиција
15. Указ да се на зајам несме узимати већи интерес од 12%
16. Правила о закључењу супружанства и свршавању тајне брака
17. Указ којим се одређује време званичног рада
18. Указ о разрезу и купљењу данка, којим се допуњују правила о попису пореских глава од 20. фебруара 1837.
19. Указ о допуни уредбе од 6. марта 1837. о униформи чиновника, који врше и војну и грађанску службу
20. Указ, којим се забрањује изигравање лутрије
21. Решење, да сви имућни и кафане и општине држе Српске Новине; па и чиновници од капетана на више; а и надлежatelства по једне
22. Решење, да се на пресудама у случају подељених мњења назначе имена чланова савета, који су које мњење дали
23. Решење, којим се укидају шумари а заводе економи
24. Указ, о томе, како треба у цркви при богослужењу да се понашају сви, а нарочито чиновници
25. Решење о томе, да се на извоз стоке у Аустрију наплаћује ђумручина у корист фонда школског и шпитаљског
26. Указ, да се од странаца трговаца наплаћује такса на трговину под именом патролирања и полицијског чувања
27. Указ, да се од сваке венчанице наплаћује по 1 цванц. за фонд школски и шпитаљски

28. Решење, да се унапредак полицаји не плаћају из државне касе но из општинске и да општине саме себи траже полицају ако кмет ову дужност не може да врши
29. Указ, да полицију у Крагујевцу, као у престолници, плаћа државна каса, а не општина
30. Указ, којим се објашњавају наређења у указу од 29. маја 1836. г. о продаји имања за дуг
31. Решење, да се од сваке пореске главе, узме по 10 ока шенице и 5 ока зоби за израну стојеће војске
32. Решење, којим се понавља уредба од 7. децембра 1832. г. о давању пасоша с тим, да се без пасоша не допушта путовање по Србији
33. Решење, да се кујунције из Турске, који сребрне ствари од лажног сребра доносе, никако у Србију са тим еспапом не пуштају
34. Решење о томе: да нуријаша манастирски раде манастирима на мобу и иначе у мање празнике
35. Указ, којим се укидају економи, а среским старешинама налаже да настојавају, да народ пољске послове уредно ради
36. Указ, да се у будуће савет управителни зове „књажевски савет“; исправничество „магистрат“; а канцеларија књажевска „придворна канцеларија“
37. Указ, којим се установљава „велики суд“ као средњи између магистрата и савета и прописује круг суђења и поступак
38. Указ, којим се ујамчава слобода лична и имовна и проглашује слобода трговине
39. Указ, којим се установљавају сеоски обори, и да свако село постави пољака за чување стоке и усева

1838. г.

1. Указ, којим се укидају телали а уводе добоши за обзнане и продаје, и да се добошарија 1% наплаћује
2. Указ, којим се прописују правила: за уредно руковање са пупилним имањем, дужности турске и таксе за фонд пупиларни
3. Указ, којим се објашњава наређење у указу од 17. фебруара 1838. год. да се и у Београду добошарија наплаћује као и у другим местима, и да чиновници београд. као ни у другим местима немају дијурне, кад излазе у месту на лицитацију
4. Указ, да се стока, која би са стране у Србију сама прешла, одмах враћа преко надлежне пограничне власти, пошто се најпре наплати штета ако је учињена

5. Указ, да се сва дела у војну струку спадајућа предаду војно полицијској канцел. и она да води рачуне о државној шишарки
6. Указ, да се пребегле жене странаца, кад их мужеви потраже, издају
7. Указ, којим се установљава „велика канцеларија“ и за њу звање попечитеља просвештенија и врховног надзиратеља карантина
8. Указ, да рачуноводство прихода државни остане при казначејству главном а расписивање данка при савету, како би се тиме боља контрола водила
9. Указ, да се на сваког коња у мезуланама годишње по 40 тал. из државне касе плаћа, и да су мезулције дужни добре коње држати
10. Решење, да златне портове и црвену чоју на капи не смеју носити, који немају диплому на чин или звање
11. Наредба, издата у споразумљењу са аустријском пограничном влашћу, која одређује места на аустријској обали реке Саве, на којима лађе српске могу пристајати, одмарати се и ноћивати
12. Решење, којим се утврђује ранија наредба, да се бегунци 10 сахати од границе у унутрашњост сместе
13. Указ, да савет мање ствари странца расправља са конзулима страних сила, а политичке сам књаз
14. Решење о томе: да се пупилно имање не сме продавати без одобрења великог суда
15. Решење, којим се опредељују наднице дунђерима и њиховим калфама и шегртима за државне и приватне грађевине
16. Решење, којим се канцеларија војно полицијска раздваја и војна ставља под шефа регуларне војске, а комисаријатска под главнога комисара војног
17. Решење, којим се преиначавају наређења у указу од 11. новембра 1836. да среске старешине не заседавају више у магистратима, но да се занимају дужностима, које су прописане у том указу у надпису I од члана 1–21; даље да не могу кметове за кривице судити, него са извиђајем магистрату спроводити; и да се кметови не могу телесно казнити
18. Решење о томе: да за стране поданике, који нити општинске ни државне трошкове носе, а механе и дућане држе и тиме се користе – плаћају данак и све општинске трошкове они, који им дају дућане и механе под кирију, па то плаћање нека им при наплати кирије урачунају. О томе да воде бригу кметови и власти

1839. г.

1. Указ, којим се узакоњава држање скупштине и о томе допуњава устав од 1838. г.
2. Оставка књаза Милоша
3. Уступање књажевског достојанства књазом Милошем своме сину Милану
4. Решење о томе: да казначеји заступају пред судом правитељство у парницама
5. Решење, да господари бина на туђој земљи подигнутих у случају продаје земље, имају првенствено право одкупа, а дотле да им се кирија повисити не може
6. Указ, да се тужбе за злоупотребе чиновника пре устава учињене непримају и не суде
7. Указ, да се ђумруци недају под аренду но да се ђумрукција и остали персонал државни поставља
8. Указ, да плацеви од турака оставши без сајбије или турски државни плацеви припадну српској држави а вакупски месним црквама
9. Указ, којим се тумачи уредба од 7. марта 1836. г. о примању странаца у државну службу односно професора, инцинира и доктора без отпуста
10. Указ, да се лекарима кад при купању стоке на карантину присуствују по 3 цв. дијурне плаћа
11. Решење да се у сваком селу само по један дућан отвори и да онај, ко га отвори, плаћа општини 50 талира год. аренде
12. Указ, којим се одређују 2000 талира из државне касе за шиљање младића у стране земље на науке
13. Решење о томе: да приватни могу при карантинима меане држати
14. Решење, да меанције у будуће не плаћају аренде него само акциз
15. Уредба о одвојењу лицеја од гимназије. Да лицеј има своју, а гимназија своју управу; о бирању ректора у лицејуму; о деловодству и постављању настојника у лицеуму и овога дужности
16. Решење о томе: да се приход од мандре, који је ђумрук београдски наплаћивао, уступи општинама
17. Указ, којим се наређује да управитеља и секретара полиције београдске држава поставља и плаћа; а општинске судије и два нижа полицаја да сама општина избира и плаћа

18. Указ, да се десетак у државну касу узима на земље иза турака оставше, докле их уживаоци неодкупе
19. Решење о продаји општинских и државних плацева, и о вакупским земљама
20. Решење, да началници окружни и срески само по 1 момка свог могу водити при премештају
21. Указ, којим се плата учитељу бандиста одређује у 400 талира
22. Решење, да се суд београдски подели на два одељења; да се за друго одељење узму лица са стране, којима да се плати подвоз и квартир и по свршетку дела накнада учини због скупљег живљења у Београду

1841. г.

1. Указ, да се сва надлежатељства централне државне управе казначејства и апелационог суда из Крагујевца у Београд преселе
2. Пропис дужности за чин. држ. штампаре
3. Решење о преселењу апелационог суда из Крагујевца у Београд
4. Уредба о пензији чиновника
5. Указ, по коме се жировница од општина одузима и даје каси државној
6. Уредба о тарифи новаца турских и јевропских
7. Указ о повишици данка на 6 талира
8. Прокламација књаза Михаила у којој се разлаже потреба зашто се данак повишава

1842. г.

1. Указ, којим се установљава звање државног фишкала

2. Уредба о таксама свештеника, о побољшању њиховога стања, регулисању парохија, и о давању пароху куће са зградама и одређеним простором земље
3. Уредба о српском приурођењу и одпуштању Срба из њине отаџбине

1844. г.

1. Правила о наплаћивању ђумручких такса

1845. г.

1. Пооштрење уредбе о томе, да се поред казначеја за недостатке у касама осуђују на плаћање и они старији чиновници, који други кључ с њиме држе

1846. г.

1. Решење, да се дијурна комисијама одређеним попеч. правосудија против чиновника плаћа из државне касе па од кривца надокнађује
2. Распис попечит. унутр. дела, којим су прописана правила о поступању полиц. власти са пописаним и распроданим пупиларним имањем

1851. г.

1. Устројство економско-апсанског заведења у Топчидеру издано Министром унутрашњих дела на основу законодавног решења од 29. новембра 1851.

1852. г.

1. Решење о томе, да се данак од сиротних пупила не наплаћује

1855. г.

1. Решење о давању подвоза насељавајућим се Црногорцима
2. Решење да се такса у ђумруку београдском за уношење еспапа у амбар од 10 на 20 пара чар. на центу подигне и одатле да се амалима ђумручким плата повиси
3. Тумачење §. 832 грађ. зак. у смотрењу обвезаности онога, који се на обвезници подписао као јемац и платац, тако да повериоцу стоји на вољи или обоицу или сваког по наособ тужити за наплату дуга
4. Устројство артиљеријске дирекције

1856. г.

1. Решење, којим се поштрава налог полиц. властима о наплаћивању данка од нерадника и лењиваца
2. Решење, којим се поштрава налог на све како државне тако и општинске власти о томе, да оне при наплаћивању данка обратe пажњу на постојеће прописе
3. Решење о насељавању Јевреја српских поданика у унутрашњости Србије

1857. г.

1. Решење да централна надлежатељства могу држати стране новине и да их исплаћују из кредита одређеног на трошкове канцеларијске

1859. г.

1. Решење да се од аустр. поданика за визирање пасоша наплаћује онолико таксе на пограничним местима, колико и аустријска власт од наших путника наплаћује
2. Решење о превозним таксама на ђумруцима текијском и кладовском
3. Указ о слободи рада и занимања за све грађане српске без разлике вере и народности
4. Решење о томе, да се куће ван села по планинама настањене натраг у село врате
5. Решење којим се спојава суд вар. Београда са судом округа београдског под именом, привремено одељење суда окр. беогр.

1860. г.

1. Трговачки законик
2. Решење о томе: да се установи апелациони суд за кривична дела, који да се управља по устројству суда сада постојећег за грађанска дела и одређује му се персонал. Овим су решењем регулисане и плате за оба апелац. суда
3. Решење односно издржавања казни свештеника окривљених и осуђених услед изасланих у народ комисија на основу решења од 15. априла 1859. г.
4. Распис попечитељства унутр. дела којим је опредељена одговорност окружних и среских старешина, који поверавају практикантима руковање са касом депозитном

1861. г.

1. Решење о томе, да за мерило данка буде она процењена вредност имања чиновничког, коју је пописна комисија нашла
2. Закон о стецитном поступку
3. Решење којим су извршитељи предани и подчињени у свему полиц. властима
4. Устројство народне војске

1862. г.

1. Закон о устројству артиљер. управе

1866. г.

1. Решење, којим се укида 1-ва тачка §. 15 устр. касац. суда, а у §. 16 додата 4-та тачка: да опште заседање решава и оне предмете, у којима нижи суд неби усвојио примедбе које му је учинило на пресуду једно одељење касац. суда

1869. г.

1. Решење, којим се друштво за пољску привреду ослобођава од сваке ђумручине и при извозу и при увозу, како за справе за пољску привреду, биље, семење, тако и за све што би за његову потребу са стране долазило или на страну од њега одлазило

1871. г.

1. Решење, којим се овлашћује Министар. финансије да на основу закона о окружним штедионицама, може учинити помоћ из државне касе за све штедионице највише до 150.000 дуката цесарских
2. Закон о издавању уверења при продаји стоке

1872. г.

1. Решење, којим се овлашћује Министар. финансије, да оним дужницима управе фондова чија је добра она на јавној продаји купила и са истима рукује – може повратити њихова добра, ако потпуно обезштете касу управе фондова

1873. г.

1. Распис Министар. унутр. дела којим су прописана правила како треба вршити месечни преглед каса депозитних у окрузима и срезовима

1874. г.

1. Указ о томе да се на основу чл. 18 и 21 закона од 15. јануара 1874. г. о заложницама, повиси интерес на 9% на оне новце, које управа фондова на зајам издаје; и да управа на оне капитале који јој на руковање буду долазили плаћа највише до 7% интереса
2. Решење, којим се, на основу измењеног члана 8. закона од 16. јануара 1874. год. одређује, да указ од 12. јуна 1874. год, односно определења интереса на капитале код управе фондова, важи у свему и за окружне штедионице

1875. г.

1. Указ, којим се смањује интерес код управе фондова од 9 на 6%. Овим губи силу своју указ од 12. јуна 1874. године о повишењу интереса на 9%
2. Указ, којим се своди плаћање интереса код окружних штедионица од 9 на 7% и наређује да се штедионице у осталом управљају по закону о окружним штедионицама од 21. октобра 1871. и овога измени од 16. јануара 1874; а губи силу указ од 12. јуна 1874. године

340.13 (497.11)
(075-8)

4407/15
6609/260

445

ЗБОРНИК

ЗАКОНА И УРЕДАБА

У КЊАЖЕСТВУ СРБИЈИ

у досадањим зборницима нештампаних а изданих од
2. Фебруара 1835. до 23. Октобра 1875. год.

30

32802

У БЕОГРАДУ
ШТАМПА И КОЛАЊЕ ДРЖАВНЕ ШТАМПАРИЈЕ
1877

ЗБОРНИК
ЗАКОНА И УРЕДБА
У КЊАЖЕСТВУ СЕРБИЈИ

У издању Српског државног штампарије у Београду
2. Фебруара 1836. до 23. Октобра 1872. год.

32802
3302

Шт. 9 260

УСТАВ КЊАЖЕСТВА СЕРБИЈЕ

ИЗДАИ
И ЗАКЛЕТНОМ ПОТВРЂЕН
О СРЕТЕНСКОЈ СКУПШТИНИ 1835 ГОДИНЕ
у Крагујевцу.

Има садржаније ово:

- Глава прва: Достојнство и простор Србије.
- „ друга: Боја и грб Србије.
- „ трећа: Власти сербске.
- „ четврта: О законодавству и о начину, како га ваља водити вообште.
- „ пета: О Књазу србском.
- „ шеста: О државном Совјету.
- „ седма: Власт судејска.
- „ осма: О народној скупштини.
- „ девета: О цркви.
- „ десета: О финансији (азнадарству).
- „ једанајеста: Обштенародна права Србина.
- „ дванајеста: Права чиновника.
- „ тринајеста: Промјене и додатци к уставу књажества Србије.
- „ четрнајеста: Закљученије.

УСТАВ КЊАЖЕСТВА СЕРБИЈЕ

ГЛАВА ПРВА

Достојинство и простор Србије.

1.) Србија је нераздјелно и у прављенију свом независно књажество по признанију Султана Махмуда другог, и Императора Николаја првог.

2.) Србија дјели се на разна окружија, а окружија на срезове и обштине. Границе и имена први могу се законом и мјенати и дотеривати на округ.

ГЛАВА ДРУГА

Боја и грб Србије.

3.) Боја народна србска јест отворено-црвена, бјела и челикасто-угасита.

4.) Грб народни србски представља крст на црвеном пољу, а међу краковима крета по једно огњило окренуто к крсту.

Сав грб опасан је зеленим вјенцем с десне стране од растова, а са леве од маслиновог листа.

ГЛАВА ТРЕЋА

Власти србске.

5.) Власти србске јесу три:

Законодатељна
Законоизвршитељна и
Судејска.

6.) Законодатељна и законоизвршитељна власт јесу:

а. Књаз, и

б. Државни Совјет, састављен из шест попечитеља поједини и раздвојени струка дјела народни, какоти: Правосудја внутрењи дјела, финансија, инострани дјела, војени дјела и просвјештенија, и из неопредјеленог числа државни Совјетника и Предсједатеља Совјета с главним секретаром Совјета.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

О законодавству и начину, како га ваља водити вообште.

7.) Законодавство сачињава и издаје све законе и уредбе вообште, ил се они и оне касале свега народа, или само једне части неговоје: оно сачињава и издаје устројавање свију остали власти и обштенародни заведенија.

8.) Никакав закон не има повратне силе.

9.) Закон о располагању данка на народ за сваку годину, не може се издати без одобренија народне скупштине, која ће се тога ради сваке године сазивати и која ће састављена бити из сто најодабраици, најразумнији и народно повјереније највећна заслужујући депутата.

10.) Сваки закон и уредба законодателне власти обнародоваће се од државнога Совјета под именом Књаза.

У вступљенију сваког закона и уредбе подписаће се овако:
Н. Н. Књаз србски.

По преслушанију државнога Совјета, закључује се слеђујуће: а на дну потписаће се предеједатељ државнога Совјета надлежни попечитељ и главни секретар Совјета. На којим об-народованијама не има свију ови правила, она еису закона, и не треба да се ваљбудавају.

11.) Попечитељи предлагају државному Совјету законе и уредбе, сваки по струци, која је кому повјерена.

12.) Совјет прегледа попечитељска предложенија у својим засједанијама и подноси их Књазу на одобреније.

13.) Књаз издаје рјешеније своје о предложенијама државнога Совјета најдуже двадесет дана после полученија њи-ног, већ ако Књаз за нужно нађе, позвати к себи Совјет и посовјетовати се с њим о истим предложенијама и тим се рје-шеније отегне.

14.) Књаз има право не одобрити сваког закона и уредбе одма, како му их поднесе државни Совјет први и други пут. Но почем му их поднесе и трећи пут с новим и исцрпљеним доказатељствима, која не иду на пагубу народа или противу устава државнога, онда их Књаз одобрава: у противном слу-чају пак не одобрава их.

ГЛАВА ПЕТА

О Књазу србском.

15.) Лице Књаза србског свето је и неприкосовено; Књаз не одговара ни за какво дјело владјенија ни прављенија, за које одговарају остале власти србске, свака по свом одјеле-нију; за то не може ниго ни тужити ни судити књаза срб-ског за иста дјела, већ нек тражи поменуте власти, којима је свакој одређено своје дјело.

16.) Књаз србски глава је државе. Њему пристоји право, по преслушанију државнога Совјета, давати законе и уредбе и

извршивати их посредством надлежни попечитеља разни струка дјела народни, и именовати све власти и све чиновнике србске.

17.) Књаз има право помиловати кривце, и олакшавати и прштати им одсуђене казни.

18.) Књаз има право предлагати државному Совјету за-коне и уредбе, о којима да се он совјетује, и даје му иже-нија своја.

19.) Књаз има право држати при себи ради совјетовања у свом кабинету и под именов: „Књажевскога Совјета“ више лица, која сам нађе за најспособнија и најдостојнија; но та лица не могу у исто време бити и членовима државнога Совјета.

20.) Књаз има право давати одличија и благородства.

21.) Књазу пристоји право уређивати домом својим по свом промотренију у жениби својој, и синова своји и у датби кћери своји по гласу 38. члена овог устава.

22.) Књаз и членови фамилије Књажевске ослобођени су од давања данка на куће и здањија, у којима пребивају, но плаћају на остало непокретно своје имање данак и валоге хазин народној, као и остали народ.

23.) Књаз србски наследствен је с оца на најстаријега сина, докле год траје праве и најближе мушке Књажевске врсте, тако, да увјек најстарији син покојнога последњега Књаза, и најстаријега његова сина син сљедују.

24.) У случају ако не би остало никаквога мушкога на-сљедника иза најстаријега сина покојнога Књаза: то прелази право наследства на његова брата и његове мушке наследнике и опет по праву првородства.

25.) У случају ако би са свим нестало мушке врсте на-сљеднога Књаза: то прелази наследство на мушку врсту кћери Књажевске, и опет с најстаријега члена женске врсте на нај-старијега сина по гласу члена 23.

26.) Овим редом иже наследственост с оца на најста-ријега сина по гласу берата Султана Махмуда другога, и у фамилији садашњега Књаза Милоша Теодоровића Обреновића,

а у случају изумртија мушкараца њени, у фамилији старијег брата Његова, Јована Теодоровића Обреновића, а у случају изумртија и мушкараца његови, у фамилији млађег његовог брата Јефрема Теодоровића Обреновића.

27.) У случају изумртија мушке врсте све фамилије Књаза Милоша, Јована и Јефрема Теодоровића Обреновића, прелази наследственост Књажевског достојинства, на најстаријег сина најближе и најстарије врсте кћери од фамилије Обреновића тако, да последњи Књаз од мушке фамилије Обреновића с одобренијем државног Совјета и народне скупштине посини и природи, ако је на страни, по праву првородства најстаријег сина исте женске врсте.

28.) Ако ли би и мушкарци женске врсте садашње Књажевске фамилије Обреновићеве изумри, а оно да опомене државни Совјет последњег Књаза три пута, да за живота свога наменује свога прејемника из членова народа, који би био најспособнији и најдостојнији к важному достојанству Књажевскому.

Гди би пак последњи Књаз од садашње Књажевске фамилије Обреновића изоставио то учинити, а оно државни Совјет, и скупштина народна бирају најспособнијег и најдостојнијег мужа између себе, и моле обштенародно Султана, да призна и потврди Њега у наследственом достојанству Књаза српског сходно берату, који је дарован Књазу Милошу Теодоровићу Обреновићу 7-га Ребјул-евела 1246. године по турском календару.

29.) Књаз српски мора бити рођени или прирођени Србин и православног источног вјероисповједанија. Истог вјероисповједанија морају бити и Књагиње и жене членова фамилије Књажевске.

30.) Књаз српски постаје пунолетним, како наврши двадесету своју годину.

31.) Књаз српски не може држати столице изван Србије.

32.) Књаз и Књагиња српска имају титулу: „двиеоче-

ства.“ Синови и браћа Књаза и кња дјеча титулу: „Свјетли Господара.“ а жене њине, снае и кћери титулу: „Свјетли Госпођа.“

33.) Малољетан Књаз стоји под туторством мајке своје и они лица из државног Совјета, која Књаз отац у тестаменту свом одреди. Ако ли их Књаз не одреди, а оно ће их одредити државни Совјет.

Сви ови тутори малољетног Књаза закљичу се државному Совјету, да ће испуњавати дужности своје и вјерно и точно, и воспитати малољетника у почитанију к уставу српском и у љубави к грађанима свога отечества.

34.) У случају кад би књаз умрео, или одрекао се достојинства, или кад би био малољетан, то поставља државни Совјет три намјестника који ће у име и мјесто Књаза управљати Србијом по гласу овог устава и под надзирањем државног Совјета, кому се о том и заклети морају.

Намјестници ови закљичу се пред државним Совјетом овако: „Закљичем се светом, јединосупничом и нераздјелном Тројицом, да ћу Књазу вјеран бити; да ћу у свршивању књажевске власти за време малољетства Његова одржати устав Књажества Србије у цјелости, нити да ћу се у најмањем чему од њега удаљивати, нити допустити кому да се удали од њега; да ћу цјелост Књажества Србије, и обштенародну и личну безбједност бранити, и одржавати права сваког Србина, и старати се свим силама о обштенародном и понаособном благостојанију Српском: тако ми Бог помогао! —“

35.) За време намјестничества овог не смје се устав овај мјенјати.

36. Ако се дјелом освједочи и пред државним Совјетом и пред народном скупштином, да је најстарији син књаза малоуман, или због тјелесни вакви недостатака неспособан к књажевскому достојанству, или ако се исти син одрекне права свога на достојанство књажевско, у том случају следоваће за њих

најстарији Његов син, ако ли не има своји синова ни потомака од исти синова, а оне сљедоваће најстарији брат.

37.) Синови и браћа Књаза и њени синова не имају права ступати у службу страни држава; који би то учинио, лишава се и права на наследије и плаће, коју би другачије од Србије получавао.

38.) Синови књажески и кћери све књажеске фамилије, који и које би ступиле у брак без одобрења оца и мајке и без споразумјенија Државнога Совјета, с лицама другог а не православног восточног вјероисповједанија, губи право на наследије књажеското достојинства и за себе и за своју дјецу.

39.) Књаз Српски и Књагиња Српска са својом дјецом, а и браћа књажева са својом дјецом примаће за живота свог, а по смрти њиној фамилије њине за ужитак свој из хазне народне годишњу плаћу, коју са државним Совјетом и са народном скупштином при ступању сваког новог књаза на достојинство своје уговоре.

40.) Кад Књагиња Српска обудови, прима до смрти своје из хазне народне пристојну пенсију. А млађа књагиња не прима за живота старе ништа од народа, но кад удова умре, онда прелази плаћа њена на младу књагињу, као на сунругу владајућег књаза.

41.) У случају кад би стали синови књажески женити се, то хазна народна приноси наслединику књажескому и осталим синовима књажеским, кћерима књажеским пак при удадби њиној свакој по једну суму новаца један пут за сватда на дар.

42.) Књаз Милош Теодоровић Обреновић прима сваке године за живота свога из хазне народне и на квите по сто илада цесарски талира плаће, а двадесет илада талира на обдржанје свога двора.

Браћи Књаза Милоша: Јовану Теодоровићу Обреновићу и Јеврему Теодоровићу Обреновићу даваће се за живота њина и преимуществено за заслуге њине о Народу Српскому из хазне народне свакому по десет илада талира пенсије, а по

смрти њиној синовима и фамилијама њиним по пет илада цесарски талира.

43.) У столичному мјесту сазидаће се о обштенародном трошку пристојни дворони за пребивање Књаза Српскога.

Дворони и баштине, које Књаз Милош Теодоровић Обреновић и браћа Његова у ово време имају у разним Србије окружијама јесу законом имаће њино и њини потомака.

44.) Књаз Српски издаје при ступању на достојинство своје народу на честном крсту и светом еванђелију ову заклетву: „Заклињем се светом, јединосупштом и нераздјелном Тројицом, да ћу устав књажества Србије држати точно и совјестно у цјелости, и да ћу сваког придржавати, да та такође у цјелости држи; да ћу бранити неповредимост православне восточне цркве у Србији, да ћу свим силама и средствима чувати цјелост Србије и обштенародну слободу личности, и безбједност имања и права сваког Србина; а најпосле да ћу се свакојако старати, да обезбједим и узвисим благостojаније и свега народа Српскога воопште и сваког Србина поособ. Тако ми Бог помогао! —“ По овој заклетви вјенчава се на достојинство књажеско и миропомазује се.

ГЛАВА ШЕСТА

О Државному Совјету.

45.) Државни Совјет Српски највиша је власт у Србији до књаза.

46.) Државни Совјет чува да никадав Србин, ког му драго чина, не повреди и не наруши Устава Књажества Србије.

47.) Државни Совјет мотри и чува, да се ни најмањему Србину не чини каква ни буд неправда; а гди би опазко да се чини, а он ће поитати, и у договору с књазом укло-нити исту неправду.

48.) Државни Совјет руководи законодавство у свој оп-

ширности, и чува, да се на једна струка народни дјела не води без закона уредба, да тим начином закон влада свим народом српским.

49.) Државни Совјет устројава законом све остале српске власти, предписује им законом правила, по којима им ваља владати се и мотрити, да која од њи не прекорачи предписани им граница.

По тому све српске власти кромје Књаза зависе од државнога Совјета.

50.) Државному Совјету пристоји право, мотрити на предмете, о којима не има закона или уредбе, предлагати Књазу законе и уредбе, које налази, да су нужне Србији и молити Га, да се прече и нужније најпре и приведу у дјејство.

51.) Државни Совјет совјетује се и даје мјенија своја о предложенијама, која би му од Књаза дошла.

52.) У случају смрти, или одрицања, или малолетства Књаза држи се Совјет државни 33. и 34. члена овог Устава.

53.) Државному Совјету пристоји право, предлагати Књазу лица, која су за које званје.

54. Државни Совјет орудије је, којим се Књаз разговара с народом на скупштинама, кад му не би обстојателства допуштала, да се лично с њом види, и устмено разговара.

55. Државни Совјет има право тужити Књазу сваког свога члена, који би што скривно, или против овог Устава, или против царства Султанова, или против лица Књаза Србскога, или воопште противу користи народа Српскога.

56.) Државни Совјет има право, казнити и свакога чиновника, који би што скривно против своји дужности, све по закону, који ће се још издати.

57.) Истина да се државни Совјет саставља по пласу члена 6. овог Устава:

- а.) Из једног предеједатеља Совјета;
- б.) Из шест попечитеља поједини струка државни дјела;
- в.) Из државни Совјетника, и

г.) Из једног главног секретара у чину најмлађег Совјетника;

По кромје тога Књаз има право, послати и синове и браћу своју у засједанија Совјета, кад наврше 18-ту годину своју, но не могу давати мјенија своји док не наврше 20-ту своју годину. Јоште има Књаз право наименовати државним Совјетницима и остале заслужне чиновнике српске, који би изван столицнога мјеста пребивали, и који, наименовани членовима Совјета, право имају, у њему засједавати, кад се сами нађу у мјесту столицному, или кад се позову од државнога Совјета у засједанија.

58.) Отац и син, и два брата не могу засједавати у једно време у Државном Совјету.

59.) Књаз бира и поставља предеједатеља Државнога Совјета.

60.) Попечитељи су одређени, да предуготовљавају и предлажу државному Совјету сваки по својој струци, законе и уредбе, које су нужне народу Српскому.

61.) Државни Совјет мотри на предмете, о којима не има издани закона и уредба, а које попечитељи отправаљају.

62.) Попечитељи настоје, да се Књазем одобрени и државним Совјетом у зборник закона уведени закони и уредбе точно набуздавају.

63.) Попечитељи стоје под одговором за све, што би сами по себи приводили у дјејство.

64.) Свакому попечитељству одређиваће се сваке године законом суме новца, који му требају за вођење струке поверене му.

Попечитељи одговарају за то, да су совјестно употребили одређене им суме новца на оне потребе, које им је закон предписао.

65. Попечитељи дужни су давати сваке године опширно извјестије сваки о својој струци, државному Совјету и Књазу, а попечитељ казначејства и обима и скупштини народној.

66.) Књаз има право, именовати попечитеља разни струка из членова државнога Совјета, а тако и одуштити их; но отпуштени попечитељ ступа у ред Совјетника државнога Совјета.

67.) Књаз има право повјерити и два одјеленија једному попечитељу; но у овом случају остају струке дјела одвојене једна од друге.

68.) Засједанија државнога Совјета јесу тајна, и неће се држати без протокола совјетовања.

69.) Рјешенија државнога Совјета имају силу, кад су у њима осим предсједатеља најмање 4 попечитеља и четири државна Совјетника с главним секретаром присуствовала.

А у случају постављања татора малолетному, и најјестичијаштва малолетному или неспособном нађеному Књазу, у случају вјенчавања и давања заклетве новог Књазу, у случају заклињања новому Књазу, бирања новог Књазу из средине народа и држана скупштине народне, морају бити три четвртине члана свију членова, који састављају државни Совјет.

70.) Рјешенија државнога Совјета бивају по вишини мјенија; кад би мјенија членова Совјета овог била једнако подјелена, онда се рјешава предмет по мјенију оне стране, на коју пређе предсједатељ његов са својим мјенијем.

71.) Членови државнога Совјета дужни су давати мјенија своја одкровено и истинолубно и велицимјерно и недати никоју, да их даје о издаји отечества, о нарушенију овог устава, о прикосовенију лица књажескога, и о очевидној каквој неправди, или у засједанијама Совјета или пред Књазем. Који би против овога поступао, већ је сам по себи злочинац, кога треба судити и казнити по законима.

72.) Државни Совјетници одговарају: за сваки совјет, који даду Књазу, за сваки свој поступак, који би противан био овом Уставу, и за то, ако би пренебрегли чинити представљенија Књазу, противу чија му драго преступака, већ штеде личност чију и дају повод или помоћ подобних преступницима.

73.) Напротив тога именован член државнога Совјета не има одговарати за давање мјенија своји о сочивавању закона или уредбе.

74.) Ако би се међутим догодило, да би или Књаз или који државни Совјетник захтјео гонити кога члена реченога Совјета за мјеније његово о законодавству, то гонили член има право, невати суда на државному Совјету или отиусти од службе, које ће му се или једно или друго дати.

75.) Сваки државни Совјетник задаје Књазу при именованију својему следејућу заклетву: „Заклињем се светом, јединосупшном и нераздјелимом Тројицом да ћу вјеран бити Књазу и покоран законима, да ћу набудавати и у цјелости држати Устав државни, и да ћу давати Совјете моје и радити о општенародному добру по сопственому мојему убјеђевију одкровено, истинолубно и велицимјерно, и да ћу дјело, повјерено ми, точно извршивати: тако ми Бог помогао и његово свето Еванђелије!“

76.) Устројеније и дужности државнога Совјета издаће Књаз без сваког одлагања у особитим указима.

ГЛАВА СЕДМА

Власт судејска.

77.) Правосудије руководиће се и набудавати по свему Књажеству Србије у име Књазу као и досад.

78.) Рукокодетво правосудија предаће се судовима, који ће се, по обнародованију Србског закона, у три степена установити.

А за сада припада — оно:

а. Окружним судовима;

б. Великом суду у другом степену као апелацији; а

в. Совјету државном, који ће одредити једно одјеленије, као судилиште у трећем и последњем степену.

79.) По свој Србији руководиће се правосудије једнако

и по једном закону српском, који ће се како за грађанске парнице, тако и за кривиче и злочинства што скорије јавно и издати и судовима претписати.

80.) Судија не зависи у изрицању своје пресуде ни од кога у Србији, до од законика српског; никаква, ни већа ни мања, власт у Србији не има права, одвратити га од тога, или заповедити му, да другчије суди, него што му закони претписују. Тому треба и да се закупе при наименовању.

81.) Нико не може се отети од природног свог суда и одвући другому.

ГЛАВА ОСМА

О народној скупштини.

82. Скупштина народна састоји се из сто, најдабранији, најразумнији, најпоштенији и повјереније народно у највећем степену заслужујући депутати из свију окружија и света књажевства Србије.

Како ће се ови депутати, и по колико од сваког окружија бирати, докле ли звање њих трајати, одредиће се особитим законом.

83.) Сваки депутат, који би се бирао за скупштину народну, не смје млађи бити од 30 година.

84. Сваки депутат шилаће се на скупштину народну о трошку онога, који га шиле.

85. Скупштина народна купи се сваке године по једанпут о Ђурђеву дне у пуном числу на позивање књажескога указа, ако ли буде нужно, у више пута у години. Исто тако и отпушта се књажеским указом.

86.) Никакав данак не може се наложити или ударити без одобренија народне скупштине.

87.) Сваки данак одређује се само за једну годину дана; и ако се по истеченију ове види и докаже из рачуна казначејства државнога, да није довољан, то ће га скупштина на-

редна за другу годину сходно повисити, како би мањак прошле године изишао.

88.) Скупштини народној дужна је финансија давати сваке године, а на захтевање њено и пречисте рачуне како о приходима тако и о расходима државним.

89.) Годишња плаћа књажевска не може се, без одобренија народне скупштине повисити, но и без одобренија Књаза не може се умалити.

90.) Народна скупштина има право, чинити Књазу и државному Совјету представленија о жалбама каквим и тежбама, и молити их, да издаду закон о тому; јављати им злоупотребленија, која би видила у прављенију; и тужити се Књазу на државни Совјет, ако би членови његови или друге власти нарушиле Устав и права, утврђена уставом, и нарушиле права кога год Србина.

91.) Само народној скупштини пристоји право располагати данак на народ.

ГЛАВА ДЕВЕТА

О цркви

92.) У православној восточној Српској цркви један је митрополит Српски.

А архијереја може бити онолико, колико буде по мноштву народа нужно.

93.) Внутрење руководство цркве припада Митрополиту и духовној власти, која ће се указом одредити с набудавањем уговора, утврђени с Патријархом у Цариграду.

94.) И Митрополиту и Архијерејима, колико их буде у Србији, одредиће се плаћа из народне хазне за накнаду свију досад од њи примани прихода.

Но давање парохија свештеницима остаје архијерејима, који ће им такве онда само давати, кад која парохија обудови.

95.) Сештенству и духовенству даваће народ српски све, што је досад уобичајено било, давати им, до друге законе одредбе.

96.) Ни свештенство ни духовенство не могу имати у Србији и другог звања. Једини Митрополит српски, и у случају потребе архијереји српски могу звањ бити од Књаза и државнога Совјета у савјетовању о црквеним дјелима.

97.) Свако вјероисповједаније у Србији има право, свршавати богослуженије своје слободно, по својим обредима, и свако би ће покровитељствовано од правителства Српског.

98. Заклињање људи, који нису православног источног вјероисповједанија свршава се по обредима њихне цркве.

ГЛАВА ДЕСЕТА

О финансији (азвадарству.)

99.) Српска финансија стара се о свим приходима и расходима књажевства Србије.

100.) Финансија не има права, тражити исплаћенија данка народнога, развје два пута у години, од Ђурђева дне до Митрова, и од Митрова до Ђурђева дне.

101.) Финансија управља приходима од ђумрука, скела рјечки, риболова, кантара, аренда, трговачки објавленија, типографије, који су приходи народне хазне, као и остали приходи, који би се по времену, а законом уводили.

102.) Финансија не може издати никаквога закона о повишенију данка народнога, без одобренија народне скупштине.

103.) Финансија не може заводити ни од народа купити никаквога данка за личну чију потребу.

104.) Финансија не може бацати народа Српског у дуг. Ако ли би када и то нужно било, а оно да предложи и докаже књазу, државному Совјету и народној скупштини, да је то неопходно нужно, и да иште од њи одобреније.

105.) Финансија дужна је измишљавати средства, којима би се умножили приходи земалски, но средства та не смеју бити на штету народа или противна овом уставу.

106.) Финансија не има права, постављати ђумрукана на међама окружија српски но само на границама страни држава и пашалука.

107.) Књаз и државни Совјет поставиће главну рачунцијницу, која ће прегледати све рачуне финансије, и мотрити да се народни новци не троше на друге потребе, развје на оне, које су скупштином народном одобрене.

ГЛАВА ЈЕДНАНАЈСТА

Општенародна права Србина.

108.) Свако дете рођено у Србији или изван Србије, а од Србина из Србије; сваки у време обнародовања овог устава у српској служби, у Србији и изван Србије налазећи се чиновник или служитељ хришћанског вјероисповједанија; сваки, кому је десет година прошло од како се у Србији налази, или који непокретна добра у њој има сматра се за Србина, и има право, уживати српско државно грађанство.

109.) Страни трговци, фабриканти, занатлије, и земљедјелци хришћанскога вјероисповједанија, могу придобити права грађанства српскога, почем буду у Србији седам година дана и честно се узвладају, или почем им Књаз званије какво даде; а иностранци заслужени о Србији, како од Књаза писмо приме да су прирођени Срби.

А како ће се право српскога грађанства получити одређиће се особити закон.

110.) Грађани Српски само може бити чиновником, тутором, члехом општества, и надзиратељем јавни и општвински заведенија.

111.) Сваки Србин и без сваке разлике једнак је пред

законима српским, како у обради, тако и у казни на свим судовима од најмањег до највећег.

112.) Нико у Србији не може се ни гонити ни затворити, развје по пропису закона, и од законе и природне власти.

113.) Нико у Србији да не стоји више од три дана у затвору, а да му се не јави кривица, за коју је затворен, и да се не узме на испит.

114.) Нико у Србији не може казњен бити, већ по закону и по пресуди надлежнога суда.

115.) Кога се један пут већ судило за какву кривицу, пак је по пресуди судејској казњен и отпуштен, или нађен, да није крив, оному не може се по други пут судити за исту кривицу.

116.) Свакому грађанину српском отворен је пут к свим чиновима у Србији, како се само нађе, да је способан и достојан к њима. При једнакој способности предоставља се Србину страному.

117.) Сваки Србин има право, бирати начин живљења свог по својој вољи, само који није на обиченародну штету.

118.) Како роб ступи на србску земљу, од овога часа постаје слободним, или га ко довео у Србију, или сам у њу побјегао. Србину слободно је роба купити но не продати.

119. Имање сваког Србина, било какво му драго, јест неприкосновено. Ко се покуси својеволно дирнути у туђе добро и имање, и или присвајати га, или окрвјати, овај ће се сматрати за нарушитеља обиченародне безбједности, био он ко му драго и од куда му драго.

120.) Но у случају, ако би правителство српско потребовало имање чије је на обиченародну ползу, то има право употребити га на такову, но почем даде имаоцу накнаду за њега, пошто вјештаци прецјене.

121.) Свакому Србину доуштено је, селити се са покретним својим имањем у друге предјеле турскога царства, а

и у стране земље; но к тому треба да испуни законе уредбе, које ће се издати.

122.) Сваки Србин дужан је плаћати сваке године законом одређени данак, од кога се нико не ослобођава, и прилици к општинским потребама при грађењу мостова и крчењу друмова.

123.) Сваки Србин дужан је ићи на позивање правителства на обрану отечества ил у регуларну ил у уписну војску, од који је прва увјек, а друга особитим догађајима у служби о обиченародному трешку.

124. Србин није дужан никаквоу чиновнику кулучити, кромје, правителству при грађењу зданија потребни за обиченародну ползу, но у том случају платиће му правителство пристојну надницу.

125.) Никаков Србин не може ступити у службу страни земља ил примити плаће и знакова одличија од њи без доуштена Књаза свога.

126.) Србин има право тужити се вишој власти, кад би му се виже затезале издати рјешенија у дјелима његовим.

127.) Сва дјела судејска и свију остали власти и завендија српски отиравају се српским језиком.

128.) Сва земља коју народ српски има, припадаје сваком имаоцу као природно имање, којим може по својој вољи располагати, које може и другому продати; само мора у том случају јавити се народној власти свога обичества или окружија, и пред њом продати ју, а после не може населавати се на туђу некупљену.

129.) И сеоске шуме и горе досадашњи алија јесу обиченародно добро; сав народ има право уживати их. Нити има правителство нит икакав старјешина, ни чиновник, ни трговац, ни селанин, нит икакав Србин права заграђивати их или забрањивати Србима из других села, и окружија да их не уживају.

130.) Награде заслуженим отечеству људма дају се у новцу из хазне народне, а не у земљи ове или оне општине.

131.) Општине народа српскога имају право захтјевати од правитељства, да им заведе о општенародном трошку благодјетелна заведенија за сироте, школе, болнице и контумаце. Но у том случају треба да одреди скупштина народа нужни трошак.

ГЛАВА ДВАНАЈСТА

Права чиновника.

132.) Сваки чиновник стоји под одговорима за све, што у кругу своје службе ради, и за точно извршавање свега, што му претпостављене законе власти претиншу да наблудава и извршује.

133.) Чиновници, наименовани од Књаза, остају такoвима за живота, и докле год буду способни к званцију, но нису наследствени.

Они се могу премјештати из једнога места у друго, на званције, у ком су били у првому.

Они могу се повишавати на веће званције; но не могу збацивати се на мање или отпуштати са свим без кривице, која се на њи не би судејски извидила и пресудила.

134.) Међу тих веће власти имају право уклонити за време од званција чиновника, на кога би пало подозреније какво. Но и ово треба да се извиди најдаље за три месеца, ако се подозрева, да је чиновник учинио што у Србији, а за шест месеци, ако се подозрева, да је учинио што изван Србије.

А за све време тог извиђења одбија му се половина плаће, коју је у званцију имао за накнаду штете, ако се догодила кому његовом кривицом.

135. Кад је званције које празно, или остане којим начинем без чиновника; то је његова власт дужна представити државному Совјету сва лица, која су званције исто тражила и дати мненије своје о тројници од њи, које држи за најпосебније.

136.) За путовање чиновника по дјелима службе, и за премјештање с једног мјеста у друго, даје му се законом одређена накнада из општенародне хазне, преко законом одређене свакому плаће.

137.) Старим, или због болести своје немогућим служити чиновницима, даје се из општенародне хазне и до смрти његове пензија по закону, половина одређене званцију њином плаће ако су петнајест, а сва плаћа, ако су двадесет и пет година дана безпорочно служили.

Који чиновник узипште отпуст од службе пре него је право заслужно на пензију, отпустиће се, но губи право на пензију.

Књаз и Совјет, неће пренебрегнути ни сирота чиновника, него ће се за њи законом старати.

138.) Никакав чиновник не смје водити трговине, ни радити заната сам и под својим именом.

139.) Чиновник заклинѣ се, при полученију Књаскога наименованија на званције власти, која му је најближа овако: „Заклинѣм се светом, јединосунчном и нераздјелном Тројицом, да ћу устав књажества Србије, точно наблудавати, да ћу све законе и уредбе претпостављене ми власти, точно, совјестно, и на претписано време извршивати, и да ћу бити вјеран и покоран Књазу, и покоран државному Совјету. Тако ми Бог помага.“

ГЛАВА ТРИНАЈСТА

Промјене и додаци к уставу књажества Србије.

140.) Ако се по времену и искуством докаже да је нужно промјенити који од више ичислени членова устава књажества Србије, или да је нужно што додати к њима или одузети; то Књаз и државни Совјет србски да сазову скупштину народљу, пак да их представе и докажу нужност исту, и онда заједно с њом или да промјене овај или онај член устава свога,

или да му додаду, што је нужно, или да одузму од њега што је излишно или беспутно.

141.) По у овом случају мора бити најмање три четвртине одређенога числа скупштине депутата народни, и од истог числа најмање две трећине једнакога мјенија.

ГЛАВА ЧЕТНАЈСТА

Закљученије.

142.) Устав овај књажевства Србије од сто и четрдесет и два члеха ступа у дјејство од данашњег дана; и државни Совјет уводи га данас у зборник закона.

Тако закључено и заклетвом свију потписани и све српске скупштине потврђено у Крагујевцу 3-га Фебруарија, владе осам стотина и тридесет пете године од Рождества Христова.

(М. П.)

МИЛОШ Т. ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРПСКИ.

По дозвољенију Његовога Књажескога
Височества

Јефрем Обреновић.

Сљедују подписи браће Књажевске, депутата свију окружја Србије, свештенства и духовенства и државног Совјета српског.

МИЛОШ ТЕОДОРОВИЋ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРПСКИ.

По преслушанију државнога Совјета српскога, закључем сљедујуће:

1. Састан државнога Совјета.

- 1., Државни Совјет дели се на две части:
    - а., Законодательну,
    - б., Законоизвршителну.
  - 2., Из накових се чинов састоји част законодавна, одређено је у чл. 6. и 57. државнога устава од 3-га текућег месеца Фебруарија.
  - 3., Законоизвршителна част састоји се из шест одељена:
    - а., Правосудија.
    - б., Внутрен дјела.
    - в., Финансије.
    - г., Иностран дјела.
    - д., Војени дјела.
    - е., Црквени дјела и просвештена.
  - 4., Сваком одељењу законоизвршителне части Совјета постављен је по један попечитељ с нужним числом подчињених чиновника, који ће се свакоме по потреби давати.
- У случају болести или одсуствовања Попечитељева заступаће га један државни Совјетник.
- 5., Сви попечитељи једнаки су међу собом, и ређају се по старешинству, од како је ко попечитељем наименован, или

ико више ни у једанпут буде постављено, по реду, којим су у Указу Књажевскоме наменовани.

Овај се исти ред односи и на државне Совјетнике, који одма за почитељима следују.

6., Председатељу државнога Совјета припада први приступ и прво место у свима догађајима, гди се год у Совјету, или изван Совјета с почитељима или државним Совјетницима састане.

У случају болести или одсуствована Председатељева заступаће га оно лице, које Књаз Указом одреди.

7., Канцеларије Совјета биће две:

Једна законодавне, а

друга законотворителне части Совјета.

Ова дели се на онолико одељења, колико има почитељства, осим оне инострани дјела, која се саставља са Књажевским кабинетом.

8., Док се по чл. 107. државног устава од 3. т. м. не уведе државна рачуница, доде ће се одредити једна част Совјетне канцеларије, да прегледа рачуне по обширној уредби која ће се издати о томе.

9., Архива обе части Совјета биће једна, у њој чуваће се дјела окончана, подељена на онолико одељења, колико има почитељства.

А Регистратура, у којима ће се чувати дјела неокончана биће такође онолико, колико има почитељства.

10., Улазак у канцеларије, Архиву и Регистратуре Совјета забрањен је свакоме, који к државноме Совјету не принадежи.

11., Печат државнога Совјета из Грба Србије с надписом у наоколо састоји се: „Књаж. Државни Совјет Србеки.“ Исти оваки печати биће у почитељствама с надписом надлежнога Почитељства, с којима ће се ова дјела од Ђурђева дне, а до тога дана печатом великога Суда печатати.

II. Дјеловодство

А. О призиву, протоколирању и приутовљавану дјела за засједање.

12., Сви пакети, и сва дјела, била ова од књаза или од које друге власти, или приватнога лица државноме Совјету послана, предаваће се главном секретару државнога Совјета, који ће ји с даном, кад су примљени, и са знаком почитељства коме надлеже, снабдјевати и државном протоколисти предавати, да ји одма у протокол уведе, с нумером снабђе, и надлежноме почитељству незадржавно оправи.

13., Поред овог дневника, у који ће се сви предмети дјела државни уводити, дужан је главни секретар државног Совјета и остале, ради обитега прегледа целог дјела у свима одељењима Совјета нуждне протоколе држати, а особито настојавати, да се зборник закона у свом реду држи и точно регистрира.

14., Дневник у 12 чл. опоменути, дужан је главни секретар државнога Совјета сваки дан председатељу подносити, да би овај повседневни преглед свију дјела имао, и по потреби Књазу нуждне рапорте давати могао.

Исти протокол стоји и осталима почитељима отворен, да свагда видети могу, колико ће и какви предмета у предстојећем засједању бити.

15., Све предмете, који се год почитељу предаду, снабдеваће ји и он с даном, кад му је предан, и потврђиваће истинито њино примљење подписом својим у дневник државнога секретаријата (чл. 12), и предаваће ји протоколисти почитељства, који ће ји у протокол, сачињен по прегледалици а, уводити, и регистрирати тако, да се све лако наћи може, што је год у протокол уведено.

16., Како се које дјело у протокол уведе, одма га ваља Регистратури предати, да се и у њој у записку уведе, с прѣлашњима дјелима, која би можда с овим у сајзуз била, сна-

бдје, и надлежном попечитељства секретару, кога попечитељ у своме одељењу одреди, преда.

17., Секретари су дужни вручене им предмете одма промотрити, на особитом табаку списати, за представљење предуготовити, и попечитељу предати. Они су под одговором, да је све оно, што је у донешењу (реферату) написано и исприведао, истинито, и из пређашњи дјела верно исцриљено.

18., При почетку свакога представљења ваља на једној половини табака пре свега число назначити, под којим је предмет у дневник главнога секретаријата и у протокол попечитељства уведен.

Онда ваља на тој истој половини извод дјела, о коме се представљене предуготовљава, на кратко саставити, по јасно, како ће га сваки разумети, поморајући закренати, да се сав акт прочита.

По томе ваља на другој половини листа умтвоване о предмету, за овим мињеније доносителя (референта), а по овоме и закључење, по ком ће се и експедиција приуготовити точно и јасно написати, и у свему томе слеђујуће правило набљудавати:

а., Да се у приповедању прошли догађаја ред мотри, како је један за другим следовао, а остала одношена, која би се иети догађаја тичала и к бољем изјаснењу служити могла, да се овако уреде, како се она узјамнице боље изјасњавају или подкрепљавају;

б., Да се питања и оне тачке, које се за главне не држе, од главни тачка и вопроса развоје, промотре, и да се према втечењу њином на главни вопрос у ред ставе;

в., Да се узроци, због који би се рећи могло, да се предмет предложени у дјејство приведе или неприведе, добро развију и успореде, у колико би се они већма међусобно подкрепљавали или ослабљавали; да се она места из закона, дјела, и т. д., која би к подкрепљавању предложена и решавања вопроса служила, а тако исто и преговори или учињена већ

предпријатија, ако је нужно, од речи до речи наведу: а напротив тога

г., Све изостави што непринадлежи к ствари; и да најпосле д., Закључење своје што јасније и краће и с онолико тачка оконча, колико је вопроса или тачка требало рјешити.

19. Кад се год предмет који лекарске (медицеске) или зидарске струке тиче, ваља свагда, што се самога заната тиче, и мињеније надлежни у томе вештака саслушати, па после донешење за засједање сачињавати.

20. Већа и знаменитија доношена треба попечитељи, ако томе времена имају, сами да приуготовљавају, а особито планове и пројекте.

Б. О сазивању членова државнога Совјета, у засједање, и одржању засједања по части законодавсној.

21., Државни Совјет држаће засједања своја на предложено попечитеља и на позивање председателя, пошто о томе Књаза извјести, ако се у месту Књаза наоди.

22., Главни секретар државнога Совјета настајавиће, да се сви предмети, о којима ће се совјетовати, заједно с даном и сатом, кад ће се засједање започети, у циркулар уведу, и циркулар тај свакоме државноме Совјетнику и попечитељу најмање један дан пре засједања разда:

Ако се који предмет кога Совјетника лично тиче, то он не може тај дан у засједању присуствовати.

Акол' пак коме Совјетнику не буде могуће у засједање доћи, то је дужан државноме Совјету јавити и узрок навести који му прецјастује.

23., Ако у засједању државнога Совјета сам Књаз присуствује, то он президира; ако би место Књаза присуствовао наследник Књажества то овај председави; ако и овај не би присуствовао, онда председави председатељ, који у присуствију Књаза или Наследника до ил место занима.

24.. Поредак, којим ће остали членови државнога Совјета у засједању места заимати, одређен је у чл. 5 овога указа.

25.. Предсједатељ одређује поредак, којим ће се предмети у засједању представљати, котри да се предисана правила при совјетовању набљудавају, испитује и сабира мјенија и по вишини њеној проглашује засједању закључења државнога Совјета.

26.. Кад надлежни попечитељ предложене своје прочита, најпре почну давати мјенија своја државни Совјетници, старији за млађима; за овима попечитељи остали струка, а за њима, ако мјенија једнако буду подељена, предсједатељ. Чл. 70. устава.

27.. При преслушавању попечитељски представљена у засједању, дужан је сваки државни Совјетник имати на уму 71 член Устава државнога, и противно мјеније своје у совјетовања протокол дати уписати, како види, да предложене правду и Устав државни, и законе земаљске вређа.

28.. При давању мјенија у засједањима државнога Совјета противу предложена остали членова, треба свакоме ово набљудавати:

а., Да при прочитавању донешена и мјенија попечитељски о предметима сви присутвујући членови Совјета звикателно слушају представљена, и на миру седе, нити је слободно коме што онда читати или писати, нити предложене речима својима прекидати.

б., Да сваки член, који има што противословити или на предложене чије што представљати, обраћа слово своје, које свагда устмено бити мора, к предсједатељу Совјета.

в., Да у говору свом не повређује правила пристојности, и да речима својима никог не вређа, не пеца и на гњев не навлачи, по да мјеније своје подрећује умним доказатељствама.

29.. Закључења државнога Совјета по части законодавској немају своје силе, ако нису, поред предсједатеља и

и главнога секретара државнога Совјета, најмање четири попечитеља и четири државна Совјетника осим Књаж. Синова у засједању бити (чл. 69. устава).

30.. Предмети, које државни Совјет по части законодавској совјетује и Књазу на одобрење подноси јесу следејући:

а., Све давање закона, или се оно касало заведења нови, или преимачавања и увидања досад суштествовавши закона;

б., Главни годишњи рачун о новчаним потребама и приходима државним;

в., Обште уредбе о начину, како би се ова или она струка правленија приводила у дјејство;

г., Пријуготовљена к закључењу државни уговора с другима државама, и тога ради нужни настављена, у колико особити узроци не би у томе изјатија чинили.

д., Тужбе Совјета противу членова Совјета.

е., Годишња извјестија државнога Совјета о стању дјела државни и војните и по свим струкама попечитељства, с показивањем, колико која напредује, и с показивањем препона, које им недају да напредују.

ж., Давање благородства, помиловања и одличја;

з., Поставаљање свију власти и именовање чиновника и официра војени, у колико не би особитим указом попечитељствама дозвољено било, да ниже чиновнике сами постављају;

и., Пресуде, које осуђују злочинце на смрт или робију, дужу од десет година, ради помиловања.

і., Дјела чиста војени, а имено: установљивање, постављање, изображење војске; лично одношење војени лица, као ухлебљење, авацирање, одпуштање од службе и т. д. употребљивање, премештање, разређивање по касарнама; руковођење дјела главнога штаба; нагледање и одређивање на посао официра иницијски и тоцијски; набављање и држање у доброме стању оружја и небане; зидање и чување од кварта тврдина и војених здањја. Све ово донде, док се законом не

одреди, које ће предмете моћи повечител по правилу чл. 42. у одељењу своје свршивати; најпосле

к., Предмете, које Књаз Совјету пошаље, и о њему мјеније узмите.

31., Сви ови предмети подложни су потврђењу Књажевом и немају своју силу, ако ји Књаз не одобри.

32., У засједањима законодавне части државног Совјета, води протокол совјетована и решења главни секретар Совјета, и ставља у њега не само садржање њино, него и основања, по којима је сваки член своје мјеније дао на кратко, но притом јасно.

33., При закључењу засједања, потписује сваки присујући член Совјета преднаведени протокол заједно с председатељем; а главни секретар противу потписује га и чува при себи тако, да га никому не показује, кромје членова Совјета и Књазу, коме се свагда на одобрење подноси.

34., Ако Књаз у Совјету не присуствује, то ће му се протокол совјетована средством председатеља Совјета, главнога секретара и надлежнога повечитеља поднети на одобрење.

35., Ако Књаз совјетовани предмет одобри, то ће одобрење своје овим речма, подписом и печатом, и противоподписом секретара кабинета у протокол дати уписати: Прегледан и одобрен у . . . . .

МИЛОШ ТОЕД: ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

*По анекдотичкој записци Њазова
Височества*

Н. Н. кабинета директор (глав
секретар).

И протокол Совјету вратити.

36., Ако ли га не одобри, (чл. 14 Устава) то ће с равним набљудавањем подписа протокол Совјету вратити, у

исти протокол уписавши, зашто га не одобрава, и с мјенијем како би требало да се превачи.

37., Предмети, које законодавна част државног Совјета рјешава, неморајући ји Књазу на одобрење слати, јесу слеђујући:

а., Толковање и изјасњење закона;

б., Распре између повечитеља разни струка о кругу дјелатности сваког од њи;

в., Распре између власти политически и судова;

г. Дозвољавање права грађанства и прирођенства Србскога;

д., Жалбе чиновника противу поступања повечитељски касателно званичнога запта.

е., Жалбе противу пресуда повечитељства просвештена у призренију цензуре.

ж., Сви предмети, о којима нема законн уредба по којима ће се поступити, осим они у чл. 30 наведени.

В. О засједању повечитељском, и о предметима, који се у одељењима повечитељским по сваки дан оправљају.

38. Засједања повечитељска држаће се сваке недеље најмање по један пут, под председатељством председатеља државног Совјета и засједањем најмање четири повечитеља и главнога секретара државног Совјета.

39., Предмети, који се рјешавају у повечитељским засједањима, јесу слеђујући:

а., Сви предмети, који се тичу буди чији политически права, за која се две стране терају, а имено:

аа., Све распре између судова окружни о кругу дјелатности њине;

бб., Све жалбе противу пресуда политически власти, кад би ко осуђен био да плати узакоњену глобу за ђумручка (армицарска) преступлења, или за преступлења противу друге какове уредбе;

вв., Жалбе противу политически власти, кад би одрекле коме право какво, које би тражио, или кад би због кривнице одузеле коме право, које он већ има, па кад би се то коме криво чинило.

6., Расматрање владава чиновника и официра, који би због неспособности, непокорности, небрежљивости, или други порока и преступљена заслужили, да се и званџа лише. Но у овоме случају ваља, сходно да присуствује и попечитељ правосудија мјеније његово саслушати, да нема што у призрењу правосудија прихјетити.

40., У засједањима попечитељским водиће протокол савјетована секретар онога попечитељства, у кога струку предмет спада. Ако би се предмет тicao више оделена, то ће председатељ секретара наименовати, који ће у засједању протокол водити.

41.) У засједањима попечитељским, у којима главни секретар државнога Совјета мјеније даје, треба сва правила набудавати, која су од чл. 25. до 28. овога указа наведена.

42., Осни предмета у чл. 30. 37. и 39. наведени; и осни дипломатически, иностраном попечитељству предисани дјела, која ће попечитељ с Њазом у кабинету оправљати, — све остале предмете, о којима законим уредба има, рјешава попечитељ сваки у своје оделењу, у договору са председатељем и с главним секретарем државнога Совјета по сваки дан.

43., Ако ли не буду сва тројица једнога мјенија о коме предмету, онда остаје исти предмет нерјешен до првога засједања попечитељскога, у коме ће се по вишини мјенија рјешити. Но ако би предмет, о коме се попечитељ с председатељством није могло сложити или на брзу руку састати, ипак био, то он има право, нуждна предријатаја учинити, и дјела, под својим личним одговором за добар успјех, у дјелство привести, и у првоме засједању попечитељскоме поступак свој јавити.

Г. О експедирању закључена државнога Совјета.

44.) Закључена државнога Совјета, било ова законодаелне или законизвршителне части, експедираће се у овоме истоме попечитељству, у коме је предмет за засједање приправљан.

45.) По саршетку свакога засједања настојаваће главни секретар државнога Совјета, да се сви рјешени предмети секретарима надлежни попечитељства одма раздаду; који су дужни столоначалницима и канцелистама разделити их, и о преписима старати се.

46.) Сва сочивења, извјестија Њазу, и заповјести нижима властима сочиваваће секретари с придоданим им Столоначалницима и надлежним оделењима, и подносиће их попечитељу и државном секретару на промотрење. Кад попечитељ с главним секретаром на сочивење примјечање: „да се експедира“ стави, и подписана својима потврди, онда се предаје сочивење експедицији на преписе. —

47.) Свако експедирано рјешеније треба у протокол дјеловодни на кратко увести, и окончана дјела са свима приложима и осталима у сојузу стојећима писима архивару предати.

Архивар је дужан поднеском својим у дјеловодни протокол истинито примљење предани му дјела потврдити, и у надлежном архиве оделењу чувати, пошто је у архиве протокол уведе (чл. 78).

48.) Никаква заповест и никакова уредба законодаелне части државнога Совјета нема своје силе, на којој нема подписа у 10. члену државнога устава наименовани. Пета су правила и на осталима законизвршителним указима нужна, с том само разликом, што ће у почетку свакога попечитељскога указа место: „Милош Теод. Обреновић Њаз Србски и т. д.“ — стојати: „По указу Његова Височества Њаза Србскога.“ —

Предложења и извјестија државнога Совјета к Њазу биће само председатељем и главним секретаром државнога Совјета подписана.

49.) Сообштавања између попечитељства да бивају, колико је могуће, устмена а у нуждном случају и писмена, средством извода из протокола или средством обичних писама.

50.) Заповести државног Совјета да се у колико особита обстојателства измену не налазе, само најближима и непосредствено подчињенима властима шљуу с подписом:

И. И. председатељ.
И. И. државни секретар.

„Књажески државни Совјет Србски
попечитељство внутрење
(синаксисе, или друго које) у . . . . .
И. И. попечитељ.

Исправничеству у . . . . .“

Начин писања је заповедајући; по попечитељу ће сами настојавати, да се при томе правила благонравија и пристојнога уважења не нарушавају.

51.) Ниже власти дужне су у својима извјестијама, као и приватна лица у својима прозбама на Совјет, правила подчињена набљудавати, титулирајући Совјет:

Високослави Државни Совјет Србски!

Испод овога позива на десној страни (хералдически, или с леве руке ономе који пише) ваља садржаније писма на-кратко назначити, и у извјестијама власти, ако су по налогу Совјета послани, и нумере експедиције налога на следејући начин ставити:

„По налогу № . . . . .
Извјестије

Исправничества (војенога команданта, или ко буде) ка-сателно . . . . .“

Подпис ће од прилике бити:

„Покорно исправничество

Или покоран Н: (ако ко лично што преси).“

52.) Сви пакети и денеше у дјели инострани слаће се

Кабинету Књажескоме с подписом: „Кабинету Његова Висо-чества Књаза Србскога.“

53.) Сви чиновници државнога Совјета дужни су у зва-ничним дјелима својима најстрожију тајну набљудавати, и уздржавати се од забрањенога сообштавања и вођења пре-писке о званичним дјелима с приватнима и онима лицама, која к Совјету не принадлеже; исто тако ваља им се чувати и од тајног или јавног подпомагања или држања атара ljudима, који што од Совјета просе; и од примана поклона, који би им се подносили, да ји ко на своју страну приволе.

Свако овоко подобно преступљење, казниће се одлуком од службе, и осталима у кривичноме закону одређенима казнима.

54.) Сви попечитељи и државни Совјетници, управла-јући подјереним им струкама, треба да се излишнога писка-рана и улетана у дужности подчињени власти чувају да се неби њина, обштим дјелима нуждна, дјејателност у којесаквакв ситницама губила.

Труди ће се њипи само по производима, које су у дјеј-ство привели, цјенити, а не по множини писања и числу дјела.

55.) Ни једноме попечитељу и државноме Совјетнику није слободно без дозвољена Књажескога дуже од 48 сати од свога званичнога места удаљити се.

Дозвољавањем њипим у Совјету служећим и осталима чино-вницима државним, да се од званичнога места свога удаље, може надлежни попечитељ, у договору са председатељем и главним секретаром државнога Совјета, до шест недеља дозвољавати.

Својевољно удаљење носи за собом казни званичнога зашта, а по обстојателству премештање или одлуку од службе.

III. Дужности и права председатеља државнога Совјета.

56.) Поред права и дужности, које су председатељу државнога Совјета у чл: 6. 14. 21. 23. 25. 26. 27. 33.

34. 40. 42. 48. 55. 82. овога указа предписане, припадлеже њему највише надзирање свију струка правленија без разлике.

57.) Он је орудије, којим се Књаз са Совјетом разговара у случају, кад неби или сам дошао у засједанье Совјета, или кад неби к себи позвао Совјет или попечитеља надлежне струке, у коју предмет предговора спада.

58.) Предсједатељ мотри на поступке свију членова и и чиновника државнога Совјета, и настојава, да сваки дужност своју по прописима точно извршава (чл. 28 — 41. и 53).

59.) Он у договору с главним секретаром државнога Совјета сабира обште производе свију дјела државни, и умјетвује о средствима, како би се пут к благостојању народнем час пре прокрчно, и чини у своју томе Књазу устмена представлена, заједно с попечитељима, кад год види, да то полза обштенародна ванскује.

60.) Он има обшти обзор целога државнога трошка тако да у свако доба зна, да ли ће попечитељи с овима сумама, које су им у годишњем предрачуњу дозвољене и у хазни државној кредитиране, на крај изћи или не; и да ли се закон финансијали, о тој струци сваке годане издан точно набуђава.

IV. Обште дужности попечитеља и државни Совјетника.

61.) На што су државни Совјетници вообште дужни котрити, назначено је у глави 4 и 6. Устава државнога. Осим ови и горенаведени дужности дужан је

62.) Сваки попечитељ у оделењу своје нуждне потребе чинити, да повседневни преглед има о свему трошку нована, који су му у годишњем предрачуњу дозвољени; како ће се тим начином у свако маговене годни оправдати; кад би год тога ради питао био.

63.) Сваки попечитељ дужан је не само котрити на подчленене чиновнике своје струке, да ли набуђавају законе и

уредбе, но и придржавати ји к томе, да ји точно набуђавају и испуњују. Свакоме попечитељу пристоји право, казнити овога чиновника своје струке, по правилу, које ће се тога ради издати, који неби набуђавао закона и уредба издани.

64.) Сваки Попечитељ одговара Совјету и Књазу за точност и совјестност своји испита, за совјестност и непристрасност доношења (реферата) свог о предмету, који у струку његову спада да ји преради.

Која дела коме Попечитељу понаособ припадају, описано је у глави VII. овога указа.

V. Дужности главнога Секретара Државнога Совјета.

65.) Предмети, који у дужност главнога Секретара спадају описани су у чл. 12. 13. 14. 22. 32. 33. 34. 41. 42. 45. 46. 48. 55. 59. 75. 76. 78. 79. 82. овога указа.

66.) Осим ови дужан је он надгледати сав интредњи поредак дјела, како у обштој канцеларији Совјета тако и у свима частима његовим.

67.) Надгледати да се протокол и Архива точно држе по пропису.

68.) Постојавати, да канцеларија водећа рачуне, од свију рачуноводитеља у држави рачуне на време иште и получава, скоро прегледа и рјешава по правилу, које ће се скоро о томе издати.

69.) Мотрити, да у сачињенијама и експедицијама државнога Совјета, неха чега, што би противно било закљученијама Совјета, и против подисивати сва рјешенија и обнародовања Совјета за знак, да је предмет или по законој форми закључен.

70.) Упућивати све ниже чиновнике обштесовјетне и попечитељски канцеларија, како им ваља радити дјела своја, и непоуздане и рђаве опомињати к поболшању.

71.) Настојавати, да се сваке године зборник закона печата и свима вјестима пише.

72.) Бити членом комисије, која ће испитивати способности они лица, која траже какво звање, или која су потребна за које.

73.) Главни секретар дужан је вообште потпомогати Председатеља Совјета у свима обстојателствима, која би се у кругу дјелатности његове појављивала, и руководити домостројенијем свију потреба Совјета.

74.) За редовно и тачно оправљање свију ови дужности а особито у чл. 68. предписани додавање му се потребно число подчињени чиновника.

VI. Дужности канцеларије Архиве и Регистратуре.

75.) Сви су чиновници канцеларијски дужни, вручена им дјела незадржавно и охотно свршавати, и повинувати се поучењу и заповести коју им попечитељ или главни секретар касателно или званичне дужности да, а особито преступења чувати се, која су у чл. 53. овога указа запређена.

Они су свагда, кад им год време допушта дужни, по одредби главнога секретара и Попечитеља, један другог помагају.

76. Непосредствено надгледање чиновника у оделењима попечитељским, у регистратурама и писарницама, и њихова рада; тачнога долажења у канцеларију на одређено време; раздавања, чистога и брзога оправљања послова, врућиће се у свакоме оделењу Секретару, кога Попечитељ с главним Секретаром Совјета избере.

77.) Секретари су дужни, доношења својима Попечитељима приуговлавати, а у Попечитељским засједанијама и при решавању дјела у својима оделењима протокол водити, концепте сачињавати, чисте преписе прочитавати и доле на

ивизи свакога чистога писма име своје подписивати за доказатељство, да је препис сходан оригиналу; даље дужни су секретари закључења државнога Совјета, била она, у засједанијама или у оделењима окончана, у записку Архиве ако је могуће истог дана, кад је ствар рјешена, дати уписати, и сви окончана дјела Архиви предати. чл. 47.

78.) Архивар и Регистратори сваки за се одговарају за тачно набљудавање плана Архиве и Регистратуре; за прибрављење и редовно чување дјела; за поуздано чување и прегледање Архиве вообште и обржављање свију протокола у своје реду, који се у Архиви воде. О свима дјелима, која су уведена, окончана, или још неокончана, код Референта или још на другом месту налазећа се, треба да се свака три месеца главном секретару државнога Совјета преглед предаје.

79.) Главни секретар Државнога Совјета одредиће најспособније у рачуну чиновнике, који ће у рачуноводитељској части канцеларије Совјета рачуне прегледати, и о домостројитељству Совјета рачун водити.

80. Столовачалници заступају место попечитељски секретара, и подпомажу ји у свима струкама њих дужности.

81. Канцелите су за свако затезање с послом под одговором. Њима је забрањено сачињена преписивати пре, него што концепт по чл. 46. овог указа буде попечитељем и главним секретаром одобрен.

82.) Писари и кописте, који би за време били у канцеларију Совјета примљени, дужни су сва ова правила набљудавати, која су за чиновнике преднаведена. Њи ће попечитељ у договору са Председатељем и главним секретаром државнога Совјета одишати, кад се год послови умале и излишни постану; а тако исто и примати за време у службу кад се послови умноже.

83.) Кад се у самом заданију или близу државнога Совјета пожар догоди, дужни су сви канцеларијски чиновници и служитељи, осим они, који би сопствена кућа или обитали-

ште било у опасности, у канцеларију доћи, како би у нужном случају Архиву или остала акта од ватре отели.

VII. Особите дужности Попечитеља.

A. Дужности Попечитеља правосудија.

Попечитељ правосудија дужан је:

84.) Основати, списати, прегледати и толковати законе грађанске и кривичне, и законе поступка судејског у грађанским и кривичним парницама.

85.) Истоковати законе исте, ако би било што замршено у њима.

86.) Основати, поправити и надгледати све што служи точноме и совјестном извршавању закона или се судило за главу или за друге парнице.

87.) Бранити независност судења и званија судејскога, и правила судења од свакога другога.

88.) Устроити судове, и предлагати лица, која су способна за судије.

89.) Старати се да се поздају тавнице и затвори, и друга здавија која су судовима нужна.

90.) Мотрити, да судејске власти не прекораче границе, која им је предписана.

91.) Помагати судејским властима, ако би се родила распра какова између њи и други власти, да се она по суштествујућим законима рјени.

92.) Предлагати да се кривци помилају, или да им се одпусти што од казни, коју су им судови пресудили.

93.) Предполагати вообште све, што је по гласу суштествујући грађански закона задржано за Кназа да рјени или допустити.

94.) У поветителству правосудија одредиће државни Совјет четири члена државнога совјета, који ће доде док се

общенародни велики Суд не устроји, у трећем степену под председјатељством попечитеља правосудија судити (чл. 78. надпис в. државнога Устава).

95.) У овоме ће суду протокол совјетовања водити један од секретара попечитељства правосудија, кога Совјет избере.

96.) Дјела судејска држаће се одвојена од административни тако, да се устроити се изућем Суду великоме лакше предати могу, кад томе време дође.

B. Дужности попечитељства внутрени дјела.

Попечитељ внутрени дјела дужан је:

97.) Старати се, да се чува и одржава у цјелости земалски устав, права поједини лица, и цели обштина, правила по којима су скупштине обштински, срезки, и окружни старешина устројене.

98.) Разделити Србију на окрузија, Срезове и обштине.

99.) Устроити Статистику Србије.

100.) Пазити на границе Србије и чувати ји, пак, ако би се родила распра каква за њи, а оно да се договори с војеним попечитељем, како ће ји бранити.

101.) Бринути се о поповњавању Срба, који су способни за војску; и устроити внутрену војску, која ће бити полицијом внутрености; ово у договору с попечитељем војним.

102.) Старати се за конане и рану војске, кад путује.

103.) Завести полицаје, и предписати Исправничествама обште уредбе, како ће се мир и поредак у земљи и на граници одржавати, како ли полицајна војска по земљи расположити; ово последње у договору с попечитељем војени дјела.

104.) Мотрити да се у земљи тајна друштва не држе, и списати правила противу њи.

105.) Мотрити на просјаке и друге скитнице.

106.) Основати здавије, и издати заповести, у којим по којима би се могло дати посла беспосленицима и кривцима.

107.) Предписати правила, како треба davати паспорте онима, који иду по земљи путовати.

108.) Подићи и уредити нуждне тавнице и бринути се о њима по уредбама, које би попечитељ правосудија предписао.

109.) Постарати се, како ће се сиротњини помоћи и покла дати.

110.) Завести средства, којима би се предупредили пожари и други несрећни случаји по варошима и селима, и старати се како би се онима помогло, које би такви случаји постигли.

111.) Настојавати, да се по варошима и селима добре и здраве куће граде, и све по једном плану.

112.) Заводити заведења, из који би се у време нужде могло што позајмити људма, који би имали посла каква да сврше а немају средства к томе.

113.) Старати се, да се трговина, занати, и фабрике дижу, и завести тога ради панађуре и недељне вањаре, и одржавати поредак на њима.

114.) Старати се, како би се земљедјелија, скотоводство, и свиловодство подигло, како ли виногради и воћњаци садиле.

115.) Чувати шуме од штете по вауци шумодјелија.

116.) Завести једнаке мере, и пазити да се свуда набуђавају.

117.) Завести и уредити поште и управљати њима.

118.) Руководити прављењем путова, мостова и брана, davати мјеније, којим би се вачином разрезо трошак нуждан овоме дјелу, и пазити, да се уредбе о томе падане набуђавају.

119.) Изнаћи средства, како би се страни људи у Србију насељавали, и олакшавати им насељавање.

120.) Пазити на здравље народа; и подићи тога ради и издржавати како у земљи тако и по границама нуждна томе заведења и болнице, да се неби куга или друге прљепичве болести у земљу унукле.

Списати уредбе, како ће се жртваци прегледати, и повраћати у живот полумртви, где ли ће се прави умрлици заковавати, и какви гробови за њи да се граде.

Списати заповести, каквим лекарима слободно је лечити; и забранити, да се неби они у то упуштали, који нису науке лекарства слушали.

Завести школе за хирурге и бабине, марвене лекаре и апотекаре.

Определити таксе свију ових.

121.) Пазити да се разне струке неблагонравности у Србију не умножавају.

122.) Надзирати, како обштвене руководе и употребљују обштвнска добра, и настојати, да се ове међу собом братски љубе.

123.) Старати се, да се подигну обштеполезна здањја крозје војени.

124.) Представити лица, која би способна била к званијама сваке струке внутрењег прављења.

125.) Мотрити, да се наставлења, дана властима внутрењег прављења, точно набуђавају, и да се неби ове међу собом трле, а гди би и то било, онде по суштествујућим законима распра да се рјени.

В. Дужности Попечитеља Финанције.

Попечитељ финансије дужан је:

126.) Саставити точан преглед свега државнога добра, било то у непокретнима или покретним стварима, у готову или у дуговина, које су људи држави дужни.

127.) Бринути се, да ова добра и ствари не долазе другоме коме у руке, коме не треба да долазе, и одузети ји од оних, који би ји насилним начином присвајали.

128.) По томе бранити све користи државе, и судити се за њи са сваким, који би у њи дирнуо; развје ако се распра за њи каса и иностране државе.

- 129.) Управљати свима приходима, који из добара катичу, или која се из данака државни рађају.
- 130.) Прегледати, да се части добара државни једна по једна, продати могу, ако општенародно благостојање то изнекује, и ако се приходи државни тим не умалују.
- 131.) Прегледати, да се непокретна добра на краће или дуже време даду под аренду.
- 132.) Ползовати се риболовом или за рачун државе, или давањем под аренду.
- 133.) Завести фабрике стакла, артије, чоје и остали рудодјелија о трошку државном.
- 134.) Управљати данцима, и основати начин, како би се ови најправичније разрезали, и дознати, како села, срезови и окружија своје трошкове разрезају.
- 135.) Управљати ђумруцима и арендама, и предлагати таргве касајуће се ови данција, и
- 136.) Издавати законе финансијалне, и познати, да се точно набљудавају.
- 137.) Познати на сав државни трошак.
- 138.) Отворити кредит другим непочитељствама по пропису финансијалног закона.
- 139.) Руководити новцима, који су опредељени за трошак непочитељства финансије.
- 140.) Уредити власт за прегледање рачуна свију власти и над њом надзирати.
- 141.) Давати рачун о свима расходима државним сваке године, Совјету Књазу и народној скупштини.

Г. Дужности непочитеља Књажескога дома и инострани дјела.

Почитељ књажескога дома и инострани дјела дужан је:

- 142.) Чувати и бранити степен достоинства Књаза Србскога сирочу страни држава.

- 143.) Бранити права и користи Књаза Србскога сирочу и страни држава.
- 144.) Он ће водити преписку коју би Књаз Србски имао са страним владјетелима.
- 145.) Он ће закључавати уговоре, које би Књаз Србски у дјелима своје фамилије са страним државама имао.
- 146.) Он ће чувати права и користи Србије у свима односенијама њеним к страним државама.
- 147.) Он ће чувати и бранити права и дјела Срба, који се у страним државама налазе код правителства ови.
- 148.) Он ће чувати и у цјелости држати уговоре са иностранима силама, и настојавати, да се они у дјелство приводе.
- 149.) Он ће водити преговоре и преписке са страним правителствима, и с агентима њеним, који би од њи у Србију били послани.
- 150.) Он ће давати настављење Србским агентима, који би се у страним државама налазили.
- 151.) Он ће водити Србину допуштење, да може изгледати се у стране државе, и изнети имање своје из Србије.
- 152.) Он ће прегледати и управљати прошења иностраница, који би ради били населити се и уродити у Србији.
- 153.) Он ће подписивати паспорте Србина, који би ради били по дјелима својима у стране државе, а тако и писмена дјела, која би шла у ове.
- 154.) Он ће подписивати допуштења, која би Књаз Србски давао Србина, који би ради били ступити у грађанску или војену службу страни држава.
- 155.) Он ће подписивати и допуштења, која би Књаз давао оним Србина, којима би страни владјетели слали ордене, друга одличија и пензије.
- 156.) Он ће слаати одличија Србска људма, који би полаганим страни држава били, а заслуженима учинили се о Србији.

Д. Дужности попечитеља војени дјела.

Попечитељ војени дјела дужан је:

- 157.) Устроити и подићи војску.
 158.) Мотрити на уредност и полицiju војске.
 159.) Снабдјети војску са свима потребама: с оружјем, оделом, коњма, касарнама, и другим војеним потребама.
 160.) Бринути се о набављању грађе, која би нуждна била за све струке војске.
 161.) Издати законе војене како у припрему службе и упражњавања у оружију, а тако и за награђивање заслужни, а казнење скрививши што војника.
 162.) Надзирати на судове војене у особитим кривцима војске.
 163.) Старати се за премештање и кретање војске и војени преноса.
 164.) Водити сав трошак на војску и држати точан и совјестан рачун о њему.
 165.) Предлагати обнародовање опрштена војничка, који би побегли.
 166.) Старати се о средствима, којима би се здравље војника одржало, и о болницама и другима за војску полезнима заведенијама.
 167.) Зидати поправљати и чувати мјеста, у којима се оружје и војене потребе држе.
 168.) Предлагати, да се војска у овом или оном припрему у веће савршенство доведе.

Е. Дужности попечитеља црквени дјела и народнога просвештења.

Попечитељ црквени дјела и народнога просвештења дужан је:

- 169.) Пазити на сва одношења цркве православне к другима вјероисповједанијама, од који се обштине налазе у Србији, и одржавати о томе издане законе.

- 170.) Мотрити на извршивање богослуженија.
 171.) Прекратити светковања, која су за укидање, и која народ из сујевјерија држи, по преслушању свештеничке власти (синода).
 172.) Мотрити на закључена Синода.
 173.) Пенитивати све уредбе, које би духовне власти по Србији издавале.
 174.) Мотрити да грађанске и духовне власти не прекорачују граница, предисани им у припрему црквени одношења, црквени добара, и црквени заведена.
 175.) Бринути се о подизању нужди цркви и парохијални кућа, по преслушанију мјенија Синода.
 176.) Подићи заведена, која служе к изображењу и поправљању свештества, такођер пошто о томе мјеније Синода саслуша.

177.) Мотрити на оно, како се руководе и на што се употребљују новци, опредељени к разнима богоугодним заведенијама.

178.) Знати, на колико се епархија и парохија дели Србија.

179.) Бринути се о свему, што се каса школе и васпитања деце, за коју да се заведу мале и велике школе, гимназије и академије.

180.) Старати се, да се изобразе добри учитељи.

181.) Подићи свему томе нуждна зданија.

182.) Надгледати, како се руководе и употребљују новци и други приходи, које би правителство Србско одредило на издржавање школа.

183.) Старати се, како би се фондови школски умножили, и најполезнијим начином употребљавали к напредовању наука.

184.) Помогати младиће, који имају особите дарове ума годишњом плаћом.

185.) Помагати попечитеља инутрени дјела, подизати занате, установљивајући школе за ње.

186.) Подићи и нагледати библиотеку.

187.) Управљати државном типографијом.

188.) Старати се, да се нуждне ствари са страни језика на Србски преведу.

189.) Подпомагати учена истраживања, и настојати, да се издаду на свјет стари рукописи, који би се налазили по манастирима и црквама, а могли би служити к ползи народној.

190.) Заводити учена друштва.

191.) Предлагати лица, која су способна за учитеље, и за предлагање наука и заната.

VIII. О Књажевском кабинету.

192.) Књажевски кабинет је орудије, преко кога књаз наслева предложена државнога Совјета прима, и предложена своја због приутовљена закона и остали указа Совјету шаље.

193.) Све дужности Попечитељства инострани дјела го-реописане под надписом Г. (чл. 142 — 156.) свршиваће се у књажевском кабинету, под именов Књаза и противодписом надлежнога попечитеља осим дивља насона изван Србије, које ће само Попечитељ подписивати.

194.) Остале експедиције Књажевога кабинета осим инострани дјела, противодписиваће кабинета Директор, или негово место заступајући секретар.

195.) Без противодписа у преднаведена два члена опоменути, да се ни један указ Књажевски не набљудава, јер ће се сматрати као да је подрадев, и биће сваки под строгим одговором, који се по свакој неуредној форми поведе.

196.) Кабинет ће састојати из Попечитеља инострани дјела, и више членова одређени из числа држав. Совјетника.

Директор кабинета свршује у отсуству или у случају болести попечитеља, поред дјела кабинетски, које му Књаз по сваки дан наложи, и остале дужности, које су попечитељству инострани дјела одређене.

197.) Печат кабинета једнак је печату Совјета и у виду и у величини, но с надписом у наоколо: „Кабинет Књаза Србског.“ —

Бромје овога печата биће у кабинету јошт један печат у печему већи од печата државнога Совјета, са Грбом Србије, над њим отвореном круном и пореином, који ће символ бити обасан вјенцем од растовога и маслинога листа и с надписом у наоколо: „Милош први, Књаз Србски.“ Овим печатом печатаће се дипломе, које ће Књаз заслуженим о Србији лицама давати.

198.) Сва званична предложена и потврђена предложени закона и указа, које ће Књаз рјешавати и државноме Совјету на извршење слати, и све остале Књажевске заповести, биће од Ђурђева две текуће године печатане печатом кабинета, а дипломатически, попечитељству инострани дјела припадајући предмети печатом попечитељским.

199.) Правила предписана за канцеларију, експедицију, и регистратуру државнога Совјета, ваља и у кабинету набљудавати.

IX. Закључење.

200.) Плаћа чиновницима и државнога Совјета одредиће се особитим указом.

201.) Указ овај ступа у дјејство од Ђурђева дне, а међу тим нека свршује Совјет и кабинет све дужности своје по дојакко существовавшим правилима.

Државноме Совјету налажем, да Указ овај у Зборник закона уведе, а Попечитељству, да настоји, да се точно наблудава.

Дано у Крагујевцу 14. Фебруарија 1835.

МИЛОШ.

Предеједатељ : **Боца Марковић**, Попечитељи : **Лазар Теодоровић**, **Димитрије Давидовић**, **Алекса Симић**, **Аврам Петровијевић**, **Милета Радојковић**, Државни Секретар **Стефан Радичевић**.

МИЛОШ ТЕОДОРОВИЋ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРПСКИ

По прелушању државнога Совјета закључујем сљедујуће :

1. Све аренде које су на касанице до јако плаћене, укидају се од Ђурђева дне ове године, и даваће се искључително право касанице, за крчмљене говеђета, овчијета, козијета, јагњеђета и јаређета меса, без икакве аренде ономе, који се при јавној лицитацији обвезе, да ће здраво и добро месо касанити, а при томе, по најјестинију цену продавати.

2. Трајање уговора, сирјеч Контракта касански, са надлежним Судовима, с којима ће исте уговоре касани закључивати, може се на једну, или ако то Државни Совјет одобри, и на више година закључити.

3. При надметању на лицитацијама, ко ће јестиније месо давати, одредиће се свакој струци меса особита цена, на оку, по којима ће и кантар точно устројен бити.

4. Под јагњеће месо, продаваће се само они млади јагњци, који се од Ускреса до Петрова дне кољу; а доњије клано, под маторо (овчије) месо.

5. Сваки касанин ће дужан бити, у они мјести, гди мјестна власт за добро нађе, и на више раздвојени мјеста касанице у вароши држати, како ће народ удобније с месом моћи служен бити; а стоку мора изван вароши клати, на

ономе мјесту, које му полиција одреди, и месо са свим чисто и уређено у касаницу доносити. При томе ће дужан бити.

6. Сваки дан полицију позвати на осматрење стоке, коју је наузно влати; а полиција ће дужна бити добро потрити, да стока није врло мршава, или болестна. Ако се једно или друго догоди, то ће полиција таково марвинче касаницу иeturити и запосједити му, да друго здравије и гојазније закоље.

7. Кромје тога, дужан је касанин, сваки дан, осим поста, толико говеди влати, како се нико неће потужити моћи, за недостатак меса. А у време поста, неможе га нико прикорати да коље.

8. Који касанин лажну меру употреби, томе ће се за сваки закинути 20 драма на оки, по један талир казни узети, која ће се казни свагда удвојавати, колико се год пута у томе ухвати; а Полиција мора изненадним надгледањем на то потрити по самој дужности својој, нечекајући, да јој се ко за то тужи; ако ли касанин који драм мање, (макар и само један био) од двадесет драма на оки укине, то неће никакове казни платити.

9. Исто тако биће касанин дужан, за свако говече по један талир, а за мање марвинче, по три цванцика казни платити, за које се увати, да је без осматрења полицијнога у чл. 6-ом наведеног закљао.

10. Кромје тога, ако се докаже, да оно марвинче, које је он крадом закљао, није најздравије било; а исто тако, ако би он на страни закљано марвинче од кога примио без знања полиције и крчмпо, па би се осведочио, да то месо није од здравог марвинчета; то не само, што ће му се таково месо одузети и бацити; него ће још и 100 талира казни платити.

11. За точно обдржавање свију ови обвезатељства мора сваки касанин, пошто при јавној лицитацији касаница на

њему остане, јемство (кауцију) дати, у вредности од 300 талира; било то у готовоме новцу, или у непокретним добрима, која по процени вешти људи најмање 400 талира вреде, и на која ће се јемство, за безбедност ошину, забележити код Суда, и из исти кауција после, казни чл. 8, 9, 10 и 14 наплатити, ако би касанин кривицом својом томе осуђен био.

12. На тај копац, дужан је сваки страни (из другог окружија човек) који касаницу излицитирати жели, свидјетелством своје мјестне власти доказати, да довољно непокретни добара има за јемство, у преднаведеноме члену оиоменуто, ако нема готови 300 талира да положи.

13. Ако ли тако свидјетелство садржавајуће у себи вредност добара, странац не донесе; то је он исто тако као и онај, који своји добара нема, дужан или 300 талира одма положити, који ће му се вратити, пошто му рок уговора изиђе или поуздане јемце наћи, који ће за њега добри стојати, да ће сва обвезатељства точно испунити, под којима му се право даје, да сам месо у вароши касани.

14. Ако се касанин пошнимани, и пре уговоренога рока касаницу остави; то мора 200 талира платити шинмандука.

15. Уосталоме, обећава правленије касаниву, у искључителноме праву његовоме, сваку заштиту с тим уверењем, да ће свакога казнити, одузетком стоке у беглук, ко се год покуси на штету касанива стоку влати, осим месаницја, којима се допушта, да од Ускреса до Петрова дне, јатавце, и од Петрова дне опет до Ускреса маторо без икакве аренде у менама кољу, и кувано или печено (а не пресио) месо продају; и осим они људи, који за своју домаћу потребу, које говече, или друго ситније марвинче закољу, а никоме ништа не узпродају.

16. Најпосле уговор (контракт), који касанин са судом закључи, добива силу своју за касанина од онога часа, како

се поднине, а за суд у име обшества, од онога дана, кад се Државним Совјетом одобри, коме се мора одма исти уговор не свршету лиценције, и пошто се обе стране т. ј. и касанин и Суд поднину, послати.

У Крагујевцу 19 Фебруара 1835.

У одсуствију Господина Предједатеља Држав. Совјета **Лазар Теодоровић**, попечитељ правосудија. Из књаж. држав. Совјета Србскога, одјеленија внутрењег **Димитрије Давидовић**, Попечитељ внутрени дјела. **Стефан Радичевић**, Главни Секр. Државнога Совјета.

ПРОПИС

за парнице о њивама, ливадама, крчевинама и међама.

Његово Височество, Књаз наш, желећи прекратити безпутне парнице о њивама, ливадама, крчевинама и међама њивина, изволео је указом од 25 пр. м. Фебруарија № 579 височајше рјешити, да такове парнице унапредак, ако нису преко кметовскога и капетанскога суда прешле, няко други не рјешава, будући ји они, као мештани имајући пред очима предмет парнице, најлакше и најбоље рјешавати могу. У догађају пак, где би која од преврући се страна кметовском и капетанском пресудом незадовољна била, да капетан дужан буде такове парничаре послати к надлежном суду окружија, с којима да пошље и точно и верно описање стања парнице њиве, и пресуду своју и кметову с подписом својим и кметова, који су пресудили. Ако би која страна пресудом суда окружија незадовољна била, онда исти суд да великом суду пошље точно описање парнице заједно с кметовском и својом пресудом ради пресуде.

У пресуђивању исти парница ваља сваки судија да тамо тежи, да свакога у имаоству његовине утврди. Особито у смотрењу крчевине гореречена височајша одредба гласи, да крчевина припада ономе, који је окрчио је, и из горе извадио, не сматрајући из кога је он села и на кога села грунту окрчио је сврјеч не гледећи, је ли на грунту свога, или другога села окрчио.

Ако би парница и код већег суда изгубила она страна, која је и код мањег била изгубила, па се као незадовољна

даље тужила, онда по реченоме височайшем Указу таква страна ваља праведној да плати све трошкове, које је при водењу исте парнице учинила; ако ли би незадовољна и код већег суда правиче траживна страна, код већег суда парницу добила, онда ако би се доказало, да је пређашњи Судија навалнице једној страни страну држећи криво пресудно, и тим повод праведној страни дао код више власти суда тражити; такви судија осим што ће дужан бити праведној страни гореречени трошак платити, и Њазу и Државному Совјету на одговор лично предстати. Но она за неправеднога судију одређена казна не ваља ни једнога да задржи од изречења совјестнога мјенија свога, будући је она одређена само за догађаје, где би очевидно било, да је пресуда за атар једнога на штету другога лица изрекла.

Саопштавајући овај височајши Указ препоручује се свима судовима, да садржање његово надлежним капетавима окружија свога обзаве, и да се о извршењу његовome за у напредак точно и совестно брину, и настоје.

У Крагујевцу 1. Марта 1835.

У одсуствију Господина Предсједатеља Државнога Совјета **Аврам Петроновић**, попечитељ инострани дјела. Из одјеленца Попечитељства внутрени дјела **Д. Давидовић** Попечитељ. **Стефан Радичевић**, Главни Секретар Државнога Совјета.

ЦИРКУЛАР ДРЖАВНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествима

Његова Свјетлост, Милостивјејши Господар и Њаз наш бринући се депоноћно о томе како би народу своме гдје је и колико је гођ могуће олакшање учинио, изволео је милостивјејше рјешити, да се кулук који су до сада људи Капетанима својима чинили, укине, и само из призненија тога, што Капетанима Кметови по служби и остали путници често свраћају, толико допустити, да им људи сопствене њиве, ливаде, колико би им сирјеч за рану сопствене њиве стоке и на дочек страни нуждно било, кулуком покосе, но и то не под морање, већ из драге воље; Капетани пак да зато дужни буду позване на рад људе раном и напојницом дочепати, у противномe догађају да им људи неће обвезани бити на кошење њиве ако им рану и напојницу не узведу дати.

Поред овога забранила је Његова Свјетлост строго, да не би Кметови туђе ливаде као што су неки до сада чинили, на поле узимали и под извјетом своји ливада људе принуђавали, да им и ко једанпут за свагда одредивши да им се само сопствене њиве, ливаде покосе, и то за рану и напојницу и из драге воље, а не под морање.

Исто тако неће Његова Свјетлост, да се калуђерима под морање кулучи, допуштајући ако оће народ калуђерима од драге воље радити, нека им ради слободно, ако ли неће, да га нико на то ни приморати неможе. Досадашњи обичај, где су људи на неким местима по неколико дана дужни били калуђерима кулучити, оће Његова Свјетлост да се укине, до-

звољавајући, само толико, да је слободно калуђерима људе на рад звати, и овима, ако им је воља, ићи.

Из овога реда Капетанима и Калуђерима чињеног кулука изузима Његова Светлост кулук Правитељству, за овај је одредила да остане као и до јако и да народ Правитељству кулучи, кад би гођ потребе било.

Височајшу ову вољу у смотрењу одредбе кулучена доводећи Државни Совјет исправничеству до звања, препоручује, да се исправничество постара народу окружија свога по цјелој обширности објавити је, и по томе добро око имати, да се не би одредба ова киме нарушавала, које ако би се догодило да Исправничество не пропусти злоупотребењенију овог не само границе поставити, но о таковоме и Државни Совјет извјестити. № $\frac{50}{A. 25}$ 4 Јунија 1835 у Крагујевцу.

УСТРОЈЕНИЈЕ ДРЖАВНОГА СОВЈЕТА.

1. Устројеније и круг дјејателности државног Совјета.

Член 1. Државни је Совјет у Србији највиша, непосредствено под књазем стојећа, власт.

2. Он се састоји из једног президента, једног вице-президента, неодређенога броја државни Совјетника, и једног канцеларије директора.

3. К свршивању канцеларијски дјела придодаваће се Совјету потребан број секретара, и остали нижи чиновника и писара.

4. Њему су све остале власти у Србији подчињене, и примају од њега наставленија и преко њега указе о свима дјелима внутренога државнога правленија, и подносе му о свему томе предписана извјестија и рачуне.

5. Поред *дужности*, које су *државноме Совјету* у Уставу земаљском одређене, припадају му и ове: да чува правду и законе земаљске; да уређује и надгледа судове, да право по (законима) суде, и парнице дуго не повлаче; да чува височествено право књаза по свој Србији; да се стара о напредном и пробитачном *земљедјелију, занатима, трговини*, и да даје људима вуждна томе објављена; да настоји, да се *добри друмови и здраве куће* и остала зданија по Србији граде; да се *школе и остала учебна и полезна заведењенија* подижу; да *надгледа и управља државна добра* сав државни приход и расход; да *саставља државну статистику*; да устројава све внутренога правленија у нај-обширнијем смислу; да *обдржава личну слободу јавни мир*

и поредак; да се стара о обдржанју живота здрављу и распространенију лепог обичаја народног; да изриче пресуде у трећем степену по прописаноме начину; да о свима овима струкама нуждне законе и уредбе саставља, књазу на одобреније подноси, и по добивеноме одобренију, да их у дјејство приводи, да поучава све остале власти, надгледа и придржава к точному свршивању званичне дужности све чиновниће и јавне служитеље; једном речи, да се стара о напредку свега, што се к општем благостојању клони.

6. Државноме Совјету пристоји право, а и дужност му је, мотрити на предмете, о којима нема закона или уредби, на такове приуговљавати и подносити ји књазу на рјешеније, а по добивеном одобренију владати се по њима, без даљег обтерећивања књаза новим питањем.

7. Совјет ће сваке године о Митрову дне састављати предрачун о свима онима државнога правленија потребама, које књаз на Совјет одложи; подносиће га књазу на рјешеније, и по добивеном одобренију примаће из државне казне одобрене сумме.

8. Књаз ће сваке године по једанпут, било о скупштини или осим скупштине торжествено Совјет позвати, у њему обирно извјестије о свима струкама дјела државни, о стању целог народа, и општи преглед рачуна о учињеним државним трошковима с понизним представленијем Совјета примати, како би се ова или она струка правленија у бољи ред довела, и како би се благостојање народно боље узвисило.

9. Државни Совјет дели се на два одјеленија: уредбено и судбно за свако одјеленије одредиће се по половине државни Совјетника. У уредбеном предједаваће президент, а у судбеном вице-президент. Членови обадва ова одјеленија у општем засједанију састављају Совјет. Свако одјеленије Совјета имаће особиту канцеларију и архиву.

10. Одјеленије уредбено занимаће се са свима струкама државнога правленија осим судејске.

11. Одјеленије судбно занимаће се с пресудама како у грађанским и пуниларним, тако и у казнителним дјелима, и приводиће у дјејство оне пресуде, којима се не одреди већа казна од 40 штапова. Све остале пресуде, којима се већа казна одреди, подносиће ово одјеленије општем засједанију државнога Совјета исто тако, као и шрице, у којима би се против пресуде овог одјеленија даље ко жално.

12. У свима важним предметима представљаће Совјет књазу своја извјестија, представленија и вопросе, и свршиваће ји онда, пошто о томе књажеско рјешеније получи. (чл. 6); а маловажније и оне предмете, о којима има предисани правила, како ће се поступати, рјешаваће и свршаваће Совјет сам; а најпосле предуготовителни и обични предмети, свршаваће се у надлежним одјеленијама.

13. Важни предмети, које Совјет из општега засједанија, у сваком догађају књазу на потврђеније подноси јесу следјући:

а., све давање закона, или се оно тичало заведенија нови, или преимачавања и укидања до сад сушествовати закона, или њихога изјасненија.

б., опште уредбе о начину, како ће се ова или она струка правленија приводити у дјејство;

в., главни годишњи рачун о поичаним приходима и расходима државним; и о потребама свима (чл. 8);

г., постављање нови власти и заведенија, и именовање, прементање и одлучавање од службе свију чиновника.

д., годишња извјестија Совјета о стању дјела државни и опште, и по свим струкама, с показивањем колико која напредује, и с показивањем препона, које им не дају, да напредују (чл. 8);

е., тужбе противу членова државног Совјета.

ж., предлагање за одредбу, који ће од чланова државнога Совјета у ком одјеленију засједавати, и у догађају потребе представленија да се који член из једнога одјеленија у друго премести; или да се у вилает пошаље, да исправи-

чества и остале власти прегледа, да ли дужности своје точно испуњава;

з., давање благородства, привилегија, помилованија и отличија;

и., обштинска прошењија, да учине међу собом прирез, поради какве обштинске потребе;

ј., предрачуни за разне потребе, које се из државне азне плаћају, и које превазилазе 50 талира.

к., прошењија свију чиновника њему подложни за одпуст од службе, или за дозвољеније удаљенија од службе исправника и на најмање време; а за ниже чиновнике на дуже време од 15 дана у Србији, а изван Србије и за најмање време.

л., одпуштање Срба од Србског поданства;

м., судбена рјешенија, која превазилазе казни од 50 штапова;

н., пресуде преступака чиновника, макар какви они били;

Сви ови предмети подложни су потврђењу књажевском и немају своју силу, ако ји књаз не одобри.

14. Маловажнији предмети, које Совјет обште засједателно рјешава и извршује, неморајући ји књазу на одобреније слати, јесу следејући:

а., примање страни пришелаца у поданство Србско, пошто се законом за то одређени рок наврши;

б., набљудавање полиције дневнога мира и поредка, чувањем, да се зли људи и свитнице са стране у Србију не довлаче; заповедањем исправничествама, да на такве људе, на просјаке и на онаке, за које се незна, чим се занимају, и од каквог рада живе, добро иззе, и у вилајет њин враћају; а предписивањем правила, како треба пасоше давати, како ли стране пасоше прегледати, и како с онима поступати, који без пасоша у туђе место дођу;

в., издавање закони уредба, како би се земљедјелије, занати и трговина у бољи ред довела, како ли шума од

штете чувала; и издавање трговачки, занатлијски и шумарски објављенија за дрва грађу и остале шумне производе;

г., прегледање свију дјела и доода исправнически пописивањем његовога дјеловодства и таблични прегледа азне исправническе на расмотреније, и давање нуждни упуствованија за будуће догађаје, кад у дјеловодству што опази, да није путно било.

д., примање од свију ђумрукана, скела, топографје и остали заведенија месечни, тримесечни, полугодишњи и годишњи таблични извјестија о свему, што је обште прегледу цјеле трговине и свег ђумручког и осталог прихода и расхода нужно; и поучавање свију ти заведенија.

е., рјешенија предрачуна о свима потребама по Србији, које се из државне азне подмирују, и набављање потреба канцеларије Совјета, које за сваку по особ потребу не би превазилазиле 50 талира;

ж., сабирање свега штатистическога знања описивањем броја и стања народног;

з., дозвољавања удаљенија од службе до 15 дана свију чиновника државни, који су нижи од капетана (чл. 13 надп. к.);

и., примање и рјешавање годишњи прегледа од свију исправничества о поравнањима, пресудом или иначе окобчанима и о неокончанима при суду парницама; о броју позаторани, осуђени и одпуштени злочника и криваца; о броју нушила, вредности њинога имања, о тоторима, и о начину, које је имање малолетни на вајду даво, и је ли осигурано? Све ово по табличним прегледалицама и прописима, које ће Совјет исправничествама предписивати;

ј., прегледање и рјешавање свију грађански парница, у којима би се парничари на пресуду кога од одјеленија државнога Совјета даље позивали, по сунтествујућим правилама, и по онима, која ће се у напредак издати;

к., прегледање и рјешавање свију злочинствени и кривични пресуда, које се морају књазу на промотреније слати (чл. 13 надп. м. и. и.).

15. Осим ови предмета сви се остали, о којима има уредба, како ће се поступати, као обични сматрају, и они ће се у надлежним одјеленијама рјешавати, како год и они, који су у чл. 12 наведени, и приуговорителни сирјец она, који су довршетку какве ствари нуждни, и који би се по томе од надлежни власти зактевали;

16. Државни Совјет да се неупушта у рјешавање они дјела, која су одређена, да се у одјеленијама свршавају; а ни Совјет ни његова одјеленија у она дјела, која су нижима властима одредбом војерена, већ ако да се дјело нужно свршити мора, и одлагања не триа.

17. Улазак у канцеларије, архиву и регистратуре државнога Совјета забрањен је свакоме, који к Државноме Совјету не припадаје.

Засједанија државнога Совјета јесу тајна.

II. Дјеловодство.

18. Сви пакети и сва дјеланија, била она од књаза или од које више власти или од каквога приватнога лица државноме Совјету послани, ваља да се отварају пред президентом, и одма да се предају директору канцеларије, који ће пакете и сам моћи однецаћивати, ако се ни президент ни вице-президент не би у Совјету догодно.

19. Како се које дјело директору отворено преда, или га сам отвора, дужан је он назначити дан и годину кад га је примио, на њему назначити одјеленије, коме припадаје, и дати да се у дјеловодни протокол уведе, и надлежном одјеленију преда.

20. Протокол овај подносиће директор канцеларије сваки дан президенту Совјета, да би овај непрестано знање имао о свима дјелима и кадар био, о свему одговор дати, о чему би га год књаз, кад к њему отиде, запитао.

Исти протокол стоји и осталима членовима државнога Совјета отворен.

21. Колико год у једноме дану предмета дођу, ваља ја одма овај исти дан, у протокол завести и ако је могуће све регистрирати, тако да се све што је у протокол заведено, лако доцније наћи може.

22. Кад се дјело у надлежно одјеленије преда, ваља га за засједаније приуговорити. Приуговореније дјела за засједаније одјеленија состои се у томе, што ће се на особитом листу, пошто се ствар добро испита и вељди, цело теченије дјела написати и исприведати, како ће членови Совјета цело дјело подробно моћи разумети, и по њему закљученије учинити, не морајући на ново зактевати, да се сва акта читају.

23. Пошто се свако приуговорено дјело у засједаније одјеленија донесе и Совјетницима прочита, ваља на другој половини истог листа мјеније Совјетника уписати и закљученије по вишини мјенија ставити, ако је предмет такав, да одјеленије изречену пресуду само може извршити, не морајући је обштем засједанију Совјета на рјешеније поднети. Ако ли је дјело таково, да се по чл. 13 и 14 у обштем засједанију рјешити мора, то ће се само по вишини мјенија, која ће се с узроцима у особити сајетовања протокол завести, *закљученије* на преднаведени лист ставити.

24. При сочивавању ови приуговоренија за засједанија ваља набљудавати ова правила:

а., да се у приповедању прошли догађаја ред мотри, како је један за други следовао, а остала одношенија, која би се исти догађаја тицала, и к бољем изјаснењу служити могла да се онако уреде, како се она узјамнице боље изјаснавају или подкрепавају;

б., да се питања и оне точке, које се за главне не држе, од главни точка и вопроса раздвоје, промотре, и да се према втеченију пливом на главни вопрос у ред ставе;

в., да се узроци, закони и она дјела, која мјеније подкрепавају, а исто тако и све остало што у дјело спада, ако је нужно, од речи до речи наведе; и на против тога

г., све изостави што не припада к ствари, и да се најпосле

д., свакога Совјетника мњеније с узроцима и закључањем јасније и краће и с онолико тачки наведе, колико је тачка требало рјешити:

25. Кад се год предмет који тиче какве занатлијске мајсторске или трговачке струке, свагда ваља, што се самога занатнога вјешества тиче, на закљученије приутовљенија, и мњеније надлежно у томе вјештака саслушати.

26. Државни Совјет држаће сваке недеље два засједана, једно за решавање дјела уредбени, а друго за решавање дјела судбени. Президент има право и осим одређени дана засједаније сазвати, ако које дјело дође које одлагана не три. А ако би се догодило, да у одређеноме времену не би од одјеленија приутовљенија дјела дошло, онда се може одређено засједаније и пропустити а одјеленија држа ће своја засједанија сваки дан осим празника и они дана, кад се засједаније Совјета држи.

27. Президент заузима у Совјету прво место, до него с десне стране вицепрезидент, или ако би овај одсутствовао, најстарији Совјетник, с леве млађи Совјетник и тако на низе свагда старији с десне руке президента а млађи с леве. Старешинство се броји од онога дана кад је ко државним Совјетником наименован, или ако више њл у једанпут буде постављено, по реду којим су у указу кважеском именовани. Они осим директора канцеларије, имају сваки по једно одудно мњеније.

28. Засједаније ће се започети с тим, што ће президент узети пред њим постављени дневник, и по реду у њему уведени нумера заклевати, да се представљенија читају. Како президент који предмет из протокола, да се прочита закте, онда ће директор канцеларије исти предмет прочитати.

29. Како се које дјело прочита, запитиће президент најмлађега у чину Совјетника, имали што противу представљенога закључења примјетити, па кад примјечанија овога са-

слуша, онда ће запитати и остале Совјетнике редом, о њихове мњенију, пак пошто сви редом, најпре млађи, па за овима старији, мњенија своја искажу, онда ће по вишим мњенија обзнанити засједанију закљученије државнога Совјета.

30. При сабирању мњенија Совјетника, ваља да се председатељ чува, да не би своје мњеније којим илбуд начином изјаснио пре, него што од Совјетника мњенија покупи; пак почем мњенија њина саслуша, и види да су једнако подељена, онда тек своје мњеније да изјави.

При једнако подељеним мњенијама, рјешава се предмет по мњенију оне стране, на коју президент пређе. Но ако би се догодило, да буду членови, на више не једнаки мњенија подјељени, онда се предмет у Совјету не рјешава, но подноси се књазу с назначенијем свију мњенија. При давању мњенија у засједанију противу предложенија остали членова, дужан је сваки Совјетник ово набљудавати:

а., да при прочитавању представљенија сви присутствујући Совјетници внимателно слушају, и на миру седе; нити је слободно коме онда што читати или писати, нити предложеније речима својима прекидати;

б., да сваки член, који има што противословити, или на предложеније чије што примјетити, обраћа устмено слово своје к председатељу, и то онда тек, пошто се представљеније прочита.

в., да у говору своме не повређује правила пристојности, и да речима својима никог не вређа, не пеца и на гљев не навлачи, но да мњеније своје подкрепљује умним доказатељствима.

31. Председатељ дужан је свакога Совјетника саслушати, који би год што имао против чијег предложенија: и онда му ваља тек мњенија по чл. 29 покупити, почем членови на питање његово јаве, да немају шта више примјечавати. Осим тога има президент право, свакога Совјетника, који би противу преднаведенога члена што погрешно, на поредак оне-

менути, и у догађају упорства удалити га из засједанија и после књазу догађај јавити. Ако ли би Совјетници због неслоте распу започели, има право предједатељ прекинути засједаније, и искати од њи писмена мјенија, и представити ји књазу. То исто право припада и предједатељима одјеленија, с тим додатком, што ће они по обстојатељстама дужни бити, упорнога президенту тужити.

32. Закљученија државнога Совјета о важнима предметима (чл. 13) неимају никакве силе, ако нису осим президента и директора канцеларије најмање јошт 6 а у маловажним 4 државна Совјетника, у засједанију била. А исто тако и закљученија ког од одјелења неће имати никакве силе, ако с предједатељем нису најмање јоште два Совјетника у засједанију била.

33. За доказатељство подпунога числа Совјетника за засједаније, и за доказатељство законнога преслушанија и совјетованија свију у засједанију читани предмета, у колико се међу овима неби наодило закона и правила, који се морају на потврђеније вишој власти подносити написаће директор (а у одјеленијама секретар) на чистом табаку нумере у дневник уведени и закључена дјела, заједно с бројем засједанија и с даном, у који је засједаније држано. Овај табак подписаће предједатељ први за њим сви остали Совјетници млађи за старијим, а директор према подписаће (или секретар) ако су предмети у одјеленију савјетовани. Овако подписаном табаку приложиће се сва представленија која су год у овај дан у засједану закључена и све заједно проћиће се јемствеником (authenticum) које ће заступити место протокола совјетованија, и која ће директор (а у одјеленијама секретар) чувати, и вишој власти на размотревије подносити, кад се год заште.

34. У оним засједанијама пак, у којима се о законима и осталима књажескоме потврђењу подложнима важнима предметима совјетовало буде, водиће директор протокол совјето-

ванија и рјешенија, а ставља ће у њега не само содржаније њико, него и основанија, по којима је сваки член своје мјеније дао, накратко, но при том јасно; који ће сви, који су у Совјету присутствовали по преднаведеноме члену подписати, а директор при себи чувати. Па и овај протокол, као и свако друго дјело, које се у Совјету закључи, или из Совјета изда, ако се из више табака састоји, вала да се јемствеником проише, и крајем јемственика, печатом државнога Совјета унечате.

Отац са сином, таст са зетом, два брата и два братучеда, немогу у једно време онаки членови Совјета бити, да оба двојца одсудно мјеније дају.

У следећим пак догађајима, не може Совјетник у засједанију Совјета присутствовати, а јошт мање одсудно мјеније дати:

а., ако се предмет тиче њега, његове супруге, и његовог интереса; или

б., интереса његове родбине, до четвртог степена закључително.

Совјетник дакле, кога би се једно од ових обстојатељства тичало, дужан је то одма јавити, како ред дође, да се такво дјело у Совјету чита, вако би му се одма дозволило, да одступи, и то под казни плаћања накнаде, ако би застајањем и чрез то мјенијем својим коме какву штету нанео.

35. Закљученија државнога Совјета, експедираће се у канцеларијама надлежни одјеленија.

36. По свршетку обштег засједанија настојаће директор канцеларије, да се сви рјешени предмети секретарима надлежни одјеленија одма раздаду на израђеније концепта сходних закљученијама, и настојавање, да се концепти на чисто преишу и час пре експедирају.

37. Свако таково сочиненије, дужни су секретари директору канцеларије донети на прочитаније, ког је дужност мотрети, да нема што у њему противно закљученију, и ако

такво што нађе, да поправи и на концепту „да се експедира“ напише, заједно с првим слогом презимена свога (параграфа).

38. Пошто директор то сврши, онда ће надлежни секретар и президенту Совјета концепт на прочитаније поднети. Одобрили га президент, то ће и он са својим презименом концепт снабдјети и секретару дати, да га на чисто да преписати; не одобрили пак, то ће дати директора звати, и с њиме о начину, како би се који смисао сходније закљученију додао, одвадно или изменуо, договорити се, и по томе концепт на препис предати.

39. Преднаведена правила, о сачињавању и експедирању концепта, односе се на концепте а о онима закљученијама, која одјеленија свршавати могу, које ће надлежни одјеленија секретари прегледати, да што противно закљученијама у њима нема, и заједно с председатељем одјеленија подписивати.

40. Овим редом прегледане концепте преписива ће канцелисте и писари државнога Совјета, а секретари ће под базни одговарања мотрити, да сви преписи равногласни буду с концептима, и настојавати, да протоколмет свако рјешено дјело у дјеловодни дневник уведе, на прам нумера, под којом је који акт, за приуговореније за засједаније у дневник уведен, како би се одна прегледати могло, које су нумере рјешене, а које нису.

41. Одговори на жалбе приватни лица против поступка њихи власти и против пресуда исправничества, и на ова прошењја, која Совјет неби уважно, написиваће се на оригиналнима прошењјама непосредствено из оригинални закљученија, и слаће се надлежном исправничеству с примјечанијем на исто прошењје написаним, да га надлежном лицу преда, и, ако је предмет важан, рецензе Совјету пошаље, о истинијој предаји одговора на прошењје; не морајући о свему томе никаквога концепта правити. Но ако би које приватно прошењје било потребно да у архиви Совјета остане, то ће се проситељу одговорити средством извода из протокола.

42. Уредбе, по којима ће се сви Србски поданици морати владати, уредбе дакле, које се целога народа тичу, зваће се закони; све уредбе остале, које се не тичу целога народа, на или се оне тичале само некога дела његова, или каквога заведенија, или предмета, зваће се укази.

43. Сва дјела која из државнога Совјета излазила буду подписиваће председатељ, и према подписиваће директор канцеларије; а она, која ће се у одјеленијама државнога Совјета рјешавати и извршивати, подписиваће свагда надлежни председатељ, а према подписиваће надлежни секретари.

44. Остала маловажнија дјела, као изводе из протокола, потврђенија равногласија преписа са оригиналом и томе подобна подписиваће директор канцеларије, или секретар надлежног одјеленија сам.

45. Преписка водиће се по одређеној форми за званична дјела.

III. Дужности чиновника држав. Совјета.

46. Будући ће се сва дјела у надлежним одјеленијама од части свршавати и извршавати, а од части приуговлавати за обште засједаније; то за точно, законо и без одлагања предуготовљавање свију дјела; за тачно истинито и совјетно представленије из писмени дјела извађени догађаја, и отношениија, свако одјеленије вообште, и сваки у томе учествујући чиновник за се одговара.

47. Председатељ мотри на све чиновнике државнога Совјета, стара се да сваки у послу буде, и даје привремено подпомагати оне, који су с послом претоварени. У догађају одсуствованија или болести државнога Совјетника или директора канцеларије стара се президент за привремено попуњеније њихи места, пошто он њихи посао за време другогме чиновнику наложи. Он позивље засједаније, ако за то не би

дани били већ одређени; одређује особита засједанија (чл. 26) и набуђава правила совјетованија (чл. 28. 33.).

48. У случају болести или одсуствованија президента, испуњује вицепрезидент његове дужности, и ступа у сва права и подлежи дужностима, које су с достоинством президентовим скончана.

Он оделенију судбног надгледа теченије свију судбених дјела, и предејдава у истој одјеленију. Он вообште у овој одјеленију има сва права и дужности председатеља, и подпомаже президента у смотренију врученог му обштега прегледања и старања. Он је дужан мотрити да се дјела у судбној одјеленију не рјешавају, која му не принадлеже, једном речи, да границе власти своје не прекорачује.

49. Совјетници су поред осталих у смотренију наведених дјела, и за мишенија своја у толико под одговором, у колико би се посведочило, да су навалице криву страну правдали, или из атара ко од њи не хтео противречити предложенију каквом, које би очевидну правду и устав земаљски вређало. Они су дужни, из сопственога побужденија предмете који им се нужди и полезни виде, у засједанију представљати, и опомињати Совјет о онима стварима, које би биле у заборавак бачене; и по наредби (чл. 13 надн. ж.) у вилајет излазити, а по настављенијама неправичества прегледати, да ли дужности своје точно по пропису испуњавају, и да ли се добра државна, као што треба чувају, и ако какве недостатке нађу Совјету јављати, под казни плаћама, оклевањем својим проузроковале штете.

50. Директор канцеларије одговара за сав внутрени поредак канцеларије државнога Совјета и његови одјеленија и за точно и не задржано одправљеније свију закљученија. Он руководи домостројитељство целог државнога Совјета, и набавља све потребе за канцеларије, за архиву и за Совјет, и држи о свему томе точан рачун. Он држи и печат државнога Совјета, и одговара за злоупотребљеније печата.

51. Секретари су дужни, дјела за засједанија приуговљавати, и по потреби и у засједанију; ако би директор био поглом оптерећен, представљенија прочитавати и протокол совјетована водити. Осим тога они приуговљављају концепте сходне закљученијама, и одговарају не само за точан препис и незадржано експедирање свију дјела, већ и за сва остала дјела, која се у надлежњима одјеленијама извршују, и то у равној мери, као што директор по преднаведеном члену за точно и незадржано извршивање они дјела одговара која се у обштем засједанију закључе. Зато ће сва она дјела секретари надлежног одјеленија према подписивати (чл. 43), која се год из одјеленија на поље издаду.

52. Протоколист одговара, за точно увођење свију предмета у дневник (чл. 21), и за поуздано регистрирање и попуњеније свију рубрика дневника и осталих протокола, како би се све лако у њима временом наћи могло, кад би се год што потражило, и дужан је повињавати се наредбама директора канцеларије.

53. Регистратори сваки за се, одговарају за точно држање архиве и регистратуре, за прибарање и редовно чување акта; за поуздано чување и редовно држање протокола и регистера о свима дјелима, и дужни су повињавати се наредбама директора канцеларије.

54. Експедитор је дужан протокол експедиције точно држати, по упућеванију директора канцеларије, и одговарати за точно и не задржано одправљеније свију дјела, која му се на одправљеније предаду. Он писма адресира и мотри, да се не би које дјело без надлежних подписа и прилога одправило.

55. Канцелисте и писари дужни су вручена им дјела незадржано и охотно свршивати, и повињавати се заповестима и поученијама, која им секретар у смотренију њихне званичне дужности, по упућеванију директора канцеларије да; њима је забрањено концепте преписивати без подписа у чл. 41—43 одређени.

Кад се у самом здању или близу државнога Совјета пожар догоди, дужни су сви канцеларијски чиновници и служитељи, осим они, који би сопствена кућа или обиталиште било у опасности, у канцеларију доћи, како би у нуждноме догађају архиву и остала акта од ватре отели.

Ово устројеније државнога Совјета, прочитаваће се сваке године по једанпут у присуству свију чиновника државнога Совјета.

№ 2283.

29-г Јунија 1835
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По високојој зап. снази.

Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛ. КЊАЗЕВ.

ФОРМА ЗВАНИЧНЕ КОРЕСПОНДЕНЦИЈЕ У СЕРБИЈИ.

- §. 1. Званична кореспонденција води се на три форме:
- 1, предписанијем,
  - 2, одношенијем,
  - 3, рапортом.

Предписанија и рапорти пишу се преко цјелог листа, осим два прста с' леве стране а прва линија и почетак сваког имена пише се три прста унутра. Одношенија пак пишу се на првој страни од половине листа, а на осталим странама преко целог образа, с набљуденијем два и три прста. На првој страни пак пише се почетак сваког члена један прет унутра.

§. 2. Предписанијем пише старији млађему, одношенијем раван равному, рапортом млађи старијему.

§. 3. Форма предписанија јест слеђујућа:

1, на адресу пише се у Дателном падежу чин и званје, име и презиме и мјесто, гдје писмо да се да, и текућа нумера, п. и.

на присуствена мјеста

(т. ј. такова, гдје више лица једно тјело сочинявају, као Државни Совјет, Исправничество и т. д.)

Исправничеству окружја Веоградског

у

№ 101.

Београду.

НА ЛИЦА ЈЕДИНСТВЕНИ

Неправилно окружења Београдског

Петру Павловићу

м. 101

у Београду.

2, у поздраву писма онако исто, као и на адресу, осим текуће нумере и мјеста, куд писмо иде и. пр.

Неправилно место окружења Београдског

Неправилно окруж. Београд. **Петру Павловићу**

3, по свршетку писма нише се с леве стране текућа нумера, испод ње число месеца, месец и година, испод овог мјесто гдје је писано, а с десне стране на спрам овога свега долази подпис писајућег с назначенијем звања и. пр.

№ 101.

Председатељ Државног Совјета Књажево-Србског Дрјестелства

29. Јунија 1835.

Државни Совјетник

у Крагујевцу.

Петар Павловић

§. 4. Форма одношења јест овака :

1, на адресу нише се титула, надлежатељство или име и презиме лица с додатком чина и звања испод њега с леве стране текућа нумера, с десне мјесто, куд писмо нише се и. п.

Високославному Књажево Србскому Државному Совјету

м. 101

у Крагујевцу

Високблагородному господину војеному командишту Подришко-Савском Полковнику

Петру Павловићу

м. 101

у Шабцу.

2, У поздраву писма с леве стране чин и звање, име и презиме онога, који нише, испод њега текућа нумера, испод ове число месеца, месец и година, испод овог мјесто

где се нише, с десне пак стране наспрам нише се адрес без текуће нумере и мјеста, куд писмо иде, и. п.

ДРЖАВНИ СОВЈЕТ КНЯЖЕСКО

СРБСКИ

№ 101.

29. Јунија 1835.

у Крагујевцу.

Високблагородному господину војеному командишту Подришко-Савскому

Петру Павловићу.

Војени командишту Подришко-Савски Полковник

Петар Павловић

№ 101.

29. Јунија 1835.

у Шабцу.

ВИСОКОСЛАВНОМУ КНЯЖЕСКО

СРБСКОМУ ДРЖАВНОМУ

СОВЈЕТУ

3, по свршетку писма с десне стране подписује се овај, који је писмо писао.

Петар Павловић.

§. 5. Форма рапорта јест овака :

1, на адресу нише се титула, надлежатељство или име и презиме лица, ком писмо иде. Испод овог с десне стране од поле нише се чин и звање, име и презиме лица или надлежатељство, од кога је рапорт, с леве стране текућа нумера, испод овог мјесто, куд писмо иде, и. п. овако :

Високославному Књажево Србскому Државному Совјету

Неправилно место окружења

Београдског

РАПОРТ

м. 101

или

у Крагујевцу.

Високблагородному Господину војеному командишту Подришко-Савскому

Петру Павловићу

целим саветом Шабачког окружења

Петра Павловића

РАПОРТ

м. 101

у

Шабцу.

2, у поздраву исто као на адресу, без текуће нумере и мјеста, куд писмо иде.

3, кортезије нема, но по свршетку писма с леве стране пише се текућа нумера, испод ове число месеца, месец и година, испод овог мјеста, гдје је писано. С десне стране наспрам овог чин, испод њега име и презиме.

№ 101.

29. Јунија 1835.

у Брагујевцу.

КАВЕТАН

Петар Павловић.

§. 6. У теченију дјела присутствена мјеста пишу и сама о себи и другим присутвеним мјестима у трећем лицу јединственог числа, јединственим пак лицама пишу она у другом лицу множественог числа.

§. 7. Јединствена пак лица пишу такође присутвеним мјестима у трећем лицу јединственог числа, а јединственим лицама у другом лицу множественог числа.

§. 8. Сва званична дјела пишу се свагда без кортезије (т. ј. без комплимента на дну писма и без поздрава макар каквог, по совршенију званичног дјела) и без подписа: доброжелателни, поборни и т. д.

§. 9. Званична дјела одиравају се у Србији србским језиком, но тако, да се придржава, колико је могуће више Словенског без извртања и измишљавања рјечи.

§. 10. Књаз пише у множественем числу, Мв.

§. 11. Књаз никаквог чиновника, никакво надлежатељство своје не титулира титулом, но само звањем, и. п.

Нашему Државному Совјету.

Нашему Исправничеству.

Окружју Н.

Нашему војеному команданту.

Моравско-Подрињском Дивизионому Генералу.

Нашему Пресједатељу нашег Државног Совјета,

Дјествителному Државному Совјетнику Н. Н.

Нашему Надворному Совјетнику.

§. 12. У кортезију писма к јединственим лицама писана изражава Књаз но воли своје благоволењје с подписом, благонаклопи.

§. 13. Књаз свим надлежатељствама и чиновницима својима пише предписанијем.

§. 14. Књаз књазини пише на адресу овако:

Нашој „возлюбљеној сестри

Н. Н.

књазини Србској*.

у поздраву „Љубезна Н“.

кортезија но воли с подписом „искрењешни“.

§. 15. Насљеднику пише књаз на адресу: „Нашему возлюбљеному сину Н. Н. Насљеднику Књажества Србског“, у поздраву „возлюбљени сине Н“. Кортезију но воли с подписом „вас љубећи отац“.

§. 16. Осталим синовима пише Књаз на адресу: Нашему возлюбљеному сину Н. Н. Књажевињу Србском (с прилогом чина и званија) у поздраву и кортезији види §. 15.

§. 17. Књерима својим пише Књаз на адресу: „Нашој возлюбљеној књери Н. Н. Књажини Србској“, и поздрав „возлюбљена књери Н.“ кортезију види §. 15.

§. 18. Ако је кћи књажевна удата, пише јој књаз на адресу: „Нашој возлюбљеној књери Н. Н. рођеној Књажини Србској Обреновића* поздрав и кортезију види §. 15.

§. 19. Браћи својој пише Књаз на адресу: „Нашему љубезному брату Н. Н.“ с додатком чина и званија, у поздраву љубезни брата Н. Кортезија но воли с подписом „искрењешни брат“.

§. 20. Сестрама својима пише Књаз на адресу: „Нашој љубезној сестри Н. Н. Књажини Србској“: ако су удате: „Нашој љубезној сестри Н. Н. рођеној Књажини Србској Обреновића“.

§. 21. Митрополиту пише на адресу Књаз: „Његовому високопреосвјашченству, Господину Н. Н. Митрополиту Србскому“. Епископима: „Његовому Преосвјашченству, Господину Н. Н. Јеврекову Н.“ у поздраву Митрополиту „Ваше Преосвјашченство“, у кортезији Митрополиту и Епископима „пре-

поручујући се вањним светим молитвама*, с подписом Митрополиту „готовјејши“, Епископима „доброжелатни“.

§. 22. Иностранци пише Квѡз по различију карактера, власти и лица, којима пише, употребљавајући јединствено число „Ја“.

§. 23. Сва надлежатељства и сва лица Квѡзу подчињена пишу Квѡзу рапортом н. н. на адресу:

ЊЕГОВОЈ СВЈЕТАСТИ

Милостивјејшему Господору и Квѡзу Србскому

Милошу Теодоровићу Обреновићу

м 101.

Војскама команданта Подрињско-Савског Полковника

Петра Павловића

всеподобљени рапорт

у

Крагујевцу.

Поздрав као и адрес, без нумере и без мјеста, куда иде пишемо.

Кортезија нема, но по свршенију писма с десне стране подписује се онај, који пише, а с леве стране подписа пише се текућа нумера, испод не число месеца, месец и година, испод овога мјесто, гдје је пише писано н. н.

м 101

29. Јунија 1835.

у Шаблу.

§. 24. Државни Совјет Квѡзу пише види §. 23. с тим примјечанијем, што се подписује пресједатељ или у одсуствију његовом вицепресједатељ, испод њега директор канцеларије, у одсуствију овог секретар, н. н.

ПОДКОЛНИК

Петар Павловић.

Пресједатељ

Дјелствителни Држ. Совјет.

Петар Павловић.

Директор канцеларије

Петар Павловић

У одсуствију Директора канцеларије

Секретар

Петар Павловић.

§. 25. Тако исто излазе из исправничества писма, с подписом пресједатеља, или у одсуствију његовом, члена исправничества по старијешинству, а испод њега секретара, или кад њега не би било писара.

§. 26. Совјет Државни пише Квѡгивни овако на адресу:

ЊЕНОЈ СВЈЕТАСТИ

Милостивјејшај Госпођи и Квѡгивни Србској

Н. Н.

у

м 101.

Крагујевцу.

У поздраву Вањна Свјетлост, Милостивјејна Госпођа. Кортезије нема, а подпис види §. 24.

§. 27. Наследнику пише се као и Квѡзу рапортом, само без „Свеподобљени“.

§. 28. Квѡгивна и наследник пишу као и Квѡз с тим изјатијем, што употребљавају јединствено число „Ја“ и што не пишу „Намему“, но Квѡжеско Србскому.

§. 29. Синовица и браћи квѡжеској пише Државни Совјет односенијем, види §. 4 и обратно.

§. 30. Тако исто пише Државни Совјет полковницима и војеним командантима, пресједатељу и вицепресједатељу Државног Совјета и кабинетским Совјетницима, односенијем и обратно види §. 4.

§. 31. Совјет Државни пише и свим дјелствителним Државним Совјетницима односенијем, види §. 4, но сви к њему рапортом види §. 5.

§. 32. Митрополиту и Епископима пишу све власти и сва лица као и Квѡз види §. 21, но с набљуденијем §. 8 и с подписом покорни, покорњејши и т. д.

§. 33. Свим осталим надлежатељствама и лицама пише Државни Совјет предписанијем види §. 3, а тако и ова сва Совјету Државному рапортом види §. 5.

§. 34. Пресједатељ Државног Совјета и сви прочи Ка-

бинетски и Дјејствителни Државни Совјетници пишу један другому одношењем.

§. 35. Пресједатељ и вице-пресједатељ пишу исправницима и свима нижима лицама предписанијем, а они овима рапортом.

§. 36. Остали дјејствителни Државни Совјетници пишу исправницима, членовима исправничества, и свима овим чином равним лицама с одношењем и обратно.

§. 37. Нижим чиновницима пишу они предписанијем, а они њима рапортом.

§. 38. Вообиче раван равному ако би у чиновима различни и били, нише одношењем (јављам, извјешчавам, препоручујем, предлажем) старији млађему предписанијем (препоручујем, предписујем, предлажем, налажем, заповедам), млађи старијему рапортом (молим, умољавам, представљам, молим за наставленије, доводим до знања и т. д.)

§. 39. Сам Књаз не титулира никогa титулом ни надлежатељство, ни лице званично у Србији: остала пак и надлежатељства и лица титулирају се узajмно по следејућим у класама чиновa:

I. ВОЗЕНИ.	II. СТАТСКИ.
1. Генерал.	1. Дјејствителни Држ. Совјет.
2. Полковник.	2. Државни Совјетник.
3. Подполковник.	3. Надворни Совјетник.
4. Мајор.	4. Совјетник.
5. Капетан.	5. Протоколиста.
6. Поручик.	6. Регистратор.
7. Прапорничик.	7. Канцелиста.

Лица, која би под 1 долазила имају титулу високородије, 2, 3, 4 високоблагородије, 5, 6, 7 благородије.

Надлежатељства пак имају титулу следејућу:

1. Државни Совјет „високославни“.

2. Војене команде „високе“.

3. Сва друга наша надлежатељства „славна“.

§. 40. У званичној кореспонденцији није слободно више предмета у једно писмо стављати, но за сваки предмет да буде особено писмо.

§. 41. На свако добивено писмо, ако ово није одговор треба да се одговори, и то без одлагања, да се таквим начином знаде, да је писмо примљено.

§. 42. Званична писма морају чисто преписана бити.

§. 43. Сва званична писма морају на артији по формату обрезаној написана бити; формат пак јест 14 цолова дугачак, а 9 цолова широк.

№ 2.284.

29, Јунија 1835.

у Крагујевцу.

(М. II.) МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По овом запов. књаж.

Јаков Живановић

ДИРЕКТОР КЊАЗ.

84

ЦИРКУЛАР ДРЖАВНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Његова Свијетлост, премиловити Господар и Књаз, наш благовољно је превисоким указом својим од 1-га т. м. № 2314 мјенија исправника и срезски старешина, у смотренцију начина, којим би се кметовима служба колико толико накнадила коју су дужни селу и Правителству чинити, на понизно представленије Државнога Совјета од 1-га т. № 6 премиловито одобрити, одредивши да свака пореска глава надлежнога села по један дан у години своје Кмету кулучи, или ако би ко волео новцем Кмета намирити, да му место кулуча по један цванцие на годину плаћа и заповједавши да се одобреније ово одма у дјејство приведе.

Тим поводом ускорава Државни Совјет Исправничеству Окружија — — — препоручити, да превисоку ову наредбу срезским старешинама с том препоруком писмено одма саопшти да је и они Кметовима и селима објаве и настоје да се од јако точно по њој и Кметови и селани владају.

1. Јула 1835. год.
у Крагујевцу.

85

У К А З

Нашему Државному Совјету

За предупреденије злоупотребленија, што су многи стоку своју у туђа села натеривали, и таким начином покрај тога што су туђим селима штету наносили употребленијем добара оних селима јестествено даровани, жителма исти села и общества штету у јеконимији разграђенијем градина, убијањем стоке, и разним рђавим поступцима чинили, рјешавамо данас, да нико не смје своју стоку у атар туђег общества терати, и тако ју обдржавати, но сваки нека се ограничи атаром оног общества, у ком обитава.

Само у једном случају може се изјатије од ове регуле учинити, т. ј. кад се које лице, или общество са обществом погоди по у том случају ваља

1.) да се овај, који ту погодбу учинити жели с цјелим обществом оним, у ког атар стоку утерати жели, погоди.

2.) Да та погодба исправничеством надлежним потврди се.

Што се пак алија и пустара у нашој држави налазе, које никаквomu обществу не принадлеже о њима нек државни Совјет наредбу учини, да на ползу правителства за државну касу плодотворе.

Ово Наше рјешеније препоручујемо Нашему Државному Совјету, да га свим исправничествама објави, и добро да настоји, да се оно у испуњеније приводи.

№ 2350. 3. Јулија 1835 год. у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Књажевској

Јаков Живановић

ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

86

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРПСКИ

Поводом тим што Наша Типографија к постојанцију својему потребује нека привилегија, дајемо истој Нашој Типографији ову привилегију, која се у том састоји, да сама она може издавати :

- 1.) Новине Србске.
- 2.) Календаре.
- 3.) Забавнице.
- 4.) Црквене књиге.
- 5.) Школске књиге.

Ово се право Типографији искључително даје, тако, да горенаведена дјела нико други осим Типографије издавати не смје.

У Пожаревцу 12 Јулија 1835.
№ 2444.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести Књажевској

Паун Јанковић

секретар Књажевски.

87

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Будући да је Управителноме Совјету до знања дошло, да је већа част полицаја наши такова, да и незна, које су и у чему се стоје дужности њине; то је Управителни Совјет у држаноме под данашњим засједању своје рјешио, да се свима Полицајима нашим следејућа правила даду, по којима да се владати имају.

1. Дужност је Полицаја пазити, на то, да се у ономе месту које полицаји његовој подлежи, сваки мир, тишина и поредак во обште одржи.

2. Ваља полицај да пази на чистоту места (вароши или касабѣ) сирјеч, да ли се чаршија и остали сокаци чисто држе; и да се не сипа где ђубре, куда људи пролазити морају, или где би се то коме на досаду чинило.

3. Да мотри полицаја на скитаче, сирјеч оне људе, који се никаквим радом не занимају но од меане до меане пребивајући се своје време бадава проводи.

За овакове људе ваља да полицаја одма надлежној власти јави, која ће дужна бити нужне мјере према нерадиву истом и скитачу предузети.

4. Бодро ваља Полицаја на то да мотри, да ноћне патроле буду добро разређене, и да ниједан бунак не буде од патроле невиђен; и томе ваља да настоји, да патролције своју дужност, најточније испуњују и да злоупотребленија никакова не чине, о чему ће се Полицаја најбоље уверити моћи, кад

више пута ноћом у неизвестно време изиђе и промотри, шта патрола чини и гди се налази.

5. Полиције дужност особита је мотрити на то, да и страви, који долазе и пролазе, и слуге, који службе траже, пасоше имају, на ако се трети, те кога без пасоша нађе, такога одма, да дужна буде надлежној власти дотерати.

6. Да мотри Полиција, дал' се местне уредбе набљудавају, да пази, да се сокак не пуши или ватра поси будући се од туда лако пожар особито при великом ветру догодити може.

7. Да своје вниманије нарочито обрати на то и пази, да ли се по чаршији точна мера набљудава, па ако примјети да се криво мери, да онога, који то чини, надлежној власти пријави.

8. Да мотри, да се не чине какви састанци или договори, у којима би се радило што или противу правителства, или противу друге које власти, или вообште противу обштер благостојанија. О оваковим договорима, ако само науче полиција дужна је одма оне, који би то чинили уапсати и власти надлежној пријавити ји, која ће своје мјере у томе знати предузети.

9. Сваку од преднаведених ови дужности дужан је сваки полицај најточније извршивати, и ниједну од њи у немарност бацати, ако не жели и строгоме одговору подлећи, и званија овога лишен бити.

Ово су од прилике и укратко дужности полицаја, које ваља да исправничество не само свима својима полицајима прочитати и свакоме по једну копију преписати даде, но да им својски наложи, да се такви најточније придржавати имају, и да исправничество бодро мотри, да ли они речене дужности испуњују, па ако примјети, да који полицај речене дужности како ваља не испуњује, такога да пријави Управителноме Совјету, који ће према истоме знати своје мјере предузети.

№ 281 А. 10 Августа 1835 у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Извјестивши се Његова Светлост, милостивјејши Књаз и Господар наш о томе, да су многа исправничества наодеће се при њима прирезке наре трошила на којекакве неупутне ствари, не мислећи, да је *прирез* за неопходне само окружне трошкове опредјелен, извољела је под давањим Управителноме Совјету наложити, да он свима исправничествама објави, да од сада *ни једно неће смети трошити* што од прирезки пара, пре него што Управителни Совјет не упита, и од овога одобрење не добије, да може што потрошити.

Објављујући Управителни Совјет височајшу ову одредбу препоручује исправничеству Н. да се оно одјак не усуди само по своје произвољенију што из прирезки пара трошити, но да свагда кад му је каква сума из приреза за окружије потребна, Управителноме Совјету ту своју потребу представи, па ће овај видити, да ли је та потреба упутна или не, и по томе или одобрење или неодобрење своје дати му.

Усудили се исправничество и најмању суму без пришта и одобрења Управителнога Совјета потрошити, то ће великоме одговору оно подлећи, и следствија преступленија свога налага чувствително осетити.

№ 821. А. 14 Декемврија 1835 у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Поводом тим, што је посредством исправничества окружија Београдског Управителноме Совјету а преко овога Његовој Светлости, Милостивјешему Књазу и Господару нашем до знања дошло, да варош Београд и нека око Београда лежећа села, која своје шуме немају велику нужду трпе у дрви за огрев тако, да народ оће од зиме да поскана а то зато, што ил окружавајућа ји села, која своје шуме имају, у своим шумама дрва сећи не даду, извољела је Његова Књажевска Светлост желећи отечески, да сва села, а особито комшијска једно другоме пољоћ и љубов чине, и да једно против другога вражде не води, височајшим предисаницјем своим од 11. т. м. № 86 Управителноме Совјету наложити да он такоу неправду браћењим селима строго забрани, и да дозволи свакоме у свакој шуми дрва неродна за своју потребу сећи, само родна да забрани свакоме ји сећи, а још мање с њима трговати.

Истим предисаницјем извољела је Његова Светлост наложити Управителноме Совјету, да циркулира, да сасједна села једно другому не забрањују пуштати узјамичним начином стоку у атар другог села, но да дружељубно као сасједи једни другима љубов и пријатељство указују, као што је и досад било.

Сљедујући Управителни Совјет преднаведеном височајшем налогу долази исправничеству Н, препоручити, да оно горе-

изложеном височајшу волу по цјеломе окружију своје обнародује, и свакоме објави, да никаквоме селу није слободно забрањивати другоме у својој шуми сећи неродна дрва, већ да сваки може у свакој шуми, а особито у шумама оближњи себи села дрва неродна сећи.

Исто тако да исправничество објави, да није слободно сасједним селима, једно другому забрањивати, пуштати стоку узјамно у атар свог села, као што и гласи височајше забрањеније Његове Светлости. Поред тога нека исправничество и то јошт придода, да ће сваки онај кои се овој заповести узпротиви, примјерио казњен бити.

Напоследку нека исправничество и то разуме, да се овде говори само о гори сувој и неродној а остале горе што се тиче, коју је народ до јако само с одобрењем исправничества мого сећи, она ће се и у напредак по существовавшем у томе правилу допуштати сећи.

У Крагујевцу № 94 А. 12. Јануарија 1836.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Његова Светлост, Милостивјешни Кназ и Господар наш путујући пре неколико дана из Крагујевца у Београд не с малим негодованијем примјетили су, да народ многу гору сече и да је ова на многи мјести до убивленија изврчена и разређена, и поводом овим изволели су височајшим предисањем својим од 26. т. м. № 251. Управителноме Совјету наложити, да овај незадржано циркулар на сва исправничества изда, којим да се најстрожије забрани свакоме родну гору и дирнути, а камо ли сећи је и чистити, на штету свеобшту и обзани, да ће сваки онај, који ово запременије преступи, строго и примјерно казњен бити.

Свјешће Управителни Совјет височајшу ову заповест исправничеству Н. саопштити, препоручује му, да се оно својски постара заповест ову средством надлежни срезки старешина (од кои свакоме по један екземплар овога циркулара послати ваља) по целој окружју своје обнародовати и старешинама срезким од стране Совјета то изјавити, да ће сваки онај старешина, у кога се у срезу вађе, да је небрежљивим надзирањем његовим гора родна исечена, истој оној казни подвржен бити, коју казни заслужује онај, који је гору знајући заповест ову секо. Зато нека они какве знаду мејре употребе к предокранију речене штете, ако не желе и казни и негодованије князеско и Совјета на себе навући. А исправ-

ничество нека особито вниманије своје обрати на то, да се заповест ова у уваженију обдржи и да се никаква злоупотребљенија не чине, јер ако се дозна да је оно немарљиво било у томе, или тузбе срезки старешина против противника ове заповести није уважити тело, подлећи ће и оно строгоме одговору, и осетиће следствија небреженија његова. Примјечава се исправничеству, да она уредба по којој је народ до сада за потребу своју и родну гору сећи много и одјак оостаје не промењена, и да сваки, који за грађење бина, какви родну гору употребује, такову сећи може, но не пре, него од исправничества на то дозвољено писмено добије, које дозвољење ваља да покаже старешини онога среза, у кога срезу гору сјећи намерава, нити икакав срезки старешина ваља да без писменог дозвољена исправничества допустити коме гору сећи.

Напоследку нека исправничество и то знаде а и срезским старешинама закаже, да ће скорим једна комисија од Совјета у вилајет изаслана бити, која ће осви осталог и то пролетрити, у колико се заповест ова у смотрену сечења родне горе набудава.

№ 215. 29 Јануарија 1836 године у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Да би се налози које је Управителни Совјет са сагласијем Његове Светлости свима исправничествама под 12 и 29 прошлога месеца Јануара т. г. № 94 и 215. А. у смотрењу чувања народне шуме, предписао, точно набљудавао, благоволила је Његова Светлост, Милостивијши Господар и Њаз наш височајшим предписанијем својим од 22 т. л. Управителноме Совјету препоручити, да наредбу изда да се у свакоме срезу у ком год има шуме, по један шумар избере и постави, који ће шуму среза у ком је шумаром постављен, обилазити, надгледати и чувати, да се шуме, немилосрдно не секу. Ове шумаре да сваки старешина за свој срез избере, и у споразумљенију са исправничеством и надлежним кметовима да га на годину погоди, и плату његову да при купљењу пореза разрјезује и совјесно му издаје. Исправничество пак да стави у протокол сваког изабраног шумара, и плату, по коју је кој погођен, да се зна, ко је гди Шумар, и колико је коме плаћа. Даље како исправничество, тако и срезске старјешине и кметови, да настојавају да шумар своју дужност извршује точно.

Сљедујући височајшем овом налогу ускорава Управителни Совјет исправничеству Округија Н. препоручити, да одма по пријатију овог предписанија са срезким старешинама Округија Н. у приговор ступи, да час пре способна Шумара

сваки за свој срез избере и к исправничеству заједно са надлежним кметовима предстану са Шумарима погодбу сврше, и по томе да свакога по именце и с назначенијем места у ком кон с кућом обитава, и погођеном платом, погодишњом у тевтер завесе, и извод тога Управителноме Совјету да пошаље. При погодби са Шумаром ваља да му се каже, да ће му то једна дужност бити, да непрестано и лети и зими, а кад кад и ноћу на коњу све шуме онога среза у коме је Шумар надгледа, да ко гди родну гору без цедуље исправническе не сече, па како кога где нађе, да је самоволно сече, да га одма јави надлежноме кмету, а овај капетану. По томе дакле ваља га по онаку цену и погодити, како ће се платом, која ће му се из приреза нарочито њега ради предузимајемог, сваке по године плаћати, моћи обдржавати, не морајући се са својим приватним пословима на штету чувања горе, занимати, које му се под строгом казни запрећује. По свршетку погодбе ваља да се сваком оба предписанија Управителнога Совјета од 12 и 29 Јануарија № 94 и 215 у копији даду, и да им се наложи, да се до даље наредбе, по тим уредбама точно владају, поштривши им, да ће за свако небреженије казни бити подложни, и да зато ником не допуштају родну гору сећи, без цедуље исправничества к томе да им се и то закаже, да се у свима догађајима каквог нибуд противета од стране људи у испуњенију свон дужности чувајући шуму од квара, надлежноме кмету или старешини среза отнесе кон су по предписанију Совјета од 29 Јануара т. г. № 215 дужни у свему бити му у помоћи, а особито онда ако би се шумар на бога нетужно, да без цедуље родну гору при свој његовој претњи, насилно сече.

№ 402 А. 26 Февруарија 1836 године у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

Свима Исправничествама.

Поводом тим, што се многе тербе рађају одтуда, што имају куће на *хуђим* плацевима наша је Његова Светлост за добро, да се сви плацеви овакви онима препродаду, чије су куће.

У сојузу дакле с овим намеренијем, благоволела је Његова Светлост предписанијем својим од 28. Фебруарија т. г. № 707 Совјету препоручити, да овај свим Исправничествима жељу Његову сообщити, са следејућим изјасненијем.

1. Да сваки притјажатељ плаца дужан је продати плац свој, на ком се налази кућа другога.

Но овде се неразумева дућан, хап и т. д. но само кућа обитајема.

2. Што се цене тиче, нека се погађају сајбије мјеста са сајбијама кућа, и ако могу закупители одма исплатити исте плацеве, добро, ако ли не узмогу, а они нек даду облигације, и нека исплаћују по овима.

3. Но и у овом да се наблудава следеће правило.

а. Ако је когод раније купио плац, на је други доцније градио на њему кућу то да се погађају за плац на пошто се погоде.

б. Ако ли је когод раније наградио кућу, на други је доцније купио плац, то да му овај има дати плац по ону цену, по коју га је купио, ако га при овом куповању није закупитељ нудио, да он сам исти плац одкупи.

в. У противном случају ако га је нудио а није хтео одкупљивати плаца, на је овај други морао исти плац купити, то и ови да се погађају за плац на пошто се погоде.

4. Закупители плацева морају исплатити ји, најдаље за годину дана, и кои не исплати, имаће право сајбија плаца, да се с њиме по истеченију речене године, погађа како зна.

Следејући дакле Управителни Совјет височајшим овим предписанију препоручује исправничству Н. да оно преко срески старешина целом народу повјереног им среза налог овај Књажевски обнародовати да.

№ 435 А.

28. Фебруарија 1836

у Крагујевцу.

38

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

Свима Исправничествама.

Да би се *ћуприје по друмовима* у Отечеству нашем лежеће свагда у доброме стању одржати могле и да прављење и поправљање њих не би на терет пало азни народној из које се толики народни трошкови подмиривати морају, нашо је Управителни Совјет за добро и његова Светлост, Милостивјејши Княз и Господар наш под 6. т. м. № 812 одобрио је, да за све такве *ћуприје* народ окружија оног, у коме се оне налазе, јавију одејече, спесе је на мјесто и двоци тронци ли дунђерима, кои би се као вештаци у склапању и намештају јавије употребити морали, да помогне јавију отесати, дићи и наместити је, истражећи никакве навкаде или плате за свој труд. Дунђерима пак и што би творања и утврђењу речени *ћуприја* требало да се плати из прирезке касе надлежни окружија.

Које рјешеније Совјета и одобреније Његове Светлости саопшћавајући Управителни Совјет Исправничеству Н. препоручује му да оно *ћуприје* окружија свога нагор изложени начин, где би гођ и како би где нужно било поправити или на ново оградити даде, како би се тако свака *ћуприја* и у добром поредку и у добром стању одржати могла.

Разуму се овде само *ћуприје по друмовима* и на већим рјекама лежеће *ћуприје* пак између села и на малим рјекама лежеће, разуме се да ваља она села да ји поправљају или из нова граде, која преко њи прелазе.

№ 492 А.

7. Марта 1836

у Крагујевцу.

39

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

Свима Исправничествама.

Поводом тим, што уредбе наше земље забрањују да се *страни поданици* у служби нашој држе, изводела је Његова Светлост Милостивјејши Княз и Господар наш височајшим предписанијем својим од 6. т. м. № 819, Управителноме Совјету наложити, да овај свим аустријским поданицима у служби србској наводењима се објави једанпут за свагда, да се ни један аустријски поданик у србској јавној служби тринти неће, но да сваки ако жели у служби нашој остати или одусти од поданства аустријскога извади, или ако то неће, из службе србске изађе.

Ускоравајући Управителни Совјет височајним овај налог у испуњеније привести, долази он исправничеству Н. препоручити, да оно налазењима се у исправничеству своле чиновника, кои су гођ из Аустрије и одпуста од поданства аустријскога немају, закаже, ако желе у служби србској остати, да одма ередством себи познатог пута, одусти од поданства аустријскога ишту, у противном случају да из службе србске изиђу.

Но будући да ће неки од њи може бити имати какви послова свои, које би им ваљало пређе у ред довести, па онда одусти тражити, то им за овај случај оставља Совјет термина 3 месеца дана, по истеченију пак ова три месеца дана зах-

тева, да му сваки од њи преко Исправничества писмено изјасненије пошље, да је он за одпуст свој од поданства аустријскога нуждне мјере употребио, и да по томе кад одпуст добије Совјету иети на промотреније у оргиналу пошље.

№ 481 А.

7. Марта 1836
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

Свима Исправничествима.

Да би се у гладне године народ од пронасти могао сачувати, и с реном до родне године у животу обдржао, заведено је пре неколико година по старим окружијама Србије, да се у свакоме селу кошени награде и у њи од сваке главе по нешто ране оставља за непредвидиме нуждне догађаје. И да би се ова опшчеполезна наредба већма, да и у нове предјеле Србије распространила, благоволила је Његова Светлост Милостивјејши Господар и Књаз наш височајшим предписанијем своим од 9. т. м. №. 889 обновио је, с' тим, да у сваком селу по један кош буде, у ком да се од сваке порез плаћајуће главе, с главе на главу одређено количество ране сакупи.

Следујући височајшем овом упутствованију рјешно је Управителни Совјет:

1. Да се у они сели гди кошева нема, такови одма о сеоском тронку правити даду, како ће овога лета јошт бити готови на пошто буду готови.

2. Да се ове 1836 године од сваке порезке главе по 50 ока чисте ране узме и у кошеве, кои ће се одсад магацини звати, саче.

3. Но будући да рана на шепурини или на корену дуље траје и боље се од квара чува него у зрну, то да се место 50 ока чисте, од сваке порезке главе по 62½ ока на корену ове године узме и тако у магацину чува.

4. У оних селима пак, гди се магацини и у њима магацинске ране наоди, да се ове године стара рана, ако се је почела кварити или ако је сумње да се до друге ране неће моћи од квара сачувати, људма у размену, разда, и нова место старе у магацин усне.

5. Тако исто да се у они сели, гди је прибирање ране у магацин већ заведено и људима у нуждним догађајма рана на зајам давана, ове године позајмљена рана покуни и у магацин врати, и то од свакога онолико, колико је ко у зајам примио.

6. Да сваки кмет у свом селу о истој равн бриту носи да се не поквари, о њој совјестан рачун држи, и свагда, а најмање сваке године, пошто се стара рана за нову промени и у магацин претовари или пошто се од људи нови прилози покупе, и то најдуље о свршетку месеца Септемврија старешину среза свога извешћава, колико се у магацину ране наоди и у каквој је стању рана.

7. Срезке старешине пак да о томе совјесне и точне рачуне држе, и да сваке године одма у почетку месеца Октоврија сумарник у свакоме селу поименце наодеће се ране магацинске састављају по прегледалици и неправичеству поднесе.

8. Исправичества ће пак сумарнике ове срез по срез сабирати, и главни сумарник целог окружија по прегледалици састављати, и сваке године о Митрову дне Управителноме Совјету слати, тако, како ће овај из свију окружија обшчи сумарник моћи саставити и знати колико се у целоме отечеству нашему магацина, колико у њима ране за непредвидиме нуждне догађаје, у приправности наоди.

О свему томе непроншта Управителни Совјет неправичество извјестити, с тим налогом, да оно сваком срезком старешини окружија свога по један екземпляр ове наредбе с прилозима пошаље и стим увјешчанијек, да ће вообште за точно испуњеније ове наредбе, а особито за истинитост налазеће се у сваком селу ране у ономе количеству као што у списцима

својма Исправичества јављали буду, они сами сваки за свој срез, а кметови сваки за своје село одговарати у овој истој мери, као што ће Исправичество бити под одговором за истинито сумирање и точно увођене сума у главни списак ране свога окружија, из списака срезки старешина и вообште за точно и испуњеније ове наредбе. Осим тога под одговором су срезке старешине сваки за свој срез, и кметови сваки за своје село, за сваки квар ране кои би се њином немајности кад догодио.

№ 515 А

12. Марта 1836

у Крагујевцу.

704

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ
СОВЈЕТУ.

По потреби коју имају за *трошкове канцеларијске* за заштитити трошкове народне касе, судимо за добро, да се од нарицизу водећи страна наплаћује од табака *артије* по 5 добри пара рачунајући, колико се табак око чије нарице потроши, и ове паре да иду за трошкове канцеларијске, и о њима да се точан рачун води. Уредба ова тиче се канцеларије како Совјета тако и свију исправничества, коју ће Совјет за себе набудавати, свима исправничествама циркуларом саопштити, с тим примјечанијем, да ово плати она страна, која се нађе крива. Под ови 5 добри (10 чаршијски) пара разумева ће се сви трошкови, око писања речени дјела чинити се имајући, како ти мастило, восак пера и пр.

Истем приликом рјешавамо, да се и свако потврђење судејско, како у Совјету, тако и у исправничествама бивајуће којим се буду потврђивале таницје, облигације, контракти и пр. с 10 крајнара сребра наплати, и ови приходи да улазе у трошкове канцеларијске.

№ 1030

18. Марта 1836 године,
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књажевској
Јакон Живановић,
ДИР. КАМ. КЊАЖЕСКЕ.

105

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ
СОВЈЕТА

Свима Исправничествама.

Под 7. т. м. № 481 А. расписао је Управителни Совјет, да сви аустријски *поданици у служби србској* наодећи се или одпуст од поданства аустријског изишту, или из службе србске изиђу. Но будући да међу речени аустријским поданицима има неки који су с пасошем, а неки кои су без пасоша овамо прешли: то је Његова Светлост Милостајејши Књаз и Господар наш под 12. т. м. № 923 височајше рјешити благоволео, да они само аустријски поданици у служби народној наодећи се одпуст од поданства аустријског изишту, и покажу, кои су с пасошем овамо прешли, они пак, кои су без пасоша овамо прешли, да само пошљу пријегу поданства у којој ће стојати назначено 1, одкуда су родом из ког мјеста и под коим надлежательством лежећег, кад су и како прешли, одрицање првог поданства, а пријегу верности к србскому.

Ово рјешивши Његова Светлост изволела је и то пријетити, да се под службом народном не разумевају художества и рукодјелија.

Које све Управителни Совјет саопшћавајући Исправничеству Н. препоручује му, да оно само оне аустријске поданике при њему наодеће се оиомене, да одпуст траже, кои су с пасошем овамо прешли, кои су пак без пасоша прешли, од они само да изиште пријегу по смислу горереченог височајшег предписанија сачињену, коју пошто од свију добије, да ји све Управителноме Совјету пошље.

Пријети се има онима кои одуист од аустријскога поданства тражили буду, да они никако не спомињу у своим прошенијама на аустријска надлежатељства, да се они овде у јавној служби налазе, но свако нека што друго и шта зна рекне, као н. п. неки, да овде тргује, други да се у приватној служби наоди, па да има изглед, ако се поданства одрече, да ће и јавну службу добити, трећи, да је овде због родбине своје рад ставити се и подаником србским постати, но да то не може, докле одуист од аустријског поданства не добије, и т. д.

№ 530 А.

19. Марта 1836
у Брагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Поводом тим, што је исправничество окружија Јагодњског захтевало, да му се допусти при здацију исправничества *ар* за које членова, *мутвак* за готовљене јела членовима и писарима и једну апсану за женскине награди, изволела је Његова Светлост, Милостивијешни Кнез и Господар наш изјавити се преко Управителнога Совјета о предреченом захтевану поменутога исправничества, Управителному Совјету јавити, да Она одобрила *грађење апсана за женскине* по свима исправничествама, тако, да исте апсане буду мало даље од здација исправничества, и да кључеве од њи недрже нити членови исправничества, нити пандури, већ мјестни полицај, да би се таквим начином све могуће непристојности предупредиле.

Што се пак тиче Аара и муџака, то да не треба ни једно ни друго да буде при исправничествама, но здација исправничества да буду чиста, и да су у њима обитавајући членови, и проча лица при овима налазећа се дужна и мутвак и аарове изван исправничества држати, тако да у здацију исправничества, кад народ суда ради с почитанијем долази, и гдје се заглете чине, не доносе ни пошто ни јело ни ниће, већ ова здација да буду чиста и уважајема по достојанију.

Које височајше рјешеније получивши Управителни Совјет не пропушта исто исправничеству Н. саопштити с том пре-

поруком, да оно по смислу истога горенаведеног височајшег рјешенија апсану једну за женскиње наградити даде, и то у неком одстојању од зданија исправничества, учинивши наредбу, да нужду зато јанију одсеку и свесу оближња и шуму имајући села, будући да неће нужно бити, да се многа јанија довлаци, иетоже, што те апсане не морају се велике градити, но на подобије бурдеља, само што у наоколо брвмама утврђене бити морају.

Даље из горенаведеног височајшег рјешенија види исправничество Н. да се допушта членовима и писарима, који без куће у месту исправничества живе, само обитавати у зданију исправничества и никако ранити се и коње држати. По томе дакле нека исправничество наодећим се при себи безкућним членовима и писарима закаже, да се у напредак изван исправничества, где је коње драго ране, а тако исто и коње своје изван исправничества држе.

№. 582 А.

19 Марта 1836 год.

у Крагујевцу.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Поводом тим што смо разумјели, да у судопроизводству често се у судовима нашим погрјешке чине, тим, што у случају дуга каквог затварају се дужници у апс, докле дуг свој не исплате, налазимо се побуђени, издати Нашему Управителному Совјету указ овај, којим дајемо правило при затварању дужника набуђавати се имајуће.

Ако дужник не има имјенија да се исплати дуг његов, то се он онда затвара у апс, и то му је казни за продераљиво задуживање његово, а у ието време побуђеније к старанију његовоу, да дуг свој после апса исплати.

Ако ли пак дужник има имјеније своје, од ког се може наплатити дуг његов : то не затвора се он у апс, већ продаје му се имјеније његово на добеш, и од ови новаца исплаћује се дуг дужника.

Исто тако, ако се у дужника нађе мал зајмодавца, или сав, или половина, а не може да исплати свог дуга : то зајмодавцу нека се да у првом случају сав његов мал патраг, а другом половина, или колико се затече, а остатак нека доплати, но апсати га не треба, ово правило саобштиће Совјет исправничествама Нашим ко будућему управленцију.

№ 1459.

20. Априлија 1836. год.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СЕРБСКИ.

По запошести Књажевској

Јаков Живановић

ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

СОСТАВ КАЗНАЧЕЈСТВА.

1. *Директор Казначејства.* Овај је старјешина у казначејству, и сва проча лица у овом одјеленију стоје под његовим управлењем. Он има своју сопствену канцеларију, из које расписује разне уредбе и потребе тичајућим се лицима и надлежностима. Он непосредствено од Књаза налоге добија, одлази у Совјет и предлаже у засједанијама потребе и планове ко умножавају народног добра, даје мишенија своја о источницима прихода, која се у Совјету расуђавају, надзирава над подручним себи чиновницима овог одјеленија, прегледа им рачуне и протоколе и настојава, да се они точно воде, прегледа, кад год за потребно расуди, новце у годишњој каси, по истеченију године срачује све рачуне свију секретара казначејства, сочивава генерални рачун, и што претече од расхода годишњи ставља у тајну касу заједно с генералним рачуном оним, од које тајне касе биће кључ у њега, и предлаже по истеченију године кратки извод прихода и расхода, из овог биланца видети се имајућу хасну годишњу Књазу на увидјенаје.

Директор издаје подручним надлежним секретарима објавленија, снабдјевена подписом и печатом његовим, по којима они издају онолико новаца, колико, у објавленију пише. Овак објавленија издаје директор само онда, кад писмо Књажеско получи, гласеће, да се кому која сума изда.

Директор бодро мотри, и настојава, да се сви приходи из земље благовремено у касу донесу. К тому нацјеренију предлаже Совјету мишенија о том, како да се уреди, да новци

сви у своје време у касу се донесу. Овдје да се има призреније на то, да доношење ови новаца из разни окружија јестивије стане, и да се сојузи с доношењем из касе да се два пута не праве; к тому да се уреди, да многа окружија у једанпут новце у Казначејство не пошлу, да се избјегне 1. дагубење око новаца и рачуна, 2. обтерећење казначејски чиновника, и отуда происходити могућа вихова неискривност. На све ово Директор мотри, чини предложенија у Совјету, и овај расписује надлежним властима благовремено. Директор као член Совјета, приправља себи предмете, у Совјету предложити се имајуће, и сваке недеље у среду по дужности одлази у Совјет, и представља казначејства тичајуће се предмете. Ако би што итно представити имао, не чека среду, већ чини предложенија по потреби, но у овом случају писмено.

Директор има точан списак свију чиновника и лица, која плату народну добивају с казначејством 1., колику плату које лице добива, 2., кад је које лице ступило у коју службу, и плату ову получило. Сваку промјену у овом предмету раумјева он предписанијем Књаза. Директор има два служитеља за послугу своју.

2. *Секретар примајући казначејства.* Овај има своју сопствену канцеларију, и он само прима новце, који год у касу долазе, и то све по рачуну доноситеља, и по ноти качества новаца, какви су донешени. Он новце дуже код себе не држи, развје докле све, к једному рачуну принадлежеће не прими. Примивши рачун подноси га најпре Директору Казначејства, и, ако овај не узима никаквог примјечанија, онда Секретар примајући прима и новце с нотом заједно, и издаје доносителу квиту, да је примио онолику суму новаца, и по ноти, од њега донешеној. Ове квите подписује Секретар примајући, и носи је потом к Директору, који на њима подписује: „видјено, дан и мјесто, име и презиме своје“, и удара печат Казначејства. Давајући доносителу квиту сверху по ноти примљени новаца, изписује од овог контра квиту, којом до-

носилац новца изјасњава се да је речену квити примио. Ова контра квита мора бити снабђена подписом и печатом доносиоца, и видјенијем Директора Казначејства.

Примивши Секретар примајући овим начином новце, предаје ји по истому оному рачуну и ноти Секретару редовни расхода, који примивши новце подписује рачуне, да су исправни, на којима се подписује и Директор, горњим начином и удара печат Казначејства.

Овај Секретар води свој собствени протокол о примљеним и изданим новцима, у ком мора бити назначено текуће число, дан, мјесто и кјесто, сума новца и описаније рачуна, име и презиме доносиоца новца. Контра квите доносиоца, као и ноте новца стављају се међу надлежне листове протокола, и на њи ударају се числа она, под којима је предмет у протокол уведен.

И будући да Секретар примајући само прима новце; то је његова дужност, сећати се свагда различни струка прихода, који и кад требају да се донесу, и о том ће водити разговоре с Директором, да би овај могао благовремено јавити Совјету да овај потребне расписе учини.

3., *Секретар редовни расхода Казначејства.* Он има своју особену канцеларију, у којој ради и годишње новце држи под кључем, који у њега стоји. Он предреченим начином прима новце од Секретара примајућег, и издаје ји по уредби Директора на квите, но не даје контра квите. Он има списак свију чиновника и свију лица, која плату народну уживају, и по овому и по објављенијама Књажевским, чиновницима даним, издаје новце совјестно у парама примљеним. Да би му се одлакшало издавање новца, чини предложенија Директору, и овај установљава вјеродостојанство, да Секретар редовни расхода издаје новце већом гомилом, а не лицама појединим. А тако прима и универзалне квите од онога, који новце прима.

И овај Секретар води свој собствени протокол, подобан оному Секретара примајућег.

Секретар редовни расхода даје на квити и контра квити Секретару чрезвычайному соразмјерну суму од 50 до 100 хиљада гроша, и примивши од њега точан рачун, подписује га и омет му на ново новца даје за његове послове. Ове новце такође издаје он по ноти новца.

По истеченију године издаје он главни рачун Директору, који кад га исправна нађе, подписује и закључује.

4., *Секретар чрезвычайни Казначејства.* Он има такође своју одјелену канцеларију и добија од Секретара редовни расхода извјестну суму новца од 50 до 100 хиљада гроша, на квити и контра квити, и издаје новце по писменому објављенију Директора, узимајући од сваког, коју колико да, квити, и таквим начином води протокол точан, подобан протоколу горње назначеному. Он као што новце од Секретара редовни расхода прима, тако овому и рачуне издаје, и овај ако су рачуни точни, подписује ји. Овај чрезвычайни Секретар мора бити искусан бројач, и помаже свим чиновницима казначејства у бројању, да се у овом, а особито у растућим и падајућим и фаличним новцима погрешка подквала неби. На ово постре сви членови казначејства.

Прим. До 100 гроша искључително може Директор издавати по налогу Књажевскому без исказа квите.

№ 1583.

28. Априлија 1836 год.

у Крагујевцу.

(М. Н.)

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Књажевској

Јаков Живановић

ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

114

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Желећи наше народно казначејство у добар поредак увести, сочинили смо „Состав казначејства“ по којему желимо, да се ово устроји, и будући да је ово предмет важан то саопшћавамо га овдје № 1583 нашем Управителном Совету с препоруком, да образац овај за себе задржи.

№ 1607

29. Априлија 1836

У Крагујевцу.

МИЛОШ Т. ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књажевској

Јаков Живановић

ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕСКЕ.

115

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

Свима Исправничествима.

Будући се је дојакшњим искуством доказало, да ће налатање и *наплативање* височајшии Књажевским предисанијем од 18. Марта г. г. № 1030 установљени *таксе*, неуредно ићи, и исправничества и Совету заметно бити, ако ји уза сваку прилику узмора Совету слати, то је он у данашњем засједанију своје рјешно, да се Совету припадајуће *таксе*, уза сваку прилику не пишу, веће да се при исправничеству држе и о Митровудне сваке године Совету доносе, о којима исправничество точан рачун да води, по прегледалици коју му Совет овде под № прилаже.

Саопшћавајући исправничеству ову наредбу ради точног набљудавања њеног непропушта Управителни Совет и то јавити му, да ће он у својим предисанијама, ради умаљења излишнога исекарања, од људи за Совет наплатити се имајуће *таксе* испод датума само бележити и име означавати од кога да се наплате. У кој год предисанију дакле исправничество види, да је Совет *таксе* забиљежио, то му ваља *таксе* од надлежне особе наплатити, у тевтерић увести, и чувати ји до првога рока у кој му ји ваља Совету слати. Пошљање ови *таксе* ваља свагда Исправничеству са репортом да спроводи с прилогом извода по гореприложеној прегледалици завести се имајућег тевтерића, који ће се и у Совету ради

нуждне контроле држати, и на кои ће му Совјет истинито пријатије такса свагда предписанијем потврђивати.

У забиљеживању такса у новчану рубрику вишеноме-путога тевтерића, нека се исправничество држи миријскога теченија.

№ 951 А.

2. Маја 1836 године
у Крагујевцу.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Одговарајући на рапорт совјета од 20. тек. № 1133 А. поради аренде меана рјешавамо, да се има аренда од меана како варошки тако сeosки, по 6 талира на годину плаћати, и да не би аренда ове године пропала, препоручујемо Совјету, да учини наредбу, да се она за ову годину покунм, и да се она тако и у напредак од меана наплаћује.

№ 1979

21. Маја 1836
У Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књажевској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАН. КЊАЗ.

118

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Желећи Његова Светлост, Милостивјејши Књаз и Господар наш подигнути у Отечеству нашем и подпомоћи производ кова, кои су нам и за правитељство и за приватну потребу необходимо нужди, благовољео је рјешити, да сваки чиновник и сваки кмет, кому је само могуће, *кобиле држати* и к обдржанију ови да сваки себи мајур на мјесту, које к тому најбоље избере, слободно и безплатежно држи, и у заграђивању овог мајура народњу рукопомоћ изиште, коју ће народ дужан бити свакому таквом мајур, заграђујуће му дати. То рјешивши Његова Светлост примјетила је, да сваки ако не више, а оно бар по три кобиле с' почетка држати почне, и по тому је височајшим предисавијем своим од 23 т. к. № 2027. Совјету наложити извољела, да он указ овај свим исправничествама обзнани.

Коме височајшем налогу следујући Совјет саопшћава пети исправничеству Н на тај конач, да оно налазећима се при себи чиновницима ову височајшу наредбу обзнани; а по окружију неће му је нужно бити обзнаивати, будући је по гласу предпоменутог предисавија Књажевског Г.Г. војеним командантима препоручено, да они о томе срезским старјешинама циркулирају.

№ 1182 А.

24. Маја 1836 у Крагујевцу.

119

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Да би се предупредила бједност и пронасти многи фамилија, које одтуда пронеходе, што многи задужују се на сва своја движима и не движима добра, па кад не могу овог дуга свог исплатити, предају им се сва добра на које су дуг učinили, и тако им жене и дјена лишена свота имјенија, савним пропадају, уређујемо и закључујемо, да у варошима на кућу, у којој ко с фамилијом живи, а у селима на кућу, баштину два вола и краву, нико се задужити неможе нит ће се нитабулација на речена добра учињена и пред каквим судом за правилну признати, да би таквим начинном безпомоћне жене и дјена, по упронастћенију свега имјенија кров барем над главом имала.

Овдје се не разумјевају дућани, ханови, куће, ако ји ко више има осим оне, у којој живи, као и проче имјеније варошанина, на које му је слободно зајам чинити, тако исто не разумјева се проче имјеније селанина, кромје горе наведеног, т. ј. куће, баштине, два вола и краве, од који живи.

Овај указ саопшћавамо Совјету с препоруком, да га свим војеним командантима и исправничествама саопшчи, и овим препоручи, да га она срезским старјешинама, а ови народу објаве; сама пак исправничества да нарочно овај указ објаве по варошима и да га добро протолкују.

№ 2118.

29. Маја 1836. у Пожаревцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповјести књажевској,
Јаков Живановић,
Дирек. Канцел. Књажевске.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Поводом тим, што је исправничество окр. Буријског у следству питања старјешине среза Ресавског, мајора Петра Ђорђевића, рапортом своим од 14 пр. мес. № 911 управителни Совјет питало, оће ли се од они људи, кои по касабам живје, и земљеделици ису, прописано за непредвидиму неплодну годину количество магацинске ране узимати, као и од сами земљедјелаца, припитао је управителни Совјет, не догавни сам у томе рјешенија учинити, Његову Светлост, милости-вјейниг Књаза и Господара нашег о томе, на које је Његова Светлост под 30 Маја т. г. № 2107 височајше препоручити му извољела, да би наредбу учини, да се ова рана магацинска без сваког иззатија од свакога узима, да би се таквим начином у случају глада имало одкуд свакому помоћи.

Којој височајшој препоруци следујући управителни Совјет препоручује исправничеству Н. да оно наредбу учини, да се по смислу предписанија Совјета од 12 Марта т. г. № 515 А. и од они људи, кои по касабам живје, и земљеделици ису, прописано количество магацинске ране узме.

№ 1246 А.

1. Јунија 1836 у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

исправничествама: шабачкому, ваљевскому, београдскому, смедеревскому, пожаревачкому и крајинскому.

Његова Светлост, милости-вјейни Књаз и Господар наш наставши за добро, промјенити предписаније своје од 17-ог Децемврија 1834 № 4146 и друго од 27 Марта 1835 № 992 пограничним исправничествама *касателно пребјегавајући овамо Ц. К. поданика* издано благовољела је рјешити, да се подданици Ц. К. кои на нашу страну прибјегавају, натраг не враћају, и управителноме Совјету височајше наложити, да он ову височајшу одредбу свима пограничним исправничествама обзвани с тим, да она сваког бјегунца, поданика Ц. К. било мушко, било женско, како на нашу страну пређе, к Совјету пошљу, кога ће старање бити сваког таковог бјегунца у внутрености отечества намјестити.

Овому височајшему налогу следујући управителни Совјет не пропушта он исправничеству Н препоручити, да оно у напредак никаквог Ц. К. поданика, кои би из Цесарије овамо пребегло, натраг не враћа, но таковога свагда како овамо пређе с рапортом своим к Совјету пошље, назначивши од куда је бјегунац и гдје је и како је овамо прешао.

№ 1450. А.

26. Јунија 1836 у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Будући да је *консисторија* постављена од Његове Свјетлости, Милостивјејшега Господара и Књаза нашег, обита за све јепархије у Србији, то је Његова Свјетлост из уваженија овог његов одређеленија одобрити благоволела, да се она у напредак *титулара* „Пречестејша,“ и Совјету височајше наложити, милост имала да он војеним командантима и исправничествама ову титулу за консисторију одобрену обнародује препоручивши им да имају оддавати одређелену титулу консисторији, свагда, кад би се у челу имали к војзи односити; к тому да исправничествама наложи, да она исто ово одређеленије и срезским старјешинама сообще.

Кома налогу следујући управителни Совјет доводи он гореречену за консисторију одређелену титулу исправничеству Н. до знања с' том препоруком, да оно исто кад би се у чему к консисторији односити имало употребљавати не изостави а притом о тому и срезске старјешине окружија свога извјестити не пропусти.

№ 1466. А.

27. Јулија 1836 у Крагујевцу.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Поводом рапорта управителнаго Совјета од 26. прошлог м. № 670. Б. у смотренију питања, шта ће се чинити с оним лудма који су се пре указа, о наплаћивању дугова издавога, задужили каси црквеној или сиротињској, па не имају одгуд да врате, узajмљене новце, а само по једну бину имају, у којима живе, одговарамо следујуће.

1., И црквени и сиротињски новци, били они пре или после реченог Указа под интерес дана, не смједу никојим начинном пропасти.

2., Кад су овакови новци у зајам давани, морало се свагда мотрити на имање човека, коме се новци дају: к тому.

3., Пред имања свагда се и јемац узима за дужника. Тако дакле ако је који узео у зајам новаца на бину своју, а нема јемца за себе, нека плати онај који је таковому новце црквене или пушкарне издао.

Куће прочи луди пак, који би се пређе Указа поменутог позадуживали били, не могу се никојим начином за учињени дуг продати. Само се одаваје изузимају куће, које би заједно биле са дућанима.

Препоручујемо Совјету, да у смислу предисаницја овог даде одговор исправничеству ваљевском.

№ 2495

1. Јулија 1836
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповјести књажевској

Паун Јанковић
СЕКРЕТАР КЊАЗЕВСКОГ.

ДУЖНОСТИ ГЛАВНОГ ПОЛИЦАЈА ВАРОШИ КРАГУЈЕВЦА.

1. Главни полицај вароши Крагујевачке јест најстарији член у полицији, и старјешина свају при полицији служећих лица, од куд се разумје, да су сви ови дужни поку покорни бити, и његовим заповјестима точно и без изговора повиновати се.

2. Он као старјешина у полицију не само што ће морати на обдржавије јавнога мира и поретка, и на точно извршење прописаних полицајских дужности, него ће и сваког оног, који се овому противио буде, као нарушитеља јавнога мира и поретка и као преступника полицајски уредба одма посредством себи подручни надура уватити и у авсану неправичности дотерати дати, а неправичности писмено извјестије учинити, шта је и у чему је уапшени погрешно.

3. Он ће нарочито морати на то, како се ватре по кућама, манама и осталим заградама по вароши доже. Ту ће му нужно бити, да прође цјелу варош од краја до на крај, и да провиди какви су гдје баици, на којима се ватра ложи, какви ошаци и прочаја, на гдје пријети, да је што опасно и да би лако несрећу какву проузроковати могло, ондје да гледи да такову опасност предуспреди тим да онога, из кога би се куће такве опасности бојати морало, привуди да у боље стање оно, што му је у кући неуредно, приведе.

4. Осим ови и остали горепоменути полицајски дужности, дужан ће бити он и оне дужности у полицајну струку спадајуће испуњавати, које би Књаз или Совјет у напредак по времену и обстојателствима издавали, или које би Књаз сам

при разним приликама и потребама свога двора, почешће издавати за добро нашло. Зато ће

5. Дужност његова бити, сваки дан у двор књажески отићи и ондје видети, узали му се што заповједити или не. И ово ваља да чини он био Књаз ондје у Крагујевцу или одсуствовао ондје.

6. У случају оног, гдје би му Књаз каков налог на извршење дао, на он не би имао довољног знања, како би овај налог у испуњенију привести могао даје му се слобода, да он к Совјету, који му отворен свагда доћи, и настављеније од њега невати може.

Ово исто може учинити и онда, кад би сам што имао у дјелу својем привести, на не би знао како би?

7. У осталом дужан је он своју канцеларију имати, и дјела своја, која би са исправичством или већом властитошћу имао писмено водити зато ће му, нужно бити, да му млађи полицај писмен буде, у толико у колико ће му дневник полицајски и осталу преписку водити знати.

№ 1524.

2. Јулија 1836

у Крагујевцу.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Примјетивши к великому негодовању Нашему, да се тајне званичне слабо чувају, не пропуштамо на ово обстојателство обратити вниманије Совјета, и сљедујуће настојателно препоручити.

Као што је Совјет на двије части подјелен, на одјеленије уредбено и судејско, тако да се дјела одјелено и руководе.

Свако писмо које год дође, да се отвори у одјеленију уредбеном, а кад се види, вакому одјеленију припадаже овако нека се пошље.

На дојња врата одјеленија уредбеног да стои стража, и ова никога да не пушта унутра, осим лица к Совјету припадажећи. Ова пак да о овом што се на разсужденије предузме, само ондје у собранију, гдје никога страног и никаквог служитеља нема, говоре: а по совершенију дјела, о њему ништа и ни на каквом мјесту не разговарају се. Особито пак код куће, код фамилије и млађи свои, ков се дјела званична ништа не тиче, по само домаћа.

Нарочно забрањује се, писма изван собе засједанија отворати, читати, и носити, тако да докле се што званија тичајуће се ради, у реченој соби соверши се а по совершеном дјелу да се о овом ништа и не говори.

У случају, ако би се примјетило, да које од званични лица не умје тајну хранити, одма га ваља јавити Совјету, кога ће дужност бити тако Нама јавити га. А притом издајемо овим коначно рјешеније, да ће сваки, који год тајну не узчува, и о њему ово докаже се, званија лишен бити.

Да се не би посељем на подписивање из једног одјеленија у друго и чрез лица, која не треба да знају, шта у писмама пише, тајне откривале, потребно ће бити, да се писма овде подписују, гдје се које налази, и тому да се време опредјели.

На членове Совјета у овој струци нарочно метриће предсједатељ, а на членове канцеларије директор исте, и они нарочно стоје за ово под одговором.

Овим начином надамо се, да ће ова толико потребна, и толико полезна циљ достигнути се, о које достигненију препоручујемо Совјету и вообщче цјелому узету, и воособ лицама свима к Совјету припадажећим, да се по возможности постарају, јербо је стидно, да тајне званичне по собама, кућама и меанама разнесе, а такови поступци и вредни су и убитачни самому руковођенију дјела.

№ 3984.

5. Октоврија 1836.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРВСКИ.

По заповјести княжеској

Јаков Живановић,

ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕСКЕ.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Одредба, која је у призрјенију грађена и поправљања *ћуприја* по друмовима и вјећим рјекама налазећи се по гласу предписанија Совјета од 7. Марта т. г. № 492. дојакко сушествовала преимачава се по смислу извоцајно зановјести Његове Светлости од 16. т. м. № 4169. с тим, да се у напредак на грађење *ћуприја* ништа друго плаћати неће по гвожђе и то из касе прирезске, остало пак, као сјечење, свозење, тесање и склањање јаније дужна ће бити надлежна окружија или срезови сами терлити, с тим јединим изјатијем, да ће мајстори, који у склањању јаније употребљени буду, од кулука који су правителству дужни дати, за оно време ослобођени бити.

Поводом овим дакле препоручује се исправничеству Н. да оно преимаченије ово сушествовавши досада у призрјенију грађена *ћуприја* одредбе надлежним срезским старјеминама окружија свога обзнани с препоруком, да се у напредак по истој владати имају, и с примјечанијем, да у набављању потребнога за *ћуприје* гвожђа свагда на то мотре, да ондје гвожђе купују гдје се таково најјевтиније добити може, и да у вођеку рачуна о томе точни и совјестни буду.

Исправничество ће пак такове рачуне с подписом надлежног срезског старјемине снабдјевене Совјету на промотреније шилати, од кога ће по току и исплаћеније учивеног

на гвожђе какве новограђене или поправљене *ћуприје* трошка примати.

Примјетити још ондје исправничеству не пропушта Совјет, да ће се гвожђе из касе прирезске, само на оне *ћуприје* плаћати, које се на главним друмовима и повећим рјекама налазе, на *ћуприје* пак између села лежеће и помалим рјекама наодеће се трошиће она села и общества, која се њима служе.

№ 2507 А.

19. Октоврија 1836

у Крагујевцу.

У К А З

Нашему управителному совјету.

Поводом тим што у отечеству нашем налази се довољно *жителя из страних земаља*, доселивши се, желећи учинити разлику између наши и страни поданика, налазимо се побуђени, изјавити, да сваки онај, који у време издавања овог указа у Србији обитава, а пасоша правителства, под којим се родио, не има за *србског поданика* проглашава се.

За страног пак поданика признаје се само онај, који има пасош од свог надлежног правителства.

Што се тиче тога, да би когод хатјео престати бити подаником србским, такови мора искати правилним начином посредством надлежног исправништва и Управителног Совјета од Нас одпуст од поданства овдашњег при којему случају мора он продати недвижима своја добра јербо никаквоу, страному поданику није слободно имати у Србији недвижими добра.

Најавивши ово препоручујемо Совјету да ову уредбу свима неправичностима сообщчи, с препоруком да ова у мјестима гдје се она налазе, сама, а осим ови посредством средки старјешина даду сочинити списак страни поданика, у ком да се назначи 1. име и презиме таковог човека, 2. чији је поданик, 3. је ли женој? 4. има ли дјеце и колико? 5. каквим се дјелом занима? 6. од ког се времена у Србији налази? и такови списак да Совјет поднесе нама на видјеније.

Ако ли би се догодило, да који страни поданик има у Србији недвижима добра, то да се наредба учини, да он иста незадржано прода.

Који би пак из страни земаља у напредак у Србију пребјегавали, то, као што уредба сушествује, да се такови к Совјету пишу, дужност ће Совјета бити, узети од такови писмену присјагу вјерности на поданство србско, и исту присјагу нама послати, са извјестијем, 1. од куд је пребјегши? 2. кад је и с ким пребјегео? 3. зашто је пребјегео? 4. ког је стања живота? 5. шта је са собом пренео?

№ 4270

24. Октоврија 1836

У Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књажевској

Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАН. КЊАЗ.

У К А З

Нашему управителному совјету.

Јављајући, да смо два статска чина опредјелили, а имено „Асесора“, који је раван војеноме чину, „цјели капетан“ и „вице асесора“ који је раван „полукапетану“, препоручујемо Совјету, да исто ово опредјеленије свим војеним командантима и исправничествама циркулира.

№ 4478

9. Нојемврија 1836
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књажевској
Јаков Живановић,
ДИРЕК. КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕВЕ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Прочитавши рапорт Совјета од 6. т. м. № 2777 А. у призренију изложенија доктора у Шабцу, да му се за посјешченија имућни болни људи нешто наплаћује, и да ће он сиромашне посјешчавати без сваке наплате, и лекове им бесплатно давати, одобравамо мненије Совјета у истојем рапорту изјављено, да *лекара* не само у Шабцу но и по свима другима варошима *наплаћују по један цванцик* за посјешченије имућни људи, а сиромашне да они посјешчавају бесплатно. Што се пак лекова тиче, ове сваки мора куповати, имућан и и сирома, јер није ни који никому дужан бадава лекове дати.

У смислу овог дакле нека Совјет изда подобателну наредбу, по којој ће се сви доктори у Србији имати владати.

№ 4454

11. Нојемврија 1836
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књажевској
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАН. КЊАЗ.

ДУЖНОСТИ

војени команданта, исправничества, срезски старјешина

И НИГД ЊИМА НАЛАЗЕТИ СЕ ЧИНОВНИКА, РАДИ ОБДЕРЖАНИЈА ПОРЕДБА И ДУЖНОСТИ, ДА НИ ЈЕДНА ВЛАСТ СВОЈЕ ГРАНИЦЕ НИ ПРЕЛАЗИ, И У ОВО, ШТО ЈЕ СЕ НЕ ТИЧЕ, И ЧЕГА РАДИ ПОД ОДГОВОР ДОКИ НЕБЕ, НЕ МЈЕНА.

Овим истим обновљавају се до сада од Књаза посредством существовавшиг суда народног издава наставленија и уредбе, описујуће дужности срезски старјешина и исправничества, и њима подручни чиновника, а имено: наставленија од 6. Јунија 1825. године № 568; 8. Маја 1826. год. № 420; 8. Јунија 1827. год. № 405; 12. Маја 1828. год. № 251 и 252; 3. Марта 1829. № 5. и 6; 12. Марта 1833. год. № 479. и 480. и 2. Августа 1833. № 1.907; и управителним Совјетом под 10. Августа 1835. год. № 281. А.

Као додаток пак ко овима следују ниже описане дужности, из којих се лако видети може, у колико се чија власт простире, и шта кому чинити ваља, да дужности својој вјеран остане а у што му се мјешати не треба, да изван круга дужности своје не изиђе.

1.

О дужностима срезски старјешина.

1., Срезски старјешина јест у себи подручном срезу заповједник. Он свршује сва дјела која и исправничеству при-

падају, с том само разликом, што у парнички дјели као примирителан суд дјејствује; и што се све остале дужности његове изван среза дјела не простиру.

2., Осим ови дужности његови свршује он према официрскому степену и војенну службу, и стоји у свему под војеним командантом; а од исправничества зависи само у толико, што је дужан писмене препоруке његове, које му ово ради обнародовања и извршавања различни од Књаза и Совјета долазећи уредба шиле, примати и извршавати их и што је дужан и самог исправничества поискавања тицајућа се пошљања каквог лица к исправничеству, или извидјенија какве парнице у његовом срезу, описанија мала каквог злочинца, или малолетника и тим подобна свагда охотно и с готовношћу извршавати.

У осталом старјешина не зависи нимало од исправничества, но од свог надлежног војеног команданта.

3.) Он ваља да управља свима војницима по заповјестима, које му војени командант пошље; он настоји, да сваки у подручном му срезу оружјем снабђен буде за непредвидиме случаје, и да мотри, да се оружје све у добром стању обдржава, он помоћију главни сеоски кметова ваља да обдржава мир и поредак у свима селима; настоји да сваки своју земљу прилежно ради и у бољи цвет доводи; мотри, да се правителствени мал у срезу његовом од квара чува, а особито да се шума не утамањује, да се данак по указу Књазескому од 12. Декемврија 1835. год. № 3274. по иквјенију располаже, и на заповеђено време точно покупи, и да га он исправничеству носи, и од исправничества на то примљену квиту чува; он ваља да мотри, да се скитнице и туђезеци просјаци у срез његов никако не увлаче; да ко од његови селана не безнеличи, да се по казанима и пијанкама не скита, да се рђаве речи против правителства не говоре, да друмови и путеви слободни и безопасни буду. Он да без ичијег даљег налога улази у траг свакому подозрителному чо-

вјеку, а особито злочинцу и онакима, за које се позва, од каквога рада живе, да злочинце како ји опази, одма хвата и одправља под стражом ко исправничеству, он даје пасоше људма; који по окружију путују, а да пише за пасоше исправничеству оне, који у остала окружија Србије, или изван Србије желе путовати; он се стара о држању уредни друмова и ћуприја, (о који оправљању рапортира војеному команданту) и о том да се села чисто и уредно држе, и гдје мјестоположеније допушта с одобренијем више власти ушоре, и да се добри обичаји међу народом простире, а развратност искоренује, да се сваке године у велики пост народ исповједа и пречешћује; а при соборима и при осталим многочисленим састанцима и веселама пушке не само не међу, него и не носе по гласу указа Краљевског од 8. Марта 1836. № 876. Једном рјечију, старјешина ваља да у свом срезу прави полицај буде, и што је год дужност једног полицаја у вароши, то је старјешина у његовом срезу.

4., Он ваља с главним кметом надлежног села, да бира момке за гарду и осталу војену службу по налогу војеног команданта, и по итару да не узима војнике.

5., Макар каква терба у његовом срезу догодила се, старјешина са два избрана кмета држи између њи примирителни суд. Ако која тарајућа се страна на тај суд не приставе, старјешина отписује тербу и пресуду, на ком описанију подписују се он и оба она кмета, и пише обе стране с описанијем исправничеству. Ако ли пристану обје стране на речени примирителни суд, старјешина с поднесом својим и кметова они издаје писмену пресуду обојима странама.

6., Ако се догоди да се двије стране имају терати поради какви новаца, или да пред старјешином један другога што плати; то у таковом догађају да старјешина одма те стране у исправничество пошаље, будући њему нестоји, да ресун наплаћује; тако исто да поступи и с крадљивцем.

7., Осим парични дјела, која старјешина поравнати

може, има он право, у договору с два кмета и мања преступленија казнити, у колико кривине не би већу казн заслуживале од 25 штана.

8., По свему томе дужан је дакле старјешина непрестано по срезу њи, мотрити шта се гдје ради.

9. Тако исто ваља старјешина сваког оног, који у срезу умре, а малолетни наследника остави, да јави исправничеству с описанијем и пречјенијем заоставшег мала и описанијем имена наследника; а к тому малолетника поузданог и себи познатог човека за татора да изберу, ако умерши није сам татора назначио, и таковог исправничеству представио, да га и оно потврди, и дужности му татора протокује.

10.) Преступнике и злочинце, који би због веће кривине више од 25 штана заслуживали, ваља старјешина исправничеству да пише, с описанијем кривине и мала више.

11., Њему није слободно без присуствија два кмета ни кому ни о чем судити, а јошт мање самовољно кога дати туђи, или сам у својој ствари судијом бити.

12., У случају, ако би се старјешини видило, да му писар неће дужно почитаније да одаје, да му није кадар послове, као што ваља, свршивати, или да на време на посао не долази; то ваља да ствар ову војеному команданту јави, преко кога ће се виша власт постарати, другог писара послати му.

13., Старјешина ваља под казнију лишенија свога званија онолико пандура и да држе, колико им је прописано, и свакому поднупо плату да издају, и на званичне послове да ји употребљују, а не на своје домаће. Под истом казнију да се неусуде, народ на кулук себи терати. Само се дозвољава кулук и војеним командантима и срезским старјешинама у толико, у колико ће им се покосити ливаде, и донети потребна за кућу дрва. Што се мобе тиче, њу је допуштено држати, и то тако, да се она по редом држи, и да старјешине не зову на мобу чрез пандуре, но преко другог човека.

14., Старјешина је дужан надгледати карауле граничне у свом срезу, и постављати тамо момке поуздане, и на одређено време по пропису мењати их. Он је дужан сваки 15 дана обићи их, кад кад у време кад се падају, а кад кад и изненада. Ако неби баш сваки 15 дана могао их обићи, а оно сваки месец дана по један пут необходимо је дужан обићи их.

15., На караулама је свагда дужан онолико момака држати, колико је прописано, и надзираваће, да караулице не пропуштају никог, да без наилаћеног ђумрука пролази. У случају преступенија, караулице плаћају дуалир ђумрука, а у случају небрежнија старјешине, старјешина се лишва звања.

16.) Кад тужба на срезског* старјешину исправничеству дође, судиће му војени командант и исправничество, при којему суду биће председатељ војени командант.

Старјешина је дужан по наредби војног команданта у суду на речено време предстати.

17., Срезски старјешина мотри, да се фамилије не дјеле. У особитом случају, кад му се виде довољни узроци к дјеоби, представља такве узроке војеному команданту, и по добијеном одобренију дозвољава подјелити се.

18., Који срезски старјешина буде од Књаза у исто време и за члена исправничества одређен, дужан је често у исправничество ићи, и тамо засједавати, особито пак, кад би важни предмети у исправничеству предузимања бивали, или кад би се дани за његово присуствије одређили.

19., Писар срезског старјешине дужан је цјелу кореспонденцију старјешине свога водити. Он је дужан све наредбе и налоге, који старјешини долазе, у протокол заводити, тако како ће свагда овај или овај налог или уредбу, како се од њега потражи, лако наћи моћи.

У ком би исправничеству два срезске старјешине чиновни били, ту је дужност илова, да свагда по један при

исправничеству налази се, о чему ће њи два споразумјевати, а слободно им је и обоји заједно у засједанију бити.

20., Он је дужан при купљењу пореза старјешини на руци бити и протокол порезки глава уредно, чисто и точно водити.

21., Дужан је даље старјешини својему покора бити, и свако писмо, које по заповјести његовој напише прочитати му. За доказатељство, да је писар писмо старјешини прочитао, и са одобренијем његовим оправно га, служи печат старјешине, кога ће он сам чувати, и не давати га пре писару, докле му се год писмо не прочита, а тако и подисе, ако се старјешина сам подисује.

II.

О дужностима исправничества, и у њему наодећи се чиновницима.

1., У сваком окружију постављена је власт под именом „исправничество“.

2., Исправничество се састоји из неколико членова (од који су њеки испремјени, који се никаквим другим дјелом не занимају кројје дужностима исправничества, а њеки се мењају, и они су отличније срезке старјешине оног окружија, полковници, подполковници, мајори, или у окружију они и капетани, које Књаз на то дјело одређели) једног секретара и неколико писара и практиканта.

3., Сви су членови исправничества између себе у исправничеству равни, и ни један није од другог старији. По тому они сваки поособ, и сви вообиче старају се о точном одржавању дужности исправничества, и тако стоје и под одговором за сва дјеланија своја званична, а изван исправничества сваки свој чин носи.

Да би се знало, који су членови при закљученију кој дјела засљедовали, подисују се они у протоколу засједанија, који писати умеју, својеручно, а који не умеју, подисује их

секретар. У званичној пак кореспонденцији потписује се најстарији член исправничества, који се у засједанију догоди и секретар.

Најстарији член исправничества рачуна се онај, који је у чину најстарији. Кад би се догодила два члена равниог чина, један војеног, други статеког, предходи војени.

4., Маловажнија дјела могу се совершивати у исправничеству, ако би и два, макар и један член исправничества у засједанију присуствовали: но кад су дјела важнија, треба да неотложно присуствује и један, или ако је могуће и оба члена од срезски старјешина.

Примјечаније. Да би ово присуство членова при важнијим случајима лакше и удобније уредити се могло, опредјелава се сваке недеље поведељник за важнија дјела, у која неотложно мора присуствовати и по један или обадва члена од срезски старјешина.

5., Сваки член дужан је мњеније своје свободно, и без икаквог ограничења давати, и ствар се рјешава по совершеном согласију свију членова.

Ако би мњенија једнако подјељена била: то се чека присовокупленије свију членова, у ком случају ако и опет буду једнако подјељена мњенија: или ако макар један член буде другог мњенија, то се ствар представља Совјету са изложенијем свију мњенија.

6., Кључ од касе и рачуна држи један член исправничества, а протоколи свега дјеловодства стоје у канцеларији под руковођенијем секретара.

7., По истецију свака два месеца дужно је исправничеству у присуствију свију членова пребројавати касу, и прегледати рачуне јели све исправно.

8., Исправничества су непосредствено Совјету подчињена, ко кому ће се у свим својим дјелима непосредствено и односити, и преко који ће Совјет Књажеске законе и уредбе, и своје заповјести слати и обнародовати. А слободно је исправ-

ничеству, или кому члену исправничества, по потребама и Књазу писати.

9., Исправничеству управља помоћију полиције и варонки кметова само и непосредствено оном варошију у којој оно обитава, осим војени дужности, које срезском старјешини припадају.

10., Исправничеству одираваља кромје војени и полицјени, сва остала дјела внутрењег правленија.

11., У невршенију поступака своји у злочинствени и кривични дјела може исправничеству у два ма по 25 штана ударити, а више не; но на робију не може исправничеству осудити никог, макар била најмања. Робију осуђује Совјет.

12., Исправничеству је забрањено, својевољно сочињавати и обнародовати, уредбе и законе, ударати порез или прирез на народ, без одобренија Књажеског или њим онуномоћеног Совјета. Тако дакле ваља му чувати да и други ко у окруж. његовом ово височествено право себи не присваја.

Ревене пак, које би поједина обшчества између себе к заведенију каквог благоугодног дјела, и к подпуненију какови обштински тронкова чинила, да исправничеству нити срезске старјешине не забрањују, и не само они, но и вообшче ни један чиновник у то да се не мјеша.

13.) Исправничеству су све остале власти и заведенија у окруж. подчињена, осим војени командавта и срезки старјешина.

14.) Над имјенијем мирски церкви имају надзирањике мјестни парох и тугори церковни, који ће рачуне давати надлежним исправничествама пред надлежним протопресвитерима: а исправничества ће ји подисане од протопресвитера шилати Совјету на развијеније, као што ће ји и протопресвитери, подисане од исправничества шилати консисторији.

15.) Исправничеству има власт, и духовенство у њеким случајима судити.

Под оваку власт свадају

А.) Зајемштанија и други грађански уговори мирскога духовенства.

В.) Поступци преступителни и злочинствени духовенства, и монашеског и мирског чина.

Кад би које духовно лице због каквих злочинства об-тужено било код исправничества: то оно узима га на испит, призвавши у суд овај и надлежног протопресвитера и трајућу испиту држи туженог у апсу. По свршенију испита шиле исправничество испит овај с подписом духовног засједатеља заједно са судијим духовним лицем ко конзисторији, која расуђава јели духовно лице за изверженије из чина, или за другу коју нижу кази. У првом случају извергава га по пропису из чина, и шиле га са извјешћем изследованија иетому исправничеству. У другом пак задржава га при себи и казни; а шиле извјешће исправничеству са изјасненијем учињене пак кривцом пресуде.

Ради нужног свједјенија исправничество ће и за само уапшеније духовног лица због каквог злочинства конзисторији јавати.

В.) Тербе брачне, у колико се дотичу нарочни, при ступању у брак учињени, грађански уговора.

Г.) Опредјеленије употребленија свјашчени ствари, по смрти мирски свјашченика оставши.

Примјечаније. Да се не би по кућама повлачиле или макар којим начиним злоупотреблавале по смрти мирски свјашченика, ствари и. пр. Епитрахил, Фелон, Стихар, Крст, наруквице и т. д. надлежни протопресвитер у согласију с надлежним исправничеством стара се о том, да се исте ствари или продаду, или гдје у цркву поклоне, или, ако је надежда о скором ступленију у чин ког лица из куће умершег свјашченика, да се исте ствари сачувају незаупотреблаване.

Д.) Парнице, тицајуће се повређенија грађански закона.

Примјечан. По грађанска власт не може принудити свјашчено лице ко испуњенију пресуде њене, и у случају непослушанија соопшчавати он теченије дјела и пресуду свеју конзисторији с молбом, да ју у испуњеније приведе.

16. Ако би се догодило да срезки старјешина препоруку коју исправничества не би хоћео, или не би нехотице испуњео, исправничество укорава га.

17.) Членови исправничества ваља да су људи остроумни, честиви, и осии овога правдољубиви, и ако је могуће писмени.

18. Членовима исправничества забрањено је под казнију лишенија свог звања на сокацима, или код своји кућа од људи тужбе примати, и самовластно судити им, или од кога мита узимати. Член по самому имену својему ваља да зна, да није судија него само једна част суда, која без остали части никоу не може судити, а још мање у својој ствари сам себи судија бити; по тому дакле ваља му сваког оног, који би му се на сокаку, или код куће на што потужио, у суд унутити, и протолковати му разлику између суда и једног члена његовог.

Тако исто није слободно срезкому старјешини, који би член исправничества био, у оном мјесту, у ком је исправничество, никоу, макар би из његовог среза био, код куће судити, по како би му ко на тужбу дошао, дужан је у исправничество водити га, и тамо му у засједанију судити.

Ако ли је срезки старјешина гдје изван мјеста, у ком стоји исправничество то поступа по пропису, који му је начертан у дужностима срезки старјешина. У прочем судији није слободно по мејанама њни, и тако сједити нити и увеселавати се.

19.) Ако се ко тужи исправничеству противу ког срезког старјешине; то исправничество најпре испита, је ли ова тужба основана, призвавши неколико кметова, ако се поједини људи, или околна села, ако се које село на њега потужи, шта они говоре. Ако буде тужба основана, то исправничество умољава војног команданта, да опредјели дан, кад ће он моћи у исправничество доћи, и да јавивши онај дан исправничеству и сам у исти дан тамо отиде, и обтуженог са собом доведе.

У овом суду предсједатељствује војени командант, а тужени стоји. Ако се нађе крив срезки старјешина, то исправ-

ничество с подписом војеног команданта рапортира теченије дјела и пресуду своју Књажеској канцеларији: ако ли се нађу криви тужитељи, онда се рапортира управителноу Совјету. И ово у случају ако буде предмет важан, ако ли је мало-важнији, оно се учини и соверши пресуда у предреченом суду. Ако се ишенија неби слагала, представља се предмет Књажеској канцеларији.

Но у овому случају треба да буде пуно засједаније.

Примјечан. Исто тако поступа се и у случају, кад дође тужба и на ког члена исправничества, или на адјутанта и секретара војеног команданта.

20.) Секретар исправничества предпостављен је свима писарима и практикантима под њима служећим у исправничеству; он сачињава цјелу званичну преписку исправничества, и испуњује све ове дужности, које су сунществовавшим судом народним горе назначеним годинама и нумерама писарима вајским прописане.

21.) Као управитељ канцеларије исправничества ваља секретар да зна све правило о њеном руководству, али да се не мјеша у судејске послове.

22.) Исправничества писар ваља да је у сочиненију способан и да секретара у свим дјелима подпомаже, и у случају његове болести или одсуствованија, секретарово место заступа: он је у осталом секретару подчињен, и дужан је у свакој прилици почитаније одавати му као и осталим члановима исправничества.

23.) У време званичног рада практикант ваља да је свагда на уречено време у канцеларији, и да из ње пре времена без дозвољена предпостављеног му секретара или писара никда и никуд не одлази.

24., Он ваља кад год време писања сарши да се са читањем зборника закона, и званични предписанија занима, како ће моћи и о свима земаљским уредбама знање приобрјести, и са тим себе у искуству усавршенствовати.

III.

О дужностима војени команданта, секретара и адјутанта.

1., Војени командант је началник у његовој команди находеће се регуларне и не регуларне војске, и верховни чувар јавног безбједија и поредка, и по тому главни полицај, у себи повјереној команди.

Њему стоји при руци секретар и један адјутант.

2., Он посредством срезки старјешина, који су му сви лично подчињени, настојава, да струка војеног дјела у његовој команди уредно, и у добром стању обдржава се и успјева, он по налогу више власти за оружје способни Сербала расположенија чини, и на срезке старјешине налоге издаје из ког ће среза, по колико комака, одвојити за регуларну војску.

3., Војени командант мотри, да се закони и уредбе књажеске точно испуњују од срезки старјешина, и од сваког чиновника, да тим начином у свима крајевима Србије воља Књаза влада, а не воља његови чиновника.

4., Војени командант ће мотрити, и срезке старјешине поинтравати, да мотре, да се ко с непријатељем Србије не договара противу правителства рђаве рјечи не разноси, и да се тајна дружства у Србији не плету.

5., На тај конач примаће он од срезки старјешина прописане петнајестодневне рапорте и подносиће ји по дојакотњему обичају Књазу.

6., Он ће почесто изненада у вилајет своје команде излазити, и мотрити, како срезке старјешине своје дужности испуњују.

Мотри ће даље.

А., Дал се укази књажески, о чувању шума од квара, о уредним путовима и ћупријама, и чувању магацијске равне точно набљудавају?

В., Дал се код срезки старјешина сви она протоколи воде, које су им наложени, да их воде, и воде ли се точно по пропису?

В., Да ли писма и налоге више власти срезке старјешине точно уводе и по пропису чувају?

Г., Да ли срезке старјешине по онолико пандура држе, и по онолико свакому плаћају, као што је властију одређено.

Д., Да ли срезке старјешине пандуре само на званичне послове употребљавају, или на своје приватне?

Е., Осим тога, што је народ правитељству дужан радити, дал се срезке старјешине усуђују и на своје приватне послове народ под кулуз употребљавати, и осим кошева ливада и пошевца дрва?

7., У свима овим дјелима ваља војени командант да имаде довољно знања о сунчествујућим уредбама, како би сваког оног, срезког старјешину, код кога у чему избуд какав недостатак опази, одма на одговор предузео, зашто је тако поступио? О свему преднаведеном пак подносиће војени командант извјестије вишој власти с придодатком свог мишљења, како би се ова или она струка прављенија у бољи ред могла довести, и како би се с овим или с овим чиновником ваљало поступити, код кога се каква неуредност вађе. Ако ствар, о којој вишој власти ваља јавити, и од ње настављенија очекивати, не би отлагана трила, или би се тичало опасности јавног мира и безбједја, то има војени командант право, под својим собственим одговором иуждва предупреденија учинити, како би се опасност за раније уклонила, или на мјесту угушила, или како би се подозрителни људи похватали, да не могу зла чинити.

8., Ово исто може војени командант и противу чиновника предузети, ако би у подозреније пао, да је какво зло учинио. Но у сваком оваком случају ваља му извјестије вишој власти слати, и од ње о даљем поступку настављенија очекивати.

9., Ако се догоди, да која срезки старјешина неухтје коју препоруку исправничества у званични дјела испунити, или

је точно по сунчествујућим прописима не испуни; то ће таковога војени командант на захтевање исправничества укорити, и на точније одривљање дужности ономенути.

10., Војени командант мотри, да границу Србије не кварн, и настоји, да у миру и љубови са сусједним туђеземним властима живи.

11., У свима односијама са туђеземним властима, о којима не би имао предисанија, како му се ваља владати, односиће се војени командант к вишој власти, и од ње настављеније искаиће. Њему на вољи стоји, у оваким приликама и своје мишљење придодавати, како би ваљало у овом или оном случају поступити.

12., Војени командант надзирава, дал се дјела исправничества одривљају точно и уредно; и по тому кад год хоће и досије може у засејаније исправничества ићи, и не само у ком предмету засејавати, но и дјејанија исправничества прегледати, и што неисправно вађе, поправити.

13., Кад се у исправничеству испитује тужба каква противу ког срезког старјешине, ког члена исправничества, адјутанта и Секретара војене команде то у таквом случају председатељствује војени командант.

14., Ако се ко тужи војеному команданту или на исправничество, или на ког другог чиновника, то он такову тужбу најпре изследи, јели истина, и ако буде истина рапортира Књазу. Он мотри и на лица духовна у својој војеној команди, и ако какову неисправност примјети, рапортира Књазу.

15., Војени командант дужан је чешће, а необходимо дванут у години, посјетити све карауле пограничне, у њему подручној војеној команди налазеће се, и видити, да ли се точно држе, да ли је у њима подпуно число караулија? Дужност је његова гдје коју караулу и изненада посјетити.

16., Да се неби какви неуредци и злоупотребеија од срезки старјешина у внутрености његови срезова и неправде

народу чиниле, потребно је, да војни командант чешиће и у своју команду изиђе, и то кад год изневада, и некеправности, које би примјетно, исправи. — Том приликом даваће се повод народу, да и тужбе, какове представља, које ће војни командант извиђати, но једанпут у години дужан је генералну визитацију учинити по свој команди.

Примјеч: Војни командант има право осудити казни по 25 штанова, и то у два ма по 25.

17., Секретар војеног команданта у онаком је истом одношењу према војеному команданту, као и писар срезски према старјешини срезском, и оне исте дужности у смотрењу кореспонденције званични дјела и вођена протокола има.

18., Адјутант војене команде одправља сва дјела, која се тичу војене струке, по заповјести војног команданта.

19., Он је дужан списак о налазећима се у кругу војене команде за оружје способним момцима и о свима војеним справама држати.

20., Он је дужан секретара потпомагати у послу, ако би овај био обтерећен, но то само по одобренију војног команданта.

21., Он је у осталом дужан војеному команданту безусловно повиновати се, у путу свуда на руди му бити, и са охотом све оно совершивати, што му год он заповједи.

Примјеч: 1-во Ко ће да тужи чиновника, ако би био од реда писаревог при срезском старјешини, неправичеству и војеному команданту, или ако би био полицај, срезски старјешина, или неправичества, то овакове може тужити неправичеству.

Примјечаније 2-го Ако ко ће да тужи чиновника, кога управителног Совјета; то тужи такође осим предједатеља и вице-предједатеља истому Совјету.

Примјеч: 3-ће Предједатеља и вице-предједатеља управителног Совјета, Совјетнике књажевске, војене команданте и членове канцеларије књажевске тужи ће тужитељ Књазу сајому.

Примјеч: 4-то Све ове тужбе морају бити писмене.

Примјеч: 5-то Ни једному чиновнику није слободно мјешати се у дужности духовне власти.

№ 4515

11. Нојемврија 1836
у Крагујевцу.

(М. П.)

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књажевској
Јаков Живановић,
Дир. Кан. Књажевске.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Поднесено Нам Репортом Совјета од II. тек. №. 1368 ради рјешенија течение парнице *Грабовчана* и *Дубљана* поради неког парчета земље под *Алију* уписаног између оба села, лежећег, зованог *Субор*, примили смо, и да би како овај, тако и у будушце буди којој другој парници, која би се око земље алијске појавила, за свагда конач учинили, рјешавамо: да Совјет на сва исправничества наредбу учини, да се у појавити се имајућим подобним парницама земља алијска, око које би се парничари терали, фатом измјерити даде, и једна половина једном, а друга другом селу причисли, назначивши истог времена и на подјеленим мјестима, неприступне сиворе, с којим се сваки парничари задовољити имају из узрока, што такове земље, нису закупиљенија селска, на расположењу правителства поднадајуће и правителствене земље... У случају ако би једно село читаву какву Алију држало, то нека му се, с назначеним белега даде, само, да се потом никакова распра непојави, као што смо и Ми у округију Београдском подјеленије учинили. Препоручујемо дакле Совјету да по овому рјешенију и сада у појавившој се парници селана Грабовчана и Дубљана поступи, а и у будушце по овому владати се имајући.

№. 4524.

12. Нојемврија 1836.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књажевској

Јаков Живановић.

ДИРЕК. КАНЦ. КЊАЗ.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА.

свима исправничествама.

Будући се је дознало да су се неки непоредни догађали у томе, што су нека од наших исправничества имали непосредствено *сношење са страним властима*, то да би се ти непоредни укинули, препоручује се исправничеству Н. да се оно у напредак у непосредствено сношење с никаквом страноземском власти, била она од које му драго стране, не упушта, и у догађају ако би од које такове власти какво извјестије или зактевање дошло, то да таково одма у оригиналу, пошаље к' управителному Совјету, који ће у томе учинити што нужно буде.

№. 1388.

18. Нојемврија 1836.
у Крагујевцу.

НАЗНАЧЕНИЈЕ

од јако завести се имајућег курса следејући монета.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ
СОВЈЕТУ

Одобравајући мишлене Совјета од 26. Нојемврија т. г. № 1417 да треба *крадљивцима* све имјенне вѣно и дви-
жимо и недвижимо, не изузимајући ни *крос* над главом, про-
дати, и побрадене намирити будући је врло велика разлика
између дужника, кои што узимљо, о којима смо Ми, да ни
се кућа над главом за дуг не продаје, указе издали, и из-
међу крадљивца силом отимајућег, туђе имјенне, препоручу-
јемо Совјету, да наредбу учини, да се крадљивцима, који су
у доловству ухаћени, и куће продаду, и покрадени се у ко-
лико је могуће нампре.

№ 4819

2. Декемврија 1836.

у Београду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповјести княжевској

Јаков Живановић.

ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈИ КЊАЗА.

№.	Наименование монета	ОД ЈАКО ДА СУЩЕСТВУЈУ	
		ГРОША	ПАРА
1	1 Дукаат Цесарски	24	—
2	1 „ Суверни	23	—
3	1 „ од 4 дуката сваки дукат	20	20
4	1 „ Рупиа	24	—
5	1 „ Мамудија цела	30	—
6	1 „ „ половина	13	—
7	1 „ „ черек	6	20
8	1 „ Стамбол	12	—
9	1 „ Мисир	11	—
10	1 „ Фундук	16	—
11	1 „ Рубија или 1/4 Фундука	4	—
12	1 „ Аддија	8	—
13	1 „ черек Аддије или Мала Рубија	2	—
14	1 „ Јермилук од 20 гроша	10	—
15	1 „ Јермилук од 10 гроша	5	—
16	1 Рубија	7	20
17	1 Грчки с крестом	8	—
18	1 Саксонски талир	9	—
19	1 Орлаш талир	10	—
20	1 Диреклија	10	12
21	1 Кресташ	10	30
22	1 Гванцик здрав	1	26
23	1 „ половина	—	33
24	1 „ бушен	1	24
25	1 „ бушен мали	—	32
26	1 Маријан велики	1	5
27	1 „ мали	—	14
28	1 Грошић	—	7
29	1 Јуздук	6	—
30	1 Шьлук	5	—
31	1 Алтминшук	3	—

№. 2920 13. Децемврија 1836. год. у Крагујевцу.
Пресједатељ Управителног Совјета, Стеван Стефановић. Ди-
ректор канцеларије Управ. Совјета Стеван Радичевић. Ова је
нота разаслана свима исправничествама под №. 2920., да се
по њој порез покупи; а после циркуларом под 17. Нојем-
вријем №. 2967. наложено им је да се по њој све паре,
које се у исправничествама ђурџицама и осталим јавним ме-
стима, узимају купе.

У К А З

Нашему управителному совјету.

Дошло нам је до знања.

1., да Совјет у својим засједанијама не има обичај об-
стојателно совјетовати се о предметима, да доказивањем мјенија
различно истина се вађе, но како један член вајире рекне,
овако сви други пристају, не трудећи се, даље о предмету
мислити;

2., да се у засједанијама не купе мјенија по пропису,
т. ј. да најмлађи член први своје мјеније каже, на после
вега редом старији, којим начином најстарији, као предсе-
датељ последњи изјављује мјеније;

3., да у случајима, кад се испитује, и разсуждава терба
из овог или оног окружија, и онај член совјета, који је из
истог овог окружија, у тим засједанијама присуствује, про-
тивно изданој уредби о том;

4., да тако исто противно изданој уредби при испита-
нијама и иследованијама судејским сви чланови Совјета за-
сједавају у време, кад би требало, да се неки на такво
одјеле, а прочи се другима дјелама занимају.

Управљајући овдје вопрос наш на директора канцела-
рије, да ли он издане једанпут уредбе који нут на намет
членовима Совјета возводи, да се тако оно, што је издано,
у цјелости и уваженију содржава, препоручујемо Совјету.

1., да о сваком предмету подробно и обстојателно разсуждава, тако, да сваки член своје собственно мјеније изјави, и исто докажује, докдје, докле се не види, које је истинно и праведно; у случају, ако су неједнака мјенија, представља се предмет нама са изложенијем различни мјенија. Тим начином, што ће сваки доказивати своје мјеније, даће се повод разумному диннутирању, после ког требована ће изићи истина.

2., да мјеније своје да најпре најмлађи член Совјета, па онда, који је од овог непосредствено старији, и т. д. до предеједатеља, да тим начином сваки свободно и безпрецјатствено издаје мјеније, а не да који од членова отме у Совјету маа, па да други само уступају, заклањајући се на рјечи једног, које не треба да буде, гдје толико членова има, опредјелени, да о ствари разсуждавају, истину истражују, и правду наблудавају.

3., кад се испитује каква терба, не треба да присуствује ту онај член Совјета, који је из оног окружија, из ког је окружија терба, да се избегне свако лиценријатије.

4., на судејска дјела треба да се оддјеле на то опредјелени членови, и ови да испитују такове, прочи пак членови да совершују друга у уредбеном оддјеленију, да неби ова застајавала и лежала. То тако, докле трају испити, а кад присије време пресуде, онда могу и прочи засједавати и дати мјеније.

5., што се год за једну недјељу соверши, да се по истеченију недјеље у једном особеном засједанију сва акта у присутствију свију членова прочитају, којом приликом видиће сви, шта се који дан, може бити и онда, кад који член у засједанију није присуствовао, совершило, а у исто време настојаваће се, да се нерјешени предмети рјеше, и од једне недјеље за другу неостављају.

6., представленија у засједанијама да се чине писмено, и на особеном листу, на ком ће се назначити число акта

у ком засједанију предузимани, подписиваће се сви членови присуствовани у засједанију, за свидјетелство, да су завета присуствовали.

№ 48.

5. Јануарија 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповјести књажев.
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛ. КЊАЗ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

У пријерицају турски подданика, путујући кроз Србију у Турску, о којима Совјет рапортом своим од 5. т. м. № 3340 А. известије подноси наставенија шите, одговарајући, дајемо следејуће рјешеније наше, да се свагда на тескерима Турским такови лица виза удара, и ако би тескера кратка била, те се неби могао на појзи виза ударати, да се иста наставља, и тако на настављеној тескери има се виза ударити, с' којом турски подданик нека у Турску и прелази, а пасош таквих људма не треба Србске власти никако ни да дају.

№ 63.

6. Јануарија 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповјести князској.

Јаков Живановић,
ДЕПУТАТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕСКЕ.

У К А З

Нашему управителному совјету.

Да би предупредили зла, која се отуда поријају, што многи трговци по дућани свои продају различне *отровне лекове*, које закупитељи ово из невјешества, ово, из зломислија, на зло употребљавају, нашли смо за добро, забранити, такве отровне лекове у дућани держати и продавати, и то под стражајшем слововоздајанијем. Но будући да је ипак потребно, да се у вароши нађе такви лекова: то рјешавамо, да се само у једном известном дућану налазе, но да се никому не продају без писменог одобренија полиције, која такође овог одобренија никому да недаје без рецепта формално градуираног диплому имајућег, доктора, кои под одговором стов, коду, колико, и на што је речене лекове написао: а полиција и продавац да чувају писмено докторово код себе ко својему свидјетелствованију.

Ко којему намјеренију, сирјеч, к' предупређенију зла од без разложног продавања предизложеног медицина, проистичућег, издајемо Совјету предстојећи Указ, с' преворуком, да ову Уредбу своим путем по цјелому Отечеству објави разговетним протолкованијем содржанија његовог и казни, која ће преступитељ истог неминујемо постићи.

№ 446.

6. Февруарија 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповјести князској.

Јаков Живановић,
ДЕПУТАТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕСКЕ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Желећи имати коншикрипцију народа у Отечеству нашем налазећег се, нашлismo за добро, да се она учини, и то по прикљученому $\surd$ образцу.

1., под именов „порески глава“ разумјевају се како ожењени, тако и с баштином, дућаном, или другом трговином или ипјенијем добро стојећи нежењени, или удови људи, или удовице, или вообше такове куће.

2., Дошлак се рачуни онај, који се изван границе у Србију доселио, и још му нису двије године прошле, одкако се доселио. Кому су пак од доселенија у Србију прошле двије године, тај се узима у пореску главу.

3., нежењени момци од 15 година и јаче рачуне се они, који су у кући заједно, с' једном или више порески глава.

4., под именов чиновника разумјевају се она лица мирског реда, која диплому нашу имају. Чиновници пишу се у оном мјесту, у ком су им куће, из којих су родом.

Да би се ова коншикрипција, коју ми желимо имати за темељ будући коншикрипција наши, поуздано у дјејство привела, нашлismo за добро, да се она еледујућим начином предузме.

Да се изберу 6 способни писара, један за војену команду Подрињско-Савску, други за Дунавско-Тимочку, трећи за окружије Вјеоградско, Крагујевачко и Јагодинско, четврти

за окружије Смедеревско, Пожаревачко и Ћупријско, пети за Крушевачко и Чачанско, шести за Рудничко и Ужичко.

Надлежног војеног команданта да буде дужност, призвати к себи све Среске старјешине подручне њему војене команде, и свима строгајше наложити, да свим силама настоје, да се писару чиста истина каже. Војеному команданту да се на расположење остави, кога ће он среског старјешину за овај или онај срез или окружије опредјелити, да с писаром коншикрипцију чини. Војени командант стоји под одговором, ако би коншикрипција неистина била, а писар стоји под одговором за тачност, чистоту и исправност протокола. По чему дакле војени командант, како зна, нека настоји посредством срески старјешина, да се писару истина каже. Срески старјешина, код кривцом погрешка се подкраде, биће без сваког изговора званија лишен, а тако исто и писар, ако се у његовом послу погрешка какова нађе.

Војени пак командант, у кога се команди погрешка нађе, прикиће укор. По чему ће погрешно бити, да и сам војени командант почешће излази ко коншикрибентима, и има судјејствује у коншикрибраву.

У прочем у овој коншикрипцији да се стави свака глава, и она која је млет, и она, која је саката, просута, или бесомучна, и она, која има наше објавленије, да је од пореза ослобођена.

Но у рубрики примјечанија да се забележи ставе могућства такаве главе, и два и М објавленија освободителног, па ће се после гледати, ко ће се од плаћана пореза освобођавати, тек да коншикрибенти никога од пореза неосвобођавају, које би онда било, кад себи стане могућства такови људи у примјечанију назначавали.

У истој рубрики примјечанија да се забележи код чиновника, какав је који чиновник.

По овому препоручујемо Совјету, да на војене команданте циркулар сочини, с препоруком, да настоје, да се та

коншкрипција добро и поуздаво ради, а у исто време да назначени 6 писара изберу, и циркулар нама на потврђе-
није пошље, и имена писара представи.

№ 640.

20 Февруарија 1837.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповјести књажевској
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛ. КЊАЗЕВ.

У К А З

Нашему управителному совјету.

Ко освидјетелствованију да све уредбе, порученија и наставленија која Совјет по налогу нашему или с нашим знањем издаје, заиста од нас проистичу не иначе и за избећи повод, да се не рекне, да ми нишемо једно, а Совјет друго, налазимо се побуђени, рјешити, да Совјет у напредак све *уредбе, порученија и наставленија*, која по налогу нашему или са знањем нашим издаје, *нама најпре пошље* на потврђе-
није, и почем ово изиђе, да ји експедира.

№ 641.

21. Февруарна 1837.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповјести књаж.
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕВСКЕ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ

Опредјеливши под данашњим № 704 новоустројену војнополицијну канцеларију у степен једнак с' војеним командама, давши јој титулу „висока“ не пропустимо о истом и Совјет увједомити, к' подобателному, одправљенију одношенија својих ко истому надлежатељству, које према је једно одјеленије Совјета ипак своју одијелену дјелатност као што је познано имаде.

№ 733.

2. Марта 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповјести књаза.

Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗОВИЈЕ

У К А З

Нашему Управителному Совјету.

Желећи устројити и одлакшати дјеловодство канцеларијско при Совјету ко уредному и цјелисходному одправљенију истог нашли смо се побуђени, дјеловодство ово канцеларијско сљедујућим опредјелити.

1. Писма која на Совјету дођу отварају се у канцеларији уредбеног одјеленија по указу Нашему од 5. Октомврија 1836 № 3984 и онај, који писмо прочита, забјележи на њему букву одјеленија, ко којему оно припадаје, и пошаље га протоколци, који га протоколира, удари на њега нумеру протокола, и преда га одјеленију, ко којему припадаје.

2. Кад акт у одјеленије дође чита га Секретар у засједанију, и саслушавши рјешеније иде у секретаријат, и прави концепт, који кад буде готов, опет у засједанију прочита, и по добиеном одобренију, подноси засједавајућим членовима Совјета дневник да се на њему сви подпишу, који писати умјеју, сопственоручно, који не умјеју чрез другог ко јемствованију, да је концепт онако сочинен, као што је у засједанију рјешено, и да су они у том засједанију присуствовали. У том пак дневнику пишу се само нумере дјеловодног протокола, које су у ком засједанију рјешене и тај дневник води се по прикљученому формулару '].

Кад се пак членови Совјета у дневник подпишу, онда Секретар, или који његово мјесто буде заступао записује на концепту: „Да се експедира“ и подписује се сам.

После тога даје се тај концепт на преписаније, после преписанија носи се и оригинал и концепт на поднос, после потписа у експедицију, која оригинал еквидира а на концепту удари нумеру експедиције и потом предаје га у протокол гдје се протоколира рјешеније, па онда протоколиста предаје акт регистратору, који га одма у регистар уводи.

3. Да би се знало, која су акта окончана и која нису, протоколиста по истеченију сваког мјесца даје надлежном секретару списак нумера акта неокончани, а секретар исте нумере представља засједанију да се ако би се за путво и потребно нашло ко окончанију дјела сходне мјере употребе.

Оваке списке протоколиста држи и од прошавши мјесци, ако се у ком најће који акт неокончан, па и ове списке са текућег мјесца списком к предреченому концу представља секретару.

К разговетному и цјелисходному уређењу дјеловодног протокола прикључавамо : формулар по којему ће Совјет протокол себи штампати дати.

№ 755.

3. Марта 1837 године
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРВСКИ.

По заповјести Књажевској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Репортом Совјета од 2. тек. № 383 Б. извјешчени како је *пандурима* гдјекоји исправничества *мурасела* по 1 грош, а гдјекоји по 20 пара на сат наплаћивана одобравамо мјеније Совјета, да се унапредак пандурима свију исправничества мурасела једнако, спрјеч по 1 грош чаршијски наплаћивати има. У приренију исправничества Пожаревачког, будући је ово врло пространо, рјешавамо, да му се не један по два пандура додаду. Издавајући ово рјешеније, препоручујемо да се по њему и поступа.

№ 742.

5. Марта 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРВСКИ.

По заповјести Књажевској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

У К А З

Нашему Управителному Совјету.

Желећи да чиновници Наши постојану униформу носе, за разлику разни редова, чинова и степеня, нашли смо за добро издати пропис за исту а имено за полске војене чиновнике, Полу-капетана, Цјелог-капетана, Мајора, Подполковника, Полковника и Генерала, а тако и за статске чиновнике, имено: Вице-Ассоре и Ассоре, членове Управителног Совјета и канцеларије истог, и чиновнике Наше Свитске, који пропис овдје № 778 прилажући препоручујемо Совјету, да га војеним командантима и исправничествама циркулира, са изјасненіјем, да сваки од унутра назначени чиновника треба да по један пар хаљина, униформу состављајући, имаде, у којима би у нарочно време нарочним лицама предстати могли.

№ 779.

6. Марта 1837. год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Књажевској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КЊАЗЕВОКЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ.

ПРОПИС УНИФОРМЕ.

А. УНИФОРМА ВОЈЕНИ ЧИНОВНИКА ПОЛСКИ.

1. Полу-капетан.

1. Суртук (капут) од црне чоје с једним редом дугмета.
2. Вратник од чоје отворено црвене, извезен златном растовом са жироу гранциом, колико спред 4 прета и с једне и с друге стране допиру, и спред са свим скопчаи. У наоколо око вратника улама златна извезена, пол. центиметра широка у виду порта.
3. Еполете жуте, без ресица, са 4 звјездице.
4. Сабла о појасу од коже, 2 прета широком, пошивеном златним портом; на појасу шиола, која појас скопчава, од челника или сребра, на 4 њонка, с грбом сербским жутим, порфиром обмотаним. На сабли темлак кратак жут.
5. Дугмета жута с надписом: „М“ венцем обруженим. Са пред међу се 9, са страг на цеповима 6, три с једне, три с друге стране, на рукавима мала, по два на сваком.
6. Душлаг на рукама од чоје отворено црвене, са уламом златном у виду порта у наоколо извезен, пол' центиметра широком.
7. Ивица (випушка) спред од вратника докле дугмета допиру и с једне и с друге стране, као и на пешевима цепница од чоје отворено црвене.
8. Панталоне небесне плаветности с црвеним чојаним лампасом, два прета широким.

9. Марама на врат црна без јачице.

10. Калпак од видре или самура с кесом од отворено дрвене кадифе и китом од злата.

II. Цели-капетан.

Све као и полукапетан, само што на еполетама нема ни једне звјездице.

III. Мајор.

Све као и полукапетан, бромје сљедујућег:

1. Вратник извезен као и у полукапетана, но више, толико, да састраг само 4 прста не извезена остану.

2. На душпагу ручном одозго једна гранчица растова са жиром, златом извезена.

3. Еполете с ресицама жутиим, танким (штабс-офицерским) и са двије звјездице жуте на њима.

4. Темњак већи штабс-офицерски.

5. На дугмети грб Србски изрјезан.

IV. Подполковник.

Све као Мајор, само на еполетама три звјездице.

V. Полковник.

Све као мајор, само 1) на еполетама не има ни једне звјездице. 2) Што су му ресице на еполетама мало кружније но опет да не буду генералске. 3. Што носи за калпаком перјаницу небесне плаветности с кореном отворено дрвеним.

VI. Генерал.

Као и полковник са сљедујућом разликом:

1. Вратник, наруквице и пешеви са свим извезени.

2. Еполете велике с дебелим ресицама.

3. Лампас од златног порта, два прста широког.

Примјечаније а. Ађутант Кважески носи униформу свот чина с додатком:

1. Што носи ахселбанд.

2. Што носи на калпаку златне тајтане са грбом Србским напред на дрвеном полу златом извезен и перјанидом небесне плаветности, с кореном дрвеним ако и није полковник.

3. На еполетама жуто „М“.

Примјечаније б. Вицеуниформа за све војене чиновнике онака иста, као и униформа, само с том разликом:

1. Што не има никаква украшевија и веза.

2. Што се лампас на панталонама само из једне виушке (ивнице) састоји.

3. Што се на глави носи кана са солечником од чоје као и капут, виушке као и на капуту и са портом златним, у виши чиновника ширим, а у нижи са ужим.

Примјечаније в. Војени чиновници могу приватно носити и хаљине цивилне.

Б. УНИФОРМА ЧИНОВНИКА СТАТСКИ.

1. Вице-Ассесор.

1. Сургук (капут) од чоје угасито кафебраун, с једним редом дугмета.

2. Вратник од кадифе или чоје морасте, извезен сребрном масличном са маслинкама гранчицом, колико испред 4 прста и с једне и с друге стране доширу, и испред косо изсјечен, тако да се не закончава. У наоколо око вратника улама сребрна извезена из самог жира, пол' центиметра широка, окружена извезеним сребрним портом пол' центиметра широком.

3. Шпада с темњаком кратким сребрним. Појас од кајиша

два прета широка, пошивен сребрним порток, на појасу шиола, која појас скопчава од челика, или сребра, на 4 ђошка, с грбом Сербским бјелим, порфиром обмотаним.

4. Дугмета бјела, с надписом „М“ вјенцем окруженим. Сапред међу се 9, састрга на ђепови 6, на сваком по три, на рукавима мала по два на сваком.

5. Аушлаг на рукама од кадифе или чоје морасте, са улаком сребрном од самог жира унаоколо извезен, пол' центиметра широком, окруженом извезеним сребрним портом од пол' центиметра.

6. Ивица (вишушка) спред од вратника докле дугмета допиру и с једне и с друге стране, као и на пешевима ципница од чоје отворено плаветне, тако исто око вратника и наруквица.

7. Панталоне пешелаве боје с портом сребрним један прет широки.

8. Марама на врат бјела с јачицом бјелом.

9. Калвак од видре, или самура, с кесом од кадифе морасте и китом сребрном.

II. Ассесор.

Све као и вице-ассесор.

III. Членови Совјета

носе униформу, која се састоји из исте форме, као и ассесора, само 1, што је чоја капута црна, 2, што су вратник и наруквице сазвим извезене. 3, Што је на дугмети изрјезан грб Сербски.

Придјечаније. Членови канцеларије управителнога Совјета носе униформу боје исте, које и членови Совјета, но само с мање веза по различију степена у чину.

IV. Свита Књажевска

носе униформу као и членови Совјета с том разликом: 1, Што је чоја капута угасито францблау (чивитла). 2, Што су вратник и наруквице околико извезене, колико кому по степену чина пристоји.

Придјечаније. Вице-униформа статски чиновника јест онака иста, као и униформа, с разликом: 1, Што пешма никаква везе. 2, Што к чој не припадлежи калвак, већ капа са солечником, од чоје онаке, какав је капут, и са портом бјелим, код виши чиновника ширим, код виши узим. Кроме тога чиновници статски могу носити и цивилно одело.

№ 778.

6. Марта 1837. год.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповјести Књажевој
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕВСКЕ.

У К А З

Нашему управителному совјету.

Желећи да пушале не искушавају штету од неуредног руковођења с кућама, по смрти родитеља њени оставши нашли смо за добро рјешити: да се оне куће пушила које су у таквом стању да се могу не само до возраста пушила одержати но и киријом својом саме себе репарирати, не продају а које су слабе, или не могу прихода за своју репарацију имати, због чега ће се наравно убаталити и до срушења доћи, да се одма продају.

По чему препоручујемо Совјету, да указ овај надлежним путем циркулира.

№ 793

7 Марта 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРЕСКИ

По изповести књаз.

Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕСКЕ

У К А З

Нашему управителному совјету.

Путувавши данас од Крагујевца довдје, пријетили смо, да народ много сам себи шкоди тим, што села нису ушорена и уједно збијена, већ цео атар једног села заузели су људи истог села кућама и зградама својима, тако да нити имају, као што треба, њиве, ни ливаде, ни испуст, ни шуме, већ испречали су једни другима просторе, на велику штету обществу и поособену.

За уклонити прелјатствија ова, ко умноженију благостojанија народног, сходно разговору, који смо имали са Совјетом у предмету истом, нашли смо за добро, рјешити, да се села уједно збијају и ушоравају, и већ смо издали налог комисији, изићи имајућој у Лепеницу, да села Чумлиће, Трнаву и Жабаре ушори.

У сљедствију овог рјешенија нашег издајемо Совјету овај Указ, којим препоручујемо, да Совјет циркулира по цјелому отечеству нашем, да власти и Старјешине толкују народу штету, проишлазећу одтуда, што су села растрвана, и ползу, која проишлази од ушоренија села и збијања кућа уједно, па да свим силама постарају се, како старјешине,

тако и кметови мало по мало села уједно обијати, и уштра-
вати, да би се благостојаније народно, одтуда произлазеће,
умножавало.

№ 811
8 Марта 1837 год.
у Жабарина.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ

По извјести књажевској
Јаков Живановић с. р.
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕВОЈ

У К А З

Нашему управителному совјету.

Новом извјестија, примљени путем од Крагујевца овамо
и овдје, да се закупители разни аренда устручавају купо-
вати исте на једну годину дана, бојећи се за исту годину
штете, наши смо за добро, преимачити уредбу посредством
Совјета у истом предмету издаву, да се аренде на једну го-
дину дана лицентирају, и рјешити, да се оне на три године
лицентирају, под којим ће условљем и закупители ко купо-
вању аренде свободније приступати, у извесној надежди, да
ће друге или треће године накнадити оно, што би случајно
перве или друге штетовали, и аренде ће се пробитачније про-
давати моћи.

Што се тиче касанички аренда, рјешавамо, да се под
арендом касаница разукјева и рачуни и сјечење меса свињ-
ског. Који дакле аренду касаница закупи, тај ће и свињско
месо сјечи, а нико други.

По чему препоручујемо Совјету, да Указ овај наш свим
властима нашим циркулира, по њему владати се имајући.

№ 817
11 Марта 1837 год.
у Топчидеру.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ

По извјести књажевској
Јаков Живановић с. р.
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕВОЈ

Нашему управителному совјету.

Ообравајући мњење Совјета од 18 тек. № 732 А. Коим начином да се при настојећему оскудјенију окружни доктора дозвољенија издају за куновање отровни ствари из дућана, у којима се такве држе с тим само примјечанијем, да дужност, опредјелена по дјелу овому полицији прида се исправничеству, а не полицији, будући полиција нам још тако уређена ције, да се надати можемо, да ће она то дјело подабателно у дјејство приводити, препоручујемо Совјету да по овому наредбу ову и изда.

№ 967

24 Марта 1837 год.
у Београду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ

По заповјести књажевској

Јаков Живановић

ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ

У К А З

Нашему управителному совјету.

Поводом тим што многи наплаћују врло велике интересе на новце, које дају у зајам, тако да људи таквим начином пропадају узимајући у нужди новце у зајам, а немогући ји после с превеликим интересом исплаћивати, налазимо се побуђени, ко предупређенију зала отуда произлазећи законито интереса 1 на 100 мјесечно или 12 на 100 годишње, и овај интерес да се има признати на сваком суду, већи пак да се непризнаје.

Чега ради издајемо овај Указ, за који препоручујемо Совјету да га по отечеству нашем циркулира.

№ 981

24 Марта 1837 год.
у Београду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ

По заповјести књажевској

Јаков Живановић

ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ

ПРАВИЛА,

која се у напредак од дана, кад буду обнародована, при закљученију супруженства и совершенију Тајне Брака набљудавати имају.

Супружество је сам Бог на тај конач установио, да би умножавајући се род човјечески Њега, Создатеља свога, прослављао, и да би супружници једно другомо взаимну помоћ указивали. Одтуд се види и свјатост супружества и неразлучност супружника; по тому и црков Христова Брак т. ј. супружество, за Тајну Новог Зајета почитује, налажући супружницима, да су они дужни једно к другомо имати любов, хранити вјерност, и указивати сваку помоћ, не само у срећи но и несрећи, не само у младости и добром здрављу, но и у слабости и болести, ма она како тјатотна и дуговремена била. Соодветствена су овој Свјатости Тајне Брака законоположења вселенски и помјестни Собора, и правила свјати отаца која служе ко сохраненију свјатости непе у свој православној цркви. Но будући је вод нас брак наше пута, и то у многот прирјенију правилама црковним противно закључаван био: то сад Конексторија к препјатствованију у будушче незаконн бракова издаје следуюћа на установленијама црковним основана, од Његово Свјетлости, Милостивјейшег Господара и Књаза нашег одобрена правила, која ће премного привети ко разумном закљученију супружества, а по тому ко сохраненију свјатости Тајне Брака.

Правила та јесу следуюћа:

1.) Ни један момак, и ни једна девојка не могу се вјенчати, он пре навршени 17; а она пре навршени 14 година; јер како свјатост тако и цјел ове тајне изискује зрелији возраст. Зато ће сваког свјашченика дужност бити при оваковим лицама предварително испитати и дознати, имају ли прописане године? на почем се о том тврдо увјерив, онда ће поступити, као што је ниже назначено.

2.) Ни један свјашченик не смје вјенчати престарјеле, болне или с ума сипавше, било мушког, било женског пола; јербо је престарјели за брак неприличан, а болни и с ума сипавши сасвим неспособан.

3.) У случају, кад би се лица, између који је превелика разлика у годинама, узети хотјела, или кад би жених тек пуни 17 година био, а хотјео узети невјесту годинама од њега знаменитије старију, дужан је надлежни свјашченик такове од намјеренија одвраћати; ако у том не успје, да ји не дерне вјенчати, но да ји свом Протојереју јави, а овај Архиепископу достави и рјешеније очекује.

4.) Вјенчање неможе бити и не смје без испита и оглашенија. Испит чиниће свјашченик овај у чијој је парохији невјеста, и то у кући невјесте, или гдје би згодније видило се, ма у дому свјашченика, који да том приликом желећим узети се на кратко протолкује, шта је тајна брака, и какве дужности супрузи имају; па онда да ји пита, имају ли взаимну вољу у овакову свезу ступити? Тако ће се будући супрузи и поучити, и видети, и по тому разумно согласије к сожитију предварително дати моћи. — По испиту ако су и жених и невјеста у једног и истог свјашченика парохији најпре треба да такови свјашченик обичним начином од свог протојереја извјестије и печат изиште, и тек по полученију тога, да приступи ко оглашенију.

Ако ли супрузи буду из две парохије, онда свашченик невјесте, који је испит чинио, да јави пароху жениховом, како

је испит учинио, и од своје стране прецјатствије в бракосочетанију не нашао, а овај ће, ако и сам прецјатствија не пронађе, дати жениху извјестије на свог протојереја, ради подлученија обичног печата; над жених печат получи, показаће га свом парохију; а овај ће за таково подучено дозвољеније неотложно јавити парохију невјесте, да он у својој цркви ко оглашенију испрошени приступи, као што ће и сам ово чинити у својој цркви. Овдје се разумјева овај случај, гдје желећи узети се, буду из две парохије, које особитим црквама принаглеже. Таквим начином биће обоје подобателно оглашени.

Свако оглашеније да буде јавно у цркви у три пут, сирјеч у три једно за другим сљедујућа недеља на заповедна празнична дана, да би се и тиме још више предупредило свако незаконно бракосочетаније, а имено због сродства непозвољено; па тек по таквом трократном оглашенију може одма, ако ће бити и у сами дан, кад је трећи пут оглашеније било, вјенчање следовати.

Од свог оглашенија једништено ће Архијереј у својој Епархији моћи дати разрјешеније у потребним случајима.

5.) Венчање да се свагда у цркви совершава, и то из јутра до око пол дана, а не у вече или ноћу. И по тому да не дервне ни један Свјашченик у невреме и по домовима вјенчавати, развје ако би за особити случај имао унутетвоганије од свог Ахијереја, да вјенчање буде у дому. — Гдје у парохији, не би било цркве, а била би капела, овдје се дозвољава и у капели вјенчање совершити, особито ако је досад обичај био, у њој вјенчавати се, и црква би подаље одстојала.

6.) Ако би које лице од имајући бракосочетати се и при самому вјенчању на вопрос: има ли произвољеније благо итд. одговорило, да то нема, или би плачем или другим којим знаком своје отвращеније од тог показало, да Свјашченик одма престане од вјенчања, и да точно испита, да не буде које лице наговено, у ком случају, да расовјетује брак; јер на-

говен брак није благословен, и има печално следствије — рђав живот.

7.) Ако би се обоје, и жених и невјеста, или само једно ма које од њи, без воље своји родитеља узети хотјели, да ји нико вјенчати не смје, јер такви је брак не проишчен; но да у том случају надлежни Свјашченик с надлежним кметом постара се, родитеље склонити на то, да взајмној жељи младенаца своје сонзволеније не одреку; ако преднаведени у том не успједу, да објаве ствар надлежном Протојереју, и Исправничеству, која надлежатељства, ако дознаду, да родитељи из интереса новчана или друга каква неправична узрока своје сонзволеније одричу, да ји совјетом принуде, да своје согласије и одобреније даду; ако ли би родитељи важне и разумне узроке имали, због који бракосочетанију прецјатствују, да се они уважити имају. — Већма закршени овакови случаја да се и самом Архијереју не пропуште доставити. — По Свјашченик и кмет да добро мотре на сваку кућу, у којој има дјевица за удају, да њени старији не злоупотребавају право своје над њом, нехотећи ју удавати, из узрока што желе, да им у кући ради, и у оваковом случају да прецјатствују свако могуће злоупотребленије старији кућевни.

8.) За лица мужког пола, кому је 50, као и женског, кому је 40 година навршило се, макар у који брак ступала, потребно је расужденија и одобреније Архијерејско. Четврти пак брак вообиче, као и сваки са страним лицама сирјеч из други предјела у Србију дошавшим, да и онет никако не бива без расмотренија и одобренија Архијерејског.

Исписана овде правила набуздавајете и ви као парох у својој парохији, и настојавајете, да ји и Свјашченство нашега Протопресвитерата точијење набуздава. За то ће сваки парох дужан бити, цјели овај циркулар имати за себе преписан, да би се у сваком брачном случају њиме ползовати могао, а ваша ће дужност бити бодро мотрити, и да свјашченици

преписани овај циркулар при себи хране, и да правила у њему предисана најсоветније и најточније испуњавају.

Из Консисторије Митрополије Књажевства Србског.

№ 155.

26. Марта 1837.

У Београду.

(М. П.)

Петар Јовановић, с. р.

АРХИЕПЕРОСКОГ БЕОГРАДСКОГ МИТРОП. СРБСКОГ.

СЕКРЕТАР

Владислав Стојадиновић, с. р.

Она правила о тајни брака потврђују се од слова до слова без сваког примјечанија.

(М. П.)

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРБСКИ.

№ 1118

4 Априлија 1837.

У Пожаревцу.

По заповјести Књаж.

Јаков Живановић, с. р.

ЛИЧНОГ. КАНЦ. ВЪЛЖ.

У К А З

Нашему управителному совјету.

Примјечавајући, да се дјела долженствена умножавају и умножена задржавају, тим што је негдашњим уредбама мало времена за званични рад опредјелено, из жеље, предупредити задржавање послова, *уничтожавамо* досадашње сушествујуће *уредбе о времену и сатима* опредјелујућима долазак на дјело и одлазак са дјела и рјешавамо, да се како у Совјету, тако и у исправничествама сваки пут и љети и зими како сване на дјело иде, гдје да се ради до времена ручка. На ручак опредјелава се један сат, после ручка на одмор један сат, а по одмору одма да се иде на дјело, при којему да се пребуде до мрака.

У недељне дне, и на Господске и Богородичне празнике да се никаква дјела ни у Совјету ни у исправничествама не предузимају, по дин ови да се христијански празнују.

У чрезвичајним случајима пак, дужност је сваке власти Наше сваки дан и у свако доба дјела званична одправљати.

Овим начином радећи неће се послови задржавати по одправљање се свагда благовремено.

Препоручујемо Совјету, да се овог Указа и сам држи и њега исправничествама циркулира с препоруком да се њега точајше придржавају.

Дан је опредјелен за рад а поћ за одмор: а кад Ми с канцелариом Нашом и чиновницима Нашим Нас окружавајућим околико радимо, могу и проче власти Наше исто толико радити.

№ 1471.
1 Маја 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРВСКИ

По дозвољеним писмом
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕВСКЕ.

У К А З

Нашему управителному совјету.

Да би се Совјет при опредјеленију порезки глава управљати знао, покрај о том существујући уредба наши, нашли смо се побуђени, рјешити слеђујуће:

1. Отац, кој три сина оженена, но само једног са собом у кући има, ослобођава се од пореза.

2. Човек кој је обтерећен ситном дјецом а нема баштине своје и јединствено аргатовањем себе и дјецу своју издржава, ослобођава се од пореза.

3. Човек кој није обтерећен ситном дјецом, но нема баштине своје, и јединствено аргатовањем обдржава се, плаћа порез мањи, по мјери вредноће и заслуге његове један или два талира на годину.

4. Кмет се нише у порезку главу, како год и други житељ, јербо он за кметство има награђеније, које се кмету обично даје.

По тому само онај кмет ослобођава се који долази у ред ови глава, које се по нашем указу од пореза ослобођавају.

5. Старац од 60 година и јаче, кој има једног сина ожененог и потому порез плаћајућег, или кој је зета кћери у кућу пусто, с намјеренијем, да се од пореза освободи а зет му порез плаћа, ослобођава се од пореза, но при овима вала нарочно мотрити на баштину и имјеније, да ако им је баштина и имјеније боље, на таковог сива и зета јачи се порез по соразмјерију удара.

6. Сви они кои у Србији дућане, магазе и меане держе, или годишњу спекулацију воде, били они од куда им драго улазе у порезске главе.

7. Просути и сапати, ако добро или средње са имањем и баштином стоје, нишу се у порезке главе: ако су у стању сиромашном ослобођавају се од пореза.

Бјесомучни пак ослобођавају се пореза сасвим.

8. Учители и проча, јавну службу одправљајућа, плату или обичествену или правителствену добивајућа лица изузимајући пандуре, шумаре полаке, и овим подобна нижег реда служитеље, нишу се у порезке главе, но у число чиновника, по чему ће они у оно расположеније спасти у које чиновници, спаду.

Које саопшћавајући Совјету препоручујемо, да по овому при опредјеленију порезки глава поступа у колико се горе-изложене тачке по учиненој коншикрипцији испунити могу, шесту пак тачку да јошт сада исправичествама циркулира, да она у овој тачки назначене главе, ако гдје до сад у порезке главе уписиване нису — као што имамо извјестија, да су на неки мјести уписиване, а неки нису — у један нови списак што скорије пошљу и Совјету пошљу.

Совјет ће пак по указу овому, у колико је за сад могуће, порезке главе располагати сам, а потом расположеније ово надлежним исправичествама саопшћити, с препоруком да оно посредством срезки старјешнина порез на онолико глава покупити даду колико Совјет буде назначио.

№ 1596

7 Маја 1837 год.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СЕРБСКИ

По замјестити знаменити

Јаков Живановић

ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕВЕ

У К А З

Нашему управителному совјету.

Како и *Статске чиновнике* Наше под коим именом разумјевамо све Наше чиновнике, осим једни војени чиновника, кои војену службу одправљају, употребљујемо Ми често по потреби земаљској, и у војеним дјелама, и како је сав народ Наш на војеној системи основан, рјешавамо да и статским, као и војеним нашим чиновницима буду одсад у напредак једни и обичи чинови војени следејући: Прапоршик, Поручик, Полковник, Капетан, Мајор, Подполковник, Полковник, Генерал-мајор и Генерал Дивизионер.

Но да би се ипак знало, кои је чиновник у војеном, кои ли је у статском звању, опредјелујемо да сви војени, имајући од прве чоје суртуке а од чоје небесне плаветности панталоне, жуту дугмад на суртуцима, жуте или златне еполете, и жута или златна украшенија на вратницима и наруквицама а сви статски т. ј. статску службу извршујући осим једни членова Совјета, које с бојом чоје униформе нине остављамо по указу Нашему од 6 Марта т. г. № 778 имајући суртуке от угасито кафебраун чоје, а панталоне од незелене боје, бјелу дугмад, бјеле или сребрне еполете и бјела или сребрна украшенија на вратницима и наруквицама носе, држећи се у прочем и једни и други указа Нашег од 6 Марта т. г. № 778. у призренју униформе изданог, кои само за статске чиновнике допуњавамо тиме, да сваки статски чиновник, у реченом указу

назначена, има употребљавати ове звике кои су њему раченом војеном предназначени.

Што се пак тиче прапорничка и поручика коима у раченом указу није назначена униформа, рјешавамо да буде овако
1) Прапорнички има ону исту униформу коју и полу-капетан, с разликом прво што он на еполетама има само једну звездицу, друго што је сабља војеному, а шпата статскому о појасу од коже прве; 2) Поручик, кои има исту униформу прапорничка само што на еполетама има три звезде.

Препоручујемо Совјету, да овај Указ наш посредством надлежних власти обзиви свима нашим чиновницима, да се по њему у напредак имају управљати.

№ 1925.

29. Маја 1837.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

По заповјести княжевој.

Паун Јанковић
СЕКРЕТАР КЊАЗЕВСКИ

У К А З

Нашему управителному совјету.

Дошао вам је до знања, да Совјет дозвољава, лутрије изигравати, које Нам је врло противно, будући да смо забранили једанпут изигравање лутрије, с најављенијем, да неће ни име лутрије да се чује у Отечеству Нашем. Забрањујући изигравање лутрије, препоручујемо Совјету, да ово забраненије свима надлежним властима обзиви, с додатком, да ће и онај, који дозволеније даде, равно као и овај, који изигравао буде лутрију, строгому одговору подлежати.

Који што хоће да продаје, тај нека продаје преко телала, или другим путем продаје, а не лутријом.

№ 1924.

29. Маја 1837.

у Крагујевцу.

(М. П.)

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

По заповјести Књаж.

Јаков Живановић
ДВРЕТ. КАНЦ. КЊАЗ.

ПРЕДСТАВЛЕНИЈЕ

Народној Скупштини Спасовској о држању Србски Новина и објавленију уредба земаљски посредством исти.

Познато је да је потребно, да се уредбе земаљске цјелому народу објављују, да би ји сваки знати могао, јербо ако ји свак незна, то се оне ни у исполненије приводити не могу. Начин објављенија овог досад је био и недостаточан и тјаготан: недостаточан јербо власти Наше немогу свакому жителу или свакому селу воособ пренисвати ји, бити могу непрестано по народу ићи и уредбе објављивати и толковати, које се после објављенија лако и заборављају, особито што се оне после објављенија кроз власти оставе и више се не дирају, развје ако гдје која власт, и то која се догоди прилежнија и способнија, видећи неисполненије уредба исте устмено повтори, тјаготан пак био је тај начин по тому што никје могао сваки присуствовати при објављенију уредба.

Ја сам мислио о средству како би се најбоље и најсходније цјели уредбе ове објављивале и нашао сам да ће најбоље и најудобније бити, да се све уредбе земаљске посредством Србски Новина Народу објављују, као што се то чини по свим благоустројеним земљама, кад се тако оне објављивале буду моћи ће ји свак читати, у свако доба имати, више пута повтарвати, и тако знајући ји лакше исполњавати.

Да би пак Новине Србске народу до руку долазиле ја мислим, да ће ово средство к тому послужити.

1. Да Новине Србске свак, кому је гођ могуће, држи, но чиновник почињући од капетана па на више да ји сваки држати мора. Што се тиче исправничества и други присутствјени мјеста, као што је Совјет, као што су карантини, ђумруци и т. д. такова надлежательства да држе по једне новине, које ће плаћати чиновници исто надлежательство састављајући, и новине стављати ће у точан поредак и по истеченију године везати ће ји у књигу и положити у архиву канцеларијску. Сваки пак член оваког надлежательства, може, а и лево је, да држи за себе по једне новине.

2. Да ји мора држати свако общество, у ком има школа, и ове ће новине чувати учитељ, које ће се по истеченију године у књигу везати, и у школи као књига обществена чувати, да се свагда читати може.

3. Сваки могући манастир и свако могућије свјашчено лице.

4. Свака кафанга гдје се народ на увеселеније скупља. Може и свак отац свну, који му је из школе изашао, и хоће да практикура, новине држати, да му даде прилику, себе усовершенствовати.

Таковим начином лако ће бити свакому из своји собствени новина, а оному, који ји не може држати из туђи чиновнически, а особено обществени, на саборима или осим сабора, или из кафанески новина уредбе земаљске видити и познати и разумјети и по тому исполњавати, а моћи ће и свак чиновник увучити желећег узнати уредбу, нека ју чита у новинама.

Кромје ове ползе од држања новина проистиче и друга полза, и то непримјетително, народ читајући новине видити ће из њи шта други народ ради шта се ново по свијету догађа и тако не само што ће обогаћавати разум познанијем разни полезни предмета но видити ће себи за ползу све оно што из новина видно буде, да се добро и полезно у свету дјела, а особито у отечеству свом и тако ће новине бити полезна и поучителна историја.

Правитељство ће настојавати да се новине добро пишу давати ће у њи да се печатају уредбе земаљске и настојавати ће да се оне точно и у време свакоме достављају.

№ 1928.
30 Маја 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРВСКИ.

По заповјести Књажевској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

УКАЗ

Нашему управителному Совјету.

Поводом тим што се догађа да у пресудама судејеним буду подјелена мјенија членова Совјета а незна се, које је ког члена мјеније, налазимо се побуђени рјешити, да се у оваким случајима у пресудама назначе имена членова Совјета, који су које мјеније дали.

№ 2042.
5. Јунија 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРВСКИ.

По заповјести Књажевској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КЊАЖЕСКЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА
СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Како ће се сада по свуда својом поставити који ће на све полске послове, тако и на шуме мотрити, то је Његова Свјетлост Милостивјејши Квас и Господар наш височајше рјешити благоволео, да се у напредак *шумари укину*

Које височајше рјешеније соопштавајући Совјет исправничеству препоручује му, да исто и шумарима и народу окружија свога посредством надлежни срезки старјешина обнародовати даде.

№ 2029 А.

8. Јунија 1837 год.

у Крагујевцу.

У К А З

Нашему управителному Совјету.

Као што се Христијанско богопочитаније по содержанију православне наше вјере из внутрењег и вњешњег богопочитанија састоји, од који перво, спрјеч внутрење, у души, а второ, спрјеч вњешње, вњешњима знацима телеснима совершава се : тако исто богопочитаније втору част православне наше вјере, која је с первом частију вјере, Богопознаније тјесно сојужена к прославленију имена Божија, к сохранивију свјатости вјере и ко потвржденију истиног Христољубија точнејше исполњавати ваља. И као што је позвано да ко има чистије Богопознаније тај и истинитије и точније Богопочитаније извршавати може : тако је праведно захтевање, да *предстојатељи народни* који и требају да имају чистије Богопоказаније истиним *Богопочитанијем* својим народу *примјерно предводе*. Особено пак ово набљудавати ваља у *церкви* где се вјерни собирају на указаније Богопочитанија. Ту ваља време богослуженија са свакиим смиренјем и благовјенијем одстојати службу божију, слушати, неразговарати се, не смејати се и подобно безчињиа нетворити, при потребним возгласима прекрстити се, при кадењу и подобним приликама поклонити се, и овим подобне знаке вњешних богопочитанија извршавати.

Будући пак да примјечавамо, да се при возгласима „Благословено царство“, „Примите и јадите“, „Пијте от неја вси“ и „Свјатаја свјатим“ као и при великом входу, гдје здраво приклонити се ваља, многи не само од народа но и од чиновника ни мало не приклањају се : то налазимо се побуђени, Указом овим озбиљски наложити цјелому народу, а особено

чиновницима нашим, да слушајући поученија церковна усовершенствују се, колико је више могуће, у Богопознанију; но Богопочитаније да сваки реченим начином на најточније упражњава, особено пак при возгласу „Благословено царство“, „Примите, јадите“, „Пијте од неја вели“, „Сватаја свјатим“ као и при великому входу, да се здраво приклони к земљи, за знак изјављенија истинитог смиренја и покорности к Богу.

Указ овај соопшћавајући Совјету препоручујемо, да га свима исправничествама циркулира с препоруком на сва, да исти указ како свима чиновницима свог окружија тако и народу неколико пута својим начином објаве. У истом циркулару да се строгајше наложи чиновницима, да указ овај и сами свјато испољавају, а народ ко исполненију истог придржавају, да тако сваки имена християнина и церковног собранија достојан буде. Који пак не би хотјео указ овај набуљавати био он ко му драго, да буде казни. Ми пак задржавамо себи то право, неисполнитеља указа овог, кога сами собом опазимо, без најатија из цркве истерати за примјер другима.

Да би се пак указ овај овако успјешествујући сохраније истиног Богопочитанија, лакше испољавао, дајемо Ми посредством консисторије свободу свијанченству, сваког који би нарушио указ овај, био он ко му драго, у цркви јавно изобличити.

Ако треба да пристојност нашу и почитаније указујемо спрема старији наши, који су људи, како треба указивати почитаније спрема Бога, који је саздаатељ и промислитељ свјета?

№ 2071.

8. Јунија 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРВСКИ.

По заповјести Књажевској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕВСКОЈ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

К дополненију рјешенија Нашег од 5. тек. № 2024 последовавшего на представленије Совјета од 3 тек. № 1977 А. у призрјенију обнародованија извора за устројеније *фондуса школског и шкиталског* у сојузу с рапортима Совјета од 18 Јануарија т. г. № 122 А. и 23 Јануарија т. г. № 192 А. и с последовавшими на ове предписанијама Нашима од 20 Јануарија № 243 о истом предмету первоначально вођенима позивајући се на предписаније Наше од 19 Марта т. г. № 914 којим смо дали мьенције да се:

1, Од свинчета које се из Србије преко границе претури наплати по . . . . . 1 пара пор. теч.

2, Од говечета и клусета које се из Србије преко границе претури . . . . . 3 " " "

3, Од пара оваца или коза које се из Србије преко границе претури по . . . . . 1 " " "

и ови приходи да се причисле ко изворима реченог фондуса школског и шкиталског о чему Нам је Совјет под 16 Марта т. г. № 778. А. благодарително поднео, препоручујемо Совјету, да у циркулару, којим има речене изворе обнародовати и овај извор обнародује наложивши свим ђумруцима, да таксу ову наплаћују и од наплаћивања овог особени рачун воде, који ће, гдје и кому опредјелено буде у своје време полагати имати.

ВМ. 2092.

9 Јунија 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРВСКИ.

По заповјести Књажевској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕВСКОЈ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Поводом рапорта управителног Совјета од 8 тек. № 2020 А у прирјенију пописани иностранца, који су у Србију дошли и дућане под кирију држе, или спекулацију воде, и по гласу указа Нашег од 16 прош. месеца № 1749 на трговину своју таксу плаћати имају, препоручујемо Совјету, да надлежним властима наложи, да оне од такови иностранца не под именом таксе, и не колико је прописано по 6 тал. по колико могу, и то тако, да не кажу, да то бива по уредби правителства, већ да они под другим којим видом, у име патроле, у име полицајног чувања, или по мјестној уредби, по мјестном реду на трговину своју плаћати морају. Ово зато тако уређујемо, да неби само правителство наплаћенијем извјестне таксе, какве невољности искусити морало, од правленија страни, кад би се код такови они људи потужили, а овим начлином нека се ипак од такови људи по нешто одкине.

ВХ 2096.

10. Јунија 1837 год.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРВСКИ.

По законјесту Књажевској

Јаков Живановић

ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

У К А З

Пречестњејшој консисторији митрополије књажевства србског.

У сојузу с опредјеленијем учињеним, на змиушњем частном собранију у Крагујевцу у мјесецу Јануарију и потврђеним на сад државној Спасовској Народној скупштини, да се од сваке вјенчаннице у отечеству нашем наплати од жениха по један цванцик на новостворени Фундус школски и шпиталски препоручујемо консисторији, да опредјеленије ово цјелому свјашченству у богоснасајемом отечеству Нашем сообщити, с препоруком на протојереје, да они посредством подручног им свјашченства, од сваке вјенчаннице од жениха речени цванциг, на речени фундус наплате, и новце с рачунима, кои су из Архиепископезе непосредствено, а који су из прочи Јенархија, посредством дијецезални Епископа сваке године у почетку великог поста консисторији поднесе, која ће по том исте рачуне с новцима тугору реченог школског и шпиталског фундуса полагати.

У објавленију опредјеленија овог свјашченству додатиће консисторија и то, да је дужност свјашченства љеним начлином учинити представленије жениху и сватовима, да и више што на речено благодјетелно заведеније приложе и ако у том успјеју, то исто да се ставља у рачун.

Исто тако да консисторија препоручи Свјашченству да оно у договору с тугорима церковним при свакој удобној при-

лици попуђава и поштјева благочестиве хришћане к добротним дајанијима на поменути школски и шпиталски фондус како ти при кршченију при светчарству, при тестаменту, и при овим подобним разним празнованијима и приликама, а све рачуне водити ће тутури црковни.

ВМ 2180.
11. Јунија 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ

По милости Његовој
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЗЕСКЕ.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Будући је за правитељство теготно плаћати из касе народне полиције, и за правиле нађено да свако общество своју полицију, која му служи обдржава него да му каса народна плаћа, то је Његова Светлост милостивјејши Књаз и Господар Наш под 5 т. м. № 2024 благовољео височајше рјешити, да у напредак каса народна полиције не плаћа но да свако общество у коме емет полицајску службу одплаћати неможе а полицај му је нуждан, таковога само себи нађе и издржава.

Ово височајше рјешеније соопштавајући Совјет Исправничеству препоручује му он, да исто обществама окружна свота, која полиције држе објави.

№ 2058 А. 12 Јунија 1837 год. у Крагујевцу.

Нашему управителному совјету.

Поводом тим, што варош Крагујевац, као престолно мјесто, оптерећена је многим правителственим пословима, и потом и многе тропкове има, препоручујемо совјету, да издржавање полиције исте вароши Крагујевачке на правителственом рачуну остане, како би и полиција уредна била, и обшчеству превелики терет не био.

В № 2257
19 Јунија 1837 год.
у Топчидеру.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

По заповјести књажевској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ

У К А З

Нашему управителному совјету.

У сојузу с указом нашим од 29 Маја 1836 год. № 2118 којим смо издали наредбу, да се куће над главом не продају за дуг, рјешавамо, да се те куће разумјевају само просто куће обитајеме, с којима нису скопчани и под једним кровом соједињени дућани, ханови, мејане и т. д. но куће јединствено ко обитаницју служеће: куће пак, које су под једним кровом с дућанима, хановима, мејанама и т. д. да се слободно продају, ако неби ни биле куће обитајеме.

Што се тиче кредитора, који се при таковима приликама желе наплатити, рјешавамо да, ако су се сви у време код суда пријавили, сви и наплате се, на колико кому стигне, ако ли су се неки само пријавили, то тако исто да се поступи, ако ли се само један, или толико ни јавило, колико им може све њихо подпуно изићи, то нека се они тако и наплате, а прочима, који се нису код суда јавили били, дошло што или не дошло. Овдје се изузимају само они, који су гдје на страни били, па нису знали, да прочи кредитори терају дужника.

В № 2490
28 Јунија 1837 год.
у Топчидеру.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

По заповјести књажевској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ
СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Као што је прошле године циркуларом Совјета од 2 Јулија 1836 год. № 1496 А. наредба издава, те је од сваке данак плаћајуће главе по 15 ока *ране* т. ј. 10 ока пшенице и 5 ока зоби, за одержаније воинства, покуњено, тако исто и сада долази управ. Совјет по височайшем усменом налогу Његове Светлости милостивјешег Књаза и Господара Нашег исправничеству препоручити да оно на срезске старјешине окружија свога наредбу изда, да се од овогодншње љетине, од сваке данак плаћајуће главе по 15 ока *ране* од народа *покуни* т. ј. 10 ока пшенице и 5 ока јечма или овса или крупника и да се иста рана у сваком селу у једну добро олепљену зграду пшеница од зоби по обашка сасне, па нека готова степ, како ће се у свако време на оно мјесто, гди правителствена потреба буде, однети моћи.

№ 3079 А.

14. Јулија 1837.

у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ
СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Дошло је Совјету до знања, да се *уредбе у смотренију давања пасоша* путујућим по Србији људма под 7 Декемврија 1832 године № 3180. Његовом Свјетлостију, милостивјешим Књажем и Господаром нашим издане, а под 8 тек. м. о. г. № 2440 сушествовашим судом народним по цјелому отечеству циркулирана, а после више пута ради точног набљудавања препоручиване, слабо и немарљиво набљудавају, да људи без пасоша по Србији иду, куд кои оће, да нити ји исправничества, нити срезске старјешине, нити кметови о томе питају. Ово дознавши Совјет не може пропустити, да исправничеству најнастојателније не препоручи, да и оно само издане до сада о давању пасоша људма по Србији путујућима, уредбе точно набљудава, и настои, да ји и срезске старјешине и кметови окружија његовог точно и совјестно испуњују, јер нека зна и оно а нека и срезске старјешине и кметовима обзнани, да ће сваки онај ако му у дужност те снада, да на ове уредбе метри а он ји пренебрегава, строгому одговору и казни подлећи.

№ 3213 А.

20. Јулија 1837.

у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

свима карантинима, бреговском, алексиначком, мокрогорском, љубовићском, рачанском и радујевачком.

Поводом тим, што су до сада многи кујунџије из Турских предјела прелазили у земљу нашу, и овдје по народу нашем издјелица заната свог продавали при чему се више пута засвједочило, да су они под именом доброг и чистог сребра, рђаво и нечисто продавали, и тим народ наш варали, и да би предупредити ово злоупотребу, није прокуетио Совјет ово и Његовој Свјетлости, милостивјешем Господару и Къазу нашем саопштити, с' тим покорњешим мњенијем своим, да се овакови *кујунџије* из Турске предјела, у напредак овако и не *пропуштају*.

Одобравајући Његова Свјетлост ово мњеније Совјета, височајшим предписанијем од 6 тек. о. и. В. № 3094 милостивјеше наложила му је, да се карантинима нашим налог изда, да у напредак овакове кујунџије из Турске у нашу страну доходеће, у карантин и не примају, нити у внутреност нашу пропуштају, да овакова злоупотреба, на штету народа нашега чине.

Објављујући дакле ову височајшу наредбу Његове Свјетлости, карантину, препоручује му, да му наставленије ово за правило служи, по чему ће се он у напредак свагда и управљати имати.

№ 3665 А.

7. Августа 1837.
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Видећи Његова Свјетлост милостивјеши Къаз и Господар наш, да манастири наши од дана на дан све већма пропадају и батале се, потому, што у стању нису, полске послове своје сами радити а ни одгуд нужне у тому рукопомоћи немају, благовољела је по природној милости својој соборљиваније имати о светим домовима овим, и по тому височајше рјешити, да се *манастирима*, светим овим православније нашег споменицима, која су народу Србском у разна негодна времена прибјежишна били, и који су у најмучнија наша времена закон и вјеру нашу међу нама одржали и сохранили, *рукопомоћ* од народа нашег чини, у колико је год могуће.

Ова рукопомоћ да се састоји у давању посленика манастирима у време рада, од стране надлежни нуријаша и то у колико се кад може, кад у свјетачи, кад себи вераде, кад мобом и кад како и колико, само тек, да се неостављају пронасти и падењу ови свети домова.

Ова рјешенија Његова Свјетлост имала је милост Совјету наложити, да он исто рјешеније средством исправничества по цјелому отечеству обнародује, и преко исти народ, а нарочито нуријаше манастирске к' давању нуждне помоћи манастирима у посленицима ободри, и истим исправничествама препоручи, да она у согласију са срезским старјешинама настоје, да се ова рукопомоћ манастирима чини.

Које височајше рјешеније саопшћивајући Совјет исправничеству препоручује му, да оно исто посредством срезских старјешина по окружију свом обзванити даде цјелому народу а нарочито нуријашима монастирским, с том препоруком да рукопомоћ у давању посленика монастирима дају, кад год могу с доказивањем, да ће они тим Богоугодно дјело чинити и пред Богом и пред свјетом, да су стари наши свагда и у свако време светим овим домовима помагали, па зашто неби и ми подражавали добром овом примјеру стари наши, а и да је вредно помагати им зато, једно што ове куће служе к солидарцији нашему Христијанскому а друго из благодарности Христијанске што је у време, кад се је закон и цјера наша погизати и затрти тела, у њима и из њи с највећим старанијем настојавало се, те се је православије цјере наше међу нама сохранило и одржало.

Овим и овим подобним увјешчаницама и толкованицама, нека исправничество и срезске старјешине постарају се да народ височајшу ову Његове Свјетлости жељу испуњује, и колико је кад могуће монастирима рукопомоћ даје.

№ 3866.

22. Августа 1837.

у Крагујевцу.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Путујући данас од Пожаревца к Свилајци, гдје смо била Богу благополучно прицијели, с највећим сажаленијем узпут, а и свуда куд смо год пролазили примјетили смо велико небреженије у пољском раду. Људи уместо да благовремено пољске послове извршују, летину своју сабирају, они ово са свим пренебрегавају и остављају да рана у пољу пропада, труне и прорашћује, а у мјесто овог одају се другији којекаким безнослицама, кад је време за сабирање усева, они онда шљиве млате и куће, а нимало се о многоважнијим пољским пословима не старају, Примјетивши ово, увидили смо и то, да уредбе наше с постављенијем Економа никаквог до сад успјеха код људи причинило нијесу нити ћеду овим начиним причинити, но шта више изгубљеније времена Економима и трошак правителствени Азни, из које би се Економима за труде награђавати морали наносе

Поводом овим нашли смо се побуђени, цјело ово заведење *Економическо* сасвим *уничтожити* и друго средство к побољшанију пољскога рада употребити, које ће се поздије од нас издати, чега ради и препоручујемо Совјету, да одма уничтоженије ово свима исправничествама, а посредством исправничества и свим срезским старјешинама и економима обзванити, наложивши исправничествама, да сва у предмету овом економима и срезским старјешинама издана од нас настављенија и Дипломе одузму, ова, да сасвим уничтожена и више не-существовајућа бити, објаве, и сва акта овако сакупљена Со-

вјету пошљу, која ће потох Совјет Нама рапортом својим спровести. Међутим пак, нека Совјет препоручи срезким старјешинама, да они за то време настојавају, да народ своје пољске послове приљежно, до друге наредбе, завершује, и да народу објаве, да ово уничтоженије Економиа зато бива, што народ у Економији никакав успјех не показује, нити се заповестима Економиа повинује.

ВМ. 3805.

13. Септемврија 1837.
у Свилајенцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По закону, књаж.

Арон Загорница,

ПРОТОВАНСТА И РЕГИСТ. КЊАЗЕСКЕ
КАНЦЕЛАРИЈЕ.

У К А З

Нашему управителному Совјету.

Будући да наименованија неки надлежательства наши, а имено 1., Исправничество, 2., Управителни Совјет, 3., Канцеларија, од части не соотвјествују самому составу исти надлежательства, од части пак јесу неопредјелителни, то нашли смо за добро, сходнија и опредјелителнија наименованија предати им, а имено 1. *Исправничество назвати „Магистрат“*, 2. *Управителни Совјет назвати „Књажески Совјет“*, и 3. *Канцеларију назвати „Придворна Канцеларија“*, које указом овим објављујући Совјету препоручујемо, да наименованија ова свим војеним командавцима и исправничествама циркулира с упутствованијем, да се по указу овому у реченим наименованијама владају по којему ће се и Совјет владати имати.

ВМ. 4010.

28. Септемврија 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРПСКИ.

По законјести књаж.

Јаков Живановић,

ДИРЕКТОР КЊАЗ. ПРИДВОРНЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ.

УКАЗ

Нашему Совјету.

Поводом тим, што се у отечеству нашем само два судејска надлежательства находе, магистрати и Совјет а к точному и удобному одправљенију судопроизводства потребна су три степена судејска, Нашли смо се побуђени, *установити* још једно судејско надлежательство, и то средње између магистрата и Совјета које ће се звати „*Велики Суд*“.

По овому кад примирителни суд, који срезке старјешине с кметовима одправљају, у примиренију парничара не усције, парничари престатће магистрату с парницом, по существујућој уредби од 11. Нојемврија 1836. год. № 4515 ако ли би која терајућа се страна незадовољна била с пресудом магистрата, то ће магистрат обје стране с точним описанијем тербе и изложенијем пресуде своје послати к Великому Суду, који ће предмет у испитаније и расужденије узети, и пресуду магистрата или потвердити или преиначивши ју нову изрећи. Ако би која терајућа се страна с пресудом Великог суда незадовољна била, и хотјела би вишему Суду предстати: то ће Велики Суд описаније цјелог теченија дјела и пред магистратом и пред собом учињеног заједно с изложенијем пресуде и магистратске и своје, послати Совјету гдје ће се предмет у расужденије предузети и рјешити. — Ако се види којој терајућој се страни и Совјета пресуда неправедна: то ће та-

ковому парничару свободно бити, прошеније и самому Књазу предати, у ком ће он на кратко изложити, у каквому је предмету и како суђено, и зашто се њему пресуда неправедна види, и на таково прошеније Књаз ће предмет или у присуствију свом у Совјету, или посредством особене од нега одредити се имајуће компетенце дати прегледати, и онда ће се парница рјешити и сасвим окончати.

Која терајућа се страна, парницу и код магистрата и код Великог Суда и код Совјета изгуба, плаћат ће опредјелити се имајуће тако, које ће му се повратити ако он при прегледању дјела у присуствију Књаза парницу добије.

Што се криминални преступника тиче, који већу казну заслужују него коју магистрат може извршити таково, такове преступнике шилат ће магистрат к Великому Суду с описанијем теченија дјела, и са изложенијем своје пресуде: ако ли буде преступник већу казну заслужно, него, коју би могао Велики Суд извршити, то ће и овај суд послати судејско представленије и пресуду магистрата, као и своје судејско представленије (ако се при испиту његовomu другчије дјело показало, него што више у представленију магистратскомu) и своју пресуду Совјету, задржавши преступника при себи у аису. Совјет, ако преступленије буде веће, него да би он могао рјешити казну, као што је н. пр. мјертва шиб, вјечна робља, смјерт учинит ће судејско представленије сакоме Књазу купно с пресудом својом, коју ће пресуду Књаз, будући да је код владјетела милос, или потвердити или умекшати.

И тако Велики Суд одправлат ће дјела чисто судејска и магистрати односит ће се к њему само по чистој судејској части, а по прочим дјелама, кромје судејских односит ће се они к Совјету.

Велики Суд, као и проче централне власти, пребиват ће у Крагујевцу, имат ће титулу „*Високи*“. Существованије његово објављује се увазом овим, који ће Совјет свим војеним командантима и магистратима саопштити, с препоруком

на магистрате да посредством срезки старешина постављеније ово Великог Суда цјелому возљубљеному народу Нашему објаве, по којему указу имају се сва тицајућа се надлежательства управљати.

ВМ 4017.
28. Септемврија 1837. год.
у Брагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕМОВИЋ.
КЊАЗ СРЕСКИ.

По заповѣсти Књаза.

Јаков Живановић.

ДИРЕКТОР КЊАЗОВСКЕ ПРИДВОРНО-
КАМЕРСКОЈ КАЗНЕ.

УКАЗ

Нашему совјету.

Одушевљени чувством сердечне жеље, утврдити благостојаније возљубљеног народа сербског, крвико намјерени, исполнити давни питајемо постојао намјереније, издати и утврдити законе за богоспасајемо отечество наше, сходно основу закова, који саставља безбједност личности и икјенија сваког житеља поособ и свију вообше, пре него што закони на бојима се успјешно ради, и који имају заштитавати права грађанима, на свјет изиђу, нашли смо се побуђени, предходителним указом овим торжествено објавити основне тачке содржавајуће благостојаније народа сербског и ове су следјуће:

1.) Личност и собственост свакога дужна је бити неприкосновена. Следователно нико не може своји права, свог званија, свог икјенија, лишен бити, без порјадочног иследованија и законног суда;

2.) Слобода трговине дужна је бити неприцјатствујема, и потому сваки може трговати с живом и мервом трговином по својему произвољенију, без сваког притјесненнија;

3.) Данак остаје досадашњи само повчани, по чему кулук и друге објазанности у натури уништожавају се: а на попеченије житеља остаје содржаније у поретку путова и мостова између поједини мјеста. Проче пак работе правителствене битће саразјерно наплаћиване.

Што се каса рада за старјешине и вообште чиновнике, тај рад само се може производити најмом, т. ј. по совершеному взаимному согласију између најмајућег и најмљеног:

4.) Рачуноводство правителствене касе остаје под вједомственостију совјета.

Издавајући указ овај, који желимо да буде свјативна свима надлежateljствима, и цјелому народу сербскому, примјечавамо такође предварително, да ће се и постојаному обезбјенију собственности свачије свакому на сва његова недвижна добра, за која доволно докаже, да су његова, тапје издати и ове у протокол недвижими добара увести, а у исто време препоручујемо совјету, да указ овај не само својим путем цјелому возљубљеному народу објави, но и у цјелости и неварушности содржати га постара се.

ВМ 4257.

16. Октоврија 1837.

у Крагујевцу.

(М. П.)

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРВСКИ

По заповјести Њажевој,

Јаков Живановић с. р.

ДИРЕКТОР КЊАЗ. ПРЕДБОР. КАНЦЕЛАРИЈЕ.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ

У предмету на представљене тужбе кметова из оближњи села окружија крагујевачког на неке људе, како им са свињама, засејане њиве и ливаде кваре; и на захтевање кметова да им се дозволи, *обор сеоски построити, и полака сваки у свом селу поставити*, који ће и зими и лети чувати усјева и ливаде од свиња, а да се од сваког ухваћеног, и у обор сеоски затвореног свинчета, по 4 паре чаршијске наплаћује, впоследствии вјеније Совета, у рапорту свом од 23. тек. № 4481. изложено, да се дозволи селским кметовима држати полаке за чување усјева и ливада, како лети тако и зими, но да се за плату полака, сами сељани с њим како могу погађају, а срезске старјешине за одржавање ове уредбе да настоје и на руци буду кметовима и селима, одобравамо с тим додатком, да и наплаћене 4 паре од ухваћеног у њиви или ливади, и у обору затвореног свинчета, припасти имају полаку, и да се штета, том приликом почињена, нестложено преко вештака прејени, која штета потом да се по процени, имаоу такове њиве или ливаде, наплати.

По овому препоручујемо Совјету, да у следству овог одбенија Нашег, ову уредбу свима магистратима објави, с препоруком, да се уредба та народу обнародује, ради заведенија мете.

ВМ 4383.

31. Октоврија 1837.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРВСКИ

По заповјести Њажевој

Јаков Живановић

ДИРЕКТОР КЊАЗЕВЕ ПРЕДБОР. КАНЦЕЛАРИЈЕ.

ЦИРКУЛАР ДРЖАВНОГ СОВЈЕТА

Свима Магистратима

Будући да се онима, којима се што до сада на аукцију продавало, велика штета наносила, тим, што су до сада овдје по заведеному обичају, такве аукције посредством телала чинене, и толико много је засецала, а особито где се догоди нека таква продаја; то је Његова Светлост Милостивијши Господар и Княз наш, за уништењем на штету продавца клоњет се обичаја овог, височајши предисањем од 17. Фебруарија т. г. ВМ 407. благоволела одредбу учинити, да се од сада теллаи укину, и у место њих, да сваки магистрат по једног добшара држи и то ако је могуће, од одпуштених из војене службе добшара, који ће у исто време взузевши мураселу и пандуреку службу код магистрата извршивати, и у место телала, продавајемо магистратом ствари, аукцирати, и заповјести наше власти објављивати, а гдје се не узможе добити добшар, бивши пре у војеној служби, ту нека се магистрат Совјету јави, која ће му добшара послати.

При свакој так ошалој продаји, наплаћивати магистрат од продавца по 1 грош на 100 које судској каси и принадлежати, од чега ће он точно рачуице држати имати.

Сосбицавајући Совјет ову височајшу уредбу княжеску магистрату, препоручује му да се он исте уредбе у напредак и придржава, и ако сам не може наћи добшара, а он нека се обрати к Совјету, да му он таковог пошаље.

17 Фебруара 1838. год.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ

Поводом тим, што нам је као и Совјету од више страна познато, да пуниларне масе при магистратима налазеће се неуредно стоје, а и аукције, које магистрати посредством телала чине, да на велики ушчерб оне стране чија је продаја бивају, на желећи и ове струке судопроизводства наши, по свима магистратима добро уређене видети, препоручујемо Совјету, да ствар ову узевши у разсужденије, сходно следећим основима, и што к тому сам јоште за добро најђе, при чему му особито Указ наш под данашњих ВМ 402 издани, к олакшању служи, циркулар један за све магистрате сочини, и нама такови на расмотренне и одобреније поднесе. Основне пак тачке и то најпре што се пунила тиче, нека буду следејуће:

1. Да се пунила на покретна и непокретна без разлике добра, и то на дуслу гаранцију како позајмитела, тако и јемана или дају за годишњи интерес по 12 на 100 не од овог интереса да само 10 иду на капитал пунилама, а они два да се на страну у общенуиларну касу остављају и из овог фонда да се плати артија и протоколи они, кои се за пуилу употребљавају, и који су досад правителственим новцима плаћани; к тому, да се купи једна гвоздена и поуздана каса, у којој ће се пуниларни новци и облигације хранити; и напоследку да се сувишак овог фонда, који би за неко време знатно на-

растао, на то чува кад би непредвиђеним и без ичије кривце проузрокованим догађајем која пунила штету какову претрпела, да се ова штета накнади.

2. За веће обезбеђење пунила, да се истима то привилегијено право даде, да се оне прве од зајмодавца наплате, ако би овај више јошт дугова имао: тако, да се ичија друга интабулација не уважи, ма да је и пре постављена, док се пуниласко неамири.

3. Да све пуниле имају своје турсоре, ако ће и стојати под надзиратељством и рачуном магистрата. Будући пак да наши људи слабо имају тог обичаја, да јошт за живота расположење са својим имањем учине, и турсоре за своје малолетне наследнике наменују, што више обично, таква турсорства избеганају, то за добро судимо, да се свакому обществу наложи да оно, по начину, као што сваке године турсоре за цркву и школу бира, исто таква три, и за пуниле избира, и магистрату ји представља, а њихова дужност да буде.

а. Како који старјешина кућни, кој малолетни наследници остају, умре, или би и из другог ког узрока требало његово заоставше имање под надзираније узети, да они одма и недавни времена да се од оног што прекрије, цело такво имање пренишу и у безбједност поставе, па како од овог, тако и од вересија и дугова покојника списак да сочине, и подписани га свој имени магистрату га предаду.

б. Да у договору с магистратом одређују шта ће се од имања речени покојника наследницима у натури оставити, шта ли продати, па како од овакови продани ствари добљивене, тако и остале новце, с потом од себе потписаном магистрату да предаду.

в. Они да се старају да новци не леже бадава код магистрата но да интерес свој вуку, к тому да дућане или куће и друге имљење кои би у натури пунилама остали, и требало би их под кирију давати, под кирију дају, с кирија-

цијама условија граде, кирију од њи, а и вересију иза покојника оставиу куће, и магистрату предају, да се старају да непокретна добра а особито зданија пунила неонадају и да у договору с магистратом одређују, како ће се наследници издржавати, и колико ће им се к овоме концу па издржавање њино давати.

г. Турсора је ови и то дужност, да чим осете, да је која под интерес дата пунила у опасности, да то одма магистрату јаве, како би магистрат за благовремено против такве опасности своје мере употребити могао, због чега ће и магистрата бити дужност, само у договору с турсорима, макар коју било пуниларне новце под интерес давати, будући је турсорима боље познато стање и позајмитела и његови јемана.

д. Исто дужности, које су у преднаведеним тачкама турсорима варошени предписане, да се и кметовима по селима, у колико се то на сеоске пуниле односи, предину с тим додатком, да они поред осталог буду дужни, баштинне малолетни пунила под кирију давати, с којом да се такве пуниле до оног возраста обдржавају док у ставу не буду службом себи пренишаније списавати, а чим кадри буду служити, да ји у службу унуте, а кирију од баштине магистрату довесе, да ју овај са осталом масом под интерес даје, чиме би не само маса пунилама порастла него би пуниле до свог возраста и осим масе што то себи заслужиле, и служећи другог боље се своме домостроитељству предугоговиле.

Што се пак второг предмета, у почетку предписанија овог наведеног типче, сирјеч лиценције, које магистрати посредством телала чине, па велики унчерб оне стране чија је продаја, потему што телалица при великој маси много засеца нашли смо за добро, да сваки магистрат по једног добшара држи, „а телале да укне“ и то ако може бити од одпуштени из војене службе добшара, који ће у исто време изувезши мураселу и нандурску службу код магистрата извршавати, и место телала, продавајемо магистратом ствари лица-

тирати и заповјести више власти објављивати, гди се пак не
могне добити добшар бивши пре у војеној служби, ту ће се
онда магистрат Совјету јавити, те ће му добшара послати.

В № 407
17 Фебруарија 1838
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРПСКИ

По заповјести књажевској
Арон Загорица
ПРОТОКОЛ, ПРИДВОР. КЊАЗ. КАНЦЕЛ.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Рапортом Совјета од 27. т. м. № 991 извајечена смо
перво како је до сад магистрат београдски од лицитацијом
продавајени ствари по 3% наплаћивао, и како је, будући сад
у недоумјенију, оће ли по пређашњему обичају или по уредби
нашој од 17. Фебруарија В № 407 на све магистрате издаме,
по којој се од продавајени на лицитацију ствари само по 1%
узима, или и по једној и другој поступити искао од Совјета
у предмету овом упутствованије; друго, како је до сад оби-
чај био, да чиновници у Београду, кад на лицитацију излазе,
дијурну наплаћују, које на другим мјестима не има.

На речени рапорт одговарајући, јављамо Совјету, да смо
Ми ради да сви наши магистрати једнаке уредбе имају, и по
тому нека се магистрат београдски, као и други магистрати
по уредби Нашој од 17. Фебруарија т. г. В № 407 у призре-
нију лицитација, влада. А што се тиче дијурне чиновничке,
она се нигди у отечеству нашем не има наплаћивати, осим
кад се трети да који магистрата или полиције чиновник по
неком делу из мјеста пребиванија свога изађе, онда да му онај
због ког кривице овај изишао буде, путни трошак мора пла-
тити, које нека Совјет свима магистратима циркулира.

В № 1089
30. Априлија 1838
У Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповјести књаж.
Паун Јанковић
СЕКРЕТАР КЊАЗ.

У К А З
Нашему Совјету.

Да би неповољна споменија и преприаницја с погранич-
них Србију окружавајућим властима због прелазка стоке стране
у Србију предупредили, и тим постојеће пријатељство на со-
сједству веома утврдило, указом овим рјешавамо, да се у на-
предак стока каквога му драго рода она била, одма како би
у Србију прешла, повратити има надлежној пограничној вла-
сти, а у случају какове штете, пренавином стоком проузроко-
ване, да се штета таква најпре исплати, а потом стока на-
траг поврати.

Сообшчавајући Совјету указ овај препоручујемо му, да га
ради набљуденија пограничним властима нашим циркулира, с
тим додатком, да ће свако оно село, у које стока дође, пак
за ну надлежному капетану не јави, и она се потом изгуби
приморано бити, да изгубљену стоку плати.

В. № 1166
5. Маја 1838
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књаза.

Паун Јанковић,
СЕКРЕТАР КЊАЗА.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Препоручујемо Совјету, да од сада сва дјела, у војену
струку спадајућа, војено-полицайној канцеларији представи,
да она њима руководи, к тому да јој и све рачуне од ши-
нарке правителствене под њено руковођењем преда.

В. № 1183
6. Маја 1838
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књаза.

Паун Јанковић,
СЕКРЕТАР КЊАЗА.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Рапортом Совјета од 7, тек. № 1291 извјешчени смо, како је Васа Орошевић из С. Баваништа Ц. К. панчевачке пограничне регименте, с пасошом од своје власти прешао на нашу страну, да жену своју Сару, овамо пре године дава пребјегшу, кући у Цесарију поврати, и како је, напавши ју у Смедереву, магистрату смедеревском престао, и искао дозволенје, да жену своју кући у Цесарију преведе, које не могући му овај дати, представио је ту ствар Совјету, а овај опет нама.

Одговарајући на речени рапорт, јављамо Совјету, да ми неможемо лудна забранити, жене бјегунице кућама својима вратити, и потому препоручујемо, да Совјет магистрату смедеревском отпише, да он гореречену Сару, преда мужу њеном, ово за правило, по којему од сад у подобним случајима има поступити, без да ствар нама до знања доводи, но одма надлежним магистратима упутствованије даје, задржати имајући.

В. № 1196
8. Маја 1838
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРЕСКИ.

По заповјести књажевској
Паун Јанковић
СЕКРЕТАР КЊАЖЕСКИ.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Установљавајући под данашњим с титулом, висока — канцеларију која ће се занимати јединствено дјелама касајућим се просвешченија народног и охранија отечества нашег од унесенија у ово заразителне болести, чуме, и почињавајући ову бившему досада предеједателу нашег Совјета генерал-мајору Стевану Стефановићу под именов поначитеља просвешченија и врховног надзиратеља карантина препоручујемо Совјету, да установленије канцеларије исте циркуларом једним обзнани свима магистратима, да они знају отпосити јој се у напредак по дјелама, улазећим у состав просвешченија и саниитета, сам он, Совјет, имајући бити јој у помоћи, кад се она за ову к њему обрати.

В. № 1211
10. Маја 1838
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРЕСКИ.

По заповјести књажевској
Паун Јанковић
СЕКРЕТАР КЊАЖЕСКИ.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Одговарајући на рпорт Совјета од 10. тек. № 1413. касателно рачуноводства о приходима земаљским, и расписанија данка за наступившу ову пол-годину, за које нас Совјет пита, јављамо Совјету да рачуноводство при казначејству остаје, као што смо председатељу Совјета, нашем брату Јеврему казали, а расписивање данка на Совјету, из узрока тога, што Совјет, кому надлежи рачуне казначејства прегледати, треба да зна, шта откуда каса народна прима, како би побателну контролу о свима приходима и расходима водити, и у своје време тачне рачуне од казначејства искати могао.

В. № 1236.

11. Маја 1838.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести княжеској

Паун Јанковић

СЕКРЕТАР КЊАЗЕСКИ.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Будући да су Нам, како Совјетом, тако и појединим обичествима представенија, за тежко свуда издржаније мензулана, и кова при илма налазећи се, чивена, и желећи славе речени мензулана поболшати, да не би честе за њи, као дојако тужбе долазиле, то нашла смо за добро опредјелити, да се у будушце без разлике на сваког кова при мензуланама: Пожаревачкој, Шабачкој, Лозничкој, Валеваској, Крушевачкој, Ужичкој, Ивањичкој и Чачанској по 40 талира из касе правителствене плаћа. Опредјеливши ово, препоручујемо Совјету, да надлежним мензуланијама уредбу ову објави, строго свакому наложивши, добре коње, и поуздане у мензуланама суруције имати, да не би шена, нетернећа закосенија по неколико дана гдје задржавати се морала, јер ће у противном случају сваки мензуланија за најмању неуредност, строгому одговору подлећи.

За исплаћеније пак означени мензулски кова, нека се Совјет са казначејством нашим споразумје.

В. № 1597.

30. Маја 1838. год.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести княжеској

Паун Јанковић,

СЕКРЕТАР КЊАЗ.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

Свима Магистратима

Поводом тим, што многи, који чиновници нису, носе златне и сребрне портове и црвену чоју на капама и аљинама Његова Свјетлост овим наставши се побуђена, неупућно употребленије ови чиновни знакова, укинути, благовољела је под 2 тек. Совјету препоручити, да он забрани свакому, који диплому на чин или званије од Ње не има, порт златан или сребрни и црвену чоју на капама и другим аљинама носити, искључавајући из ове уредбе само регуларне војнике.

Објављујући ову високајшу уредбу магистрату, препоручује му Совјет, да он, саопшти исту и надлежним срезским старјешинама окружија свог, имајући и он и срезски старјешина налог овај садржати у точности.

№ 1723.

2. Јунија 1838. год.

у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР

књажеско-сербског совјета, књажеско-сербским магистратима, у смотренију одмарања и преноћивања наши лађа на савско-Аустријској обали, које уз Саву путују.

Ц. Кр. Аустријски Конзулат у Србији, под 14. тек по рим. № 131. јавио је Његовој Свјетлости, да је од високе Ц. Кр. Славонске Генерал-Команде, та Уредба изишла, да се унапредак Сербским лађама, путујућим уз Саву, дуж пограничне Петроварадинске регименте, пограничне Бродске регименте и дуж пограничне Градишканске регименте из призрепија Бумручки и Санитетски, забранује на обали наше стране на сваком мјесту одмарати и преноћивати, чега ради назначена су мјеста за одмарање и преноћивање наши лађа.

Мјеста пак ова јесу следејућа :

- 1.) У пограничној Петроварадинској регименти : Чардак Голи брод, Преки пут, Кулински воб, Кулинско планиште, Ви тојевачка воденица, Клевак, Кучетинци, Мартиначка воденица, Босут, Угљара, Домускела и Суботинште.
- 2.) У пограничној Бродској регименти : Чардак богаа, Јарановача, Близна, Берчка, Шамац, Штета, Марин, Или-

ман, Тезга, Спље, Угљара, Жупање, Павлов-дуг, Рока, Савица, Лисковац, Дубочица, Вучијак, Шамац, Зорица, Петрашевац, Вишала, Струка, Угљара, Грабић, Веч, Глодова, Нови, Варошки и Мамњ Вротац.

3.) У пограничној Градишканској регименти: Чардак, Вишница, Трeble, Гершић, Орљава, Камен, Коњ, Привлака, Млиниште, Томиновка, Велики-струг, Јабланац, Велика Чиперна, и Косутарица.

Ово саопштивши гореименовани Конзулат, примјечава, ако се не би који од Србски поданика, постојећим прописима Кордонским повиновао, или, ако би се који у шверцовању соли и другим забрањеним стварима, ухватио, да такови у првом случају, сам себи приписује она зла следства, која га по прописима Кордонским за преступленије његово постићи имају, а шверцери не само што ће се лишити лађа своји, него ће им се и коначно забранити путовање с лађама оном страном.

У прочем ово дозволеије при увеличанију периода Карантинског на трећи степен, да без дјејствија остаје.

На ово Ц. Кр. Конзулата изјасније, некајући Његова Свјетлост ништа против по тому, што свакој држави право пристеји противу чинити јој се могући штета предупредителне наредбе издавати, под 7 тек. В.Н. 1684. благоволела је Сојету препоручити, да он, ову Ц. Кр. надлежатељством издану Уредбу, свима нашим надлежатељствама циркулира, а и посредством Новина Србски обнародовати је даде, како ће сваки Србин од штете, која му се незнањем ове наредбе догодити може, у напредак чувати се моћи.

Препоручује се дакле магистратима, да они наредбу ову средством надлежни срезски старјенина по окружију свом обнародују, протолковавши зла следства, она, која сваког нарушителя исте Уредбе постићи могу, да би по тому сваки

овај, који уз Саву, дуж предозначене пограничне три регименте, трговину своју води, управљати се знао.

№ 1825.

10. Јунија 1838. год.

у Крагујевцу.

*Председатељ Књажевско-Србског Совјета,
Генерал-Мајор*

Јефрем Обреновић с. р.

Директор Канцеларије, Мајор,

Стеван Марковић с. р.

За потврђеније

В.Н. 1770.

15. Јунија 1838. год.

у Крагујевцу.

(М. П.)

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповјести књаж.

Паун Јанковић с. р.

СЕКРЕТАР КЊАЗ.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

Магистратима окружним.

Ц. к. бјегунци који су до сада из оне у ову страну прелазили, и који су од надлежни магистрата ко Совјету пошлани, примали су свагда од овога објавленије с дозвољенијем да се десет саати од обале савске и дунавске у внутрености станици могу. И будући да су они овим начином, задржавајући иста совјетска објавленија код себе, гдјекоји ипак с истима, тамо амо тумарали, које ипаче, кад би им се ова одузела, не би чинити могли, то се магистрату препоручује да он Совјетска објавленија од бјегунаца у окружију његовом налазећи се (ако таково има) покупи и иста при себи задржи. А у напредак одржавати ће Совјет овакове бјегунце с писмом својим на магистрат без објавленија, који ће по тому дужан бити, такове овде или ондје у окружију свом, на десет сати од обале у споразумленију с надлежним старјешинама срезским намјештати.

№ 2007.

20. Јунија 1838. год.

у Крагујевцу.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Видећи, да ц. к. Консулат по некима дјелима и к магистратима Нашима односице, а магистрати, неимајући дозвољенија с иностраним властима сношенија водити, запаткивају час велики суд, час Совјет, час пак и Нас саме, шта би Консулату одговорити имали, и желећи оваковому неполезному пискарању крај учинити, рјешили смо, да се унапредак све ствари маловажније, за које би ц. к. Консулат, заступајући своје поданике, с властима Нашим у сношенија ступати имао, посредством Нашег Совјета, свршавају, чисто пак политическа дјела да Ми сами с Консулатом расправљамо.

Обављајући Рјешеније ово Совјету, препоручујемо му да писма консулатска прима и ва њи Консулату одговоре подаје.

В. № 2025.

2 Јулија 1838 год.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповјести Књажевској

Џаун Јанковић

СЕКРЕТАР КЊАЗЕВС.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

Великому суду и свима Магистратима.

Поводом представљени Његовој Свјетлости тужби, да се пушилама она добра, која би требало, да им се уaturi чувају и саме бантине неискључујући, без приврепнија и кад се налази, ко би малолетнима све то под јемством дочувати могао, на штету пушле продају, желећи Његова Свјетлост да се у напредак оваковим злоупотребленијама пушилама штета не прачинава, благоволела је под јучерашњим В№ 2368 препоручити Совјету, да он циркуларом својим објави, да у напредак ни срезске старјешине ни Магистрати, ништа од пушларни ствари не продају, док о њима најпре велики суд не извјесте, и шта ће од они продати, од овог одобрење не добију.

Само Магистратима.

Објављујући Совјет ово Магистрату, препоручује му да он исту наредбу објави и свима старешинама срезским окружија свога пославши свакому копију овога циркулара и препоручивши им да се височајше уредбе ове у смотренију пушила издане точијејше придржавају имајући се и он сам по истој у напредак управљати.

Само Великом Суду.

Совјет је ово под данашњим Магистратима а посредством ових и свима срезским старјешинама циркулирао, у исто

време објављујући великом суду да ће његова у смотренију уредбе ово дужност бити ни у каквом догађају недоволати бантине пушларне предавати, нити дозволити и од осталог имања оно предавати, што квару неодолежи, а налази се ко, ко би под јемством то малолетницима дочувати могао.

№ 2527.

3. Августа 1838 год.

у Брагујевцу.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

свима Магистратима.

Његова Светлост Милостивјејши Господар и Кнез наш добивши извјестије, да мајстори : дунђери и цинцари и гого, вообшче, који по отечеству нашем раде, чираке своје у калџе, а калџе у мајсторе нину, и тим начином неправедно наднице своје наплаћују, које се на велику штету клони, оному кому они што раде и желећи ово злоупотребленије њино укинути, благоволено је под 3 тек. ВМ 2385 рјешити, да се мајстори : и дунђери и цинцари гого, по свим паланкама уједначе с платом надница, да не би се ни мајсторима оним што на правитељственим заданијама раде, криво видило, мислећи, да могу у другим паланкама на грађевинама приватних људи већу плату имати, по чему и определио је за све вообшче у Србији мајсторе надницу и то следејућим начином :

1. Мајсторима да се плаћа надница по 5, $5\frac{1}{4}$, 6 и $6\frac{1}{2}$ гроша чаршиски, будући да између мајстора има бољи од бољег и гори од горега;
2. Калџама по $4\frac{1}{2}$ гроша и
3. Чирацима по $3\frac{1}{4}$ гроша.

Учинивши Његова Светлост ово опредјеленије, благоводела је препоручити Совјету, да он посредством магистрата обнародовати даде предизложену одредбу надница, имајући

настојити, да људи неби више преко овог уређењја плаћали мајсторима.

Које Совјет саопшћавајући магистрату препоручује му, да наредбу ову по окружију свом обнародованим настоји, да би се она свуда завела, и у цјелости својој хранила.

№ 2543.

4. Августа 1838 год.
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

свима окружним Магистратима.

Његова Свјетлост Милостивијши Књаз и Господар наш, изјавивши Совјет, да је дјела досадашње војено-полицajsке канцеларије, војена и комисаријатска раздјелно, и под руковођеније војена, шефу регуларног војинства полковнику Илији Х. Милутиновићу, а комисаријатска главному војеному комисару полковнику Георгију Протићу предао, височајшим предписанијем својим од 9 т. м. В.М. 2806 благоволео му је препоручити, да он ово раздјеленије свима надлежатељствима посредством циркулара обзнани, како њеду се и она у будуће по дјелима која коме надлеже, односити знати.

Сообщавајући Совјет ово височајше раздјелене магистрату, препоручујемо, да он исто у свом окружију свима старјешинама обзнани, кому надлеже односити се.

№ 2883.

10 Септемврија 1838 год.

у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

свима Магистратима.

Из призненија тога, што се је двогодишњим искуством доказало, да су старјешине срезске, који су по височајшем Указу од 11. Ноемврија 1836 г. № 4515 и своје срезске дужности отправљали, и у Магистрату засједавати морали, дужности старјешине срезског пренебрегавали, не могући и у магистрату находити се и срез свој у исто време надгледати, Његова Свјетлост Милостивијши Господар и Књаз наш нашао је за добро, рјешити, да од сада срезске старјешине у магистратима више не засједавају, него да се само оним дужностима занимају, које су им у надпису I. од члена 1 до 21 печатаног указа од 10 Ноемврија 1836 године № 4515 предписане.

Дале, из призненија тога, што су неки магистрати и старјешине досад кметове буди за какову кривницу судили, асили и тјелесно казнили, нашао се Његова Свјетлост такођер побуђена, обичај тај укинути, тим више што се кметови имају сматрати за первоначалну власт народа, којој су више власти дужне неки уваженције давати, ако смо ради да нам кметови, као непосредствена народу власт, народом самим почитовани буду. По тому дакле Његова Свјетлост благовољела

је рјешити да одсада кметови тјелесној казни пенудлеже. У кривичним или у догађајима пренебреженија дужности илине, или буди каквим преступленијама, да буде срезског старјешине дужност, у смотрењу кривиче кмета, достаточне иседеованије учинити, и таково магистрату слати, који ће према обстојатељству или даљи испит о тои предузимати, или на иседеованије срезског старјешине, пресуду изрицати. На овакову пресуду нема власти ни Магистрат у дејство приводити пре него што цјелу ствар заједно са својим мјенијем великому суду поднесе, от кога одговор да очекује и по њему да поступи. Суд велики пак рјешават ће такве пресуде, и слат ће њи надлежном Магистрату на извршеније овда само, ако казни за учињену кривичу већа не испадне от лишенија кмета свога званија и плаћања какве новчане накнаде и десетодневног аиса. Ако ли поред тога и већу какву казн буде заслужно, као н. пр. робију и т. д. то да свагда пресуду своју са свима актима Совјету шаље, који ће као и у осталима злочинственима дјелима поступити. У осталом, догодили се, да кмет каквое злочинство учини, остаје и старјешини и магистрату право, с' њиме као и са свакии другим злочинцем поступати, јер Књажеско намјереније, да се с' кметовима само у мањима погрјешкама друкчије поступа него с' другима кривичима.

Надајући се Цегова Светлост да ћеио овим начином и удалити штету, која се је правителственој служби причињавала, што су старјешине срезске заседавали у магистратима и пренебрегавали своје сопствене пољске дужности; и обезбједити личност кметова от самовластног апшења и боја, у исто време благовелела је препоручити Совјету, да он указ овај свима надлежатељствах ербским циркуларом с тим налогом сообщичи, да се ерјеске старјешине, који су дојакко у магистратима заседавали у своје срезове врате и предписане дужности овоје точно отправајају, а у смотрењу по-

ступања с' оправљеним кметовима, да се овога Указа придржавају.

Објављујући Совјет височајши Указ овај магистрату, препоручује му, да га он посредством старјешина срезски по цјелои окружију свом обнародовати даде, у исто време и он и срезске старјешине исти Указ најточније испуњавати имајући.

№ 3511.

7. Нојемврија 1838 год.
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

свима Магистратима.

Да себи правителствена каса, а тако и общества штету трпила, тик што неки ц. к. поданици држе дућане, меане, и пр. а никаква трошка варошког нити акциса меанског плаћају, Његова Свјетлост, Милостивјејши Господар и Квиз паш нашао је за добро, да они који меане и дућане ц. к. поданицима под кирију дају, како варошке трошкове тако и каси данак, спадајући на људе, у дућанима влним седеће, плаћати морају, и то да надлежни кмет, сваком таковог притјажателу дућана и меане, закаже и следством овог да ји опомене да они сву ову подат у кирију урачунае и ако не желе имати штету, да толику кирију од њи наплаћују.

Издавши Његова Свјетлост уредбу ову под 11-тим тек. В.М. 3590 благовољела је Совјету препоручити, да он циркуларом својим ово свима магистратима саопшти, и препоручи им да по истоку точнејше поступају, а у исто време и то наложи им, да они сваког мјесеца дана по приложеном овдје формулару списак страни поданика у окружију влном налазећи се, на преглед шилу Совету.

По овому дакле, и препоручује Совјет магистрату, да он средством кметова по свим мјестима, окружија свог где се такови страни налазе који меане дућане и пр. под кирију

држе обавијести даде да ће газде исти дућана и меана за киријије, како варошке трошкове тако и каси данак плаћати, и да то у кирију урачунае, а к тому да Магистрат, као што је горе наведено сваког месеца списак отраних поданика у окружију свом наодећи се Совјету шиле.

№ 3558.

13. Нојемврија 1838 год.
у Крагујевду.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

У уставу, читаном 12. Фебруарија у Београду на Кале-мејдану, није записано било ништа за скупштину, оће ли унапредак бивати, или неће. Питање је следовало и височајши дворови, који су наш устав исти даровали, Всемилостивјејше одобрили су, да се она, ако и није уметнута у устав, по старому обичају, кад год потреба ове признана буде, сазивље. О овоме дакле, као о додатку, к уставу принаглежеће му, извјештавамо Совјет.

ВМ 875.

18. Марта 1839.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРЕСКИ.

По заповјести књажевској.

Паун Јанковић,

ДИРЕК. КЊАЖЕСКЕ И ПОНЕЧИТЕЉСТВА
ИНОСТРАНИХ ДЈЕЛА КАНЦЕЛАРИЈЕ.

ОТРЕЧЕНИЈЕ

совјету књажества србског свима началствама, духовенству
и цјелома народу србскому.

Будући да ми слабост изнуренога многогодишњим трудовима мојим, поднесеном у управљању народа Србскога, здравља мога, недонушта више продужити управленије над њиме, ја сам се рјешно отречи се добровољно достојинства Књаза Србског, и заклетве на ово положене, и отречем се торжествено сада за свагда како достојинства тога, тако и заклетве, на пољу старијега сина мога Милана, који је, по Султанским Хатисериџима, дарованим народу Србском вообшче, и берату, всемилостивјејше мени воособ дапому, закони мој и књажескога у Србији достојинства наследник.

Како су ми пак необходимо нуждни одмор и успокојеније, после толикогодишњи трудова моји, ја излазим из Србије на свагда, и односим у срцу моме то једино утјешеније што ју, обезбеђену правима и преимућствима, и осјењену силним покровитељством, остављам у миру, поредку, слог и задовољству.

За удостовјереније, да је отреченије ово с' мојом правом вољом написано, објављујем то, да је син мој млађи Мијајло, по заповјести мојој, име и презиме моје, будући сам писати незнам, подписао, и печат мој ударно на њему.

Дано у Београду 1 Јунија 1839 год.

М. П. **МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ,**
КЊАЗ СРЕСКИ.

УСТУПЛЕНИЈЕ

наслѣднику књажества србског, старијему љубезному сину
мојему, Господару Милану М. Обреновићу.

Здравље моје, разстројено толикогодишњим трудовима
управљања мога народом Србским, побудило ме је отрести се
Књажеског Достојинства и предати таково вама, на основици
васлајши Султански Хатишерифа и Берата, всемилостивијеше
народу Србскому и мени даровани, као што сам то данас и
учио издавијем на Совјет Књажества Србског, началничества,
духовенства и цјели народ Србски, рјешителнога отрече-
нија мога.

О овоме дакле у извјестност Вас постављајући и досто-
јинство добровољно уступајемо мноме Вам честитајући, дајем
вам благослов мој родитељски, с' топлим молитвама к свепогу-
ћему, да Вас он небесног својом премудростију руководи, како ће
те љубав народа, којег постајете поглаваром и којег благо-
стојаније увјек треба да вам на срцу лежи, придобити праведне
благослове његове са свију страна слушати, Отцем Отчества
и сином Отца небеснога назвати се моћи, на радост и утјеху
родитеља Вашег, који Вам је уживање свију земни и небесни
блага из свег срца и крјепости душевне желио и жели.

Дано у Београду 1. Јунија 1839 год.

КЊАЗ
(М. П.) МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ.

По књажеској заповјести,
ПРЕДСТАВНИК, КАВАЉЕР,
Авраам Петронијевић с. р.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

У смотренију предложенија попечителства финансије от
10. тек. № 553 Совјету књажества Србског поднесеног, содр-
жавајућег начин, како би се добра правителствена, која би
у процес пала, бранити могла, намјесничество књажеског до-
стојинства согласивши се са Совјетом, одобрило је исто пред-
ложеније, с тим само пријечанијем, да се и овај тјажбени
предмет, који по расмотренију попечитеља правосудија у до-
говору са остала два попечитеља увиди се очевидно и неоспо-
римо да је оног, који га тражи, надлежном суду окружном
преда на расмотрење, и у том случају да казначеј окружни
по налогу и наставленију попечителства финансије ика изићи
пред суд, и права правителствена бранити. Одобреније горе-
реченог предложенија саопштено је попечителству финансије
ради званичног свог у том управленија и употребленија.

ВМ 118.

20 Јунија 1839.

у Београду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА

Представник књажески,
попечитељ инострани дјела
и кавалер,

Авраам Петронијевић.

Председатељ Совјета,
генерал-мајор,
и кавалер,

Јеврем Обреновић.

Член Совјета,
полковник,

Тома Вучић-Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ

Согласивши се Намјесничество с предложенијем Совјета од 21. пр. Јунија № 800 у томе учињеном, да се сајбијана на туђој земљи имајућим бине, кад би се земља таква продавала, на одкуп исте земље прешлунчествено право даде, и само онда се таква земља другом продати може, ако је сајбија бине неби хтео или неби могао одкупити, у ком последњем случају, да нови кувац неможе више кирије на земљу исту тражити, нег што је продавац узимао, — учињило је преко попечитељства правосудија наредбу, да се ово опредјеленије у дјелство приведе и дотле силу своју има, док закони не буду изашли; о чему се Совјет овим извјешчава.

В № 175

3 Јулија 1839 год.
у Београду.

НАМЈЕСНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈАНСТВА:

*Представник књажески,
попечитељ инострани
дјела, кавалер,*

Аврам Петронијевић

*Член Совјета,
полковник,*

Тома Вучић Перишић

*Председатељ совјета
генерал-мајор
кавалер*

Јеврем Обреновић

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ

Рјешеније Совјета под 22 Априлија о. г. № 313 у смотрену непредузимава тужби противу власти и старјешина, који су пре устава кога били или апсила, попечитељству правосудија издано, узвжило је Намјесничество Књажеског достојанства како год и мјеније Совјета што је одобрило, да се и посљедованија исти поступака у призрјеније не узимају, као што би попечитељство правосудија било мјенија, будући би се тим судови у такове послове упустили, с којима неби могли на крај изићи, нити изићи, коме је правда, коме ли кривда учињена, по томе, што су власти и старјешине имале право онда казнити не само оне, који су јим се криви видели, но и оне, на којима је само подозрење какво било.

Овако согласивши се намјесничество са гореизложеним мјенијем Совјета препоручило је попечитељству правосудија, да се по истом у нужним догађајима управља, а Совјет о томе овим извјешчава, с тим примјечанијем, да се намјесничеству додатак Совјета, „да се исто јошт и данас случавати мора“ невиди тако основним бити, да би се одобрити могао.

В № 379

13 Јулија 1839 год.
у Београду.

НАМЈЕСНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈАНСТВА:

*Књажески представник
попечитељ инострани дјела,
кавалер,*

Аврам Петронијевић

*Председатељ совјета,
генерал-мајор,
кавалер,*

Јеврем Обреновић

*Член совјета,
полковник,*

Тома Вучић Перишић

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ

Намјестничество Књажеског Достојанства одобрава мјеније Совјета, под 17. тек. № 1031 сообщеному, да се по предложенију попечительства финансије, сви ђумруци за правителство задрже, и у напредак више не дају под аренду, као што је то са неким досад чинено.

Сходно дакле одредби овој, препоручило је оно Попечительству финансије, да му лица за ђумрукције за сад за ливу од мокре Горе до Дрине представи, а кад рок за арендања оних од Мокре Горе до Вукање изиђе, онда да и за ова мјеста тако поступи.

В № 527.

26. Јулија 1839.

у Вјеограду.

НАМЈЕСНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈАНСТВА:

*Представник књажески
попечатељ инострани
дјела, кавалер,*

Аврам Петронијевић

*Председатељ совјета
генерал-мајор
кавалер*

Јеврем Обреновић

*Член Совјета,
полковник*

Тома Вучић Першић

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ

Из писма Совјета Књажества Србског от 18 тек. № 1099 видело је Намјестничество Књажеског достојанства, из воји побуђенија Совјет налази за добро, да се плацеви Турски, заоставни без сајбије а тако и друге земље, ако се гдје нађу без сајбије, мјестним превама даду.

Намјестничество узевши предмет овај, као и побуђенија Совјета у расужденије, саглашава се с мјенијем совјета у толико, да се само вакушке земље, принадлежеће цалији војој, уступе мјестним превама, а за проче земље, заоставне без сајбија, Намјестничество остаје при пређашњему својему мјенију, да такве земље правителству припадну, по тому, што је за благостојаније Србије не само поједино общество, но цјели народ дјејствовао, и што ће с таквим без сајбије заоставним земљама правителство инак по своме благонахожденију на ползу общу расположенија чинити моћи. С овим ако се Совјет саглашава, да изволи о том изијестити Намјестничество ради даљег употребленија.

В № 523

27 Јулија 1839 год.

у Вјеограду.

НАМЈЕСНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈАНСТВА

*Представник књажески
и попечатељ инострани дјела
кавалер,*

Аврам Петронијевић

*Председатељ совјета,
генерал-мајор,
кавалер,*

Јеврем Обреновић

*Член совјета,
полковник*

Тома Вучић Першић

Намјестничеству

Из одговора намјестничества књажеског достојанства од 27 пр. м. № 523 па представленије Совјета од 18 пр. м. № 1099 касателно плацева Турски, заоставши без сајбија, видно је Совјет из ког узрока Намјестничество је мњенија, да се само вакуско земље принадлежеће намији којој, уступе мјестним црквама, а проче земље заоставше без сајбија, да припадну правитељственим добрама.

Совјет у држном давањем засједанију узевши предмет овај у расужденије, приступа к мњенију Намјестничества, т. ј. да се вакуске земље уступе црквама, а остале без сајбија налазеће се да правитељству припадну, и представља то намјестничеству ради даљег употребленија.

№ 1255

4 Августа 1839 год.
у Београду.

*За председателя,
вине-председателя совјета*
Стојан Симић с. р.

*Главни секретар
совјета мајор,*
Стефан Марковић с. р.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Рјешеније Совјета од 1. Августа т. г. № 1202 состојеће се у томе, да се Уредба, издана под 7. Марта 1836. год. А. № 481. и под 10. Јулија тек. год. В. № 372. обновљена у призеренију призива страни поданика у службу Правитељству, само односи на оне стране поданике, који би хтјели у службу политическу примљени бити, по тому да се Професори и Учители воошце, Доктори, Инженери, и разни Художници, примају у службу без однуста, на и од ова кад би који временом зажелно или принуђен био да у службу политическу пређе, да мора отиусти од поданства Правитељства свог извекати. Намјестничество Књажеског Достојанства уважило је, и у следству тога објавило рјешеније Совјета Попечителству Просвјетиченија.

О предложеном рјешенију извјешчена су и проча Попечителства ради званичног знања.

В. № 693.

8. Августа 1839. год.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈАНСТВА:

*Представник књажески и попечител
иностраних дјела,
кавалер*

Аврам Петронијевић.

*Председател Совјета,
генерал-мајор,
кавалер*

Јефрем Обреновић.

*Член Совјета,
полковник*

Тома Вучић Першић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Рјешеније Совјета од 20. тек. № 1387. да се лека-
рима Карантинским, кад при кунању стоке, кроз Карантин
проћи имајуће, присуствују, дијурна на три цв. од трговаца,
стоке наплаћује, уваживши, издало је Намјестничество над-
лежному Попечителству Указ о томе ради званичног употребе-
ленија.

В. № 896.

26. Августа 1839. год.
у Београду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА :

*Представник књажевски, попечител
иностраних дјела,
кавалер*

Аврам Петронијевић.

*Председатељ Совјета,
генерал-мајор
кавалер*

Јефрем Обреновић.

*Член Совјета,
полковник*

Тома Вучић Перишић.

У К А З

попечителству финансије.

Имајући у виду, да треба да се трговина сваком воз-
можним начином споспјешествује, као и то, да би се жите-
љима Отчества нашег, поудаљенијим од вароши, учинило о-
лакшање у набављању потребних им ствари, тиме, кад би се
и по селима дућани отворили, чим би се истина штета тр-
говини варошана напосила, ничим мање немогући отварање
дућана по селима не сме забранити, почем је по сили благо-
творнога Устава Земалског слободно свакому водити трговину,
Намјестничество Књажеског Дојинства у согласију са Совје-
том Књажества Србског, дозвољава да се у сваком селу само
по један дућан ради најнужнији ствари за селане отвори, но
да не би се ови дућани умножили на штету трговине варо-
шана, рјешило је да овај, који отвори дућан у селу, за исти
буде дужан аренду годишњу од 50 талира плаћати села тога
општини, која ће приход овај на благоугодна заведенија своја
употребити.

Рјешеније ово Намјестничество Указом настојећим саоб-
штава попечителству ради званичног знања и употребења.

В. №. 1077.

6. Септемврија 1839.
у Београду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА :

*Представник књажевски и попечител
иностраних дјела,
кавалер*

Аврам Петронијевић.

*Председатељ Совјета,
генерал-мајор
кавалер*

Јефрем Обреновић.

*Член Совјета,
полковник*

Тома Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Рјешеније Совјета под 6. тек. № 1200. соопичено нам, да се 2000 талира опредјели за издржавање младѣца, који се пошљу у земље стране на воспитаније, ми смо одобрили и у смислу том вужду препоруку понечителству просвјетљенија издали.

В № 1083.

16. Септемврија 1839.
у Београду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈНСТВА:

*Представник књажески
понечител инострани дјела,
кавалер,*

Аврам Петронијевић.

*Председател Совјета
генерал-мајор,
кавалер,*

Јеврем Обреновић.

*Член Совјета,
полковник,*

Т. Вучић Перисић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Рјешеније Совјета од 24. тек. № 1154. да се и при рачанском, љубовијском и мокрогорском карантину доусти, да и приватни могу, као и при осталим карантинима, меане држати, и карантинисте при свим карантинима не само да могу из које јим драго меане, него и из вароши или села за новце или на поклон потребе своје набављати, а правителствене меане како при гореозначеним од идућег Дмитрова дне, тако и при осталим карантинима да се под арведу даду под условијем, да и свакому поред њи меану држати слободно, буде, одобрили смо и понечителству надлежному подобателни налог издали.

В № 1173.

17. Септемврија 1839.
у Београду.

НАМЈЕСНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈНСТВА:

*Представник књажески,
Понечител инострани дјела,
Кавалер,*

Аврам Петронијевић.

*Председател Совјета,
Генерал-мајор,
Кавалер*

Јеврем Обреновић.

*Член Совјета,
Полковник,*

Т. Вучић Перисић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Рјешеније Совјета под 7. тек. № 1288, саопшчено нам, да у напредак земљице неплаћају аренде него само акенз на ниће по одређеницију обштина, којима приход тај припадажи, ми смо уважили, и сходно томе нуждну препоруку попечитељству внутрени дјела издали.

В № 1179.

18. Септемврија 1839.

у Београду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

*Представник књажески,
Попечитељ внутрени дјела,
Кавалер.*

Аврам Петронијевић.

*Предсједатељ Совјета
Генерал-мајор,
Кавалер.*

Јефрем Обреновић.

*Член Совјета
Полковник.*

Т. Вучић Першић.

НАМЕСТНИЧЕСТВО КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА

Са согласијем Совјета.

Будући да је, са установленијем лицеума у Књажеству Србском, како число професора, тако и учеће се младежи умножено, то, које доброт поредка ради у школама лицеума и гимназије, и проистичућег отуда бољег успјеха налазећи се у њима ученика, које пак и ради удобнијег полицајног надзирања над истима одређавамо следујућу уредбу:

1., Да се лицеум, као виша, и свезе и спошенија никаквог са гимназијалним немајућа школа од гимназије, одјели, и свако заведеније за себе, своје одјелено управленије да има.

2., Да се управленије ово у лицеуму вовјери једном од намјештени професора, но тако, да се сваке године другом професору на измену, илити оном истом по међусобном договору исто управленије вовјерава, који ће за време свога управленија име ректора носити; а у гимназији да се управленије гимназије најстаријему професору исте вовјери, који ће име директора носити, и постојати у свом управленију остати.

3., Да професори једног или другог заведенија, своје договоре и совјетовања, под предсједанијем свога управитеља држе.

4., Да се како лицеум, тако и гимназија особитим сопственим печатима снабдје, к' употребленију како у разним спошенијама једног или другог заведенија, тако и на свидјетелства школска, која ради уреднијег издавања да се (образце) печатати даду. Како печати, тако и ова образци да се при управитељу налазе.

5., Да се сваком овому заведенију по три протокола даду: 1. за списак ученика, 2. за класификације, а 3., за дјеловодство који такође да се при управитељима заведенија задржавају.

6., Да се ради школске полиције за оба ова заведенија, један настојник одреди и намјести с месечном платом од 5—6 талира, који ће у школском зградију, ради чувања истог објавати. Дужност ће истога бити, и тајно и јавно на поведеније ученика мотрити, и пазити, да се ученици не сокаци, менама и каванама ноћу или дану не скитају; такове управитељу објављивати; казни (анс) изиривати, школске ствари у поредку и сохранију држати, над фамилијазима бдити и њи на дужност опомињати; дрва за огрев у контроли са управитељем куповати; плату фамилијаску од ученика купити; каталог одсуствујући и болесни ученика држати, штету у школи учињену, од онога који ју је учинио наплатити; ко-респонденције и рапорте школске и управитеља експедирати. По тому треба да је добар, поштен и у пичему писмен човек.

В № 1520.

9. Октомврија 1839.
у Вјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОИНСТВА:

Представник књажески
Председатељ Совјета,
Кавалер,

Аврам Петронијевић.

Член Совјета
Почетитељ иностранн дјела,
Кавалер,

Јефрем Обреновић

Генерал-мајор,
Полковник,

Т. Вучић Перисић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Са љубицијем Совјета под 20. тек. № 1826 изјављенима нам, да се приход од лавдре, који је на овце по пољу пасеће, досад Ђумрук београдски узимао, обитивама уступи, да ова села и мјеста, на чијем стару овце пасу, исти уживају, ми смо се сагласили и надлежна попечитељства о том извјестили.

В № 1699

24. Октомврија 1839
у Вјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОИНСТВА:

Представник књажески
Почетитељ иностранн дјела,
Кавалер,

Аврам Петронијевић.

Председатељ Совјета
Генерал-мајор
Кавалер,

Јефрем Обреновић.

Член Совјета,
Полковник,

Т. Вучућ Перисић.

СОВЈЕТУ КЊАЗЕСТВА СРБСКОГ

Мњеније Совјета под 25. тек. № 1840 изјављено у при-
зренију том, да правителство полица-мајстора и секретара по-
лиције вароши београдске поставља и плаћа, а општани ре-
чене вароши да се оставља, да она 3 лица за примирителни
суд, и два нежа полицаја с осталим персоналом сама избира
и плаћа, одобривши, саопштили смо попечитељствама внутрени
дјела и правосудја исто одобреније ради званичног упо-
требљенија.

В № 1742

28. Октомврија 1839
у Београду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЗЕСКОГ ДОСТОЈНСТВА:

*Представник књажевски
попечитељ министарне дјела,
кавалер.*

Аврам Петронијевић.

*Председатељ Совјета
генерал-мајор,
кавалер.*

Јефрем Обреновић.

*Член Совјета,
полковник.*

Т. Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЗЕСТВА СРБСКОГ.

У одговору на писмо Совјета от 23 пр. мес. № 2102.
У призренију поданог свог мњенија за земље оне у окружију
ужичком, подринском и шабачком, које су привремено прави-
телствене, почем од Турака нити правителствол нити приват-
ним људма откупљене нису, да људи, држећи и обрађивајући
такве земље, имају давати десетак од ња правителству доиде,
докле год ји од Турака не одкупе, а да могу они који не-
ћеју десетак да дају, исте земље оставити, и да они, који ји
сада обрађивају, ако ји неузможну купити, имају ји усту-
пити другому, који ји купити може, Намјестничество књаже-
ског Достојанства, јавља, да је мњеније Совјета уважило, и
да је још пређе обзнањено Турцима, да земље своје продају,
а нашима, да ће попечитељство оиванције предизложено рје-
шеније саопштити.

В № 2141

1. Декемврија 1839
у Београду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЗЕСКОГ ДОСТОЈНСТВА:

*Представник књажевски,
попечитељ министарне дјела,
кавалер.*

Авр. Петронијевић.

*Председатељ Совјета,
генерал-мајор,
кавалер.*

Јеврем Обреновић,

*Член Совјета,
полковник.*

Т. Вучић Перишић.

НАМЈЕСНИЧЕСТВУ.

Са високим писмом намјесничества од 10. т. м. В № 1977, послато Совјету изложеније Попечительства финансије од 7. т. м. П № 1213 касателно правителствени плацева, узевши Совјет у државном данас засједанију свом у расуђење, извјештава, да он остаје при правом свом у сагласију са намјесничеством у том смотренију изданом рјешенију, т. ј. да сви плацеви на обштинској земљи лежећи, остану обштински; вакунски да буду привени; а само они плацеви турски, који су имали кадгод свога сајбију, по сада су без таквог остали, да припадну правителству. И тако на учињена попечительством финансије три питања, рјешава се у смотренију плацева обштински и правителствени во обште овим: 1., да плацеви како шабачки, тако и по другим мјестима, ако су обштински, привадну на ползу обштина, а узети за ове новца, да употребују обштине, по изданој о томе уредби, на обшту илну ползу, као и остале обштинске приходе; плацеве пак правителствене, да продаје правителство на ползу касе правителствене. Ово се разумје како о плацевима оним, који су дојакө заузети, тако и о оним, који се у напредак давали буду, с тим додатком, да се у наплаћивању ови и други плацева како од стране обштине тако и од стране правителства не прелази преко цјене оне, коју је правителство, пре двије године одредило, т. ј. на плацеве прве класе, по 3 талира, на плацеве друге класе по 2 и на плацеве 3, класе по 1 талир на фат, и то само с лица. Ако би пак које обштине хотјеле и мањом цјеном наплаћивати своје плацеве, то им стоји на вољу, само већу цјену од горепоменуте да не

могу ударити. Што се пак тиче плацева вакунски, привама привадежећи, они да се за сада не продају, но само на ползу цркви под кирију да се дају. Из ове уредбе Совјет је мислији, да се изузму плацеви београдски назван шапца, лежећи и о овим да се друга сходна уредба изда.

Које рјешеније своје има Совјет чест намјесничеству с попраћенијем акта, ради високог согласија и даљег употребљиваја водити.

№ 2052.

29. Новембра 1839.

у Београду.

Совјету књажества Србског.

Рјешеније Совјета, учињено на питање попечительства финансије от 7. Нојемврија № 1213, и нами под 29 и № 2052, особичено, касателно плацева обштински и правителствени, ми смо уважили, и о том попечительство финансије увједомили.

В № 2202.

5. Декемврија 1839.

у Београду.

НАМЈЕСНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

*Представник књажески,
Почетник инострано дјела
Кавалер,*

Аврам Петровијевић.

*Председатељ Совјета
Генерал-мајор,
Кавалер,*

Јефрем Обреновић.

*Член Совјета,
Полковник,*

Т. Вучић Першић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Уваживши рјешеније Совјета од 1. тек. № 2175. у при-
зрјенију окружни и срески начелника, да приликом пре-
мјештања свог у друго окружије или срез у напредак само
по једног момка свог могу доводити, а остале да морају из
оног окружија или среза, у који дођу, узимати намјестни-
чество књажевског достојинства саобшчило је исто попечител-
ству внутрени дјела ради званичног употребљенија,

В № 2214.

9. Децемврија 1839.
у Бјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈНСТВА :

<i>Представник књажевски</i>	<i>Председатељ Совјета,</i>
<i>Попечитељ инострани дјела,</i>	<i>Генерал-мајор,</i>
<i>Кавалер,</i>	<i>Кавалер,</i>
Аврам Петронијевић.	Јефрем Обреновић.

Член Совјета,
Полковник,
Т. Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Као што нас је Совјет под тек. № 2201. извјестио, да
је учитељу бавдиста 400 талира годишње плате опредјелио,
и ми смо согласивши се са истим опредјеленијем, попечител-
ства финансије и внутрени дјела о том извјестилу ради њи-
ног управљенија.

В № 2258.

12. Децемврија 1839.
у Бјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈНСТВА :

<i>Представник књажевски,</i>	<i>Председатељ Совјета,</i>
<i>Попечитељ инострани дјела,</i>	<i>Генерал-мајор</i>
<i>Кавалер,</i>	<i>Кавалер,</i>
Аврам Петронијевић.	Јефрем Обреновић.
	<i>Член Совјета</i>
	<i>Полковник,</i>
	Т. Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Предложеније попочителства правосудија учињено Со-
вјету да се суд београдски за неко време у два оделенија
подјели, и за друго одјеленије да се са стране лица узму,
како би се у оба у једно и исто време дјелати и рјешавати
могло, и одобрено Совјетом, с додатком, да се овим страним
лицама подвоз и квартир, и по свршетку дјела накпада учини
због скупог живљена у Београду и невременог премјештања
њеног уваживши, намјестничество књажеског достојинства
увједомило је о томе попеч. Правосудија ради званичног
употребљенија.

В № 2299.

31. Декемврија 1839.

у Београду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈНСТВА:

*Представник књажески,
Почасител инострани дјела,
Кавалер,*

Аврам Петронијевић.

*Председател Совјета,
Генерал-мајор,
Кавалер,*

Јефрем Обреновић.

*Член Совјета,
Полковник,*

Т. Вучић Перишић.

У К А З

Уверивши се из више прилика и обстојателства, да је
необходимо нуждно, да централно правленије у Београду оби-
тава, ја сам, саображавајући се с потребама правителственим,
основаним на тежењу к возвишенију благостојанија народног
нашао за добро закључити, да се централно правленије из
Крагујевца у Београд премести, и потоу издајући указ овај
у смислу том, препоручујем, да сва централна надлежатељства,
осим казначејства и апелационог суда, која ће до другог опре-
деленија мога у Крагујевцу остати, одма солити се почну,
како ће што скорије моћи у Београд приспети; имајући свако
надлежатељство после свога преселенија у Београд циркули-
рати њему подведомственим властима, да ће у напредак у Бео-
граду дејствовати и све кореспонденције и сношенија власти
с централним правленијем да се од овог дана у Београд
адресирају.

В № 454.

25. Априлија 1841.

у Крагујевцу.

МИХАИЛ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРБСКИ

*Принц, член Совјета,
управљајући књажеске канцеларије
подполковник и кавалер*

Теодор Ербез с. р.

попечитељству финансије.

Под данашњим издао сам указ о премештенију у Београд централног правленија.

Саобитавајући попечитељству Финансије један оригинални екземплар истог указа, препоручујем му, да га оно, у колико се истина њега односи у извршеније привреде.

Вх 454

25 Априлија 1841.
у Крагујевцу.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРПСКИ

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЈЕЛИЛИСМО И ОПРЕДЈЕЛУЈЕМО

ПРОИС

ЧИНОВНИЦИМА ТИПОГРАФИЈЕ КЊАЖЕСТВА СРПСКОГ

1

Инспектору Типографије.

Инспектор или надзиратељ типографије јест први чиновник и старјешина овога заведенија правителственог. Он је дужан.

1.) Старати се о тому, да важно ово с многим жртвама и великим трошком набављено, и свима потребама довољно снабђено народно сокровиште чува и у цјелости својој непрестано обдржава, како би оно предпостављеној цјели соотвјетствовати могло. На тај конач дужан ће он бити.

2.) Сочиняти нов и совршени инвентар свију како к књигопечатњи, тако и словоливници принадлежећи ствари, орудија (инструмента) и машина, као налазећи се штемпла, матрица, салвени слова, печатни машина, (пресова) папирни тискова, к словослагаву, печатаву, рјезаву и ливаву слова, принадлежећи орудија и потреба, од највеће до најмање ствари. Исто тако точно и подобро списати ваља сав у готовости материјал, као што је артија, (по свима струкама качества и количества њеног), регулус или олово за ливање слова, челик и гвожђе за резање слова и грађење инструмента, различне боје, туткало, туш, олај и т. д. Напоследак пописати се точно имају све типографији принадлежеће и у готовости за сад сушествујуће школске, црквене и грађанске књиге, везане и неvezане, с придатим примјечанијем, колико је од

које струке речени књига до сад продано, јесу ли новци за све наплаћени, има ли од разаслатих књига јошт не исплаћена дуга, где ли се и код кога јошт непродани књига типографически на остави или у комисији налази? — Све све к типографији припадајуће ствари, орудја, материјали, готове, књиге и т. д. морају се са сваком могућном тачношћу и извјестностију процјенити, да би се знати могло, колики капитал у народном овом заведенију при садашњем стању његовом уложен лежи, па да би се по томе знати могло, какви се и колики приходи од истог заведенија, у сравненију и размјери остали подобни заведенија (јавни и приватни) справедливо очекивати могу.

3.) Брижљиво мотрити и настојавати, да се никаква од речени типографически ствари не изгуби, или због чије немарности и не пажње повари или упропасти; и ако би се таково што догодило, нек од онога, који је тому крив, довољну накнаду узме. Вообиче Инспектор за цело имање типографије јемствује, тога ради нек од свију оних ствари, које се фактору, и сецерима и трукерима на употребленије повјеравају, од времена на време точан рачун изнесује.

4.) Инспектор је дужан прилежно и непрестано мотрити, да сви остали чиновници и служитељи типографије дужности своје точно, совјестно и у прописано време отправљају, и да се вообиче у цјелој типографији пристојни ред свагда храни и обдржава.

5.) Он ваља да настоји, колико је више могуће, да не само Типографија сама себе садржавати може, но да и колики толики интерес на умножене до сад у њу капитале доноси.

6.) Никакво дјело не треба он без дозвољена надлежне цензуре да у печатњу прими. Пошто пак ово допуштење даде, онда ће цјеву фактор са споразумјенијем и под непосредственим надзирањем Инспектора одредити.

7.) Инспектор ће као ревности старјешина и домаћин типографије старати се, да нуждне за печатање материјале,

нарочито артију, ако је ипак могуће, из прве руке најмањом и најпристојнијом цјеном набавља, како би се књиге и књижом цјеном печатати, и лакше по школама и осталом народу распродавати могле.

8.) Он је дужан потребне за типографију служитеље, као сецере, трукере и остале помоћнике сам набављати, пристојне им плате по размјери послова одређивати; излишне и непотребне као и зло владајуће се ниже служитеље у договору с фактором из службе одпуштати, за више пак служитеље и чиновнике, као словорезца, фактора, кореткора и т. д. у смотренију питања или одпуштања њиховог свагда од попечительства просвјешченија совјет и одобреније потражвати.

9.) Инспектор ће како с цјелим имањем типографије тако и са свима приходима и расходима типографије руководити, касу типографическу при себи држати, чиновнике и служитеље типографическе исплаћивати, нуждне к обдржавану заведенија овог потребе, као дрва за огрев, ћумур за словолитницу и т. д. благовремено и најпристојнијом цјеном набављати, о свему овоме тачне и совјестне рачуне водити и такове по свршетку сваке године попечительству просвјешченија на развиђеније подносити.

II

Коректору Типографије.

Дужност коректора при Типографији Књажества Србије бјг ће:

1.) Сваку књигу и свако сочиненије, било оно од ког му драго реда и садржанца (са изјатијем црквени књига) табак по табак прегледати, и погрјешке тиша по правилама оне ортографије, која је код нас употребителна, точно исправљати, развје ако би сам сочинитељ из познати му довољни причина, и због недостатка опредељене и извјестне ортографије, вешто мало од речени обшти правила нашег правописанија одступао, а нарочно захтевао, да се иста изјатија,

која се у рукопису његовом налазе, при печатању задрже и употребе. Вообиче пак нек се постара и вниманије своје усугуби коректор, да се за чест типографије и намерену сходно употребленије печатајемо књига, никакве погрешке, а особито знатије и грубије, које смисао наружују и измењују, у печатанијама нашим неувлаче и не подкрађују.

2.) Коректор ће дужан бити, корегирати књиге са сваком точностију и прилежанијем. Књиге оне, које се на рачун и корист типографије печатају, дажан ће бити бадава корегирати; за исправљање пак приватни књига и сочиненија бит ће му дозвољено са издатељем у призренију награде за труд његов погодити се, узимајући од табака по 4 цванцига; а од књиге важнијег садржанија и тежег формата највише по 1 талир од табака. Но ако би сочинитељ хтео сам, или преко кога другог своју књигу корегирати, то му стоји на вољи, по с том нарочитом дужностију, да се оне свију прописва држати мора, који су за коректора определени.

III

Фактору Типографије.

Фактор типографије, као вештак и мајстор у делу типографическом, и као надзиратељ над посленицима књигопечатње, обвезан је

1.) Бдити и настојавати непрестано, да се у внутрености књигопечатње и словоливнице пристојан поредак, тишина и у пословању нуждно прилежаније и вниманије обдржава. Несмје дакле нигда на дуже време од Типографије одсуствовати: по назити да се како сецери и трукери, тако и ливчници у словоливници непресјечно у послу налазе, да послове своје чисто, тачно, исправно и у своје определено време одправљају, како ће и он о свему и у свако време одговор Инспектору дати моћи.

2.) Дужан је починатеља и невјеште посленике у дјелу, с којим се занимају, настављати поучавати, погрешке њихове

исправљати, често ји од једвог до другог обилазити и опомињати, да на посао свој внимају, чисто и исправно ји извршују. На тај конач мора он.

3.) Као предстојатељ и наставник послујући момчади, списати правила, по којима се сви дјелателни у внутрености Типографије управљати и владати имају, настојавати, да се ова правила тачно набуздавају, преступнике ови, ако је кривица мала, сам укоравати и казнити; ако ли је пак кривица већа, с инспектором типографије у смотренију раздавајемо казни у споразумленију бити.

4.) Он је дужан цјену печатње за свако печатајемо дјело (узевши у призреније цјену артије, вид и величину формата и остале трошкове, типографическе) правично и тачно одредити, такоу инспектору поднети и у дневник свој, ако је издатељ књиге с цјеном задовољан, уредно увести, да би се по тому, пошто књига готова буде, у наплаћивању управљати могао.

5.) Факторова ће дужност бити, све ствари, које се у внутрености Типографије налазе, као машине, наипрве пресове, орудија, штемпле, матрице, саливена слова и остале материјале под својим надзирањем држати, у добром стању и цјелости хранити, за сваку најмању ситницу добар стојати, и при концу сваке године, кад се нов инвентар сачињавао буде, тачан о свему рачун и отвјет инспектору типографије давати.

План.

К заведенију реда у типографији, по ком се служитељи вете, сирјеч словослагатељи (сецери) и печататељи (трукери) не месечно као до сад, но од комада или ураћеног посла плаћати имају.

I. За сецере.

Сецоване или слагање слова плаћа се на пладе писмена, содржавајући се у једном табаку, но цјена се ова мења по различном виде и величини слова.

Иада се рачуна обично по числу писмена п (п), које ће се после с числом врти, излазећи се у једној колумни (страни), а ово последње с числом колумни једнога табака, умножити.

Ако при рачувању и исплаћивању једног табака при последњој илади мање од 500 писмена недостаје (фали): то се она за пуну иладу рачуна и узима; ако ли пак фали више од 500, онда се на то ништа не плаћа.

Будући се врло често догађа, да више сецера у једном дјелу радити морају: то се дјело треба једном сецеру; који је онда тако-зовани Обрасцостроитељ (formatbilder, metteur en pages). Остали сецери морају му само чисти сац (сложена писмена) предавати, и прву коректуру свог саца (који себи у рукопису назначе) извршити. Обрасцостроитељ је дужан другу коректуру и последњи преглед сам на себе примити.

При делењу или раздавању рукописа задржава обрасцостроитељ титуле, таблице и друге теже ствари за себе, и који сочиненију он више сорти писмена, дакле и више орманова потребује. Он сецује и предговоре, који му се као и сами текст (сочиненије) плаћају, ма да се и крупним словима слажу или мање врти на једној страни садржавају.

Тако зовемо шперовање и дурхшисовање припада такођер обрасцостроитељу, а тако и чистине (беле стране), које се у теченију дела догађају.

Чистине се онда само за пуне стране или колумне узимају, кад су с једне стране печатане.

При форматима на цјелом табаку плаћају се само колумне, које су испуњене, по колумна свршетка рачуни се као пуна.

Титуле се броје за пуну колумну.

Содржавије, Регистар и пренумеранти рачунају се, као и сваки други предмет, по иладама, сматрајући при том на различије слова.

Ноте (примјечанија) плаћају се на иладу по својству писмена, изброје се све врсте једног табака, число њихово од-

бије се од врти текста, на што претече, рачуни се у примјечанија.

Титуле колумне и дољњи пренос узимају се за врту.

Сецеру од комада плаћа се сац на иладу, о чему он рачун с обрасцостроитељем уговорити мора.

Плаћање на иладу п или п јест сљедујуће:

1.) При србским словима.

Нонпарел (тако названа сорта писмена) од иладе . . . . . 8 кр. ср.

Петит . . . . .

Гармонд . . . . . 6 . .

Цицero . . . . .

Мител (средња) . . . . . 7 . .

Терција . . . . . 8 . .

2.) При славенским словима.

Гармонд } од иладе . . . . . 10 . .

Цицero } . . . . .

Мител . . . . . 11 . .

Терција . . . . . 12 . .

Текст . . . . . 13 . .

3.) При Њемачким, Француским и Латинским словима.

Нонпарел од иладе . . . . . 9 . .

Петит . . . . . 7 . .

Гармонд . . . . .

Цицero . . . . . 7 . .

Мител . . . . . 8 . .

Терција . . . . . 9 . .

4.) При Грчким словима.

Петит . . . . .

Гармонд } од иладе . . . . . 12 кр. ср.

Цицero } . . . . .

Мител . . . . . 13 . .

Терција . . . . . 14 . .

5.) При Еврејским словима у Шианском језику.

Петит	}	7
Гармонд		
Цицero		

6.) При Еврејским словима Рабинског језика:

Петит	}	9
Гармонд		
Цицero		

7.) При Еврејским стародревним словима.

Гармонд без точки	10
Гармонд с точкама без музике	18
Гармонд с точкама са музиком	19
Цицero без точки	9
Цицero с точкама без музике	16
Цицero с точкама с музиком	17
Мител без точки	10
Мител с точкама без музике	18
Мител с точкама с музиком	19

Образцостроитељ се за премање сложени писмена једног табака плаћа:

За велики октав или кварт	50 кр. ср.
За медијан	40
За мали	30
За велики фолио (на целом табаку)	24
За мали фолио	20

Ако ли који сецер сам при каквом дјелу ради, плаћа му се то исто.

Оваково рачунање по числу писмена и може се само на трајуће словослагање при једној материји или једном предмету односити; но ако је слагање теже, т. ј. ако се више сорти писмена при том на изменице употребити има, онда се сецеру мора накнада дати, као што се математическо и табеларно слагање више цјенити мора.

У смотренију црковни књига, у којима се црвена слова догађају, која су обично час тежа час лакша за слагање, мора се сецер с фактором договорити, који ће с њим соразмерну о том цјену опредјелити.

II. За трукере (печататеље).

Трукерима се плаћа по числу табака, т. ј. рачунајући печатање с једне стране; ако ли се табак с обадве стране печата: то трукер броји дупловано число табака, или толико колико се пута табак печата.

Плаћање је при књигама сљедујуће:

За формат зовоми

Ројал од иладе	1 ф. 12 кр. ср.
Медијан	1 ф. —
Канцлај	— 50

При том се 3 знака или 750 табака плаћају као иладе, што је више од 500 табака, плаћа се као 3 знака, т. ј. као 750 табака. Ако ли је изданије књиге мање од 500, рачуни се као пуни 500.

Прелазили изданије дјела калвог иладу; то се свака сљедујућа стотина рачуни и плаћа десетом части цјене од иладе.

Случајни послови, под којим се именов сва друга дјела, кромје књига и протокола разумјевају, рачунају се и плаћају на стотине.

За прву стотину	20 кр. ср.
За сваку сљедујућу стотину	5

Протоколи до изданија од иладе екземплара рачунају се као случајни послови: ако ли изданије превазилази иладу онда се од иладе плаћа:

Ројал	1 ф. 6 кр. ср.
Медијан	1 ф. —
Канцлај	— 50

При црковним књигама или другим пословима, који се

са две боје печатају, плаћа се трукеру од владе, као и од мањег издања 10 кр. више, него за само црно печатање.

По тому мора сваки сецер, код трукера пак тако зовоми пресмајетер свој собствени послени тектер држати, у који послове своје по нумерама уводи, и ва 8 дана пред истечењем сваког месеца, добије он од фактора особиту печатану конту, на којој послове и заслугу своју, по горензложеним цјенама записује, и за тим ји преда фактору, који ће рачуне прегледати, и предати ји иншиктору, који ји на концу мјесеца исплаћује.

При писању рачуна смје сецер само оне табакве рачунити, од којих је прва коректура већ извађена: по при свем том, ако има много готовог сложеног предмета, може на ово по цјени слагања, штогод напред искати, да му се плати. Трукер не смје ништа друго ставити у рачун, разије оно, што је већ изштампано.

Будући се доста пути догађају послови, који су с толиком дангубом и тежобом скончани, да се изијестна и постојана цјена никојим начином за њи одредјелити не може: то се у таквом случају цјена сумом неком одреди: онај, коме би се таково што на израђеније предало, добива на недељу 6 фор. ср.

У случају ако би се догодило, да који сецер или трукер, пребивајући овде под неким условима, не би имао с чим занимати се при типографији: то се такову за ово време плаћа 3 фор. сребра на недељу.

Сецер или трукер, коме се шегрт у помоћ даде, дужан је овога к приљезанију и добром реду поштривати. Шегрт ће овај пословати на рачун свога руководиоца, а руководитељ ће шегрту награду, која му се по времену учења и способности његовој одреди, издавати.

Шегрти су дужни Типографију чистити, воду за Типографију доносити, и зими фуруне ложити од чега га његов руководитељ не смје задржавати кад дође ред на њега; по при

том дужан га је опомињати, да послове ове понајвише пре и после часова за типографски рад одређени, извршује.

Сецер или трукер дужан је при својим пословима највећу тачност набљудавати, нити треба да мисли, да се при пословању и рачунању од комада смје рђаво радити, које без сумње прилежан, добар и совјестан пословатељ начинити неће; а напротив тога лењиви и непозорљиви пословатељ моћи ће се при рађењу и рачунању од комада доста пута на бољи пут, сирјеч пут приљезанија и тачности довести и обратити; будући да штета она, која од рђавог рада његовог проистиче, само њега једног постићи може, а никога другог; јер оно што је рђаво урађено, он исти опет из нова радити и дангубити мора, а трукер је још преко тога и покварену хартију накнадити дужан.

Часови за посао, које сваки тачно набљудавати има јесу:

Зими.

У јутру како сване, па по 12 сати по Европејски (до подне), а после подне од 1 и по до 7 сати.

Лети.

Од 6 сати у јутру, па до 11; а после подне од 1, па до 6 сати. Ако ли се пак нуждан какови и итан посао догоди, обвезан је сваки и изван ови часова, а и у саму недељу и светац радити.

1. Јулија 1841. год.

У Београду.

(*М. П.*)

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ

*За предсједатеља
члан совјета,
полковник, кавалер*

*Кавалерски представник и поштител
инострани дјела, генерал-мајор
и кавалер,*

Милета Радојковић с. р.

Ђорђе Протић с. р.

Главни секретар совјета

Димитрије Исајловић с. р.

У К А З

попечитељству правосудија.

Будући је уклоњено прецјатствије, због ког апелациони суд са централним правленијем, с којим он у једном мјесту по гласу 30. тачке Устава земаљског бити има, није у једно време овамо преселен: то Указом настојећим препоручујем попечитељству правосудија, да оно учини о преселенију овамо апелационог суда нуждна расположења.

В № 795.

9. Јулија 1841. год.
у Београду.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.
КЊАЗ СРВСКИ.

*Књажевски Представник и Попечитељ
Иностран. дјела, генерал-мајор и кавалер*
Ворђе Протић.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРВСКИ

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЈЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЈЕЉЕНО

У Р Е Д Б У

О ПЕНЗИЈИ ЧИНОВНИКА.

1. Сваки чиновник, који је указом у коју год устројену службу с платом из правителствене касе постављен, учасник је права, да може, кад по смислу тачке 53 Устава из законског узрока из службе изступа, пензију добити.

2. Закони пак узрок, којим чиновник из службе с пензијом изступати може, или је:

а, опредјелено число година службе, или

б, слабост или болест, у коју је чиновник за време службе пао, и због које је тјелесно и душевно за даљу службу неспособним постао, или

в, године велике старости, с којим је и немоћ таква окончана.

3. Касателно година службе правило се поставља, да ће само онај чиновник пензију добити, који је пуни десет година служио, на после из законског узрока из службе излази.

4. Године службе числе се од дана, у који је чиновник указом у службу као такви постављен.

Међутим и они чиновници, који су и пре сада постојећег земаљског устава по сили закона, онда којим год обичним актом објављене Књажевске власти у службу стали и с платом из пра-

вительствене касе служили, имају право на пензију, и за године службе оног времена.

5. Чиновник који није пуни десет година служио, а из узрока се слабости или болести, којом је за даљу службу неспособним постао, иште, да већ из службе изступи, неће му се, кад из ње буде излазио, никаква пензија, него само једногодишња плата, као што је имао, дати, и тим ће се од стране правителства за свагда намирити.

6. А сваком чиновнику, који је пуни четрдесет година уредно и добро служио, па иште, да из службе изступи, оће му се тај изступак одобрити, и онда ће му се пуна пензија колико му је последна годишња плата била, с тим дати, да је до своје смрти у миру ужива.

7. Године, које је чиновник изван службе, изступивши из ове на своје сопствено захтевање или због какве своје кривце по сили законе пресуде, провео, неће му се у године службе узети и причислити.

8. Према сваки чиновник, који је више од десет година дана служио, има право на пензију, то ће се овет, кад који заиште, да се између десете и четрдесете године службе с пензијом из ове одпусти, строго гледати, не само на године вјека му и службе него и на душевну његову силу и тјелесну снагу.

9. Зато ће се само онај чиновник, који је пуни десет или више од десет година добро служио и у служби тјелесно или душевно тако изнемогао и ослабио, да није никако више за даљу службу способан, с пензијом, коју буде по службе годинама заслужио, из ове одустити.

10. Чиновници пак, о којима се доказати може, да они само за ову службу, у којој су се нашли, способности немају, али да би у другој каквој служби јоште служити могли, неће се с пензијом из службе одустити, него ће се, неповређујући силу Устава земаљског, у ону, за коју се нађу, да ће нуждне

снаге и вештине имати, премјестити, оставивши им и чин и плату, коју су у служби, из које се ваде, имали.

11. Чиновницима, који се због неваљалства или због поуредног и порочног живота из службе одпуштају, неће се никаква пензија дати.

12. Ако би пензионист, који је због слабости с пензијом из службе изступно, после неког времена опет до снаге и здравља дошао: то ће он на ново у службу ступити, тим више без свакога изговарања, што ће му онда правителство, по потреби, или ону исту службу, на које је био с пензијом изступно, или такову дати, у којој му плата неће мава бити, него што му је у оној пређашњој била.

У случају, ако такав опорављени и оздрављени пензионист неби хтео службу, у коју се поставља прикити; онда ће му се пензија, како се тако изјасни, укинути и свесним одрећи.

13. Чиновници, који би у служби пре довршене у њој десете године без сваке своје кривце у какву ружну величину болест пали, или ослепили, или с ума сипали, па тако се не само за даљу службу, него и за сваки начин, на који би се изван ње равнати могли, неспособнима учинили, одустит ће се из службе с пензијом од једне четвртине плате, коју су у истој имали.

Тако ће се и с овима поступати, који ће се у извршавању своји дужности, особито у отличнијем пожртвовању за отечество пре излужени десет година службе толико по цјелости здравља и живота много уштетити, да неће више ни за даљу службу, нити за други какав начин, на који би себе и своје пренатавати и издржавати могли, способни бити.

14. Чиновнике, који су од какве јавне или тајне, дуготрајне болести, или од старости тако умом или тјелом изнемогли, да немогу никако већ више по постојећим прописима дужности званија свог одправљати, височајша ће власт на подрбно учинској јој о њихом стању од стране предно-

стављеног им или касателног надлежateljства представленије, из подобateljног уваженија њињог пређашњег труда у служби из призненија правитeljствене користи и цјели, из службе с пензијом, коју буду заслужили, у мирно стање изван ће поставити.

15. Оним чиновницима, који су све чество и примјерно служили, и за време многогодишње њиње службе или за бољи поредак и развитак исте службе или за отечество и правитeljство изванредно, с леним пожртвовањем сопствене снаге живота и сопствених добара знатне услуге чинили. Квaз ће у согласију са Совјетом, кад буду с припадајућом из пензијом из службе излазили, као награду за њињу ваљаност и отличност, јошт и један годишњи додатак у новцу по мјери и важности њињи заслуга и по обстојateljствима њињог здравља и домаћег стања уз пензију опредјелити и дати.

16. Пензија се опредјелава само по јединој систематизираној плати службе, коју чиновник из правитeljствене касе прима, у оно време, кад тражи, да се пензијонира.

По томе се правило поставља, да ће се чиновнику, који је пуни десет година служио, па се онда из закони узрока с одобрењем пензије из службе вади једна трећина од плате, коју је у истој имао, опредјелити и одредити, да је годишње у мирном стању, као пензију прима и ужива.

А за оне чиновнике, који ће више од десет година служити, растит ће то нормално количество пензије: од коња десете године по једну и две трећине части од стотине плате од краја двадесете до изласка тридесете с три од стотине, по тому тако, да ће се чиновнику, који буде пуни четрдесет година служио, кад из службе изступи, пуна плата, као што је у истој имао, с назвањем пензије дати.

17. Чиовник, који се принуђен вађе за одпуст из службе с добитком заслужене пензије кораке учинити, мора се најпре код своје предпостављене или надлежне власти с писменој просбом зато и с документима пријавити, којима ће

показати и доказати: одкуд је и у каквим правитeljственим службама служио; какве је услуге и заслуге за службу, или за отечество учинио; какво је његово домаће и фамилијарно стање, а пре свега и особито, које су му године и какве су му силе ума, и каква снага тјела и живота.

18. Сва така доказateljства морају бити истинита и поуздана, од надлежни власти законим путем прибављена, или подрјепљена и легализирана; како год што ће се и само овај лекарски атестат о слабости, болести или немоћне старости одпуст из службе и пензију иштућег примити и уважити, који му буде сам началник одјеленија санитета Попеч. внутр. дјела написао и издао, или у случају кад би му га због удаљености санитетског началника надлежни окружни физикус, по прави медицинске доктор, издао, онет онај исти потврдио и потписао.

19. Примивши надлежна, предпостављена власт такове документе и атестате од чиновника који иште, да се пензијонира, сировест ће ји ова узаконеним путем и начином височајшој власти, у које је право, чиновнике у службе остављати, по томе и неизконтрати с подробним својим и совјестним представленијем, што и колико она о свему, касателно закони узрока за одпуст из службе с пензијом јавившег се процентала зна особито колико га сна по његовом владању и труду у служби из листа кондуите и иначе по душевним и умним његовим силама и по његовом изућству и фамилијарном стању препоручити може.

20. По они, којима надлежи чиновнику, који се иште, да с пензијом из службе изступи, атестате дати или представљене чинити, добро се морају узети на ум, да ништа претерано или неосновано о њему не наведу и посведоче; особито им се чувати ваља, да га, ако је јошт и душевно и тјелесно у снаги, као неспособна за даљу службу неопишу и непредставе; јер ако би то учинили, па би се нашло и дознало, онда ће се сви службе и чина коначно лишити.

А и пензионист, о ком ће се показати, да је претварањем или митом поменуте документе и званичне кораке за себе издјеловао и тако учинио, те се као човек још спајан и за даљу службу способан пензионирао, изгубит ће како пензију тако и свако право не само на ону, коју је имао, него и на сваку другу управителствену службу.

21. Док се чиновнику од надлежне власти височајше рјешеније, да се из службе с привадајућем му пензијом одпушта, пососбити, дотле је он дужан све једнако у служби своје дужности уредно одирављати и то пре онда, кад се то учини, моћи ће из службе вступити, и у миру своју пензију примати и уживати.

22. Чиновник, који у пензију ступи, губи све оно што је још у служби уз праву плату, као годишњи какав додатак у новцу или у другом чему, квартиру и т. д. имао и уживао.

23. Никакав пензионист неће моћи у иностраној земљи у држави без особитог допуштења правителства пензију, која му се даје, уживати.

Зато ће сваки пензионист који би без дозвољена правителства из отечества у другу земљу отишао да тамо живи, или који би у туђој земљи дуже време, него што му је од правителства одобрено нејавивши се истоме подобателно тога ради заостао, изгубити своју пензију.

Тако ће се и оног пензионисту укинути пензија, који би што скривно или какво зло учинио, на би се судом на губитак чина и чиновническог реда осудио.

24. Пензионист може живити, гдје му је поља у отечеству, по томе ће му се и пензија из казначејства оног началничества издавати, које се у окружију, у ком он живи и обитава, налази.

25. Пензија ће се пензионисту издавати, као и плата чиновницима на одређене рокове, и то на квите, које ће сам пензионист написати, или подписати, или својим печатом снаб-

дјети, а и мјесни свештеник као сведок, да је пензионист донста још у животу, својеручним подисом потврдити.

26. Свако казначејство дужно ће бити точну листу свију пензиониста, које оно исплаћује, с означењем припадајуће им пензије држати, и њине квите у добром поретку чувати, како ће ји с протоколом, који ће о њима и о исплати њиној водити, у своје време, као и остале рачуне, попечителству финансије, даљегга нуждног ради поступка, предавати моћи.

К. В. № 961.

Сов. № 526.

У Београду 2. Августа 1841.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.
КЊАЗ СРПСКИ.

(М. П.)

*За предједатеља члана Совјета,
генерал-мајор и кавалер*

Милета Радојковић.

*Княжески представник и Помочител
иностранн дјела, генерал-мајор
и кавалер*

Ворђе Протић с. р.

Главни секретар Совјета

Димитрије Исајиловић с. р.

припадала односеће се, препоручујем попечитељству финансије, да указ овај обнародује, и по њему се у напредак управља.

В. № 990

11. Августа 1841

у Бјеограду.

(М. П.)

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.
КЊАЗ СРПСКИ.

*Књажевски предавањик и попечитељ
инострани дјела, генерал-мајор и кавалер,*

Ђорђе Протић с. р.

У К А З

попечитељству финансије.

Правителство наше, уступивши 1839 год. општинама приходе општинске, уступило је истима и жировницу.

Будући пак да по главу 20 члена устава земаљског шуме, као општенародно добро, правителству а имено руковођењу попечитељства финансије припадају, из чега следује, да и жировница, као плод шума другому припасти неможе: то сам Ја у согласију са Совјетом, пашавши речени поступак правителства противзаконим, рјешно, да у напредак, како шума, изузимајући собственности приватни људи, тако и жировница, правителству и приход од исте правителственој каси припадне, а селаци и нагоничари да дужни буду жировницу правителственој каси плаћати, и то жители они села, код којих се шума наоди, по 12 а нагоничари, то јест жители из поуђаљени села, по 32 паре од комада, од које суме да се кметовима, који ће жировницу и наговицу плаћивати, по 2 паре чаршијске од комада даде.

По тому дакле упечатовавајући у указу најјестичества од 19. Јунија 1839. В. № 115 у уредби под 12. Септемврија исте године $\frac{\text{В. № 1159}}{\text{С. № 1195}}$ издане и оној под 12 Јулија тек. го-

дине $\frac{\text{В. № 604}}{\text{С. № 321}}$ точке на жировницу, која је досад општинама

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРПСКИ.

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА.

Да би се у напредак новци, а имено дукати, који се у српском Блажеству употребљавају, правилније по њиховој вредности, нарочито у порезком смислу, примали и издавали, а тим као и правитељства, тако и многи у повчаном одношењу с иностранним, особито ц. к. аустријским земљама стојећи људи знатној штети, која им се несоразмерношћу цене исти новаци досад чинила, вуждна граница положила, то смо опредјелили и опредјелујемо:

1. Следујућу порезку вредност новца:

КОМПАР	Сорта новца	У ДОБРОМ НОВЦУ	
		гр.	пр.
1	Цесарски дукат, Румна, Холандска	23	—
1	Суверни од 3 дук. ц. сваки по 22 гроша	66	—
1	Португалац од 4 дук. ц. сваки по 22 гроша	88	—
1	Швабалац (Ченгене) од 4 дук. сваки по 20 гроша	80	—
1	Швабалац (Ченгене) од 8 дук. ц. сваки по 20 гроша	160	—
1	Јерманук стари	10	—
1	" нови	9	—
1	Урубиа стара	4	10
1	Мамудија цјела мека	30	30
1	Мамудија цјела тврда	26	20
1	Стамбел	12	20
1	Мисир	11	20
1	Адавија стара	8	—
1	" нова	7	20
1	Орлаш песарки	10	—

КОМПАР	Сорта новца	У ДОБРОМ НОВЦУ	
		гр.	пр.
6	Цванцигера здрави	10	—
6	" бивени сваки по 64 паре	9	24
1	Кретап пес	10	30
1	Диреклија	10	10
1	Слепак или рагузанац	8	—
1	Јузулук турски (за 3 цванц)	5	—
1	Иџлаук	4	20
1	Вешлаук нови	2	10
1	Грош	—	18
4	Низамчић	—	9
1	Каурски жарјаш велики стари	1	5
1	" " средњи	—	14
1	" " Грошић	—	7
1	Рубља сребрна	7	30
1	Талир грчки, дракма	8	10

2. Ова ће уредба имати закону силу од 1. Децембрија текуће године.

3. Сви уговори, који су по порезком курсу новца пре обнародовања ове уредбе учинени, остају стални, по чему ће се људи, који су се таквим међусобно обвезали, по до сад востojeћој порезкој вредности новца и миривати.

В. № 1579

С. № 877

13. Нојемврија 1841

у Београду.

(М. П.)

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.
КЊАЗ СРПСКИ.

Представник Књажевски и именован иностр.
Дјела, генерал-мајор и кавалер,

Ђорђе Протић с. р.

Председатељ Совјета, генерал-мајор
и кавалер,

Јефрем Обреновић с. р.

Главни секр. Совјета,

Јован Стејић с. р.

(М. П.)

У К А З

попечитељству финансије.

По пречини тој, што се, по извјестију попечитељства финансије, учињеном Совјету под 28. пр. м. П № 2010, с досадашњим правитељственим приходима немогу више трошкови, који се на постојеће земаљске потребе чине, подмиривати, и по сопственом увиђању из текући дела, касателно истинити многостручни по очевидним потребама чинени, а не редко умножавајући се правитељствени трошкови, Совјет је по сили устава §. 12. В. рјешно, и ја сам одобрно, да се данак, који се је од 1839. год. досад у 5 талира с главе на главу годишње састојао, од Митрова дне тек. год. на 6 талира повиси, као што је и пре био.

Рјешеније сво попечитељству финансије саопшћавајући, препоручујемо му, да указ овај у дјелство приведе и обнародује.

В № 1635,

9. Децемврија 1841.

у Београду.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

(М. П.)

КЊАЗ СРПСКИ

*Представник књажевски и попечитељ
инострани дјела, генерал-мајор и кавалер.*

Ђорђе Протић с. р.

(Уз овај указ издана је и следејућа)

ПРОКЛАМАЦИЈА

Љубезни народе Србски!

Какогод што је дужност правитељства непрестано старати се о ползи народа свога, о напредку његовом, и о безбједности обштој и свакога понаособ, тако је исто и народа дужност, да он своме у благим намерама његовим у помоћ притиче, и нега у томе подиомаже. Взајност је ова свуда па и код нас необходимо нуждна, и без ове не само што се никаквога цијел правитељства постићи не може, него и оно што је већ постигнуто и докучено изгубити и упропастити би се морало. Ово је љубезни народе Србски! таква јасна и неоспорима истина, да никакви доказателства не потребује, и зато нека ти је свагда то на уму, да помоћ она коју правитељство од тебе ниште, ниште је за тебе самог, за твоју безбједност, славу и узвишене.

Уставом, који су премилостиви цареви: господствујући и покровитељствујући, народу Србском даровали, одређена су толма надлежатељства, званија, чиновници и служитељи; ево то за безбједност цијелога народа вообште и свакога Србина по наособ. По смелу истог устава завело је правитељство гарнизоно војинство, које је за одржаније мира и поредка необходимо нуждно. Заведени су по границама карагини и састанци и они су са нуждним числом кордона снабдевени, једно за чување да се кужне и друге заразителне болести у Отчество наше не увуку, а друго да нам зли и рђави са страве људи каквоу штету не учине. К томе, у отечеству нашем заведене су веће школе и за веће науке: у овима приуговлавају се младићи једни за чинове сијашченичке, а други за остала правитељствена званија. Из ови школа имамо ми већ и свјанченика и други за правитељствену службу

чиновника: једни су од младића наши, који су у отечеству нашем донеће науке слушали, послати у Беч, други у Шемниц у Аустрију, трећи у Париз, у Француску, а једни ће скоро и у Петербург у Русију послати се, да тамо остале науке о трошку правителственом изуче, а многи и из ови, који су овди у отечеству нашем, уче се такође о трошку правителственом.

Поред свију ови с не малим трошком скончани обичи потреба, правителство се је нуждало и нуждало се са потребним му заданијама: од ови је врло мало число поградило, а друга топрв градити намерава. Сада оно гради и велику на Морави Бурију, која ће га знатну суму трошка стати, а мора обратити поглед свој и на главне од Београда к Цариграду водећи друм и на остале по Србији путове; јер су ови за удобност трговине одвећ нуждни, а опште је познато, да је свака земља без трговине мртва.

Кад се дакле у рассмотрење узму расходи правителствене касе, као:

1. Данак блистателној порти годишње одређени.
2. Плата мени за издржавање моје, моји служитеља и остали по достојинству моје потреба.
3. Плата виши и нижи званичника и служитеља.
4. Издржавање гарнизонског војинства са платом, његовом раном и мундиром.
5. Плата кордонске страже и трошкови на карантине и састанке.
6. Издржавање мезулана и пошта.
7. Издавање на потребе, које сам од части горе навео; и
8. Издавање на друге многостручне потребе, — које ја ни навео нисам, и које се не могу све овди изчислити; то се из самог овог кратког прегледа види, да су ови (правителствени расходи) значителни.

Рачуни пак, које је финансија Совјету подвела, одредјелително доказују мложиву расхода правителствене касе,

као и то, да се исти расходи са приходима, који су до сада у касу правителствену утицали, застрти не могу, и да је пароду овај један талир од данка без предходителног сравнене прихода с расходом, следователно без надлежне обзиртелности одуштен.

Истина овог стања финансијелног тим јаснија бива, кад се опомешено, да је и пре устава земаљског, кад је расход правителствене касе, због мањег числа чиновника, много мањи био него је сад, почем су по Уставу толики чиновници постављени бити морали, поред онолики прихода, који су поздије обштинама уступљени, а докле у правителствену касу утицали, данак с главе на главу по 6 талира узимао, онда кад је народ поред истог данка правителству и при грађењу правителствени заданија, и другим потребама кулуком помагао, и тике издавање новца из правителствене касе знатно уштеђивао.

По свему овому надам се а и праведно очекујем, да ћеш ти народе Србски! слову Књаза свога следовати, и данак овај, који и овако, у сравнењу спрема данака, који се по другим местима узимају, теретан није, расудивши да ти својим истим данком плаћаш, прво: што си своје цару као поданик његов дати дужан; друго, што се тим искуњујеш од давања десетана и остали снајески давања; треће, што с овим издржаваш свога Књаза, своје чиновнике и служитеље; а четврто, што се све то на собствене твоје користи чини, драговољно и без роптанија у своје време издавати, како ћу и ја тим боље моћи, о твојој безбједности, о срећи и напредку твоје промиславати.

В № 1635.

9 Декемарија 1841.

у Београду.

МИХАИЛ М. ОБРЕМОВИЋ с. р.
КЊАЗ СРПСКИ.

*Представник књажевски и повелител
чистогради дјела, генерал-мајор и савалер,*

Ђорђе Протић с. р.

УКАЗ

попечителству финансије.

Уверивши се о необходимој потреби установити звање правителственог ешикала, који ће у свим паричним догађајима право правителства код надлежних судова бранити, као и именом правителства парнице подизати, Ја сам, у следству представленија попечителства финансије од 31. Децемврија пр. год. П. № 2417 Совјету учивеног, у согласију са Совјетом рјешно, да се звање правителственог ешикала, који ће дужност бити у сваком догађају права правителствена по упутствованају попечителства финансије са годишњом од 600 талира платом и подвозом, кад би лице на исто поставити се имајуће по правителственом дјелу по ради обране правителствених права у окружија к судовима ишло, установити.

Рјешеније ово саопшћавајући попечителству финансије препоручујем му да оно Указ овај у дјејство приведе.

В. № 71.

18. Фебруарија 1842.

у Београду.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.,
КЊАЗ СРПСКИ.

*Представник књажевски и попечител
иностраних дјела, генерал-мајор и кавалер*

Ђорђе Протић с. р.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ,

КЊАЗ СРПСКИ.

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЈЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЈЕЛУЈЕМО

УРЕДБУ

побољшању стања мирскога свештенства.

Да би се досадашње стање нашега мирскога свештенства по могућству побољшало, и тим учинило, да свештеници, пошто ће безбрижније моћи живити, од сад како у сопственом свом образовању више напредују, тако се и правственом и душеваспасавајућем стању народа, кој су пастири и учители, озбиљније и с пожеланим успјехом старају, следујуће по прелуштанју мјеница Господина Архи-Епископа и Митрополита, преко попечителства просвјешћенија изјављеног, за ово време опредјелујемо.

1. Да се Парохије без праве потребе никад не умножавају, а оне, које постоје, или које по числу народа и мјестни обстојателства постојати морају, да се колико се боље може регулирају.

2. Да се у свакој тако регулираној Парохији пронађе годно мјесто, на коме се или већ повеће и живље село налази, или гдје ће се таково по свој прилици с примирителним судом, с црквом и школом лако и добро моћи начинити, на на њему да се о труду и трошку свију Парохијана

за парохијалног свештеника сагради по плану један дом са две собе, једним ћилером и кућном, и в тому једна кошара.

Но ако би која Парохија вољу имала, за свога свештеника већу од такве и пространју кућу начинити, то јој се она ни у чему неће крстити.

У оних Парохијама, у којима свештеници слаба своја обиталишта имају, или у којима ји они јошт никакво немају, дужни ће бити њени Парохијани одма предузети, да им прописани дом начине; а онде гдје Пароси побоље куће имају, те у њима могу и оне да живу, да се грађење парохијални домови одложи, док се потреба за ове не уваже.

3. Уз сваки Парохијални дом даће се за авлију и за башчу и једно јутро земље, имајуће по постојећој законој одредби, 1600 четвороугаони фати.

4. Парохијани дужни ће бити домове, које ће они за своје свештенике подићи, у добром стању одржавати, осем чистоте, ситни поправки, као прозора, пећи, кључева и тим подбла и кречења, о чему ће се сами свештеници морати старати.

5. У свакој Парохији одлучиће и дати Парохијани свом свештенику осам јутара или дана орана земље, које лигаде, које њиве.

Но ако би која Парохија и више такве косавице и оранице земље свом Пароху хтела дати, и то да јој буде слободно учинити.

Парохијани ће ту земљу или куповзпу или од какове авлије, или међусобним прилогом, или крчењом, најпосле како они најбоље могу и знаду набавити.

Све Парохије да се придржавају о тој се земљи старати и до три године дана да буде у свима одређена чиста и предана.

6. Како они за свештенике пограђени домови тако и ове земље принадлежаће Парохијама, по чему ће се Парохијалне и називати.

Будући да ће дакле после смрти једнога пароха други, његов прејемник у дому парохијалном обитавати и парохијалну земљу на своју ползу обрабативати, то ће сваког Пароха природна дужност бити, да се за живота свог по тим предметима постара за своју фамилију.

7. Пароси ће се наплаћивати за њиво чинодјејствовање у напредак по следејућој табели.

ОПРЕДЕЛЕНИЈЕ НАПЛАТЕ СВЕШТЕНИКА ЗА ЊИВО СВЕШТЕНОДЈЕЈСТВИЈЕ.

БРОЈ	ОПИС	ТАБЕРА		ЧАСИ	
		ТАБЕРА	ПВАЩИКА	ТРОША	ПАРА
1	За знамење			1	
2	„ крчење у име добровољна дара чаране, или на место њи		1		
3	„ испит од дјенојачког дома, гдје се исти обично сврнује		1		
4	„ печат протојереју		2		
5	„ венчање од имањина	1	1		
6	„ венчање од имањем средњи људи	1			
7	„ венчање од имањем сиромашни		3		
8	„ свечарско с предходењем водницом		1		
9	„ водоосвјашчење кад се свештеник парочито због тог позове		1		
10	„ водоосвјашчење цјело уа частни пост			1	
11	„ проношеније Богојанзенске воднице, колико се доспети може, као и за проношеније воднице у остала три поста, што ко даде				1
12	„ молитву велику		2		
13	„ молитву малу		1		
14	„ једноосвјашчење	1	1		
15	„ једноосвјашчење од сиромашни		3 ¹ / ₂		
16	„ литију обштинствену са свршењем у очи дана жетивне обштинске прописаног бдјенија, на сами дан с ношењем крета, водоосвјашчењем и прикљученим к тому по обстоятелствима благотребним проношенијама на				

ЧИСЛО	ОПИС	КЛАСА	КРАЈИНСКИ		ЧАРШ.	
			ГРОША	ПАРА	ГРОША	ПАРА
	дом уз добровољну свештенику писанију . . .					20
17	За велико опело од лица прве класе т. ј. имућнији	1	3			
18	„ велико опело од лица друге класе средње имући	1				
19	„ велико опело од сиромашни		3			
20	„ мало опело од домова прве класе	1				
21	„ мало опело од домова друге класе		4			
22	„ мало опело од домова треће класе		2			
23	„ опело са свим убоги не узима се ништа . . .					
24	„ парастое		1 ¹ / ₂			
25	„ прекаду над кољивом за упокојене			1		
26	„ читуљу на задушницама				20	
27	„ пратњу до гробља на сваког свештеника колико се ни осим Пароха захтева као и на Дакана		3			
28	„ читање једног столна Евангелија	1				
29	„ читање псалтира	1				
30	„ бир, од главе по 12 ока у житиу					
31	„ бир у варошима од главе		1 ¹ / ₂			

А у којима варошима земљедјелци не би могли у новцу бир дати, онде да га и они, као и селани, по 12 ока у житиу измирују.

8. У предмету овога кулџења бира по потреби поступаће се по гласу Указа од 21. Јулија 1839. год. № 1516.

27. Марта 1842. год.
у Београду.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.,
(М. П.) КЊАЗ СРПСКИ.

*Кнџески представник и поштител
иностраних дјела, генерал-мајор и кавалер*

Ђорђе Протић с. р.,

*За предајатеља, члан Совјета, генерал-мајор,
кавалер*

(М. П.) **Милета Радојковић.**

Главни секретар Совјета

Јован Стејић с. р.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРПСКИ

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЈЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЈЕЉИМО

УРЕДБУ

о

СРПСКОМ ПРЕГОВЕЊУ И О ОДЛУЖИТАЊУ СРБА ИЗ ЊИНОГ ОТЕЧЕСТВА

1.

О прирођењу страни у Србији.

Член 1. Сваки страни, који жели у Србији природити се или учесником права и дужности отечествени Срба по-стати, дужан ће бити, писмено се поради тога пријавити код начелничества оног окружија, у ком је намислио живити.

Чл. 2. Ако би се странац најпре с тим потраживањем таковог начелничеству пријавио, да му оно увјерење да, да ће он, ако закони одпуст од државе, које је подајник, донесе, дојета квалитета синова нашег отечества подпуно получити, и тим се у овом природити; то ће оно пре свега дужно бити о том се добро увјерити, је ли исти странац човек доброга владања и има ли довољно имања и начина да може у нашој земљи живити?

А зато ће начелничество правилно потражити од њега касателне писмене и поуздане атестате, и само ако он такове због особити препона није могао добити, примће и сведочбу о том познати му поштени људи.

Чл. 3. Дозна ли тако начелничество, да ће страни, као човек освједочено добар и или имућан или вјешт и способан

донета моћи у нашем отечеству живити: онда ће му оно без одлагања писмено (член 2) писмено увјерење дати.

Сваком пак странцу, о ком се противно том стању нађе, одказатиће потражено од њега увјерење.

Чл. 4. Кад страни на дано му увјерење надлежни одпуст, којим је од пређашњег поданства законом одрешен, донесе и с њим се начелничеству на тај конач прејави, да га у србско сажитељство прими, тад ће оно:

а, најпре исти одпуст од свега примити, а затим ће

б, учинити, да он ову заклетву на србско сажитељство по закону положи и прописно му преда:

„Ја, Н. Н. закљичем се свемогућим Богом, да ћу као србски сажитељ свагда србском Књазу вјеран и србским властима послушан бити, да ћу по законима и уредбама земаљским савјестно живити, и све јавне теготе, које се законом на мене налагаће буду, сносити. Тако ми Бог помогао, и тако да могу одговор дати на његовом страшном суду!“

Чл. 5. Началничество ће како ту положену заклетву, тако и примљени одпуст при себи, могуће потребе ради, задржати, а бившему докле странцу о том ће дати свидјетелство, да ће се он у напредак сматрати и држати као прирођени Србин, коме сва права и све дужности отечественога сина припадају.

Чл. 6. Но ако би страни надлежни одпуст од државе, које је поданик био, већ имао, па би се одма с почетка с њим касателном началничеству прејавио, да га у србско сажитељство прими: онда ће оно настојати, да се најпре увјери о истинитости показаног му законног одпуста, и ако потребу увиди, такође и о стању (член 2) у ком се исти страни налази, па ће после, чим нађе, да је и онај уредан и ово добро (член 3) поради прирођења његова поступати, као што је у члену 4 и 5 прописано.

Чл. 7. Свако началничество дужно ће бити, понечителству внутрени дјела, како код иностранца у србско согра-

ђајство прими, точан о том рапорт доставити, какогод што ће и уредан списак свију прирођенаца за потребу правителства држати.

Образ и начин, којим ће началничества такове рапорте и списке сачињавати и достављати, прописе ће им понечителство внутрени дјела.

Чл. 8. Сваки рођени србски сажитељ, који је без надлежног одпуста од своје отечествене власти у страну државу отишо и тамо у поданство ступио, како се натраг у Србију врати, примиће се и држати као прави отечествени син, какви је и био и остао, по томе се од њега неће никако ни одпуст из страног поданства тражити.

Чл. 9. Сваки страни, који се без одпуста од страног свог поданства у Србију доселио, на ступивши у грађанско одношење њени житеља, у овом чет година дана тако провео буде, да за све то време ни за какву већу кривицу није био судејски казњен, и да је освједочено да може о свом труду и добру живити, сматраће се после тога и држати као прирођени Србин, ком и права и дужности отечественога сина припадају, с том само разликом, што ће он, докле год поменути одпуст недобије само у нашем отечеству, а не изван њега, подпуну заштиту србски власти коћи имати.

II.

О одпуштању Срба из Србног сажитељства.

Член 10. Србин, који зажели, из свога отечества иселити, да друге које државе поданик постане, дужан је дати тога ради писмену просбу началничеству окружија, кога је житељ.

Чл. 11. Ако би на то началничество надлежним путем нашло, да проситељ или припадајући му данак правителству није измирио, или да за обштину, у којој обитава, није све

оно учинио, што му је по узаконеним правилима учинити валао; то ће му оно већ и зато с тим молбу одбити, да он најпре свако бреме тога законог обвезатељства са себе скине.

Чл. 12. Но пошто се покаже, да проситељ ни према правителству, ни спровођу своје обштине никаква неиспуњена обвезатељства нема; началничество ће за тим његову, по обстојатељствама, као човека, који је у вароду више или мање радио, жељу и намјеру или у околини његовога обиталишта или и даље по осталим окружијама циркуларом, прописаним путем, а по потреби и средством повина, објавити, и позватиће у том све оне, који би што од њега имали тражити и примати, да се до рока, које ће оно за добро наћи опредјелити, поради коначног намирења с њим, пријаве, иначе да ће позвати свако право на потраживање њено изгубити.

Чл. 13. Ако се исто надлежно началничество увјери, да изселити се жељећи из свог отечества њеком ништа није дужан, нити чим законом обвезан, или да је он свако показано и осведочено поискавање од њега или исплатом или јемствог исправно намирио; одма ће му оно писмени одпуст из србског сажитељства дати, и наредиће, да се и из списка житеља обштине, у којој је живио, избрише, но све то топрв онда, пошто сва своја, која би имао, непокретна добра распро- дао буде.

Чл. 14. О сваком таквом лицу, које је одпуст из србског сажитељства узело, началничества ће достаточан рапорт попечителству внутрењи дјела достављати.

Чл. 15. Они страни, који би зажелели у Вјеограду живити, као житељи Вјеоградски, који би наумили у страну се земљу изселити; дужни ће бити поради њине намјере управителству вароши Вјеограда прејавити се које ће у том с њима по свему онако поступити, као што је овом уредбом за началничества прописано.

Чл. 16. Сваки, кот би вишепоменуће власти или у предмету прирођења или у овом одпуштана из србског сажитељства одбиле, може поради своје жеље и прсбе попечителству внутрењи дјела рекурирати.

ВЖ 462.

СЖ 395.

8. Априла 1842.

у Веограду.

(М II)

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.
КЊАЗ СРЕСКИ.

За предеједатеља, член Совјета,
генерал-мајор, кавалер,
Милета Радојковћ.

Княжевски представник, попечител
инострани дјела, генерал-мајор
и кавалер,

Ђорђе Протић с. р.

Главни секретар Совјета,
Јован Стејић с. р.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНЦИЈЕ.

Поводом престављенија попечитеља финансије, које је оно Совјету под 6. Децембра пр. год. П. № 2577. у смотрењу том учинило, да се начин до сада при наплаћенију ђумрука за уносне, износне и преносне еспане постојећи у толико превачи, да се наплата таксе ђумручке не као дојакко одлаже, већ да се такова одма у време експедирања реченог еспана наплаћује, ја сам у согласију с мјенијем Совјета од 13. ов. м. № 1129. решио, да и у напредак наплаћеније ђумручке таксе остане по досадањем обичају, но при том да се од оног трговца, који би се одјакко при плаћању ђумрука неуредан показао, ђумручка такса одма при експедицији узима.

Решеније ово саопштавам попечитељству на надлежно његово употребљеније.

В. № 1401.

20. Октомбра 1844 год.
у Београду.

(Сљедује подпис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНЦИЈЕ.

По уредби од 27. Октоб. 1839. $\frac{\text{№ 1842}}{\text{С 1916}}$ спада отвјественост за руковање правителствени новаца по окружијама, како на казначеја, тако и на окружног началника, а у одсуствију овог и на помоћника; примјечав се пак, да судови, кад би се какав недостатак у окружној каси показао, и казначеј тога ради под суд пао, осуђује само казначеја, како на плаћање недостатка, тако и на лишеније звања, а старијему чиновнику, кој по уредби други кључ од касе има, и без чијег се знања ништа у касу прихвати, нити што из ње издати може никакве кривице не пренесују.

А будући је по оној уредби, како казначеј, тако и овај други чиновник, кој други кључ окружне касе држи, под једнаком отвјествености за сваки недостатак касе: то ја овим спомињем попечитељство да мотри, да се ова уредба тачно набљудава.

В. № 889.

4. Јула 1845 год.
у Београду.

(Сљедује подпис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ПРАВОСУДИЈА.

Сљедством представленија попечитељства внутрењих дјела, Совјету под 15. Марта т. год. № 1064. у том смотренију учињеног да унапредак свако попечитељство комисионе трошкове комисији, коју је од своје стране за валеђеније иступленија код чиновника одредило и у окружије изаслало, и то онда исплаћује, када му комисија по окончању дјела свог учињене трошкове поднесе, а по томе да се исто попечитељство постара, издатак овај од окривљене и осуђене стране надлежно у своје време наплатити и у касу своју повратити. — Совјет је под 26. п. м. № 202 рјешно, и ја одобравам: да се по истоме комисијама оваковим трошкови из касе попечитељства исплаћују, но попечитељства сваког дужност да буде, настојавати, да поменуће комисије никакове излишне трошкове не чине, и да се због ових правителствена каса неби оштећавала.

Рјешеније ово саопштавајући попечитељству правосудија препоручујем му, да се оно по овоме управља.

В№ 447.

3. Јунија 1846 год.
у Београду.

(Сљедује потпис).

РАСПИС

попечитељства унутр. дјела свима окружним начелствама
и управит. вароши Београда.

Приметивши попечитељство внутрени дела да неки срески начелници при пописивању пуниларног имања, новце, који се у готовости нађу, при себи задрже, а списак пописаног имања начелству пошаљу, очекујући да преко овога од суда даље расположење добију, а тек по свршетку распродаје и по саставу масе пуниларне, и оне новце, које су у готовости нашли и оне од распродатог имања начелству пошаљу, пошто је готов новац пуниларни годину и више дана код њи стојао. За избећи дакле свако злоупотребленије са пуниларним новцима учинити се могуће, попечитељство внутрени дела нашло је за добро определити то правило, да срески начелници, када пуниларно имање по гласу расписа попечитељства овог под 19. Јануара 1844. год. П№ 19. изишавшег попису, одма оне новце, који се у готовости нађу, надлежном своме окружном начелству заједно са списком пописаног имања доставе, и на даље расположење да очекују; а окружно начелство ће дужно бити исте новце и списак без задржавања касателном суду предати и среском начелнику по истом доносителу пуниларни новаца одговорити, велико је оно од припослати пуниларни новаца врвимо. Срески пак начелници како о пуниларном пописаном имању од свог начелства расположење добију, дужност ће њихова бити одма по истоме поступити и час пре у испуњеније привести, новце од распродатог имања покупити и начелству

предати, јер ће свако протезање и дуговлачење са пречишћавањем масе у будуће строгом одговору подвргнуто бити.

Ово правило пошиле се предпоменутом начелству с тим налогом, да оно таково под вједомством својим стојећим средним начелницима ради тачног набљудавања изда, па и само да га набљудава, будући ће оно а нарочито окружни начелник у случају ненабљудавања за то одговарати.

П№ 3174.

25. Јунија 1846 год.
у Београду.

УСТРОЈЕНИЈЕ

економическо-апсеничког заведенија у Топчидеру.

У Б О Д.

1. Економическо заведеније у Топчидеру јесте једно општеполезно земалско устројство служеће за образац и науку сваке земалске радње цјеломе народу.

2. Апсеничко заведеније у Топчидеру јесте једно земалско спремиште где се злочинци, осуђени на робију, уредио по пропису држе и раде, занимајући се са земледелским радњама и са овима скопчаним занатима, како би по издржанију робије, поправивши се у моралном поведенију, а навикнувши се уредним радњама, полезни грађани били.

3. По предаведеноме оба ова заведенија сајужавају се да постоје под именом „Економическо-апсеничко заведеније.“

Заведеније економическо.

4. Цјел економическог заведенија опредјелително остаје, пријерно и општо земледјелије водити на углед и образац свему народу. У ово спадају усјеви жита и варива свакога рода, обдјелавање ливада, воћака, шума, виводјелије, скотоводство сваког рода домаћи животиња, пчеловодство, свилодјелије, и у колико је могуће подизање пернати животиња.

5. Ради обдјелавања свију предизложени земледјелски струка опредјелавају се овоме заведенију све правителствене

у Топчидеру лежеће земље и шуме и по томе и она ливада код цареве Ђуприје.

6. Ради руковања са овим заведенијама опредјелује се за сад: 1 економ, 1 рачуноводитељ, 1 надзиратељ и 3 служитеља, који се из касе правителствене плаћају.

7. Осим ови служитеља, ако заведеније још какви потребовало буде, оно ће ји по одобрењу попечитељства внутрењи дјела узимати, платити им опредјелавати и такове из своје касе плаћати.

8. Економическо-апсеничко заведеније стоји под надзором и управлењем попечитељства внутрењи дјела, а под непосредним надзирањем началника одјеленија полицајно-економическог, који ће о свима радњама, како се и шта се у заведенију ради увјеравати се, да би тако у стању био при рјешавању економически предузећа објасненија попечитељству давати.

9. Ово заведеније стоји у категорији средње полицајне власти, имајући и печат свој с надписом: „печат економическо-апсеничког заведенија.“ По чему ће исто заведеније на простору Топчидера и полицајни поредак обдржавати, без сваког утицаја полицајне друге власти.

10. За полицајна преступљена, унорства и непослушности служитеља заведенија, пандура и апсеника, ово ће заведеније и казнити преступнике по закону полицајном; по заведенију непринадлежећа лица и у Топчидер ради увселенија долазећа, ако какво преступленије учине, заведеније неће казнити, по ће описаније учињенога преступленија достављати надлежној полицајној власти ради изреченија казни.

11. По потреби службе ово заведеније може са свима началничествима окружним и управителством вароши Београда кореспондирати. По чему писма званична овога заведенија, печатом и номером снабђевена, имају се као званична акта на поштама примати и куда надлежи отиравати, као што то бити има и са свима писмама на заведеније гласећима.

12. Управитељ је овога заведенија за сад економ, који рукује цјелим заведенијем.

13. Рачуноводитељ је уједно и дјеловодитељ овога заведенија, и потеме сваки акт изилазећи из овога заведенија мора потписом економа и противу потписом рачуноводитеља снабђевен бити.

14. За уредност економически дјела одговара економ, и за уредност касе рачуноводитељ као рачунополагатељ, но заједно с економом.

15. Каса економическа има се за сада одвојено држати од касе апсеничке, а од сваке касе морају бити два кључа, од који ће један држати економ а други рачуноводитељ. И по томе је економ уједно и контролор касе, а рачуноводитељ је касир.

16. Никакви приход, не може пре у касу примљен бити, док не буде одостовјерен економом, као што и никакав издатак из касе не може се пре учинити док не буде одостовјерен потписом економа.

17. Ради подизања економије, економически зданија и орудија правителство не опредјелује никавог фонда, остављајући заведенију да се оно по могућству из своји прихода подиже. По чему.

18. Подизање потребни зданија, набављање сваке струке орудија за заведеније, стоке, и воопште сваки већи трошак, 12 гроша превазилазећи, мора имати предарително одобрење попечитељства внутрењи дјела; а мање потребности, трошак 12 гроша непревазилазећи, заведеније ће моћи без одобрења чинити, имајући с концем сваког мјесеца и све издатке изводно попечитељству внутрењих дјела на одобрење подносити.

19. Имајући заведеније на подизање своје приходе годишње употребљавати, оно неће на украшеније Топчидера издатке чинити, по ће представленије чинити, да се на то редовни и изванредни издатци одобре како би украсеније Топчидера на увселеније опште служећи, заједно с економијом напредовало.

20. Радње за све послове заведенија (2.) опредјелује правителство из цјелога отечества на робнју осуђене апсенике. По чему правителство ће међутим док заведеније нужна зданија не подигне и потребу за скотоводство стоку не набавља, на издржавање апсеника годишње потребну суму одобравати, а после тога заведеније прима на себе и издржавање њино, које се има особеним рјешенијем по прегледу става заведенија опредјелити.

21. Почем је цјел заведенија економическог (4.) та, да оно буде опитно и примјерно, служеће за образац и науку цјелога народу, то је приступ у ово заведеније свакоме отворен. Чег ради дужност је чиновника и служитеља заведенија, свакога у заведеније долазећег пристојно примати, и сваку радњу, стоку и орудија показивати и на свако питање објасненије давати.

22. Као што други народи у напредујућим царствима на то старање обраћају, да у земљедјелију напредују, тражећи начина, како ће се с мање сила више изградити, то ће и ово наше прво и главно отечествено заведеније економическо по примјеру европејски овога рода заведенија у свакој земљедјелској радњи опите чинити, истраживајући како ће која радња или усјеви код нас по опстојателствима климе и земље моћи опстати, те да би се по томе народ наш овим опитима ползовати могло.

23. Као што је жеља правителства, да се народ овим заведенијем ползује, то ће исто ово заведеније настојавати, да се бикови и ајгири по цјени коштавања општинама продају не тражећи у томе добити, како би се одлично у земљи скотоводство подићи и доброга соја говеда и коња распорозити могли.

24. Сјемење зелени, жита и варива, као и калеми облагорођених воћака имају се продавати умјереном цјеном, и свагда јевтиније, него што се гдје на страни добити могу.

25. Производи економически имају се такође по цјени пијаце по свагда у нешто јевтиније продавати.

26. Осим служитеља, по струкама радње за заведеније нужны (7.), које ће оно плаћати заведеније ће и овим апсеницима, који или као мајстори раде, као ковачи, дубћери, задари и т. д., или који се у разним радњама с ползом употребљавају и у томе се ревности одликују, неку награду у новцу или мјесечно или по случају услуге, за онај случај, случајну, из својих прихода, по добивеном на то од попечителства внутрењи дјела за сваки случај предварителном одобрену, давати, како би тако у њима побудило већу вољу к радњи, и како би омет своје послове успјешније изградити могло.

27. Исто тако и пандурима, који апсенике чувају, моћће заведеније одликованим се у служби и радњи економическој по неки соразмјеран из своје касе додатак у новцу мјесечно издавати, како би у њима већу ревност побудило; но и на ове издатке мора имати предварително одобрење попечителства внутрењи дјела.

28. Заведеније ће из својих прихода полазећим кући апсеницима при отпуштању путни трошак давати, имајући у призреније узимати њихово владање за време робовања показавше се као и отстојаније мјеста, куда одлазе, како не би овакови казни ослободивши се, неизмајући путна трошка принуђени били иступљења путем чинити.

29. Осим раве, правителством за апсенике прописано одређене, заведеније ће апсеницима, када тежке послове раде, особито у време косице, жетве и возице, из своје касе економическе по часу вина или ракије давати, као што ће им по потреби и вечеру дати кувати.

30. Што заведеније економическо апсеницима у рани или одјелу издаје; то да се исплати из суме на издржавање апсеника одређене. По ова рана или пиће, што заведеније као додатак апсеницима даје веће се рачувати и исплаћивати из касе апсеничке.

31. Заведеније ће с концем сваке рачунске године своје рачуне закључавати и биланс извести о стању свом, имајући инвентар цијелога заведенија у присуству комисије, попечитељствомнутрешњи дјела одређене, сачинити, овај са инвентаром предидуће године сравнити, и тако на чисто показати напредак или назадак, на такови к годишњим рачунима прикључити, и попечитељствунутрешњи дјела са извјестијем и описом цијелога стања свог на преглед поднети, које ће оно то све по расмотрењу своје главне контроле правителствених рачуна на даље рачунско испитивање доставити.

32. При сачинавању инвентара има се нарочито за праву вредност ствари pazити, тако, да ова каложена буде, пошто се она у мјесту продати може. По овоме правилу вредности ствари сваке ће се године мјешати т. ј. или ће растити, или падати; јер стоке по годинама старости, као и орудија земљедјелска и судови по времену употребљена морају имати већу или мању вредност.

33. Свака ствар, као и свака крунница стока овога заведенија, мора имати своје име и нумеру изложену у инвентару, оспивајући се на дневник и партијалник, у који је онај дан, када је приновљена заведена.

34. Орудија и алати набављени имају се заводити у инвентар позивајући се на дан и нумеру, када су набављени, са назначењем да ли је та набавка учињена по одобрењу попечитељстванутрешњи дјела, или као ствар мање вредности по наредби самога заведенија.

35. Орудија и алати, у инвентар заведени, ако би неупотребителни постали, могу се тек при инвентирању у расход ставити, пошто се опредјели у присуству комисије попечитељством ради инвентирања одређене, шта ће се са њима радити.

36. Зданица економическа, која се по потреби подижу, имају се ставити у инвентар по вредности својој, као мртав капитал.

37. Како ће се рачуни од прихода и расхода економически водити, то ће попечитељствонутрешњи дјела у споразумљењу са контролом по општејателствима опредјелити.

Заведеније апсеничко.

38. Циљ апсеничког заведенија (2.) јесте, да се апсеници на робију осуђени у моралу и радности побољшавају, те тако кад се робије ослободе, да буду полезни отечества грађани.

39. Да би се апсеници у цјери Христовој и моралу поучили, одређује се један свештеник, који ће недељом и празником поред богослуженија моралне проповједи говорити, и тако на њихово поправљење дјествовати, имајући настојавати, да се недељом после подне уче Богу мољати.

40. Што се радности тиче, опредјелује се, да се апсеници на робију осуђени уредно у земљедјелским радњама и са овима економическим занатима употребљавају. По чему

41. Апсеници, на робију осуђени, не могу се изван овога заведенија ни на какву другу правителствену радњу употребити, док се не би особитим рјешенијем опредјелило, и то тек онда би се ово учинити могло, када у заведенију не би посла за њи било.

42. Заведеније ће по потребама својима и разна посленичка одјеленија устројити, у којима ће апсеници уредно и прописано радити, имајући то у виду, да се помци на занате употребљују.

43. Да у сваком посленичком одјеленију по један мајстор или руководител одјеленија буде, који ће се из насе економическе, по одобрењу попечитељстванутрешњи дјела, плаћати, о томе ће заведеније старање имати.

44. При употребљавању апсеника на рад поставља се то правило, да они са изласком сунца на рад иду, и са заходом сунца рад да остављају; осим тога има им се давати

преко лета, кад су дани дугачки, у подне о ручку 2 сахата, а зими, кад су дани кратки, по један сат на одмор, као што им припада свагда зими и лети о малом ручку и о ужину по пол сата одмора.

45. Да би се осуђеници чисто држали, заведеније ће бригу водити, како ће се они или сваке суботе после подне од рада уздржавати и онда се прати, или ће учинити наредбу, да их вичете осуђенице перу и чисте из кошуље за недјелу пригетове, имајући на то вниманије обратити, да се лети бар један пут у недјелу купају.

46. Недјелом и завоједним празницима, који су у календару првеним словима означени, апсеници на рад да се не употребљају, изузимајући прске нужде, када би се ова у економији показала.

47. При раду осуђенике невати или бити без надлежног изведовања и изречења пресуде строго се забрањује.

48. Како год што је жела правитељства, да се осуђеници и прилежавију и уредном пословању у земледелској радњи навикавају, тако овет с друге стране није оно радо, да се осуђеници преко мјере тешким радом обременавају, да своје здравље нарушавају. По чему заведеније ће на то позор имати, да радови по силама и могућству осуђеника одређени буду. Лењиве, перадиве, непослушне или упорне треба у вече пријавити економу или рачуноводитељу, који ће погрешку извидети и одређелити, како ће се преступнике казнити, имајући сваку казну у протокол завести и свака 3 месеца попечителству внутрењи дјела на преглед подносити.

49. Казни за лењост, непослушност и упорство, као и за мале просте крађе, јесу: 1. укор са савјетом; 2. оков у тежко гвозђе или на извјестно време или до поправљенија; 3. рад при хлебу и води и укидању милостиње или додатка о пићу и јелу; 4. особено употребљење на тежи рад, и 5. тјелесна казна до 25 штага.

50. Но напротив доброга поведенија осуђеница, који

прилежно раде, имају се и наградити; тако заведеније ће моћи: 1. овакове окова ослободити и слободне на рад употребљавати; 2. по оданчију, при радњи указапом, заведеније ће моћи осуђенику или на онај случај случајну или мјесечну награду у новцу одређелавати и по одобрењу попечителства внутрењи дјела из касе економичне давати, који новци имају се при заведенију чувати, и осуђенику онда дати, када се кући одушта. Од ових новца моћи ће осуђеник, док је у заведенију, само четвртину на своје потребе узимати и употребљавати. Осим тога заведеније ће или на поскивање Пегове Квасеске Свјетлости, или по сопственом убјеђењу, доброга поведенија прилежне и послушне осуђенике преко попечителства внутрењи дјела ради помилована моћи представљати.

51. Осуђеник када се кући по издржавију робије одушта, има из заведенија економическог у име путнога трошка по одстојанију мјеста куда одлази, по пол цванника на дан добити. Но послушни, доброга владања и радни да добију по један цванник на дан путнога трошка, како би и то у њима честољубије побудило.

52. Заведеније ће моћи из касе економическе и награде напред одређелавати у сваком посленичком одјеленију, тако и. пр. који најприлежније у банти ради, који највише калема накалами на се приме, који најбоље своје волове држи, или који најбоље оре, коси или копа и т. д., да добије извјестну награду. И ове награде могу бити у 3 класе подјелене, да овај, који се најбоље одликовао буде, добије 6 цванника, други њему најближи 4, и трећи 2 цванника. И ова ће се награда попечителством внутрењи дјела предвартелно одобрена, из касе економическе издатати.

53. На издржавање апсеника правитељство ће годишњу суму новца одређелавати докде, док заведеније економическо не буде у стању, да само апсенике издржава (19.)

54. Издржавање се састоји у томе, да осуђеници добију поред здравог и чистог копака, рану, одјело и обућу.

55. Собе, у којима ће осуђеници ноћу пребавати, морају бити чисте и зато ће рачуноводитељ настојавати, да се у њима могућа чистоћа набљудава; да се собе сваки дан, кад осуђеници на рад изиђу, помету, врата и прозори отворе и потом сваки дан већом окаде.

56. Сваки осуђеник мора имати два ћебета, једно под собом и друго, којим ће се покрити, а зими сламљачу сламом напуњену.

57. Рана на сваког осуђеника, на рад излазећег, одређује се пет литара печена хљеба и кад се мрси 50 драма меса и 30 драма бунгура или каше са 4 драма соли; а кад се пости 50 драма пасуља са 4 драма соли.

58. За приздник Рождества Христовог и Васкрса поред одређене у предидућој точки ране, одређује се на 10 осуђеника по шест цванџика, да се зато печенице узму и осуђеницима подјеле.

59. Рана болестни и у болници налазећи се осуђеника ма се издавати по наредби лекара, како год што ће се и лекови из правителствене апотеке издавати онако, као што се и војницима издају по одређеној такси.

60. Сваки осуђеник мора имати два пара кошуља, једно гуњче и чакшире, а полаци, рабаџије и кравари, поред тога и један дугачак гуњ. За обућу по један пар опанака, засад без одређенија рока, колико такви по радовима подеру.

61. При одуштању осуђеника из заведенија има се правителствено одјело задржати и одуштенику његово одјело издати. Но ако таковог не би имао или му се један пар кошуља и гуњче с опанцима дати.

62. За сад све, што би заведеније економическо на рану или одјело осуђеницима издавало, оно ће по цјени коштovanja урачунати и из касе на издржавање осуђеника одређене, наплатити. (30.)

63. Са закљученијем сваке рачунске године, имају се рачуни учињеног трошења на издржавање осуђеника попечитељ-

ству внутрењи дјела подносити, које ће по прегледу свом главној контроли правителствени рачуна ради испитивања доставити.

64. Рачуноводитељ економическог заведенија уједно је рачуноводитељ и рачунополагатељ заведенија апсеничког, а економ је контролер. Економ има сва примања и издавања одостовјеравати, касу контролирати и један кључ мора се налазити код њега, а други код рачуноводитеља.

65. Потребну суму новца, на издржавање осуђеника буџетом одређену, заведеније ће од попечитељства внутрењи дјела на квиту своју потраживати.

66. За уредност заведенија апсеничког одговара економ са рачуноводитељем.

67. Заведеније ово неће казни тјелесне, судом осуђеницима досуђене, извршивати; но ће оставити, да такве полицијне власти изврше.

68. Кад би се догодило, да који осуђеник с робије побјегне, заведеније ће достављати с личним описом попечитељству внутрењи дјела, како би оно расписати могло, да се побегли тражи.

69. По чему сљедује, да заведеније мора имати свакога осуђеника лични опис, поред назначенија од куда је родом, зашто је и на колико осуђен.

70. Осуђеник с робије побегли, кад се ухвати, суду да се преда на осуђење, како би за бјегство строгу казну искусно.

71. Пандур, испред кога осуђеник побегне, на би се доказало, да је осуђеник или с његовим звањем или с његовим небреженијем побјегао, да се преда суду на осуђење.

72. Како год што ће заведеније уредне и одличне пандуре моћи наградити, тако ће оно неуредне, небрежљиве или непослушне моћи казнити или укором, или одбијањем једне части плате, или тјелесном казни до 25 штапа, или одушта-

ном из службе, имајући и ове казни, по пропису у протокол заводити и попечитељству внутрењи дјела на преглед свака 3 мјесеца подносити.

П № 4488

20. Декемврија 1851
у Београду.

*За попечитеља,
Помоћник попечитељства внутрењи дјела,
подполковник, ковалер,*
А. Ј. Ненадовић с. р.

*Началник полиціјно-економическог
одјеленија,*

А. Николић с. р.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНСИЈЕ.

Попечитељство правосудија под 28. Јулија св. године А № 2281 учинило је Совјету представеније, да се из тамо наведени узрока, до сада узети данак од пунила, поврати оним масама, које нису у стању такви плаћати, а у напредак да се такви од њи и не узима, нити да се оне у пореске главе уписују, и да се у будуће само од ови пунила данак наплаћује, које су приходом непокретног имања у стању, поред пристојног издржанија удовице и сирочади и данак плаћати.

У следству овог, Совјет пре него би по предмету овом рјешеније одпустије, навао је за сходно о истом и попечитељство финансије саслушати, из узрока, што се предмет овај као на данак односећи се у обште и њета тиче, и зато је под 4. Јулија тек. год. № 718 припослави му поменуто представеније попечитељства правосудија, поискао свр просног предмета мјеније његово.

На ово је попечитељство финансије под 21. Октомврија тек. год. П № 3593 одговорило, да је по учињеном споразуменију заступника попечитеља финансије, члена Совјета господина Стојана Јовановића са г. попечитељем внутрењи дјела најбоље и најприличније, да се за сада од наплаћивања данка од пунила по најдоције изданим рјешенијама из тамо наведени њим побуђенија сасвим предстане, и да се такви по пређањем старом обичају наплаћује, до прве коншкрибције, у које време да се знатије непокретна добра притјажавајуће и данак плаћати могуће пуниле у коншкрибциони протокол по благопохођенију срески старешина, дотични кметова и мје-

штана, ставе, придодани јошт и то, да је оно по учињеном ранијем споразумљенију речене госпде са Совјетом о предмету овом у предваженом смислу свима начелничествика и управитељству вароши Београда расне одпустило, и најпозднију бившу у овом смотренију наредбу опозвало.

Поступак и представљеније ово попечитељства финансије одобравајући, ја сам по саслушаном мненију Совјета од 28. Октобра тек. год. № 1028, согласно с овим рјешно да се данас напунило у напредак по овом представљену попечитељства наплаћује.

Које рјешеније саопштавам настојећим како попечитељству финансије, тако и попечитељству правосудија на надлежно његово употребљеније.

ВМ 1117.

10. Децембра 1852 год.

у Београду.

(Сљедује подпис)

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНСИЈЕ.

Попечитељству финансије под 14. Дек. пр. год. № 3939 сировело је Совјету приложено овде под ., прошењеније амала при Бумруку Београдском служећи којим они моле да им се плата повиси, изјавивши мјеније своје да се реченим амалима из призрења на овдашњу скупоћу и на теретни влив и доста пути са опасношћу живота скопчани посао плата повиси, на макар ово повишење плате вливе пало на терет касе правитељствене, а да се такса пошевине из тамо наведених виме узрока не повишава.

Узевши молбу ову и предложенија попечитељства у расужденије и саслушавши о томе и мјеније Совета од 2 тек. мес. № 209 ја сам согласно с овим одобрио : да се из побуђенија попечитељством наведени плата овим амалима повиси и то амал-баши на 9, а амалима на 8 талвра месечно, но да не би ово повишење плате пало на терет касе правитељствене ја сам даље са Советом решно : да се такса пошевине од 10 на 20 п. чар. од цента на еснане који се из цесарије у Србију уносе повиси на уносили се ови еснани у правитељствене амбарове, или их одма трговци сами односили у своје амбарове; и тако где се год досад наплаћивало амалине по 10 п. од цента, да се одсад наплаћује по 20 пар. чар.

Које решење саопштавам настојећем попечитељству финансије на надлежно његово употребљеније.

ВМ 229.

8. Марта 1855 год.

у Београду.

(Сљедује подпис)

Тумачење § 832 грађанског законика.

Предложење Совета од 26. Априла 1855. № 416. да се мњеније попечитељства правосудија у смотрењу трајања обвезатељства онога који се на обвезаници кавој као јемац и платца подписао, сирјеч да се јемац и платца, равно као платца који би солидарно за дуг, као и прави дужник, одговарао, сматра, као што и по самом опредељењу §-832 кредитору на вољу стоји, наплату дуга на од правог дужника, или од јемца и платца или од обојде у исто време искати, на по томе и да се на истог јемца и платца она опредељења, која су у толковању од 25. Јулија 1853. год. № $\frac{B. 718}{C. 763}$ (зб. VII. стр. 73) о престајању само простог јемства изложена, на јемца и платца неодносе, као што управ у истом толковању где се дотични §§-и на које се оно односи цитирају, о §-у 832-ом ни спомена нема, уважи, ја сам одобрио. (Сљедује закључење и подпис књаза).

В. 466.
№ С. 416.

3. Маја 1855. год.
у Београду.

УСТРОЈЕНИЈЕ

Дирекције артиљеријске.

1.

Устројава се једна дирекција артиљеријска, која ће стајати под непосредственим палозима попечитељства внутрени дјела.

2.

Дирекција артиљеријска има степен окружни начелничества, и по томе кад се овима, управитељству барутана или штабу обрађала буде, то ће чинити као равна равној власти.

3.

Сва писма која стичу од дирекције, посет'ће поште бесплатно.

Печат дирекције бити ће на форму печата окружни начелничества, и на њему ће бити изрезано: „Артиљеријска Дирекција Књажества Србије“.

4.

Под управу артиљеријске дирекције спада сав материјал војени:

- а, магацини за барут,
- б, арсенали за топове, пушке, сабље, ђулета и т. д.
- в, шупе за јанију за потребе војене,
- г, лабораториум за израђивање муниције у опште.

5.

Ови служитељи који су под вједомством дирекције артиљеријске, војници су и спадају под војени закон.

6.

Директор артиљеријски бити ће официр артиљеријски, чина неопредјеленог, и на ово звање бити ће наименован указом књажевским као и прочи чиновници.

7.

Он ће управљати ону власт, што се дисциплине тиче, коју изражава један баталијони командир.

8.

Нему се за сад придодаје један официр артиљеријски за магацине за барут, један или два за арсенале и јавију, један за лабораторијум, као и један за рачуноводство, као што ће му се и нужно число војника, придодати, сходно потребама у колико то попечитељство внутрени дјела за добро нашао буде. Ове ће официре, или у случају потребе, лица нижег чина, опредјелити попечитељство внутрени дјела и по-вјеравати им ове струке сматрајући ји као на то одкомандиране.

9.

Официри који буду за ове струке одређени, водит ће дневнике и партијалнике, као и главне изводе по начину и формама, које ће попечитељство внутрени дјела у особеним настављенијама прописати.

10.

Официр сваки по својој струци, противу подписиват ће акта која од дирекције излазила буду.

11.

Казначеј при дирекцији водити ће рачуне по начину прописаном за све казначеје у Србији. Он ће противу под-писивати сва акта која се рачуноводства тичу.

12.

Директор ће наредити, који ће од сви официра водити дјеловодни протокол и регистер.

13.

Ливење куршума или пресовање ови као и картеча, ста-јат ће под управом дирекције. Она ће на овај посао одре-ђивати нужно число војника, над којима ће надзиравати под-наредници или који од поменути официра, по овоме како то директор за нужно нашао буде.

14.

Досаданиња пандури, који су се при различитим мага-цинима за барут налазили, замјенит ће се, по начину како то попечитељство внутрени дјела за сходно нашао буде, са вој-ницима, гдје се такови у месту том као гарнизон налазило буде или са војницима изслужених.

15.

При сваком магацину налазит ће се по један поднаредник. На сваки ће се магацин ударити две различите браве и тако ће бити два кључа. Од ових један ће бити при поднареднику, а други ће се повјеравати лицу које дирекција назначила буде. Тако се никад неће моћи отворити један магацин без саучастја и овог другог лица. Но кључ од авлаје, бити ће код поднаредника, како би он увек у авлају ући могао, да нареди, да се што очисти, да се кавци отворе или затворе и т. д.

16.

Ни барут ни израђена муниција, не сме се ни у један магацин примати ни издати без налога дирекције. Дирекција пак не сме ни барут ни муницију неком издавати без нарочитог налога попечитељства внутрени дјела.

17.

Како ће дирекција барут од управителства барутана примати, разашилати, хранити и т. д. као и за све друго што нужно буде ради њеног управљења, то ће све попечитељство внутрени дјела у форми настављенија прописати.

К. В. № 1371.

С. № 1356.

26. Нојемврија 1855 год.
у Београду.

(Сљедују подписи).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНСИЈЕ.

Попечитељство финансије под 14. пр. мес. ШМ 1904. јавило је Совјету како су комисије дјелствозавне при последњем попису данак плаћајући и остали глава, убјеђене невољним стањем неки сиромашни житеља, ослобођавале такове од плаћања данка, за које им је доказано да нигди ништа од имања немају. Но оно — попечитељство — узимајући за основ рјешеније моје од 31. Августа 1851 год. ВМ 717, по коме се ни убоги људи, ако су само здрави и млади, од плаћања данка ослободити не могу, при чињеним приједанијама на пописне тестере, закривало је да се и ови убоги, које су комисије ослободиле, у данак унису, и од њи такови сходно преднаведеном рјешенију наплаћује. Началничества пак окружна нису могла, нити су имала од куда од њеки убоги лица данак наплатити, него су одговорила, да се од њи закриван данак није могао наплатити.

Будући би се ослобођењем од данка овакови убоги лица, шло на обезбужење и повреду реченог мог рјешенија, то је попечитељство при свем том што је увјерено да ова ослобођена лица нису у стању данак плаћати, нити се има одкуд исти од њи наплаћивати, немогући ово ослобођење без преходителног рјешенија уважити, предлажемо ствар ову Совјету молећи за рјешеније, како ће оно у овом случају поступати, и да ли ће дозволити, да она лица, за које је доказано, да нигди ништа од имања не притјажавају, а притом су још и са ситном децом обтеређена, — остану у неплаћајућим главама, као што су и пописне комисије учиниле, приједнава-

јући при том, да би праведно било имати признанија према оваковим убогим и ситном децом обтерећеним људма, који на саме фамилије своје нису у стању издржавати.

Предложено ово попечитељства по саслушаном мјенију Совјета од 28. пр. м. № 686. ја нисам могао одобрити из узрока тог, што при овако укјереном данку какав је наш, и при извјестно скупим надницама не може бити никаквом радином човеку немогуће данак платити а нерадни и ленивци незаслужују никаквог признанија; због чега препоручујем попечитељству, да оно поштри налог на полицајне власти, да оне при наплаћивању данка од нерадна и лениваца при руди стојећим средствима послужују се.

О чему настојећим попечитељство ради нужног његовог употребљенија увједомљавам.

ВМ 741.

9 Јунија 1856 год.
у Београду.

(Сљедије подпис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНСИЈЕ.

По представљенију попечитељства финансије од 11 Јуна тек. год. ПМ 1583. ја сам согласно са закљученијем Совета од 6. т. м. № 951 решио: да се обштини Пожаревачкој онај данак, који је она у Ђурђевском полгодију 1855 год. на 4 главе у 100 гр. добри више платила, из касе правитељствене поврати.

По будући да су се ове године знаменито укложила представљена о повраћају погрешно наплаћеног данка по неким мјестима, који ни о чему не о неуредности и небрежњу тим делом рукујући општина и правитељствени власти сведочи, — то препоручујем попечитељству да оно поштри налог на све дотичне како правитељствене тако и општинске власти, да ове при наплаћивању данка добро вниманије обрате на постојеће у предмету прописе, како се подобне погрешке у напредак догађале не би, с примедбом, да се у напредак овакове погрешке, ако би се где догодиле од правитељства признавати и наплаћени новци повраћати неће: јер кад се оваке погрешке у неким окружијама никако не догађају, онда очевидно, да што се у неким догађају, признати се има крајњој неуредности извршујући власти.

О чему настојећим попечитељство финансије ради његовог нужног употребљенија извештавам.

ВМ 1015.

21. Јунија 1856 год.
у Врстеначкој банји.

(Сљедије подпис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ВНУТРЕНИ ДЈЕЛА

Овдашњи Јевреји прошенијем својим под 31. Јануара т. г. Мени поднесеним изложили су ограничења, која према њима у Србији постоје, и навели шта од правитељства у цјели изравнана с осталим србским житељима моле.

Наведену прозбу Представништво моје под 16. Фебруара тек. год. ВМ 125 као и другу, коју су ми Јевреји опет поднели, сиреветко је Совјету на разматрање. У сљедству чега Совјет Ми је изјавио своју примјетбу, да се међу тачкама прозбе Јевреја налазе и такви, за које они неумјестно моле се, почем им то и досад није забранивано, као: по внутрености Србије земаљске производе куповати и продавати, дјену своју на занате давати и у Јесцафе уводити, као што им нигда забранивано није панађуре земаљске посјећавати и на њима трговину куповања и продавања изражавати.

Што се пак тиче осталих тачки прозбе њове, о којима они сами кажу, да ји у внутрености шанца београдског изражавају, и за које они моле, да им се дозволи по внутрености земље упражњавати, као: дућане држати, непокретна добра куповати, богомоље дизати, нашао сам по саслушаном мјенију Совјета сагласно са закљученијем овог од 15. т. м. № 1426. за сходно рјешити: да се права ова, која су Јевреји до сад у внутрености шанца београдског уживали, на цјелу варош Београд распростру, разумевајући под варош Београдом сва предградија вароши Београду припадајућа и разумевајући да се Јевреји имају у уживању права ови законима и уред-

бама земаљским саображавати, изван овог простора пак да им се покушава права не подаре.

Рјешеније ово саопштавајући попечитељству внутрени дјела на његово надлежно употребленије повраћам му прикључени овде под $\frac{1}{2}$ списак Јевреја овде живећи и препручујем му, да о истом рјешенију у речи стојеће проситеље Јевреје известити.

ВМ 1660

30. Октобра 1856 год.
у Београду.

(Сљедује подпис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ВНУТРЕНИ ДЈЕЛА

Главна контрола под 3 Јулија № 542 доставила је Со-
вјету, да је при прегледању рачуна Совјета, свију попечи-
телства и Агенције цариградске за рачунску 1854 год. ви-
дјела, да су иста надлежательства на набавку страни новина
из сума на канцеларијске трошкове опредјелени, издала
6544 гр. 7 пара добри, на немогући издатке ове признати,
зато, што рјешеније моје од 18 Новембра 1853 год. ВМ 1047
забрањује свима надлежateljствима Отчества нашег „Србске
Новине“ из суме, на канцеларијске трошкове опредјелене им
набављати, јер вели, кад се отечествене новине држати за-
брањује, то држи да се ни стране новине из канцеларијски
трошкова исплаћивати немогу колика је за рјешеније по овом
предмету, и то како за наведену суму, тако и за у будуће.

У следству овог ја сам с најављеним ми мјенијем Совјета
од 8 тек. мес. № 801 рјешно: да се наведени 6544 гр. 7 пр.
добри, који су у 1854 год. од централни надлежательства и
Агенције Париградске на стране новине издати, признаду, и
да се такове и у будуће при овим надлежательствама из суме,
на канцеларијске трошкове опредјелене, набављају.

О чему настојећим попечителство внутрени дјела ради
његовог пуждног употребљенија извјештавам.

ВМ 1029

15 Јулија 1857 год.
у Брестовачкој Бањи

(Сљедује подпис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНСИЈЕ

По предлогу Попечителства Финанције и согласно са за-
мучењем Савета од 13 т. м. № 803 ја одобравам: да се такса
превозна за Ђуруке текијски и кладовски овако сведе:

1. За један навоз скеле, у коме би било до 25 комада
крупне жарве као: волова, крава, бивола, биволица, кова, ко-
била, мазги, магараца и т. д. да се наплати скеларине 12 гр.
и 20 пара, а ако би у навозу више од 25 комада било ре-
чених родова жарве, онда да се скеларина не од навоза, него
од комада по 20 пара наплаћује.

2. За један навоз скеле у ком би било до 25 комада
дебели свиња да се наплати скеларине 6 гроша 10 пара а
ако више од 25 комада има, онда од сваког комада по 10.

3. За један навоз скеле у ком би било до 50 комада
мршави свиња, (палонија) овнова оваца, јарчева, коза, да се
наплати скеларине 6 гр. 10 пр., а ако више од 50 комада
има, онда не од навоза, но од сваког комада по 5 пара чар.
од телаци, ждребади, јагањаца, јариња, прасана и т. д. који
уз матер иду и сисају да се не наплаћује ништа у иже скеларине.

4. За један навоз скеле, у коме би било до 600 ока
мртвог еспана, 12 гр. 20 пр. скеларине, а ако би у навозу више
од 600 ока било онда да се поред ови 12 гроша јошт по
60 пара на сваку стотину колико више од 600 буде напла-
ћује. Ако би се која персона на скели покрај еспана прево-
зила, то ће се од сваке персоне по 2 гроша чар. наплатити.

Поред ове таксе за скеларину има се од сваког навоза
под којим се разуме све оно, што се у скели пренесе, без

призрена da ли то једвоне или многима газдама припадажи, по 28 гроша возарине наплатити, јер на овим ђумрукима момци правителствени возе.

5. Почем је скеларина сад спуштена овако, то ће се и од они који на своим сопственим лађама, било живу стоку било жртви еспап превозе наплатити скеларина, исто као и кад би на правителственим скелара превозили, само се неће возарина наплаћивати почем ће њени сопствени момци бити. Само на персоне наплаћиваће се на овим приватним лађама од сваке персоне по 60 пара.

6. За један навоз чамца правителственог на ком се персоне превозе, ако је до 6 персона да се по 12 гроша у име скеларине и возарине наплаћује, а ако је више онда од сваке персоне по 2 гроша, но ако се која персона одма истог дана на макар и после подне на том чамцу повратила; такова да више ништа не плаћа.

7. Који би с противне стране за чамца викали и од ђумрука чамца за превоз у нашу страну искали, те би тако морао чамца нарочито због њи прелазити, да плате као и кад би се у нашој страни навезли, од 1—6 персона 12 гр. а ако више од 6 персона има онда свака персона по 2 гроша.

8. Ако би који зактевао, да еспап мртви на чамцу а не на скели превозе, зато нмо је у малом количеству, онда ће му се дозволити, но тако: да се од нега поред возарине у 28 гр. јомт ако је терет од 50 до 200 ока 4 гроша, а ако више онда до 600 на сваку стотину по 2 гроша а преко они 600 што више буде онда на вишак да се на сваку стотину по 60 пара наплати; Ако би пак поред еспана жртвог и персона било, онда да се од сваке персоне по 2 гроша наплати, и ако се која истог дана на истом чамцу врати, онда да за овај повратак ништа не плаћа. Исто тако ако би когод превозећи се на чамцу до 50 ока у својим стварима или мртвог еспана у тежини имао, неће и на ову таксу возарине плаћати, но само таксу за персоне прописану.

9. Све досад казано разуме се о живом и мртвом еспапу, који се у Србији натоварили и из ове навезе, па у Влашку или у Аустрију износи; а што се тиче они еспана из страни држава натоварени, о томе вреди точка слеђујућа.

10. На све без разлике еспане из страни држава у Србији из лађа нератоварене, но у истим у Аустрију или Влашку превезене, да се у име скеларине на оној скели на којој се превозе, наплаћује 12 гроша 20 пара. Ако ли се эти еспани у Србију разтоваре на свет натоваре и у суседне државе превозе, онда ће се на њи наплаћивати прописана скеларина, као да су у Србији натоварени, па оној скели на којој се превозе.

11. На оне еспане који се у иностраној држави натоваре на приватној лађи у нашу земљу доведу, да се ту потроше, неће се никаква скеларина наплаћивати, но томе; што ништа је наша скела употребљена ту ништа се могла употребити.

12. На дрва и камен прости, на креч, сепо несак у трговачким лађама, као и на славове с грађом ма гдје ово товарено било, наплаћиваће се скеларина на оној скели гдје се превозе, по 12 гроша 20 пара.

13. Ђумрукције имају при наплаћивању ђумрука у лађе улазити, и гдје се о истинитости декларације посумњају, о квалитету и количеству еспана уверити се.

14. Наплаћивање такса они разумева се по чаршијском теченију.

Решење ово саопштавам Попечителству Финанције ради знања и даљег по њему поступка.

В. № 2215

18. Маја 1859. год.

у Београду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ

*Кнаж. председник
попечитељ шест. дјела полковник савалер*

Цв. Рајовић

У К А З

попечитељству внутрени дјела.

Желећи да сви грађани Србски, без разлике вере и народности, буду учесници у слободи, која је за сваку радњу и занимање у Србији изречена, нашао сам се побуђен указом овим препоручити попечитељству внутрени дјела да оно све, што би овој земљи мојој противно постојало за укинуто сматра, и по томе настојава да никакви поданик Србски био он које му драго вере и народности, не буде ограничен у слободи сваковрстне радње и занимања.

Попечитељствима внутрени дјела и финансије заповедам да указ овај објаве и извршују.

В № 4417.

26. Септембра 1859.

у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ с. р.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ПРАВОСУДИЈА

Издавши сагласно са закључењем Савјета од 8 п. м. № 2283. Устројење трговачког суда, шаљем од истога 22 егземплара попечитељству правосудија ради знања и управљана његовог.

У једно у договору са Совјетом од 25. пр. м. № 2134. Наредујем да се све оне парнице, по којима досадашњи варошки суд није предузео никаквог иследовања, а по овом устројењу припадају суду трговачком одма овом и предаду; остали предмети пак да се испренесе ни у суд трговачки ни у суд окр. београдског него да се досадашњи суд вароши Београда остави под именом „привремена одељења суда окр. Београдског“, да пред њиме затекше се предмете и доврши.

Попечитељству правосудија постављам у дужност да по мери умањивања послова у том одељењу постара се и с његовим персоналом учинити нуждно расположење.

В № 5441.

12. Декембра 1859 год.

у Београду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ

*Књажевски представник, попечитељ имостр. дела,
полковник, кавалер.*

Цв. Рајовић

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ ПРВИ

КЊАЗ СРБСКИ

СА САГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА И НА ПРЕДЛОЖЕЊЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
ОПРЕДЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЕЛИЛИ СМО

ЗАКОНИЌ ТРГОВАЧКИ

КА

КЊАЖЕСТВО СРБИЈУ.

ГЛАВА I.

О трговцима.

§. 1.

За трговце сматрају се они, којима је трговање обично занимање.

§. 2.

По правилу могу трговати само пунолетни т. ј. који су навршили 21 годину. Мужки или женска лица, која нису пунолетна а имају 17 година пуно, могу такође трговину водити, но са допуштењем оца; ако немају оца, или га имају али је прејатетован, са допуштењем тудора, а у оба случаја са одобрењем надлежног суда (§. 152. грађ. закон.)

§. 3.

Жена удата без саизволења свог мужа не може трговати.

§. 4.

Лица у §. 2. и 3. означена, могу се пуноважно обвезати, на следователно и сва непокретна добра заложити и отуђити.

§. 5.

Сваки трговац радно сам или у ортаклуку с ким, има код суда трговачког, а гди овога нема код суда овог окружија у ком живи, или ако му трговина на више места постоје, код сваког суда исти места пријавити фирму под којом жели трговину водити.

Ову објаву мора трговац ставити у званичне новине или у новине нарочито за то одређене, а суд ће је на таблу пред здањем својим приковати. Поред таквог објављења фирме имају лица у другом ставу §. 2. именована објавити и одобрење судјејско, које су за трговање добили.

§. 6.

Овако се исто мора поступити и онда, кад се фирма мења, на другог преноси или кад престане. Исто тако трговци који са својим супругама праве брачне уговоре, или ако уговора и не праве, али им оне мираз какав било у почетку брака било после донесу, дужни су у првом случају изводити уговора, у колико се имава тичу, а у другим колико мираз износи, вишеозначеним начином објавити. Тако ће исто имати објавити трговац и пресуду, којом би се што у смотренију његовог и жинног имава или мираза располагало.

§. 7.

Од дана обнародовања овог законика, сви који тргују, имају своје постојеће фирме, брачне уговоре и миразе, за шест месеци горепрописаним начином објавити.

ГЛАВА II.

О трговачким књигама.

§. 8.

Сваки трговац обвезан је држати дневник, у који ће дан по дан, месец по месец уписивати: сву своју куповину,

сву своју продају, сва наплаћивања и сва исплаћивања, на кога је мјеницу вукао, ову примио, на другом пренео, и у обите шта је год на по каквом основу примио или издао.

Тако исто дужан је у ту књигу уписати колико је сваког месеца свог домаћег трошка у суми имао.

§. 9.

Дужан је такође сваки трговац држати књигу, у коју ће преписати свако писмо, које другима по дјелу своје трговине пише, а тако исто има у заветку остављати и брижљиво чувати сва тога рода писма, која буде примио.

§. 10.

Осим државна у предвиђа два §§-а поменути књига, дужан је сваки трговац сваке године сачинити попис (инвентар) своји покретни и непокретни ствари, и свега што коме давати и од кога примати има. Овај попис треба сваке године у књигу за то нарочито опредјелену да препише.

§. 11.

Све књиге треба да се воде на србском језику, да се чисто држе, да нема страна празни, замрзани, листови вађени, и да нема надметака.

Дневник, а и књига у коју ће се инвентар уписивати треба пре него што се почне у њу уписивати да буде странама означена (натигнута), провјерена и судејским подписом и печатом уврђена.

§. 12.

Књиге уредно вођене може суд у трговачким пословима за полудоказ сматрати, а књиге које нису уредно вођене не могу ни полудоказну силу имати; не могу полудоказне силе имати ни ове књиге, на основу који је трговац пређе тужбу поднео на се после доказало да је замајан, а ни књиге трговца који је судејском пресудом због преваре или другог

бог из користољубија учињеног злочинства или преступања или због (банкротства) презадужености с преваром осуђен.

§. 13.

И књиге страни трговаца, ако су по законима њине земље вођене, моћи ће имати на србским судовима полудоказну силу, ако они осведоче, да се и књиге ово-земалски трговаца по пропису овог законика вођене на судовима њине земље уважавају.

§. 14.

Потраживања трговаца на основу трговачки књига према нетрговцима застаривају за годину дана, рачунајући од оног дана, у који је вопросом дјело или давање било и под којим је то у књиге заведено; и по томе

§. 15.

Трговац, који се својом књигом, као полудоказом, позивати жели, мора свом дужнику нетрговцу конту или рачун из своје књиге изведен за годину дана на признање поднети, но тако, како би он, ако се дужник поднети не би ктео, него по истеченију године за месец дана суду тужити могао, у ком случају, као и онда кад би дужник конту или рачун подписао задржава дневник силу полудоказа односно телно спорни предмета до свршетка парнице. Напротив

§. 16.

Ако би трговац пропустио за предречено време дужнику нетрговцу конту или рачун на признање поднети или него због своје тражбине на суду тужити, то негова књига по истеченију истог рока губи силу полудоказа у смотрењу те његове тражбине, које истаност онда другим средствима мораће доказивати.

§. 17.

Ово разумети треба и о књигама фабриканта, апотекара и занатлија.

§. 18.

Само у случајима наследнија, ортакче десбе, презадужености, и у случају распре збег заједничког имања између мужа и жене може дотични суд рјешенијем наредити да му се књиге поднесу на вешитавање.

§. 19.

У свима парницама пак може суд наредити, да му се књиге покажу поради виђења предмета о коме се парница води, или да се из њи изнесе извод таквог предмета.

§. 20.

Ако се књиге, који је показане понуђено, захтевано или наређено, непаде у месту суда пред којим се парница води то се може овај суд обратити на суд трговачки, или ако о-гова нема, на суд окружни онога места, гди се књиге паде и зактевати, да овај спорни предмет у књигама види, о во-просном садржају протокол начини и такви му достави.

§. 21.

Ако страна не ће да покаже књиге, којима противна страна изјаснила се да ће веровати, онда суд може овој за-клетву досудити.

ГЛАВА III.

О друштвама трговачким и о правилама за њи.

§. 22.

Закон признаје три вида ортаклука трговачког; ортак-лук јавни (под заједничким именом), ортаклук меновити (ко-мандитни) и ортаклук безимени (акционерски).

ПРВИ ВИД.

§. 23.

Ортаклук јавни онај је, који са уговором састављају два или више лица намеравајући да тргују под заједничком фирмом.

Заједничка фирма састављена је, или из имена свију ортака или из имена једног или више њи с придатком и „дружество“ (компанија).

§. 24.

Ортаци тргујући под заједничком фирмом и у уговору ортаклука потписани, одговарају један за све и сви за једног целим својим имањем за све обавезности ортаклука под за-једничком фирмом учињене.

Само онај ортак, који је у ортаклук ступио без улога и обвезао се да труд свој у радњу положи, одговара с оним што је у тој радњи стекао, или што му је за накнаду у ту-говору одређено.

ДРУГИ ВИД.

§. 25.

Ортаклук меновити саставља се из једног или више ор-така објављени, који одговарају један за све и сви за јед-ног, и једног или више ортака необјављени, који су само ка-питал уложили и који се зову командитори. Овај ортаклук тргује под заједничким именом, које мора бити састављено из једног или више имена ортака јавни заједнички обавезани.

§. 26.

Ако има више објављени заједнички одговарајући ортака па било да они управљају и потписују сви или само један од њи за све, онда је такав ортаклук, сматрајући на њи јав-

ни, а сматрајући на командиторе, као прости уложитеље капитала, мешовити.

§. 27.

Име командитора не може се за фирму употребити.

§. 28.

Командитор одговара за штете само у онолико, колико је по уговору дужан уложити.

§. 29.

Командитор не сме управљати ортачким послом и за н-сти не може ни као пуномоћник употребљен бити.

§. 30.

Ако командитор пропису предидући §-и противно поступи, постаје као и објављени ортак, одговоран за све обавезаности и дугове ортаклука.

ТРЕЋИ ВИД.

§. 31.

Дружество безимено (акционерско) не постоји под заједничким именом, нит је означено именом ма ког учесника, него му се даје име по предмету предузећа.

§. 32.

Им управљају руковатељи за време избрани, који се могу одустати и другима заменити. Руковатељи ови могу бити учесници друштва, а могу и не бити, могу с платом и без ове друштво служити.

§. 33.

Руковатељи одговарају само за извршење препорученог им посла, који су на себе примили, а ако су у исто време и учесници, онда поред тога одговарају као учесници.

§. 34.

Учесници овог друштва одговарају за штете друштвене само са својим улогом.

§. 35.

Капитал без именованог друштва дели се на акције, а ове могу се на разделеке једнаке вредности делити.

§. 36.

Акције могу се издавати тако, да гласе и на показатеља, у ком случају оне се уступају предајом из руке у руку.

§. 37.

Право сопствености акција може се доказати и унишвањем у књиге друштва. Пренашање после бива кад се господар акције писмено изјасни да акцију своју на другога преноси, које се после у књигу заведе.

§. 38.

Безимено друштво може се у Србији установити само са знањем Попечитељства Финансије, које ће најпре програм оваковог друштва а доцније и штатуте његове размотрити, на то одобрити или неодобрити.

§. 39.

И капитал мешовитог ортаклука може се на акције разделити без повреде остали за ово друштво прописани правила.

§. 40.

Уговори ортаклука јавног и мешовитог морају бити писмени, а уговорачима стоји на вољи пред судом потврдити ји или непотврдити; но кад нису судом потврђени, мора од њи бити онолико комада, колико је уговорача. Сви ти комади морају бити равногласни и у сваком од њи мора се изреком казати, колико ји има такви.

§. 41.

Но уговори безименог друштва морају бити судом потврђени, а суд ји не сме потврдити, ако није предходило одобрење додичног попечитељства.

§. 42.

У уговору ортаклука треба назначити све што се уговори, јер се са сведоцима не може доказивати ни да је шта другчије уговорено, но што је у уговору, ни да је поред тога јошт што углављено.

§. 43.

Изводи уговора о ортаклуку јавном и меновитом морају бити објављени по начину прописаном у §-у 5-ом.

У тим изводима треба да је назначено: име и презиме, пребивалиште и качество ортака, изузимајући командиторе; даље трговачка фирма ортаклука, имена оних ортака, којима је повјерено да пословима управљају и у име ортаклука подписују, командитни капитал дати или обећани или на акције (§. 39.) подељени, време кад ће ортаклук почети радити и рок кад ће предстати, и најпосле мора се датум означити.

Ако ови прописи обзнањени не буду испуњени, уговор ће се сматрати за неважећи у смотрењу ортака; но према крећима, који би с друштвом какву радњу имали, не могу се ортаци позивати на то неважење уговора.

§. 44.

Безимено (акционарско) друштво пак дужно је како одобрење Попечитељства Финансије, тако и штатуте или правила своја обзнанити.

§. 45.

Ортаци могу и по истеченију уговореног рока своју радњу продужити, ако се сви на то сагласе, но ово се мора по више

изложеним прописима за постанак друштва, обзнанити, као што се обзнанити мора и кад би ортаклук престао пре, него што је уговорени рок истекао, или би се промена у ортаклој фирми учинила, или излазак ког ортака догодило се, и све нове погодбе.

Поменути прописи о обзнани морају се набљудавати, јер ако би друштво изоставило по њима поступити, и трећи би, коме доције промене нису познате, с њим што радио, њему стоји на воли своје право према друштву или по претходном његовом устројству, или по доције измењеном а не објављеном.

§. 46.

Осим ова три вида ортакчи друштва може бити ортаклук и за почастне шпекулације.

§. 47.

Овакови ортаклуци могу се закључити за један или више ортаја какве трговачке радње. Они постају онако, како се додични саучастници погоде.

§. 48.

По изузећу од правила за друга трговачка друштва прописани, ортаклук на почастне шпекулације може се вођењим књигама или кореспонденцијама или са сведоцима доказивати, као што такови ортаклук не подлежи ни другим прописима у смотрењу форме за остале ортаклуке.

§. 49.

Кад један ортак умре, ортаклук по правилу престаје, ако није другчије уговорено. Ако ортаклук у таквом случају престаје, наследници су дужни рачуне трговине тичуће се у ред довести, по гласу постојећег уговора и сходно гореназаним прописима.

ГЛАВА IV.

О посредственицима или сензалима, о набављачима или
комисионерима, о одправљачима или експедиторима,
и о возиоцима или кирицијама.

ОДЕЛЕНЈЕ I.

О посредственицима или Сензалима.

§. 50.

За олакшање трговања закон признаје посредственике у
трговачким пословима или Сензале.

§. 51.

Посредственици могу постојати у свима трговачким ме-
стима, а бивају бирани од трговачког одбора овога места,
гди посредственик намјерава ово занимање упражњавати, и
потврђени судом трговачким, а гди овога нема судом окруж-
ним, који ће ово своје потврђење у адацију суда приковати,
а један извод тога посредственику издати, да га овај у но-
винама обзвани.

§. 52.

Да би ко могло бити посредственик, мора да је пуноле-
тан и да није био због преваре или због каквог другог из
користољубија учињеног злочинства или преступања осуђиван.

§. 53.

Посредственик је дужан имати дневник сачињен по про-
пису друге тачке §. 11. у који ће даи по даи, без мрљања
уметања или надметања и без скраћивања уписивати сваки
посао, који закључи, назначивши уговарајуће стране, садржај
закљученог уговора и сва условија истога.

§. 54.

По закључењу каквог посла он је дужан одва изводе
из свога дневника о томе послу у два комада сачинити, је-

дан од једног, а други од другог уговора подписати датн,
па извод са подписом продавца купцу, а са подписом купца
продавцу предати и уговор је тада између њи закључен, под
оним условијама која су у изводу.

§. 55.

Посредственик не сме за себе никакву трговину водити са
нарученим му послом, било под својим било под туђим име-
ном. Он не може наплату примити нити платити за рачун
своји валогодаваца, нити може јемствовати за испуњење уго-
вора, кога је закључење он посредствовао.

§. 56.

Ако би он противно прописима у предидућем §-у изло-
женима поступио, то му се може на предложење одбора тр-
говачког право посредственика одузети, а поред тога и на
новчану казну до 100 талира осудити.

§. 57.

За закључен посао посредственик има закону награду која му
се по $\frac{1}{2}$ на 100 од вредности уговореног предмета опредје-
љава. Но ово не стоји на путу да се о томе и другчије уговори.

ОДЕЛЕНЈЕ II.

О набављачима или комисионерима.

§. 58.

Набављач или комисионер онај је, који ради под својим
собственим или под ортачким именом за рачун другог, нару-
читела (комитета).

§. 59.

Сваки комисионер који је дао новаца на еснап с другог
места послани му ради продаје за рачун наручитела, има пр-

венствено право, да своје новце с интересом и трошковима измири из вредности еспана, ако овај стоји на његовом расположењу у његовој магази или у магази ђуџрука или ма ког државног јавног сместишта, или ако еспан до њега и није дошао, али он може доказати спроводним писмом, да је еспан на њега послан.

§. 60.

Ако је еспан продан и предат за рачун наручитеља, набављач се наплаћује за своје новце, које је издао, за интерес и трошкове од проданог еспана, и то пре остали поверитеља наручитељеви.

§. 61.

Еспан на набављача послани налазио се на путу или у рукама набављача, сматра се за сопственост онога, који га је послао; и потом, у случају презадужености набављача, ако еспан јошт предат и предат није, враћа се ономе чији је, пошто набављач или његова маса наплати трошак или дуг, који је набављач на еспан учинио.

ОДЕЛЕЊЕ III.

О одправљачима или експедиторима, било по води било по суву.

§. 62.

Одправљач, који на себе прима да одправи еспан сувим или водом, обвезан је да упише у свој дневник: какав је еспан примно, када, колико, и ако се иште и вредност истога.

§. 63.

Он јемчи да ће еспан и ствари отићи на одређено место на време у спроводном писму означено, изузимајући случај неодклониме препреке, који се мора доказати.

§. 64.

Он јемчи за квар и губитак еспана и ствари, ако није другчије у спроводном писму уговорено, или ако квар или губитак није проузрокован каквим неодклонним случајем.

§. 65.

Он јемчи за дјела и посредствени одправљача, на које он еспан упућује и препоручује, ако посредствени одправљач ниједсамог наручитеља наменован; ако је пак од овог наменован, онда главни одправљач за посредственог не одговара.

§. 66.

Еспан из магази продавца или одправљача изишавши путује, ако није другчије уговорено, на опасност онога чији је; међутим стоји господару еспана отворен пут тражити накнаду штете од одправљача или возиоца.

§. 67.

Спроводно писмо представља уговор између одправљача и возиоца, или између одправљача, набављача и возиоца.

§. 68.

У спроводном писму мора се ставити датум, какав је еспан, тежина његова, у каквим је колетима и рок, за који се еспан мора однети. У њему мора бити име и презиме и пребивалиште онога, од кога је еспан предат за одправљање име и презиме онога, на кога је еспан упућен, име, презиме, качество и пребивалиште возиоца. У њему се ипа даље означава пошто је подвоз погођен, накнада која се мора дати, ако еспан на уречено време не стигне, и на последку, подпис онога, који еспан одправља. На крајку спроводнога писма треба ставити белегу (марку) и нумере колета која се возе. Одправљач мора у свој дневник цело спроводно писмо преписати.

ОДЕЛЕЊЕ IV.

О возиоцу или қирицији.

§. 69.

Возиоц јемчи, ако се ствар на подвоз примљена изгуби, изузимајући неодклоним случај. Он јемчи и за квар, ако овај није проузрокован каквим неодклоним случајем или природом самог еспана.

§. 70.

Ако је подвоз неодклоним случајем уздржан на није стигао на место у уговорено време, онда се од возиоца због одоцнеог долазка не може накнада тражити.

§. 71.

Чим се еспан прими и подвозни трошак исплати, престаје свако право на тражбину накнаде према возиоцу.

§. 72.

Ако онај, коме је еспан упућен неће да га прими због тога, што није у добром стању или подпуно донешен, суд ће трговачки, а гди овога нема суд окружни посредством вештака испитати стање донешеног еспана; ако ни окружног суда у месту нема, примирителни суд ће то учинити и парничне стране на обични судејски пут упутити, а међутим наредити, да се еспан смести на сигурно место, или ако таковог онде не буде, да се пренесе тамо гди таковог има. Суд трговачки или окружни или примирителни моћи ће учинити наредбу да се што од еспана прода, чиме ће се подвозни трошак моћи измирети.

§. 73.

Правила у овој одељењу прописана односе се и на лађаре предузиматеље јавни подвоза и на све друге, који се подвађају да ствари и еспане превозе.

§. 74.

Тужби противу одправљача и возиоца због губитка или квара еспана нема места, ако се за пренос унутрешности Србије не поднесе за три месеца; за Турску-Европску с Влашком и Молдавиом за шест месеци, а за остале стране државе за једну годину, рачунајући, ако је еспан изгубљен, од дана кад је морао стићи на место; а ако је какав квар проузрокован, од дана, кад је еспан предат. Случај превара и неверства изузимају се од овог правила.

ГЛАВА V.

О доказним средствима у трговачким дјелима.

§. 75.

Трговачка дјела, као куповине и продаје, доказују се јавном или приватном исправом, бележком од посредственика (сензала) издатом и од дотични страна подписаном, кореспонденцијом, трговачким књигама, признатом контоу а и сведоцима, гди се законом ипсмени докази нарочито не изискују.

ГЛАВА VI

О мјеницама у опште.

ОДЕЛЕЊЕ I.

О онима, који у Србији мјенице издавати и примати могу.

§. 76.

Сваки Србин може мјеницу издати, примити и ову ва другог пренети, придржавајући се у томе прописа у овом закону за мјенице изложени.

§. 77.

Изузимају се од тога само селаци, који се ратарским послом занимају, прости војници и сви нижег чина од подпоручика гарнизонске војске, жене удате и малолетници, ако они последњи (жене удате и малолетници) немају на то прописаног дозвољења.

§. 78.

Мјенице издате од селака, простог војника и војника нижег чина од подпоручика гарнизоне војске, и жене удате без саизвољења мужа, сматрају се у привренију на њи као проста грађанска обвезателства.

§. 79.

А мјеница од малолетника, без дозвољења отца или татора издата у смотренију малолетника не важи ништа, осим ако је отуда добијено у његову корист припало, чега се накнада ипак у обичној грађанској парници тражити може.

ОДЕЛЈЕЊЕ II.

О вученим мјеницама.

I. О форми вучене мјенице.

§. 80.

Вучена мјеница мора садржавати:

1. Означење да је мјеница, или ако је у каквом страном језику издана, мора садржавати израз у страном језику одговарајући овоме назвању.
2. Суму новца која се има платити. Сума мора бити писменима и у слогу (тексту) мјенице написана.
3. По чијој се наредби има платити. Издаваљ мјенице може плаћање и по својој наредби ставити и тада је мјеница на сопствену наредбу.

4. Време кад ће се исплатити.

5. Подпис издаваља са његовим именом или фирмом; ако он не може подписати то ће поред свога имена крет ставити, које ће осим онога, који га је написао још два сведока својим подписом на мјеници посведочити.

6. Место, дан, месец и годину издања мјенице (datum).

7. Име лица или фирме која има платити (на кога је мјеница вучена). Издаваљ мјенице може исту на самога себе вући; но ово може бити ако одређени друго место гди ће платити, а не оно гди мјеницу издаје (вучена сопствена мјеница).

8. Место гди ће се мјеница платити. Није ли ово особено означено, то се узима за место плаћања место онога, на кога се мјеница вуче (трасата), која се такође и за његово место пребивања узима. Осим овога ако је мјеница прва, друга, трећа, четврта и т. д. мора се и то означити.

9. Вредност у новцу, селану, рачуну или на други који начин прихваћену.

§. 81.

Ако које од ових изискиваних услова не оскудјева на мјеници, то онда није мјеница, нити мјеничне обвезности има. Исто тако сва изјаснења на такво писмено стављена (пренос, пријем, јемства) немају мјеничну важност.

§. 82.

Мјеница може се издати на једно лице, а да се има платити у месту пребивања кога другог. Она се може вући на наредбу и за рачун кога другог, но ово се мора испод подписа издаваља означити са речима „По наредби тога и тога“ или „по налогу Н. Н.“ или „као пуномоћник Н.“ или другим сходним изразима. Не назначили се ово, то се сматра да пуномоћник издаје мјеницу за свој рачун.

§. 83.

Ма да је име издаваља мјенице подметнуто, ипак истинити пријем и истинити пренос задржавају мјеничну важност.

§. 84.

Мјеницом, на којој је пријем или пренос поджетнут би-вају обавезани сви они преносиоци и издатељ, чији су под-писи истинити.

II. О благовременом пошљању суме за плаћање потребне.

§. 85.

Издатељ мјенице или онај, за кога се рачун она издаје, мора се бринути да благовремено пошаље повучену мјеницом суму; но издатељ мјенице за рачун кога другог лично је об-везан сам према преносиоцима и притјажатељу мјенице.

§. 86.

Закон сматра да су новци благовремено послани, ако онај, на кога је мјеница повучена, у време кад је рок њеном пла-ћању, дугује издатељу или овоме, за кога је рачун мјеница вучена, онолику суму, колика је у мјеници означена.

§. 87.

Примили се (акцентира) мјеница, онда се сматра да је сува за измирење потребна у рукама пријемника (акцентанта); пријем служи за доказ о томе према преносиоцима (жиран-тима). Али примила се мјеница или не примила то од из-датељу, у случају одрицања, припада доказати, да су они, на које је мјеница вучена била, имали у рукама сузу за под-мирење њено потребну. Не узможе ли то доказати, мора дати јемство, ма да је протест и после одређеног времена изнесат.

III. О пријему (акцентирању).

§. 88.

Издатељ и преносиоци (жиранти) јемче један за другог да ће мјеница примљена и у одређено време исплаћена бити.

§. 89.

Одрече ли се пријем, онда треба то доказати актом, који се зове протест због непријема.

§. 90.

Чим се протест због непријема покаже, преносиоци и из-датељ дужни су дати обезбеђења да ће се мјеница на одређени рок платити с трошковима протеста и курса. Јемац за изда-теља или преносиоцима одговара заједнички само с оним, за кога је јемчио.

§. 91.

Онај, који мјеницу прими, узима на себе обавезаство, да ће и суму назначену у њој платити. И тако пријемник се од плаћања не ослобађава ма и да није знао, да је издатељ по-стао презадужен пре, него што је он мјеницу примио.

§. 92.

Пријем мјенице треба да се означа са овом речи: „прим-љена“, под то треба ставити име и презиме пријемника, ако овај незна писати, онда треба да има осим оног, који га је подписао јошт два сведока. Ту се има записати датум, ако мјеница гласи на један или више дана или месеци по виђе-њу; и у овој последњем случају, кад датум пријема није стављен, мјеница се плаћа на одређени у њој рок, рачунајући од датума кад је издана.

§. 93.

Пријем оне мјенице, који гласи да се наплати на дру-гом мјесту, у ком пријемник не обитава, изискује да се на-значи пребивалиште гди ће се она исплатити, или гди се други потребни кораци учинити имају.

§. 94.

Пријем не сме бити услован, ал се може ограничити само на један део мјеничне суме, у ком случају притјажатељ мје-

нице дужан је подићи протест за онај остатак, који му није примљен.

§. 95.

Мјеница мора се примити најдуже за 24 сата од кад је показана. Онај, који је за 24 сата не врати, примно је или не примно, дужан је притјажатељу мјенице штету накнадити.

IV. О посредовању при пријему.

§. 96.

Кад се пријем мјенице одмаже и протест због непријема подигне, може њу примити ко други као посредственик или за чест издатеља или за чест кога од преноситеља (жиранта). Посредствовање ово треба означити у протесту, који ће посредственик подписати и пошто трошкове око протеста, проузроковане плати, изискати.

§. 97.

Посредственик је дужан најдаље за три дана дати на пошту писмо са протестом и то на реценс, који о томе извјештава онога, за кога је чест посредствовао.

Изоставили он ово учинити, то одговора за штету, која би тим проузрокована била.

§. 98.

Притјажатељ мјенице задржава сва права против издатеља и преноситеља, кад је не прими онај, на кога је вучена била без призвенија на то, што је ова посредствовањем примљена.

V. О року плаћања.

§. 99.

Мјеница може вучена бити да се плати: одма по виђењу; на један или више дана, на један или више месеци

по виђењу; на један или више дана, на један или више месеци од дана издација мјенице; на један одређени дан; на какав празник; на каквом панађуру, или на обично време.

§. 100.

Мјеница којој је термин плаћања одма по виђењу, мора се исплатити чим се покаже.

§. 101.

Термин исплате мјенице издате на један или више дана по виђењу, на један или више месеци по виђењу, одређује се датумом пријема или датумом протеста, изисканог због непријема.

§. 102.

Мјеница, која се на ком панађуру исплатити има, плаћа се у очи оног дана, у који ће се панађур свршити, или на дан панађура, ако овај само један дан траје.

§. 103.

Обично време јесте 15 дана, који се броје од следећег дана по издацију мјенице.

§. 104.

Ако термин исплате мјенице пада на какав у србском календару црвеним словима означени празник, онда се мора исплатити први дан после празника.

Друге вере пак последоватељи дужни су своју мјеницу којој рок исплате на какав њихов празник пада, један дан пре тога платити.

§. 105.

При мјеницама, које се по истеченију одређеног рока по виђењу или по издацију мјенице платити имају, рок је плаћања:

1. Ако је рок плаћања по данима одређен, последњи дан тога рока. При рачунању рока од датума не рачуна се онај дан, кад је мјеница издана, као ни код мјенице по виђењу дан кад је иста поднешена (презентирана).

2. Ако је рок по месецима одређен, онда рок је плаћања онај дан последњег месеца, који својим датумом дану издања мјенице, или дану поднесења (презентације) при мјеници по виђењу, одговара; нема ли овога дана у последњем месецу, то је рок плаћања последњи дан тога месеца.

§. 106.

Дани чека за исплату мјенице ни под каквим изговором места немају.

§. 107.

За мјенице издате у земљама гдѣ нови календар вреди, ако није изреком стављено по ком ће се календару рок рачунати, разуме се да је по новом календару.

VI. О преносу (жиру).

§. 108.

Собственост мјенице прелази од једног лица на друго средством преноса.

§. 109.

Сваки пренос мјенице мора имати свој датум, он мора означити вредност, која је примљена за пренос, име и презиме оног, који је преноси, и име и презиме онога, на кога се наредбу она преноси.

§. 110.

Пренос важи и онда, кад преносиоци напише само своје име или своју фирму на леђи мјенице, оставивши за попуњење празно место.

§. 111.

Ако пренос није устројен овако, као што предидући §. прописује, онда није уступање мјенице него само просто пуномоћје.

§. 112.

Кад се на мјеници напише већ толико преноса да се више преносиоца на њој поднису не може, онда се додаје мјеници наставак. Тај наставак ваља за мјеницу прилени и печатом утврдити оног преносиоца, који се на истом први поднису.

§. 113.

Кад се пренесе мјеница почем је време за подизање протеста због неисплате протекло, онда онај, на кога је пренета добија права из пријема, ако је мјеница пријена, према пријемнику, и права накнаде према онима, који су мјеницу по изтеченију овога рока пренели.

§. 114.

Но ако је мјеница већ пре пренашања због неисплате протестирана била, онда онај, на кога је пренета добија само права свога преносиоца према примцу, издаоцу и према онима, који су мјеницу до изисканог протеста пренели. Преносиоци оваке протестиране мјенице није мјенично обвезан.

§. 115.

Строго се забрањује на пренашању стари датум ставити; ово ће се сматрати и казнити као кад когод лажну какву исправу начини.

VII. О заједничком јемству.

§. 116.

Сви они, који су мјеницу поднисули, њу примили или пренели, обвезани су један за другог јемствујући према њеном притјажатељу.

VIII. О нарочитом мјеничном јемству (авалу).

§. 117.

Исплата мјенице осим пријема и преноса може се обезбједити и нарочним мјеничним јемством.

§. 118.

Јемство ово даје се од трећег лица, које се као јемац подноси или на самој мјеници или изда особито за то писмено. Овај јемац обавезује се заједнички и оним истим начином, као што су обавезани издатељ и преноситељи, ако дотичне стране нису другчије уговориле.

IX. О плаћању.

§. 119.

Мјеница има се исплатити или монетом у којој за исплату означеном, или монетом, која на месту плаћања законит течај има.

§. 120.

Ко плати мјеницу пре рока, плаћа је на своју одговорност.

§. 121.

Онај, који плати мјеницу на одређени рок и без сваке забране, сматра се да је пуноважно ослобођен.

§. 122.

Притјажатељ мјенице не може се приморати да новце за њу узме пре одређеног за исплату рока.

§. 123.

Исплата мјенице учињена на другу, трећу, четврту и т. д. пуноважна је, ако се на исплаћеној стави, да се том исплатом вредност свију други уништава.

§. 124.

Онај, који плати другу, трећу, четврту и т. д. мјеницу, а не узме патраг ову, на којој се његов пријем налази, не ослобођава се том исплатом прама онога, у кога се рукама његов пријем налази.

§. 125.

Исплата се не може одрећи, осим ако се мјеница изгуби или ако притјажатељ падне у презадужено стање.

§. 126.

Ако се мјеница непримљена изгуби, овај коме је она принадлежала има право тражити, да му се исплати, друга, трећа, четврта и т. д.

§. 127.

Ако ли се примљена мјеница изгуби онда друга, трећа, четврта и т. д. не може се другчије платити, него по наредби суда и на дато јемство.

§. 128.

Ако онај, који је мјеницу изгубио, била она примљена или непримљена, не може показати другу, трећу, четврту и т. д. он ипак може захтевати да му се изгубљена исплати, а измирење ово добиће пресудом надлежног суда, ако право собственности на мјеницу књижама посведочи и јемство да. Ако не да јемство а тражи да му се изгубљена мјеница исплати, може искати да се сума, колико вредност мјенице износи, у судејске руке положи.

§. 129.

Ако се исплата одрекне на захтевање у двама предреченим §-има, притјажатељ изгубљене мјенице задржава сва своја

права средством протеста. Акт овај мора се начинити други дан, кад је изгубљеној мјеници рок за исплату био. Овај протест мора обзнањен бити издатељу и преноситељима за време и по начину за обзнањивање протеста више одређеном.

§. 130.

Онај, чија је мјеница изгубљена, да би другу набавио, треба да се обрати свом преноситељу (жиранту) који је дужан дати му своје име и сво старање употребити, да може дјелствовати против даљег преноситеља, док од једног до другог идући до издатеља мјенице не доспе. Но онај чија је изгубљена мјеница мора сав трошак поднети.

§. 131.

Обвезаности јемца у §. 127. и 128. споменутог представљају по истеченију 3 године, ако за ово време не буду у том предмету ни тражења ни тужбе пред судом.

§. 132.

Почастне исплате на рачун мјенице дужан је притјажатељ прикити, а за остатак неплаћене суме протест подићи. Почастне исплате спадају на олакшицу и издатељу и преноситељима.

§. 133.

Суд не може никадав рок за исплату мјенице продужити.

X. О плаћању посредовањем.

§. 134.

Мјеницу протестирану може платити посредственик или за чест издатељу или за чест кога од преноситеља.

Ово посредовање плаћања значи ће се у самом протесту или у придатку к истом.

§. 135.

Онај, који посредовањем мјеницу исплати ступа у права притјажатеља, али је дужан испунити и све обвезаности, које су за притјажатеља прописане. Ако је плаћање посредовањем учињено за чест издатеља, онда су сви преноситељи ослобођени. Ако ли је учињено за чест кога од преноситеља, сви после овог следејући ослобођавају се од своји обвезности. Ако има ни више, који оће посредовањем мјеницу да плате, исплата ће се онога предпоставити, којом се највише или од обвезности ослобођавају. Ако се онај јави да је плати, на кога је она вучена, на је због не пријема протест изискат, он ће над свима другима првенство имати.

XI. Права и дужности притјажатеља.

§. 136.

Притјажатељ мјенице вучене у Европи, осим Исландије и острова Ферерски, да се плати у Србији одма по виђењу, на један или више дана или месеци по виђењу, или на обично време по виђењу, дужан је тражити да му се иста плати или прили за три месеца, рачунајући од њеног датума. Рок од шест месеци опредјелује се за приморске азијатске и африканске земље дуж средиземног и црног мора и за острове истим морама принадлежеће. А за друге ван-европејске земље. Исландију и ферерске острове рок је од осамнајест месеци. Исти вишеозначени рокови имају места против притјажатеља мјенице, која се вуче у Србији а да се одма по виђењу, или на један или више дана или месеци по виђењу, или на обично време по виђењу плати у којој од предизложени страни земаља.

§. 137.

Притјажатељ мјенице дужан је заклевати да му се ова исплати оног дана, кад јој је рок исплати одређен.

§. 138.

Ако се у одређени дан мјеница не исплати, мора се одма првог дана за овим протестом, који се зове протест због неисплате, доказати како је исплата изостала.

Ако је поменути дан празнични био, онда одма други дан.

§. 139.

Притјажатељ мјенице није разрешен од изнекварања протеста због неисплате нити тиме, што има протест због непријема, ни због смрти или презадужености онога, на кога је мјеница вучена. Ако је пријемник пао у презадужено стање пре рока за исплату одређеног, притјажатељ може протестирати и накнаду тражити.

§. 140.

Притјажатељ протестиране због неисплате мјенице, може тражити да му је плате, посебнице или издатељ, или који од преноситеља, или свуна издатељ и сви преноситељи. Ово исто право припада сваком преноситељу против издатеља и преноситеља, који му предходе.

§. 141.

Ако се притјажатељ мјенице посебнице за исплату мјенице обрати своме предходнику, он треба овоме да достави протест, па ако овај не плати, да га позове у суд најдуже за 15 дана, рачунајући од дана издатог протеста, ако предходник не пребива даље од 10 сати растојанија. Време за предходника живећег даље од 10 сати од места у коме се мјеница исплатити морала, продужиће се за сваку даљину од 5 сати више с једним даном.

§. 142.

За мјенице вучене из Србије а да се плате изван Србије у Европи, осим Исландије и острва Ферески, па су

протестиране, тужба ће се подићи противу издатеља и преноситеља у Србији живећи за три месеца; ако је вучена мјеница за приморске азијатске и африканске земље дуж средњег и првог мора или за острве истим морима припадлеће, за шест месеци; а ако је за друге ван-европејске земље, Исландију и фереске острове за 18 месеци.

§. 143.

Ако се пак притјажатељ мјенице обрати уједно и против преноситеља и издатеља, онда он према сваком од њи има право на рокове у предидућем §. означене. Тако исто сваки преноситељ има право обратити се у предмету поменуте тражбине или на појединог или на све своје предходнике у теченију више одређени рокова. Рок за оветече од дана, кад је противу њи тужба подигнута.

§. 144.

По истеку вишепоменути рокова: — За поднашање (презентирање) мјенице одма по виђењу, или на један или више дана или месеци по виђењу, или на обично време по виђењу, — за протест због неисплате, — за подизање тужбе на накнаду — притјажатељ мјенице губи сва права противу преноситеља.

§. 145.

Тако исто губе и преноситељи права на накнаду против предходника после више означенога рока и то сваки колико се кога тиче.

§. 146.

Исто тако губе ова права притјажатељ и преноситељ према издатељу самом, ако овај докаже да је пријемник био снабђевен с новцима о року плаћања. У овом случају притјажатељ мјенице има право тражбину своју управити само противу онога, на кога је мјеница вучена.

§. 147.

Губитак у предидућа 3 §-а одређени престаје на корист притјажатеља против издатеља или против оног од преноситеља, који је по истеченију рока одређеног за протест, за обзвану истог или за позив у суд, рачуном подмирењем једног потраживања за друго, или другим којим начином суму за исплату мјенице потребну примио.

§. 148.

Осим мера прописаних за тражење наплате, притјажатељ протестиране због неисплате мјенице, има и то право, да посредством суда ради своје безбедности узати ствари покретне издатеља, пријемника и преноситеља.

XII. О протесту.

§. 149.

Протест због непријема или исплате мора се подићи по правилу за то прописаном код трговачког, гди овог нема код окружног суда, а гди ни овог нема код ереске полицајне власти или код извршитеља судејског.

§. 150.

У протест треба преписати мјеницу од речи до речи, пријем, пренос и онога, који је тамо означен да је по потреби исплати; даље да је понуђен да мјеницу исплати, присуство, или одсуство онога, који треба да плати, узроке неплаћања, немогућност или нехтење подписати се, и ванослетку дан, месец и годину изискатог протеста.

§. 151.

Никакав други акт у виду сведочанства издат од трговаца или други који лица не може протест заменити.

§. 152.

Лица законом за сачињавање протеста одређена обавезана су, ако не желе поднасти под строги одговор, и накнадити трошкове и штете дотичним странама, — концепте издати протеста брижљиво чувати и у протокол по реду бројном заводити. Тај протокол у кога ће стране бити означене, биће јемствеником прошивен, и подписима и печатом утврђен.

XIII. О намирењу средством повратни мјеница.

§. 153.

Кад притјажатељ протестиране због неисплате мјенице оће да се наплати за вредност исте, за интересе, разлику курса, трошкове око протеста и иначе учињене, он може вући повратну мјеницу на издатеља, или на кога од преноситеља.

§. 154.

Курс се према издатељу одређелава по одношењу курса оног места, гди се мјеница имала платити, према месту гди ће се ова повратна морати платити. Према преноситељима одређелава се курс по одношењу места гди је мјеница предава или продава, према месту гди ће се исплатити.

§. 155.

Уз повратну мјеницу мора се приложити и рачун у који се ставља главно протестирање мјенице с интересом, трошковима протеста, и други закони трошкови, као што су комисионални, севзалски, поштански и т. д., даље се у њега ставља име и презиме онога, на кога се повратна мјеница вуче, курс по коме је она продата, и датум. Рачун овај одостоверавају два трговца; с истим рачуном шаље се протестирана мјеница, протест или одостоверени преписи истог. Ако се повратна мјеница вуче на ког од преноситеља, онда уз њу иде осим

осталога и сведочанство показујуће мјенични курс места, у коме се мјеница платити морала, према месту, у ком је она вучена.

§. 156.

Више рачуна уз једну мјеницу не може се правити. Овај рачун плаћа се од једног преноситеља другоме, а најпосле од издатеља.

§. 157.

Сваки преноситељ као и издатељ дужан је по један курс спосити.

§. 158.

Интерес на главно протестиране због неисплате мјенице почиње тећи од дана изискатог протеста.

§. 159.

Интерес на трошкове од протеста, мјеничне курсове и на друге законе трошкове, плаћа се само од дана потраживања пред судом.

§. 160.

Разлика курса неплаћа се, ако се уз рачун неприложи §-ом 155. прописано сведочанство тргована.

ОДЕЛЕЊЕ III.

О собственим мјеницама.

§. 161.

Собствена мјеница јест она, којом се издатељ сам обвезује, да ће извјестну суму новца исплатити поверитељу или по његовој наредби у одређено време.

§. 162.

Собствена мјеница мора садржавати:

1. Означење, да је мјеница, или ако је у каквом страном језику издава, мора садржавати израз у страном језику одговарајући овоме називанију.

2. Суму новца која се има платити. Сума мора писменима и у слогу (тексту) мјенице означена бити.

3. Име онога, по чијој се наредби има платити.

4. Време кад се има исплатити.

5. Подпис издатеља са његовим именом или фирмом; ако он подписати не може то ће поред имена крст ставити, које ће осим овог, који га је написао, још два сведока својим подписима на мјеници осведочити.

6. Место, дан, месец и годину издања.

7. Вредност у новцу, еспапу, рачуну или на други који начин примљену.

§. 163.

Место издања сматра се при собственој мјеници за место плаћања и у исто време за место пребивања издатеља, ако друго место плаћања није означено.

§. 164.

Сљедујући прописи за вучене мјенице вреде и за собствене:

Пропис §. 81. о томе, кад што од суштествени изискивања на мјеници оскудјева.

О пренашању (жирирању).

О подношању (презентирању) с роком исплате на један или више дана или месеци по виђењу, или на обично време по виђењу с тим, да се овде има издатељу самом мјеница поднети.

О тражењу накнаде због неисплаћења према преноситељима; о тражењу сигурности, с тим, да ово у случају не сигурности издатеља мјеста има.

- О застарелости.
- О страном законодавству, и
- О претесту.

§. 165.

Кад је сопствена мјеница поднискана на једном месту, а опредјелује да ће се платити на ком другом, онда се она има тамо одређеном за плаћање лицу (домицилијату), или ако ово није означено, самом издатељу на оном месту к плаћању поднети, и ако се исплати тамо протест подићи. Изоставили притјажатељ благовремено код домицилијата протестирати, то он губи мјенична права према издатељу и преносителцима.

Издатељ сопствене мјенице дужан је, кад домицилијата неозначи, а мјеницу на друго које место за плаћање упућује, означити особу или кућу, гди ће га притјажатељ мјенице тражити.

ОДЕЛЕНЬЕ IV.

О застаренју.

§. 166.

Потраживања између трговаца за трговачка дјела на основу трговачки књига и други документа застаревају за 20 година.

§. 167.

Све тражбине тичуће се вучени мјеница а и сопствени, ако су ове последње издате и поднискате од трговаца, банкера или ма и од нетрговаца за дјела трговачка, застаревају за 5 година рачувајући од дана, кад је протест изискат, или од дана последњег корака код суда чиненог. Ако је спорна ствар признањем поравнањем или пресудом свршена, онда ће потраживање застарити за 24 године, под надгледавањем свију правила, која су грађанским закоником за застарелост прописана.

ГЛАВА VII.

Страно законодавство.

§. 168.

Способност странаца мјенично обвезати се, суди се по законима земље, којој странац припада. Но ипак неспособан по својим законима странац, ако је по србским законима способан и у Србији мјеничне послове предузме, мјенично је обвезан.

§. 169.

Форма изван Србије издате мјенице као и остала мјенична изјасненција на страни учињена, суде се по закону места, на коме су учињена. Но ако би она изјаснена по страном закону неважећа била, али по србском закону вреде, то се из тога не може ништа наводити противу доциције у Србији на мјеници стављени изјаснена, као што су: пријем, пренос, јемство. — Исто тако мјенична изјаснена једног Србина према Србину изван Србије учињена, вреде као мјенично правна, и ако би она само по србским законима достаточна била.

§. 170.

Форму дјелања ради одржања или извршења права из мјенице на каквом страном месту, опредјелује тако вредећи закон.

26. Јануара 1860. год.
у Београду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

*Председатељ Совјета,
Генерал-мајор,*

Стев. Михајловић.

*Кнажевски представник,
Повелитељ инострани дјела,
Полковник, Кавалер,*

Цв. Рајовић.

Глав. секр. Совјета,
Рајко Лешјанин.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ПРАВОСУДИЈА.

На предложено попечитељства правосудија и сагласно са закључењем Савета од 17. тек. № 346. решавам:

Да се за кривична дјела један апелациони суд установи, који ће се састојати из једног преседатеља, четири члена, једног секретара, једног столоначалника II класе, једног архивара, који ће дужност протоколите и регистратора извршивати, једног експедитора, једног канцелисте, једног вандура и једног одације.

Суд овај да се управља по сада постојећем устројењу апелационог суда односително кривични предмета, имајући и оне предмете сам решавати, који су у точки другој члену 29. устројења апелационог суда изложени, као да и прва точка истога члена 29-г за њега важи с том само изменом, да су примјечанија његова и противу пресуде учињена за нижи суд обавезателна.

Дале, да се чиновницима апелационог суда за грађанска дјела издаје следејућа плата и то:

1. Председатељу	17.520	гр. порес.
2. Подпреседатељу	16.200	" "
3. 8 Членовима по 15.180	121.440	" "
4. 2 Секретарима по 11.400	22.800	" "
5. Столовач. I. класе	6.540	" "
6. Столовач. II.	6.000	" "
7. Архивару, који ће протоколите и регистратор бити	4.800	" "
8. Експедитору	3.600	" "
9. 2 Канцелистима по 2.760	5.520	" "
10. Вандуру	1.440	гр. порес.
11. 2 Одацијама по 1.152	2.304	" "
12. На канцеларијске трошкове	4.200	" "

А чиновницима апелационог суда за кривична дјела да се издаје и то:

1. Председатељу	16.200	гр. порес.
2. 4 Членовима по 15.180	60.720	" "
3. Секретару	11.400	" "
4. Столовач. II. класе	6.000	" "
5. Архивару који ће протоколите и регистратор бити	4.800	" "
6. Експедитору	3.600	" "
7. Канцелисти	2.760	" "
8. Вандуру	1.440	" "
9. Одацији	1.152	" "
10. На канцеларијске трошкове	2.100	" "

И ванпослетку, да се цео персонал апелациони судова, који се у ново устројењем апелационом суду не би поставити могао, бити пак за апелациони суд за кривична дјела употребити могао, и даље по овогодњињем буџету задржи, да би попечитељство од тог персонала два оделена образовати могло за нарочити апелациони суд, који се има образовати за ова дјела, у којима је пре ступања у живот закона о поступку судејском у грађанским парницама од 12. Фебруара текуће године ВМ 443, незадовољство изјављено; а ако би још које лице заостало, да би га попечитељство за изванредни суд употребити могло.

Попечитељству правосудија налажем да решење ово, у колико се њега тиче, изврши.

ВМ 561.

19. Фебруара 1860 год.
у Београду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРЕПСКИ.

*Књажевски преставник, попечитељ
иностр. дјела, полковник, кавалер,*

Цв. Рајовић.

ПОПЕЧИТЕЛСТВУ ПРАВОСУДИЈА.

Дејствијем изванредног и апелационог суда више свештеника осуђено је на разне казни, за преступлења излеђена од комисија изаслани за извиђивање тужби противу чиновника, свештеника, учитеља и кметова. Да не би свештеници казни ове на понижење светог чина и звања иловог, и на непристојни начин издржавали, ја налажем попечителству правосудија, да с места налог на све судијске и полицајне власти изда, да се ни једна казна над свештеницима од изванредног и апелационог суда изречена не извршује, но да се сва акта о томе сакуче и попечителству правосудија пошаљу, а оно да ји апелаторијалној конвенторији спроведе, која ће по имајућем од мене упутствију знати шта ће с истима чинити. Ово решење моје односи се чисто на казни, а никак о на накнаду, на коју би кои свештеник од изванредног и апелационог суда осуђен био, коју ће паравно морати на сваки начин исплатити.

В№ 1154.

21. Априла 1860 год.
у Топчидеру.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ

*Заступник представника кани.
и полек. вностр. дела,*

К. Цукић.

РАСПИС

попечителства унутр. дела свима окр. начелништвама
и управит. вар. Београда.

Попечителству внутрени дјела долазе од ово неко доба известија са више страна, како је тај или онај практикант, извршујући које какове продаје, или рукујући депозитима у опште, учини злоупотреблење са толико и толико новца.

Суде, које су практиканти на тај начин упропастили до сада, износе страста велику цифру. Прелазећи многе случаје, напомиње се овде, како је само један практикант известног началничества, рукујући депозитном касом, упропастио преко 35.000 гроша.

Попечителство внутрени дјела не увиђа ништа, што би началничества, или среске началнике, могло оправдати у томе, што тако велика поверења практикантима поклањају, јер расписом од 9. Септембра 1846 год. П№ 4740. прописано је како се, и на који начин, имају касе депозитне поверити једноме лицу из персонала началничества; а по себи се разумје, да лице то мора бити указно. Шта су пак практиканти, и како се они имају сматрати, казано је јасно у уредби од 23. Јулија 1845 год. В№ 1117.

С призрењем дакле на све то, јасно је, да сваки онај старешина началничества, или среза, који повери практиканту да што прода, наплати, или депозитном касом рукује, чини то само на своју сопствену одговорност. Но при свем том ипак је попечителство ово нашло за нуждно најозбиљније опоменути овим све полицајне власти, да се узму на ум и да

никаково извршење, које би ма какву новчану исплату за собом донесло, а још мање руковање депозитним касама, не-поверавају практикантима, као простим правитељственим служитељима и као лицама, која се тек приутовљавају за указне служитеље.

Који пак старешина началничества, или среза, противно изложеноме узради, нека још сад зна, да ће морати сам из своје сопствености све накнадити што практикант упропасти, а притом још и казнити се по закону за непослушност наредба веће власти.

Овом приликом, а у свези са означеним расписом од 9. Септембра 1846 год., попечитељство препоручује свима реченим властима, да оне бар по једанпут у месец дана, прегледе депозитне касе оних указних лица, којима су исте поверене; јер, на жалост, има такође много случајева, гди су и под руковањем оваквих лица, грдне суме упропаћене.

Прегледавши тако сваку под ведомством својим стојећу депозитну касу, дакле и касу извршитеља, гди ови постоје, дотични старешина дужан ће бити свагда, кад какво злоупотребење, или недостатак примети, то одма овамо попечитељству јавити, како би оно даље, што му надлежи, предузети могло. Јер ко од старешина пропусти тако поступити, на би се доцније појавио недостатак, одговараће исто онако као и за практиканте, с том само разликом, што ће за ове сам искључиво одговарати за штету, на се после намиривати с њима како зна, а за оне друге, т. ј. указна лица, одговараће за накнаду у онолико, у колико такову упропастител не буде у стању сам подмирити.

Началничеству Н. налаже се, да се оно, и подведомствене му средке старешине, расписа овога најточније придржавају.

ИМ 5319.

11. Јула, 1860.

у Београду.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНСИЈЕ.

На предлог попечитељства финансије од 28. пр. ИМ 679, ја сам, согласно са закључењем Савета од 4. тек. М 512, решио и решавам: да се рачун началничтва окр. крагујевачког за 1859 годину прегледа а да се немора нов попис имања чиновничког за прошли 15 полгодија чинити, и да за мерило данка буде она процењена вредност имања чиновничког, коју је пописна комисија нашла, а не, коју су приватни проценитељи, како су кад хтели, и како је кад коме потреба била, поједином имању давали.

Моје попечитељство финансије нека се управља по овоме решењу.

ВМ 518.

7 Марта 1861 год.

у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Књажевски представник,
попечитељ иностр. дела,
Ф. Христић с. р.*

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ ТРЕЋИ

КЊАЗ СРПСКИ

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЕЛИЉИМО

УВОДНА ПРАВИЛА, ЗАКОНА О СТЕЦИШНОМ ПОСТУПКУ

§. 1.

Закон о стецитном поступку почеће важити, кад прођу 30. дана, од дана кад га Књаз подпише.

§. 2.

Кад овај закон у живот ступи, престаје важити: Глава Х. „о стецитну“, Глава ХI. „о погодби дужника с поверитељима“, и Глава ХII. „о уступању имања“, од §. 196. до §. 329. закључително, законика о судејском поступку у грађанским парницама од 21 Октобра 1853. год. ^{В. н. 1025} _{С. н. 938}, а тим губи силу и чл. 3. уводни правила законика о судејском поступку у грађанским парницама од 12. Фебруара 1860. год. В. Бр. 443. I. С. Бр. 128. I.

§. 3.

Све оне стецитне масе, које се код судова затеку нерасправљене кад овај закон о стецитном поступку у живот ступи, имају се дорасправити по овом новом закону.

Но уколико се овим новим законом о стецитном поступку мења ред поверитеља при наплати, има се код свију оних маса, над којима је отворено стецитно пре него што је овај закон у живот ступио, при досуђивању држати овај ред који је прописан био у Глави Х. „о стецитну“ старог судејског поступка у грађанским парницама.

К. В. Бр. 597 I.
Сов. Бр. 436 I.

17. Марта 1861. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ

*Председатељ совјета,
генерал-мајор.*

Стев. Михајловић.

*Књажески предавачик, и
помоћитељ иностранца дјела,*

Ф. Христић.

Главни секретар совјета,
Р. Ј. Лешјанин.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ ТРЕЋИ

КЊАЗ СРПСКИ

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЕЉУЈЕМО

ЗАКОН

О СТЕЦИШТНОМ ПОСТУПКУ

ГЛАВА I.

Опредјелене стецишта, надлежност суда и случајеви кад се стециште отвара.

§. 1.

Стециште је судејско поступање, у ком се имање каквог дужника, који своје поверитеље није у стању да намири, по опредељеном у закону реду између њи подељује.

§. 2.

Стециште се отвара код суда оног окружија, у ком дужник постојано пребива, ма да би он и у више окружија своји добара имао. Против онога, који у Београду постојано пребива, отвара се стециште код суда вароши Београда.

§. 3.

Стециште се отвара у следејућим случајима:

- 1., Кад суду сам презадужени јави, да није у стању све своје поверитеље подпуно намирити;
- 2., кад суд дозна, да се ко год, о ком се јавно говори,

а и тражбине противу њега у суду пријављене, или на његова добра прибележене, показују да је презадужен, крије, или да је побегао.

3., кад пунолетни наследници, који су се изјаснили да имање умрлога с пописом примају, или кад тутори или старатељи малолетни наследника захтевају, да се стециште противу масе умрлога отвори.

4., кад један или више поверитеља, који су тражбине или неоспорне или вјеројатно осведочене, захтевају, да се над дужником њловим стециште отвори; по у овом случају суд неће стециште одма отворити, него ће најпре одредити рочиште на време, колико је могуће краће, и никако дуже од 15. дана, а у решенију наложит ће дужнику, да он до рочишта своје поверитеље намири или обезбеди, или да на рочиште списак свог имања и своји дугова, нуждним доказима снабдјевени донесе, с том примјетбом, ако ни једно ни друго не учини, да ће се против њега стециште одма отворити.

Ако би поверитељ поред стецишта захтевао од суда да зант на добра дужникова стави, то ће суд у смотрењу запта поступити по правилима о занту.

§. 4.

Но недоће ли дужник на рочиште (§. 3. под 4.) или ако би дошао, недокаже ли да је оне поверитеље, који су стециште против њега захтевали подмирио или обезбедио, или да је по списку своји дугова и имања у стању све своје поверитеље подмирити, то ће се против њега одма, и без призрава а можда њиме против оне наредбе судејске изјављено незадовољство, стециште отворити.

Поверитељи имаћ ће право захтевати, да дужник истинитост донешеног списка заклетвом потврди, коју ако овај положити неби хтео, одма ће се сматрати, као да потребни списак ни поднео није.

§. 5.

За случај, да се поверитељи са поднешеним од стране обтуженога обезбеђењем неби задовољили, Суд ће, почем обе стране саслуша, без отлагања решити једл обезбеђење довољно ил није? У првом случају он ће поверитеље упутити да своје подмирење од дужника особеним путем траже, а у другом ће одма стецниште отворити.

ГЛАВА II.

Закони распоред трамбина против стецнишне масе.

I. Тражбине по праву собственности.

§. 6.

Онај, кои би имао какву ствар као своју собственост из стецнишне масе потраживати, може искати да се таква ствар из масе изстави, ил ако би имање неподелено било, да се њему припадајућа част таквог одвои.

Нарочито има супруга дужника право захтевати, да јој се оне покретне ствари издаду, за које би доказала, да ји је занета мужу као мираз донела, па да се као такове јошт у натури налазе. (§. 767. зак. грађанског). Овамо принадлеже и оне код дужника нађене облигације, које би од други издане биле на име његове супруге, како им је новац њеног мираза позајмљен.

II. Тражбине поверитеља из опредјелени масални добара.

§. 7.

Они поверитељи, кои потраживања или по сили овог закона или у следству заложног права из извјестни масални добара подмирити се имају, исплативат ће се из ови добара, без призрепија на остале стецнишне повјеритеље. Само што после измирења њног од такови добара претече, спада у општу за све личне поверитеље опредјелену стецнишну масу.

A. Особена опредјелења усмотрењу непокретни добара

§. 8.

Од добивене цене за продато непокретно добро, у коју се счислява и онај трајућем стецништу од таквог добра приход, као и на суму цене придонавши можда интерес следујућа се потраживања, и то по редовима, као што су један за другим у овом §. ниже изложени, првенствено исплаћују.

1. Од дана отвореног стецништа учињени трошак на одржање и руковање, као и на проценивање и продају непокретног добра.

2. Од године дана до стецништа не исплаћена заоставша и за време овога припадајућа награда служитељима оним, који су непосредствено при таквом добру служили, и то без разликe да ли су страни или кои од членова фамилије такву службу за награду одправљали, и да ли су се и онда, кад је дужник под стецниште нао, јошт у служби застали, или су већ из не иступили.

3. Терети државни и обштински, кои би се по добрима наплаћивали, за једно прошло и за једно текуће полгодије, као и за свако полгодије у напредак, док се добро продало неби.

4. Бранитељ масе у призрењу досуђени трошкова за труд његов при пречисавању (ликвидирању) трамбина из таквог добра.

5. Тражбине ови, којима исто непокретно добро служи за миљачку залогу (§. 307. грађ. законика), и то по овом реду, по коме су такови интабулантн један за другим право на интабулацију по закону добили.

6. Терети државни и обштински, који би од дужег времена од добра ненаплаћени застали.

§. 9.

Интереси од овакви у §. 8. под 5. означени интабулантн трамбина имат ће при наплати с капиталима једнако

првенство само они, који припадају за последњу годину до отвореног стецништа, и од овог до дана наплате капитала; но ако је поверитељ парницу због наплате своје интабулиране тражбине против дужника јошт пре повео, то ће интереси од дана поведене парнице имати при наплати заједно са главним једнако првенство.

§. 10.

Ово што је у предидућем §. речено, важи и за убаштинене годишње дохотке, а и за друге од времена на време придолазеће приходе.

Б. особена опредељења у призрењу покретности, које би као залога служиле.

§. 11.

Од цене, продајом заложеног покретног масалног добра добивене, пре исплате оног поверитеља, коме такovo добро за залoгу служи, само ће се они у §. 8. под 1. и 4. опредељени трошкови одбити.

Интерес пак на капитал исплаћује се с капиталом онај који од отвореног стецништа до наплате припада, и онај, који би за годину дана пре стецништа неплаћен остао, ако наплата јошт пре тога није парничним путем тражена, у ком ће случају интереси од дана поведене парнице заједно с капиталом исто првенство при наплати имати.

§. 12.

Но пре поверитеља у §. 11. означеног, ако би му ескап какoви за залoгу служио, предхoдит ће у наплати ђумрук на исти ескап неплаћени.

1., ако је ескап јошт у магази ђумручкој, ил

2., ако је из ове извешен, а 40 дана од тог времена није протекло до дана отвореног стецништа.

III. Тражбине лични поверитеља из опште стецнишне масе. Распоред такoви.

§. 13.

Сво стецнишно имање, које по измирењу у горњим §.§. означени тражбина, преостаје, сачињава обшту стецнишну масу, која се на све личне поверитеље, у колико они неби већ из оног у §§. 8 до 12. означеног стецнишног имања подмиреени били, обратити има по редовима, који следеју, почем се предходно исплате тражбине они, који су од отвореног стецништа на масу што потрошили, или за такoву радили, као и трошкови руковања са масом и заступања такoве.

Но ако се ове предходне тражбине не би когле поднуно измирити, измириваће се по соразмјерности (по гурми).

§. 14.

У први ред долазе:

1. Ако је дужник пре отвореног стецништа умро, погребни трошкови и трошкови на обично прио одјело, сходно стању презадуженога. Иначе, ако је презадужени умро, пошто је стецниште против њега отворено, онда ће само они, по наредби старатеља и са одобрењем суда учињени, најнужднији погребни трошкови у овај ред доћи.

2. Од године дана до стецништа неисплаћена заоставина и за време овога припадајућа награда домаћи служитеља, трoвачки и занатлијски слугу, као калон, ако би такoви и сама деца пропалога били, и то без разлике јесу ли се и онда, кад је дужник под стецниште шао, јошт у служби застекли, или су већ из такoве иступили.

3. Лекари, видари, (хирурги) бабиче и апотекари са оним што од пропалога за свој труд или лекове, од једне године дана до отвореног стецништа примати имају. Ово се разуме и за болест члoва породице пропалога, за које је он старати се дужан био.

4. Данак држави и терети општински за једно прошло и за једно текуће поштоје.

5. Ђумрук неплаћени у опште, у колико по §. 12. неби плаћен био.

Сви ови поверитељи немају један пред другим у наплати првенства, и по томе они ће се по соразмјерности њихи тражбина измирити, ако маса за подпуно измирење свију достизала неби.

§. 15.

У други ред долазе, и имају се, ако маса за подпуно њихово подмирење достизала неби, по соразмјерности њихови тражбина наплатити.

1. Сирочад (пуциле) и они кои се њима законом уподобљавају, као што су: цркве, школе, болнице, општине и они, кои имаје под старатељством стоју, које се разуме и за онај случај, кад је отац својој рођеној деци старатељ њихог искључителног имања, у колико сирјеч дужник као тутор или старатељ свакој сирочади или пуцили због неуредног руковања одговара.

2. Правитељство са тражбинама, које би из службени одношења чиновника и служитеља његови проистикале, и које би оно имало од такви да наплати.

§. 16.

У трећи ред долазе сви у опште поверитељи, који нису у ма кои од остали редова изречно стављени, и у случају, да се подпуно из масе подмирити неби имали, имају се по соразмјерности њихови тражбина наплатити.

§. 17.

Што се неплаћени интереса тиче на капитале они тражбина које су у §§. 15. и 16. означене, од они ће само они кои за време стецинста и за годину дана пре отвореног сте-

цинста припадају, у оном реду, у коме су им капитали, и заједно с овима наплаћивати се, које се разумети има и о неизмереним доодцима.

§. 18.

У четврти ред спадају сви ови заоставни неплаћени интереси и доодци, кои заједно с капиталом или са текућим доодком у један исти ред дошли нису, и имају се међу собом по соразмјерности наплаћивати, ако се неби могли сви подпуно намирити.

§. 19.

У пети ред долазе:

1., Деца пропалице, која 14 годину нису навршила, за нуждни судом одредити се имајући трошак на њихово до те године издржавање.

2., Супруга за удовички, њој по брачном уговору припадајући ужитак.

3., Они, који би у име поклона што тражити имали.

4., Новчане казни.

Тражбине ове наплаћују се једна пред другом првенствено, као што су редом овде назначене.

§. 20.

Иностранци имају у смотрењу своји тражбина против пропалице једнако право у распореду са србским житељима, ако се нашим у њиховој земљи таково право даје, које иностранца у случају сумње доказати мора.

ГЛАВА III.

стецишно поступање у опште.

I. Поступање до распродије масалног имања.

§. 21.

Суд ће одма, како је рјешно, да стециншту мјеста има, проглас о томе издати и обнародовати га.

§. 22.

За житеље, кои у мјесту суда постојано живе, проглас сматра се да је обнародован оног дана, у кој је пред улазом на судејско зданије и јошт друга два јавна места прекован. А за оне кои изван места суда, у Србији или изван Србије, постојано живе, проглас сматра се да је обнародован, кад је у земалске новине стављен, које тринут од 8 на 8 дана бити мора.

Проглас овај овако да гласи:

Суд Н. Н. овим обзивајује свакоме, кога се тиче, да је на основу §. 3. тачке Н. Поступка стецинског над целим покретним и непокретним имањем презадуженог Н. Н. из места Н. стецинште отворено, и зато се сваки, кој би што од њега ма којим правом тражити имао, овим позива, да се до Н. дана месеца Н. са својим потраживањем и доказима, које о томе има, суду овом пријави, јер у противном случају лишит ће се сваког на стециншту масу права, без презреција и на само можда привадајуће му право собственности или иначе по праву залогѣ милачке (Интабуланије) или ручне, привадајуће му првенствене наклате.

У исто време одређује се рочиште на дан Н. године Н. и то пре подне у 9 сати, при коме ће се не само промислити о могућем межда с дужником поравнењу, него ако ово бити неумогне, и одбор поверитеља изабрати, на које се рочиште сви стециншне масе поверитељи без разлике позивају, да предстану, јер ће се у противном случају на њову опасност не само од представши поверитеља учињено можда с дужником поравненије уважити, него, ако и ово неби било, и одбор представљајући све повјеритеље, поставити, с којим ће суд даље надлежно са стециншним имањем поступити.

§. 23.

Суд ће стециншни одма, чим је стецинште отворено и све остале првостепенѣ судове, о томе званично извјестити.

§. 24.

Од овог часа, како је суд рјешно, да се стецинште отвори, презадуженом одузима се управљање добара, нити интабуланије, или прибележију дуга на добра његова, као ни залогѣ ни забрани, ни обустави, места бити може.

§. 25.

Сви после изданог и обнародованог прогласа са пропалицом закључени уговори, кои би се његовог имања тичали, као и сва његова стварна обвезателства, немају силе ни важности.

§. 26.

Поклопи, које је пропалица на 14 дана пре отвореног стециншта ма коме учинио, према поверитељима увиштавају се и оно, што би за то време покловљено било, вада у стециншту касу, а поклонопримци долазе у пети ред.

§. 27.

Чим ко надне под стецинште, сва потраживања која би ко од њега имао, ма њима у то време рок и не излазно, сматрају се као да им је рок оног дана завршен, на се исплата одма искати може.

§. 28.

Од дана изданог стециншног прогласа престаје теченије свију против презадуженог код кој му друго првостепеног суда почети парница, и оне се стециншном суду ради продужења послати имају, о чему ће се и тужитељ дотичним судом, извјестити. Но ако би која парница на другом суду већ савршено излеђена била, овај ће то стециншном суду одма јавити, ал пре него би и парницу стециншном суду спровео, излеђену ће парницу сам рјешити и ову заједно с пресудом

стецишном суду на даљи надлежни поступак послати. Исто тако и ако би пре стецишта и само извршење пресуде наређено било, на неби јошт ил такова извршена била, ил по §. 248. обштег поступка судејског ствари дужникове у нужди пописе дошле, задржат ће дотични суд извршење пресуде и упутитће поверитеља да се с досуђеном му тражбином стецишном суду обрати; на против, ако би ствари дужникове већ до отвореног стецишта за извршење пресуда и пописане биле, пресуда ће се у ошлито, у колико се из такови пописани ствари извршити може, одма и извршити, и ако би што и по измирењу оваког поверитеља претекао, добиће у обштуру стецишну масу.

А ако се на против поверитељ, за чији су рачун ствари пописане и продане, не би могао из такови поднуно ваимрети, добиће ће са остатком у обштуру стецишну масу.

§. 29.

Ово у предидућем и у §. 26 обштег поступка судејског изложено правило, т. ј. да се парнице, код другог суда у теченију налазеће се, стецишном суду ради продужења послати морају, односи се само на оне парнице, којима се што од имања презадуженога тражи, на против оне парнице које се само на презадуженога личност односе, као н. п. да си какови посао уради и т. п. остају код оног суда где су заочете.

§. 30.

Правило је, да се сваки има са тужбом својом сам стецишном суду до сазивног рока пријавити, и код овог своје право доказати, и по томе ако би кон суд пропустио удовстворити прошеу изложеном у предидућем §. 28. и потражителя стецишном суду упутно неби, неће моћи овај отуд никаква права изводити, ако се и сам неби стецишном суду до сазивног рока пријавио.

§. 31.

Ако би се пак ко суду стецишном с тражбином пријавио и показао, да о таковој јошт парница код каквог суда тече, суд стецишни обратитће се суду парнице, ради прибављена акта на ковац продужења говедене парнице, ако ји међутим од дотичног суда јошт добио није (§. 28.)

§. 32.

Правителство и општина за наплату јавни терета као и за неплаћени ђумрук имају се само до сазивног рока с означенијем тражбина пријавити, по ово доказивати неће, развје ако би се код дужника уредан докуменат послате нашао, и бранитељ масе тражбину по таквом оспорио.

Исто тако и они, који пресуду извршителну а не извршену имају, само ће се пријавити.

§. 33.

Ако би ко имао какву тражбину суду пријавити, али такову из важни узрока опредјелити у стању неби био, то ће он моћи и такову неопредјелену тражбину до сазивног рока суду пријавити и од свог захтевати, да му нужди рок за накнадно опредјелење такве тражбине одреди.

Исто тако ако би који од потражителя своју тражбину, опредјелено пријавио, али доказе о таквој одма поднети неби могао, моћи ће он због набавке такови негати да му се рок продужи.

§. 34.

Сваки онај потражитељ који у мјесту суда стецишног не живи, мора јошт при пријављену своје тражбине себи заступника у месту суда одредити, и таковог суду именовати, кога ће суд не само онда, кад се истинитост тражбине његове доказивала и ред наплате по закону стецишном опредјелавати,

т. ј. кад се тражбина његова пречишћавала буде, моћи позвати, но који ће и иначе свагда, кад се год потреба покаже свог властодавца представљати моћи, јер у противном случају, суд ће му одма и то на његов рачун и ризик једанпут за свагда, док год стецните траје, заступника у мјесту представити, а њега сходним о томе решенијем извјестити.

§. 35.

Онај, који има у залози облигацију или друго какво обвезатељство дужниково, или који је на непокретно дужниково добро надинабулиран или надбележен, кад се интабулант за дуг свој веби пријавити хтео суду, може при пријављењу своје тражбине код суда за доказ такове употребити право, које му припада по глави шестој судејског поступка, гласећој о заштити.

§. 36.

Суд ће стецити у оном истом рјешенију којим стецните отвара, бранитеља и старатеља масе наименовати, и њима сходни декрет на то издати, имајући овом последњем наложити, да и он на рочиште прогласом одређено суду предстане и своје рачуне поднесе.

§. 37.

Кад стецните одреди, суд ће у једно исто време одредити и одбор из једног члена суда и писара, који ће одбор пријављивања повјеритеља примати, и пред којим ће се цело поступање по овом закону предузимати; и само случај, гди би какав предмет оспорен био, или би по качеству свом судејско решеније потребовао, подносиће се суду на решеније.

§. 38.

Бранитељ масе мора да је у закону и судоводству искусан, и зато ће суд, ако веби таквог у мјесту било, једно лице из суда за бранитеља масе наименовати.

§. 39.

Суд за старатеља масе да ненаименује странце, који у Србији постојано не живе, даље сроднике пропалице, свештена лица, званичнике, а и ни оне, који је владање подозрително и који немају никаквог имања.

§. 40.

Суд ће у оном истом решенију, којим стецните отвара и бранитеља масе поставља, и нужни корак учинити, да полицајна власт одреди комисију т. ј. једног члена са писаром која ће дужниково имање узантити, пописати и од вештака редовно проценети дати.

§. 41.

При попису и процени, које уједно бива, мора бити старатељ масе, а позват ће се и поверитељи, који су у мјесту или њени пуномоћници. Због процене морају бити три вештака, који ће вредност ствари по чаршијској цени, одбијајући 20% вишином гласова определявати, а ако би сва тројица разног мјенија била, комисија ће средњу вредност за процену узети. Такође позват ће се и пропалица, ако је у месту, да куповну цену еспана и други предмет трговине сачињавајући ствари по својим протоколима покаже. И ову куповну цену, као и процену, дужна је комисија у протокол точно назначити.

§. 42.

За случај, да би дужник под стецните падши, неодељен био, само ће се она добра и ствари у попис узети, која су искључиво његова; но при том у списку морају се означити и права његова, која би имао на ствари неподељене, како би суд одма наредбу учинити могао, да се њему припадајући део изостави.

§. 43.

Оне ствари о којима је сумња да су сопственост дужникова, а при њему се нађу, доћи ће у списак с примједбом, који захтева да му се издаду по праву сопствености.

§. 44.

Готове новце, облигације, адићаре, протоколе и писма, која би се при попису код провалице нашао, и која би се на његову трговину и радњу односила, узет ће комисија назначивши у протоколу пописа и процене шта узима, на почетак тај протокол и старатељ масе и вештаци, као сведоци, својим потписима потврде, комисија ће један протокол таквог у достовјерном од ње попису старатељу предати заједно са стварима, које ће он до даље наредбе судске имати чувати, а оригинални протокол пописа и процене заједно са нађеном готовином, облигацијама, адићарима, писмима и протоколима дужника, спровест ће стецнишном суду, који ће јој на то призивницу однети.

§. 45.

Овако ће се исто поступити и са стварима дужниковим, које се у другом окружију налазе, због чега ће се суд имати надлежној полицијској власти обратити, која ће одмах мјестног старатеља наименовати, и к попису и процени ствари начином горереченим приступити. По свршетку тога полицијска ће власт суду стецнишном попис и процену ствари послати, а и јавити кога је за старатеља поставила, коме ће суд декрет у смислу §. 36. са сходним налогом за представак на рочиште и подношај рачуна однети.

§. 46.

Ствари квару изложене, или који је издржавање с трошком а без сваке ползе склпчаво, морају најпре пописане и

проценене бити, и старатељ масе дужан је списак такви ствари суду одмах поднети, који ће без сваког отлагања наредбу учинити, да се оне што скорије, ма и испод процене јавно продаду.

§. 47.

Сваки ће старатељ дужан бити о свему, што би по гласу пописног протокола примио, као добар домаћин бригу носити и старати се да примљено у процењеној вредности, колико је могуће одржи, и зато што би год и допије примјетно, да квару изложено бива, предлагат ће одмах суду стецнишном да се прода.

§. 48.

За ствари и добра старатељу предата, суд кауцију од њега захтијевати не може, но ако би обдјеловање добара, оправдање зданија и т. п. захтевало да се старатељу већа сума новца преда, онда ће за таквог суд од њега, ако он нема довољно непокретни добара, просто јекство захтевати.

§. 49.

Старатељ масе дужан је о свему точан, нужним доказима снабдјевен, рачун водити.

О сваком непокретном добру и његовим приходима и расходима рачун ће се понаособни сачињавати.

§. 50.

Ако је провалица какво добро под закуп држао, то таков под тих истих условцима мора и старатељ масе до даљег расположена за рачун масе продужити.

§. 51.

Старатељу масе није слободно са стецнишном масом спекулрати, јер не само да такав поступак његов, ако је за

масу шкодљив, неће имати никакве силе ни важности, него ће он и за сваку штету морати одговарати, и још без сваке награде за доодвањив труд његов однуштен бити.

§. 52.

Дужности бранитеља јесу :

- 1., искати од суда списак свију познати поверитеља;
- 2., захтевати да му суд протоколе презадуженог и остале исправе које су узашћене, ради надлежног употребљења на реверс изда.
- 3., тражбине провалице каквог му драго рода, мора бранител у своје време, или на лев начин, или путем суда прикупљати, и прикупљене одма суду предавати;
- 4., масу савјестиво бранити, али непротезати парнице, нити масу изливним трошковима обтерећавати;
- 5., у сваком сумнителном догађају известије од провалице искати, а и од поверитеља учинити му се могуће приједбе против тражбине појединог поверитеља примати, и такове сходно употребити.

§. 53.

Ако због какве преноне наименовани старатељ или бранител масе неби дужности примити се, или њу даље одирављати могао, то они такову пренону суду без сваког отлагања морају јавити, а међутим, док суд новог не постави, своју дужност и даље одирављати и новонаменованом све, што су пред собом имали, по списку предати.

§. 54.

Одређени у прогласу рок не може се на тај крајц про- дужити, да се они поверитељи, који су пропустили са својим тражбинама до таквог пријавити се, пријављивати могу.

§. 55.

Но ако би по од потражитеља без своје кривине пропусти пријавити се до рока у прогласу одређеног, (§. 22.) мора то на стецитном суду доказати, и до времена, док расположително решеније оног реда, у који му тражбине по одређеном у овом законнику распореду снада, неби извршителном постало, обновљење рока искати, које се у томе са- стоји, да му суд други рок одреди, до ког се он са својом тражбином пријавити мора, ако она у прогласу изложена следства не жели искусити.

§. 56.

На овако захтевање суд ће одредити рочиште, и почем саслуша бранитеља масе, што скорије решит ће, имали захтеваном обновљењу рока места, или не ? према ком решењу има незадовољна страна поступити по објавим правилима судејског поступка у грађанским парницама.

§. 57.

У случају кад би по истеченију у прогласу за пријављивање тражбина одређеног рока, проналоме какво имање, које он пре није имао, којим му драго правом припало, суд ће нов проглас са новим сазивним роком по пропису §. 22. у призрењу овог имања издати и обнародовати с примјетбом, да ће они поверитељи, који се до овог новог рока пријаве, само у овоме новом имању, које ће такође у стецитну масу доћи, са осталима учасници бити.

§. 58.

Суд је дужан сваку тужбу, како њу прими, у протокол пријављујући се тражбина увести и печекајући да сазивни рок истече, рочиште одредити, на које ће му потражитељ и бра-

нителя масе предстати ради пречишћења (ликвидирања) тражбине, па ако таква уважена буде, завест ће је у протокол пријављујући се тражбина, као пречишћену, а иначе, ако се спора, поступиће суд као при свакој другој парници, ставивши то као примјечаније поред дотичне тражбине, која је на горњи начин у протокол пријављујући се тражбина уведена.

§. 59.

При пречишћењу (ликвидирању) сваке тражбине, било да то признањем или пресудом окончано буде, свагда ће се и припадајућа бранитељу награда, ако је овај тражио био, судејски опредјелити.

§. 60.

У колико ће квинте занатлија и трговаца за доказ важити, као и у ком ће се случају заклетва за доказ моћи употребити, опредјелено је у поступку судејском за грађанске парнице.

§. 61.

Хоће ли моћи онај, који је под стецинште као, заклетву примити, њу положити, повратити, или ноже другог повудити, прописано је у чл. 168 обитег поступка.

§. 62.

Бранитељу масе није дозвољено поравненије с тужитељима чинити.

§. 63.

Накнади парнични трошкова у стециншту места нема, осим ако би или тужитељ или бранитељ масе парницу из самог несташлука претезао, у ком случају један другом парничне трошкове накнадити мора.

§. 64.

Против пресуда, стецинштин судом о појединим потраживањима изречени, могу незадовољне стране за прописано обштим поступком судејским време и на тамо прописани начин незадовољство своје изјавити, и суд ће у таквом случају надлежна акта вишој судејској власти као и у обичним парницама издати.

§. 65.

За рочиште, које је прогласом одређено, суд ће благовремено спремити списке пописа и процене како покретни тако и непокретни дужникови ствари, које се како у месту и оном окружију, тако и другим окружјама налазе, с назначењем нађене код дужника готовине, облигација, адиђара и вересије, ако би какове по протоколнаа било, и оваковим списцима дужниковог имања суд ће придодати и рачуне, које ће му старатељ на рочиште поднети, како би се из свега тога одма увидити могло право стање имања дужниковог.

§. 66.

На дан рочишта, суд ће свима представшим му поверитељима, како стање дјејствително масе, тако и пријављене тражбине представити, и тада ји пре свега повудити, да се с дужником поравнају, нарочито, ако би дужник јошт и план поднео, по коме би он поверитеље измирити у стању био, па ако се они поверитељи склоне и дужник сагласи, како да се они с њиме сами поравнају, као и о томе, како ће се старатељи и масе заступник измирити, а и суду таксе припадајуће исплатити, суд ће поравнење то на протокол узети и одма свима пријављеним му потражитељима ва' њиовим заступницима без призрења дал' су они при поравнењу били или не, исто поравнење доставити. А међутим ће суд чрез новине

огласити, како је стедиште над масом дужника, почем се овај Н. дана са поверитељима својима поравнао, престало.

§. 67.

Против оваког поравнења они поверитељи, ил вљови заступници, који нису на рочишту били, немогу изјатија никаква чинити, но морају пристати на погодбу, коју су остали, који су суду представили, закључили.

§. 68.

Ако би суд и доцније у теченију стедишног поступања увидео, или да ће се поверитељи са дужником у смислу §. 66. моћи поравнати, или да би они сви без разлике и сами међу собом погодити се могли, како да се из стедишне масе по соразмерности измире без нарочитог стедишног поступања, особито ако је дјелствително стање масе незнатно, или да се из сами покретности, које се лако у повац учинити могу, састоји, а поглавито, ако би видно, да ће они, којима несумњено право првенствене наплате припада, сву масу изцрпити, то ће суд дужан бити сваки пут, кад који од наведени случајева наступи, наредбу учинити, да се покуша или поравнење поверитеља с дужником или погодба између сами поверитеља о томе, како би се они и ван стедишног поступања из масе сами међусобно намирли. Само ће суд свагда у таквом случају позив на рочиште на тај конач одређено имати средством новина обнародовати, с прикјетбом, да онај, који би од рочишта изостао, неће моћи изјатије чинити против онога, што представили поверитељи закључили буду.

Изостанку од оваког рочишта нема места оправдању.

§. 69.

Поверитељи они, који су на рочиште ради поравнења представили, нигда се неморају наморати да преко воље своје на поравнење пристану.

§. 70.

Непристаје л' пак само један од поверитеља на рочиште дошавши на поравнење, суд ће одма поступање стедишно продужити, и тако на рочишту прогласом (§. 22.) одређеном поверитељима наложити, да одбор један из средине своје, састојећи се из три лица, изберу, и суду такви одма на потврђење предложе, као и ако је дужник молио поверитеље за издржање, да се изјасне, да ли ће му такво трајућем стедишту одобрити или не.

§. 71.

Што се издржања тиче, такво дужник само тако добити може, ако му и у колико то сви поверитељи на рочиште дошавши на таквом једногласно одобре.

§. 72.

Одбор пак бира се вишеством гласова представши суду поверитеља, које се рачуна по количеству вљови тражбина. гласови овако рачувајући се на једнако подељени били, онај ће предлог решити, коме суд приступно буде.

А у случају, ако би потраживање само једног поверитеља преко половине целог дуга износило, па би само он један једног мњенија био, а сви остали другог мњенија, то ће сам суд одборнике одредити.

Такође, ако се поверитељи о избору одбора неби одређително изјаснили, суд ће одма одбор наименовати.

§. 73.

Онај поверитељ, који је за члана одбора изабран или наименован, без важи уарока неће се моћи од те дужности разрешити.

§. 74.

Страни поверитељи моћи ће за членове одбора изабрани или наименовани бити само тако, ако постојано у месту стецининог суда пребивају, а иначе моћи ће бити заступници, који су по §. 34., представљају, за членове одбора изабрани бити.

§. 75.

При избору одбора треба скуп поверитеља и награду за труд како старатељима, тако и членовима одбора да одредели вишеством гласова по тражбинама, и да назначи, колико ће се у име те награде имати измирити из известни масални добара, а колико из общег масе. А у случају, ако би потраживање само једног поверитеља преко половине целог дуга износило, па би он сам једног мџенија био, а сви остали другог мџенија, то ће сам суд одреджити награду старатељима и членовима одбора.

Ако поверитељи пренусте одреджити награду старатељима и членовима одбора, доцније ће се погодити одбор са старатељима, а ако се неузможне погодити, суд ће им награду како дооданшну, тако и за унапредак одреджити, као што ће суд такову и членовима одбора, ако ови на терви начин себи били погођени, на захтевање њново, по саслушању заступника масе, одредити.

§. 76.

Изабрани одбор сматраће се за неограниченог пуномоћника укупности поверитеља, и као такав неће морати особена пуномоћија, гди би таково у известним случајима по грађанском законнику вуждно било, од укупности поверитеља тражити.

§. 77.

Ни један од остали поверитеља неће смети учествовати у решавању одбора, но само што би имао у интересу масе предложити, може му предлагати.

§. 78.

Кад би год ко од речена три члена одбора случајно од дужности изостати морао, имао ће то суду јавити, и уместо себе заступника код суда поставити.

§. 79.

Одбор ће одма, чим изабран буде, дажан бити суду једног свог члена одредити на то, да позиве и решенија судејска у име његово прима, о чему ће и суд известити.

§. 80.

Цео преглед масе сиремљени по §. 65 као и списак тражбина пријављени, суд ће одма изабраном одбору на увиђење дати с налогом, да он по размотрењу такови примјетбе своје, ако би какове учинити имао, учини; па ако одбор то с места учинити неби могао, суд ће му на тај крај и један кратки рок одма на саслушателном протоколу одредити.

§. 81.

Ако би одбор на то суду каква примјечанија учинио, суд ће према стању ствари, одма надлежно поступити, као што ће у исто време и продају имања дужниковог наредити уколико томе себи закони какви пренјатствија на путу било.

§. 82.

При наређивању продаје имања, суд ће за сва како покретна тако и непокретна добра дужниковог полицијној власти писати, да и ова по прописима Главе XIV. общег поступка судејског за грађанске парнице лицитацио прода, приложивши ипсему свом и списак продати се имајући добара и ствари.

§. 83.

За свако непокретно добро суд ће стецинтин такође полицијној власти јавити, који су му се од поверитеља прија-

били, да им takovo добро за mиљачку залoгу служи, као и који су му се јавили да убаштинeну службeност и какoву на такoвом имању, како би она првe могла позвати, да лицитацији присуствују, а о другој да лицитанди као за терет на добру стојећи знати могу. Исто тако.

§. 84.

Суд ће дoличној полицajној власти на знање дати, које од покретни ствари и које за залoгу служе, како би полицajна власт пре него такoву продај изложи, и залoгомноса на лицитацију позвати могла.

§. 85.

При продај покретни и непокретни ствари испод процене, извршителна власт придржаваће се прописа §. 261. судeјског поступка за грађанске парнице.

§. 86.

Сви се старатељи одма од дужности разрешавају, чим су добра испродавана која су пред њима била, само остају одговорни за рачуне докле ове одбор не размотри и суд не уважи, на који ковац су дужни они одма по распродаји добара и оне до учињене распродаје вођене рачуне к њима пре по §. 36. подвешенима накнадително поднети.

§. 87.

При свакој предаји рачуна, старатељи ће и оно, што би у име награде припадало им, потражити, уколико за такoву већ изврени неби били, с назначењем шта и колико од извјестни непокретни добара, а шта из обште стеништне масе, и дал по погодби или без ове траже.

При определењу овакве награде суд ће се придржавати определена §. 75. и зато ће пре него такoву сам опредјели, одбор о потрагању старатеља саслушати, а у призрењу до-

суђена првенства у наплати овакве старатељима припадајуће награде, суд ће се управљати од части по §. 8. под 1. и §. 11. а од части по §. 13.

§. 88.

Чим суд од ког старатеља рачуне добио буде, призиват ће одбор, да му овај, ако би каква примјечанија на такoве учинити имао, даде, па ако одбор примјетбе због недостатчности рачуна учини, одредиће суд рочиште, на које ће како одбор тако и старатеља позвати. На оваквом рочишту старатеље се суд о томе, да се одбор са старатељем споразуме како да се несправност рачуна исправи, а ако то могуће не буде учинити, то ће суд даље као у свакој другој парници због рачуна поступити.

§. 89.

Бранитељ ће масе дужак бити известије суду поднети о успјеху њиме прикупљане по тачки 3. §. 52. версије дужникове, па и означити шта у име награде за такoво скупљање версије тражи, коју ће му награду суд према успеху показаном одредити, и коју ће бранитељ из обште стеништне масе првенствено по §. 13. наплатити моћи, а што се тиче награде за пречишчење (ликвидиране) тражбина, он ће само суду подносити назначење они досуђена, која су по §. 59. у овом смотрењу изтекла, па ће наплату по том или из известних добара (по §. 8. под 4. и §. 11.) или из обште стеништне масе (по §. 13.) тражити.

§. 90.

Што се тиче награде членовима одбора припадајуће, они ће кад им се такoва по §. 75. опредјели према такoвом определењу или из известни масални добара или из обште масе наплату од суда тражити моћи.

II. Измирење поверитеља.

A., ИЗМИРЕЊЕ ПОВЕРИТЕЉА ИЗ НЕПОКРЕТНИ МАСАЛНИ ДОБАРА.

§. 91.

Чим се непокретно добро у новац учини, дужан је стечини суд по званичној дужности рочиште одредити, на које ће ради опредјелења првенствености тражбина, који се наплата из таквог добра тражи, осим дотични првенствени и нитабулирани поверитеља и бранитеља масе на и дужника или онога, кој би на место последњег известије о стању ствари дати могао, позвати. По томе ће суд нуждно изследовање учинити и решење донети о распореду, по коме ће се добивена од добара цена по пропису §. 8. расположити.

§. 92.

Позив на рочиште мораће у себи садржавати описаницје продатог непокретног добра, и суму одтуда добивену с препоруком, да сваки од пријављени поверитеља своја писмена доказатељства, којима би право првенствене наплате своје тражбине из таквог добра доказати могао, собом донесе, јер ће у случају изостанка у колико би ред наплате за тражбину његову оспорен био, од наплате гореречене суме за добро добивене, искључен бити.

Овај се позив мора сваком од потражитеља или њиховим пуномоћницима кои у месту суда по §. 34. бити морају, доставити, а и пред зданијем суда прилепитће се, гди ће до дана рочишта стојати.

§. 93.

За свако нитабулацијом оптерећено добро и његову припадљеност мора се особено изследовање чинити о реду тражбина, којима исто добро за безбедност служи.

§. 94.

На рочишту ће морати сваки поверитељ, у сајзу са својим одире учиненим до сазваног рока пријављеним, своје потраживање представити, с назначењем количества или суме таковог, као и времена, одкад је право заложно задобно, на у случају потребе и о томе документе нуждне показати.

За доказивање оваковог у наплати првенства учинени се трошкови тражити не могу.

§. 95.

О сваком оваковом првенственом и заложеном праву, које би поверитељ који доказивао, има се не само бранитељ масе преслушати, но и сваки од познати поверитеља може на то од своје стране пријетбе учинити. Међу тим ће се већ једном пречишћена (ликвидирана) тражбина моћи само с оним збиљама нападати, која би се ил после пречишћена (ликвидације) открила, или после ове следовала. Уколико би пак тражење ког поверитеља у призрењу првенственог и заложног права оспорено било, мора се одма к нуждном изслеђењу и то устмено приступити.

§. 96.

Сва ова потраживања, о којима се првенствено и заложно право од поверитеља неоспорава заводе се у један текући протокол с назначењем, како је ствар при изследовању свршена, колика је сума уважена као капитал, с колико интереса, као и с којим првенством. Но ако је које од потраживања опаричено, само се заводи у исти текући протокол пријетба, којом се упућење чини на дотични особени протокол парични.

§. 97.

Ако исправност какве уредно пријављене тражбине, о којој се наводи да је добром непокретним обезбеђена, или

признањем бранитеља масе или пресудом извршитељном још решена неби била, па би дуг и при рочишту од масе бранитеља оспорен остао, то ће се оспорена тражбина у ред овај, куд би иначе, ако би досуђена била спасти морала, ставити с вуждним о томе примјечанијем; но ако би се у исто време и само право заложно оспорило, онда ће се по процесу §. 95. поступити.

§. 98.

Ако се послеђење о првенственим и заложним правима једног дана свршити неби могло, мораће се оно одна следећег дана, и то колико је год могуће скорије продужити.

§. 99.

Овај, који би од рочишта изостао, моћи ће изостанак оправдати, ако докаже, да је неизбежину препону имао; но оправдање треба да поскано буде у течају 8. дана, после рочишта, ил ако и зато време неби могуће било то учинити за 8 дана од онога времена, кад је препона престала, тек само свагда пре, нег што би судом изречена распоредна пресуда извршитељном постала, јер после тога, неће га суд у припрењу оправдања изостанка ни саслушавати.

§. 100.

По свршетку наследовања суд ће распоред одредити, по коме ће се поверитељи из цене од добра непокретног добивене измирати, у кои ће распоред доћи на своје место по пријављењу и оне тражбине, које би још на пресуђењу биле, и то за случај, ако би поздније кад пресуђене буду, за умјестне и истините нађене биле. Распоред се чини само на основу признања парнични страна, и на принесеним писменим доказатељствима, која ће му се последња и приложити. На заклетви и исказивању сведока распоред почивати не сме. У

колико би се очевидно показало, да ће једна част дугова на добро убавитиљени, само цену за добро добивену измирати, моћи ће суд при распоређењу за све остале поверитеље у решенију ставити, да је из таквог узрока њино право по коме би се имали и они из добивене за добро цене измирати престало.

§. 101.

Онима, који су своја интабулирана потраживања стецнишном суду пријавили, али на рочиште по §. 91. нису дошли ако им такова од заступника масе, и други по §. 91. на рочиште дошавши поверитеља призната буду, суд ће им досудити; но ако би њиона потраживања с које год стране оспорена била, па би и суд основаност оспорена уважио, то ће он у распоредном решенију изречно прогласити, да због тога од рочишта изоставили лишава се права наплате из цене од дотичног добра добивене. Но оваковим решењем не губи поверитељ право на наплату из осталог имања стецнишне масе. У осталом таквом поверитељу остаје право половати се на ређењем §. 99. и §. 55. овог поступка, ако је у таквом случају.

§. 102.

Решеније судејско о распореду издаватиће се свима оним у месту десивним се поверитељима или њиовим заступницима, кои наплату из дотичног добра траже, а међутим ће се распоред доставити и одбору а и приковати на зданије судејско, да га и остали поверитељи за 8 дана читати могу, с тим додатком, да се по истеченију рока овог, ако за то време никакве приједбе против распореда учињене не буду, к исплати по распореду приступити.

§. 103.

Чим распоредно решеније силу извршитељну получи, суд ће приступити к коначном поделењу суме од продатог добра

добивене, придржавајући се у првенству исплате оног реда који је у распореду означен.

§. 104.

Овакве благовремене поднешене пријетбе, које може чинити сваки од оних по §. 91. на рочиште дошавши поверитеља, суд ће прикити као незадовољство изјављено против распоредног решења, и с њим даље по прописима општег судејског поступка за грађанске парнице поступити. Но ако не би оспорена тражбина целу масу исприљивала, суд због тога неће задржавати исплату осталих по реду поверитеља, него ће онолико, колико је оспорено са интересом изоставити, и код суда у депозиту задржати, а са осталим к исплати осталих поверитеља по распореду приступити. Ако би интерес на оспорену суму до исплате припадао, то ће се поред главног и интерес изоставити, и у депозиту задржати, рачунајући овај за време до 30 дана, од дана кад распоредно решење извршителним постане.

§. 105.

Ако би се по овако изјављеном незадовољству против распоредног решења, ово тако пренимало, да онај поверитељ, коме је по заложном праву првенство било судом дато, таковог првенственог права лишен буде, то ће онај, који је незадовољство изјавио, моћи од свију оних поверитеља, који се с тим ползују, соразмерно накнаду трошкова захтевати.

А ако онај, који је против распоредног решења незадовољство изјавио, изгуби парницу, дужан ће бити штету тим причинену дотичним поверитељима накнадити.

§. 106.

Суд ће, ако се сви дотични потражитељи из добра подмирити нису могли, њихове неподмирене тражбине у трећи

ред обичних личних поверитеља пренети, а иначе заоставши остаток готовине обштој маси причислити.

§. 107.

У случајима, гди су какви доотци интабулирани, суд ће при стецити поред исплате доодака изоставити и капитал онолики, колики је нуждан, да би се од њега, рачунајући 6% онај интабулирани доодак (приход) добити могао. Овај капитал има се обезбедити, и кад право на доодак (уживање) престане, може се употребити за подмирење оних поверитеља којима би такви по прописима овог закона припадао, уколико они не би још подмиреви били.

§. 108.

По овим прописима од §. 91. доде изложенима поступиће се и онда, кад би само приходи од каквог добра на заложне поверитеље поделити се имали, који случај може бити ил због тога, што би приходи сами по себи могли застрети тражбине, интабулирани поверитеља, па би се за то и продаја добра доцније учинити могла, ил због тога, што се добро непокретно по правном својству његовом продати не би могло.

У последњем ће случају суд дужан бити одма, чим сазивни рок протече, приступити к иследовању за опредјељење распореда међу интабулираним поверитељима, како би се поделење прихода доцније по таком распореду чинило.

§. 109.

Но ако је дужник имао што од кога да прими, па је тај дуг на добра свог дужника интабулирао, а његови поверитељи на то примање његово надинтабулацију поставили, па би поделење дужникове интабулиране суме захтевали, то ће се поступити по прописима §§. 91. до 108.

В., ИЗМИРЕЊЕ ПОВЕРИТЕЉА ИЗ ПОКРЕТНИХ СТВАРИ КОЈЕ ИМ ЗА РУЧНУ ЗАЛОГУ СЛУЖЕ.

§. 110.

Ако је заложена покретна ствар по наредби суда продана, суд ће бранитеља масе и поверитеља, који су му се пријавили да им та ствар за залогу служи, као и оне који првенствено право наплате из те ствари имају, по пропису §. 91. позвати, да тражбине своје и првенствено право наплате докажу, на чим они то учине, одма ће суд, незадавајући решеније о распореду, по доказаним првенственим правима цену за ствар добивену у смислу §§. 11. и 12. делити.

§. 111.

Само ако би се распра између бранитеља масе и поверитеља, којима је ствар за ручну залогу служила, или између последњи у призрењу заложног или првенственог права породила, па се иначе изравнати неби могла, суд ће то нарочито изследити и пресудити. Оспорена ће сума при делењу изставити се и у депозиту код суда задржати, а неоспорена част цене од продане ствари добивене, коме припада поделити се.

В., ИЗМИРЕЊЕ ЛИЧНИ ПОВЕРИТЕЉА ИЗ ОБШТЕ СТЕЦИШТНЕ МАСЕ.

§. 112.

Измирење поверитеља из обште стецитне масе има се чинити по редовима у §§. 14. до 19. изложеним. Но пре него се к измирењу тамо означени редова приступи, морају се трошкови за заступање и руковање масе, као и на одржање такове учињени, у колико такви нису већ из одређених масалних добара подмирени, по §. 13. измирити.

§. 113.

Кад сазивни рок протече, и кад су поверитељи оне тражбине њлове, које се или првенствено из обште стецитне масе

наплатити имају, или које ради наплате у први ред долазе доказали, суд ће, уколико би готови новаца од продатог имања имао, најпре суму готовине у једном списку означити с примјетбом од чега је такова наплаћена, па онда испод тога редом оне позиције, које се првенствено наплатити имају изложити, и потом ставити шта остаје да се по измирењу првенствени позиција за подмирење поверитеља првог реда употреби. Онда ће суд даље у списку испод заоставше од измирења првенствени позиција суму први ред поверитеља поименце, који у такви с коликим тражбинама спадају, и колико им из готовине припада, изложити, па ако би што преостало за поверитеље другог реда, на концу списка шта остаје назначити.

§. 114.

Овакав ће списак суд дати приковати пред зданијем своим и на њему назначити дан у које је списак на зданије његово прикован, да сви они неизмирени поверитељи, који с расположењем овим неби задовољни били, суду примјетбе своје од дана, у који је списак на зданије прикован, за 8. дана учинити имају, јер ће суд по истеченију овог рока по списку поделене учинити, ако никакве примјетбе учињене неби биле.

Један екземпляр оваковог списка суд ће у исто време кад га на зданије своје прикује и одбору доставити.

§. 115.

Не учинел се никакве примјетбе, суд ће по истеченију рока у §. 114. означеног готовину по списку поделити, а ако би ко од поверитеља примјетбу учинио, суд ће по §. 104. поступити с том разликом, да ако деоба бива по гурема, онда да се и сума по пропорцији изстави.

§. 116.

Начином означених у §. §. 113. 114 и 115. поступаће суд и при поделу готовине, према другом а тако и према

осталим редовима, а нарочито ће дужан бити у списцима од сваког реда начином у §. 114. позивати све без разлике неизмирене јошт поверитеље, да му своје примјетбе за 8 дана поднесу, ако би такве имали, с којима ће, ако би му и поднели, онако, као што је у предидућем параграфу речено поступити.

III. Правила за скорије измирење поверитеља.

§. 117.

Измирење оног реда поверитеља, за који би довољно готовине од расподатог имања било, суд протезати неће зато што јошт неби сво имање у новац учињено било, јер ће суд оне суме, које би од доцније расподатог, имања примио као и оне, које би по измирењу залогоимаца од залога преостале (§. 106.) к оној готовини, која је као рест по измирењу предидућег реда преостала, у списку за слеђујући ред сачинити се имајућем свагда моћи као готовину причиславати.

§. 118.

Ако ли би у најближем реду, који за исплатом чека, гди која само од позиција јошт као оспорена на путу парнице била, то ће степинтни суд моћи приступити к поделењу готовине на остале, почев онолику суму заједно с 30. дневним интересом (§. 104). у депозит изостави, коликом ће застрети оспорене тражбине, ако би доказане доцније биле, по чему ће и распоред у том смислу сачинити.

§. 119.

Ако би маса имала такови дјејствителни дугова, којима је или рок исплате одложен, или за које би се видело да ће се тешко исплатити моћи, или да је исплата стрешковима скопчана, то ће се бранитељ масе, одбор и сви неизмирени поверитељи позвати да изјаве суду, да ли да се продаду та-

кови дугови на јавној лиценцији, или ће ји примити поверитељи кои су с исплатом на реду да такове сами исплаћују.

У последњем случају ће се тражбине дужникове или његова вересија на поверитеље поменутог реда по мери оне суме која им за подмирење припада, пренети, и зато ако вересија буде већу суму износила од оне, која је нуждна за подмирење реда они поверитеља, којима се вересија вручава, она ће им се само тако предати, ако они довољно обезбеђена даду да ће оно, што више по исплати његовој претече, суду донети, или и без јемства ако на то поверитељи сви остали редова саизволе.

Овако измирење с вересијом означаће суд на свима оним документима, по којима су поверитељи исплату свои тражбина имали добити.

Вересија ће се пак лиценцијом продати, ако вишество дотични поверитеља, по сумама тражбина рачунајући, то захтевало буде, или ако би то одбор тражио, као од такови нарочито овлашћен.

§. 120.

Но ако је пречишћење (ликвидација) сасвим свршено, и сва добра већ аво су испродавана, и новац примљен, поделење се не сме због тога обуставити, што би се вересија дужникове купити имала, но мора се такова, ако је за готовину дотични поверитеља примили неби, јавно продати, и што се отуда добије поделити.

§. 121.

Што би дужник само као уживаоц плода (као н. пр. из ендемкомиса) добијао, куда спадају и други доодци и од времена на време долазећи приходи, уколико то нарочито законом од извршења пресуде изузето неби било, употребити се такође на исплату његови поверитеља тако, да се они редом одтуда исплатити могу, у ком смислу ће суд и нужно

распожење учинити, како ће се они по реду и отуда измиривати.

§. 122.

Лични поверитељи трећег реда неће се моћи распоређивати пре, него што се види, који ће од залогимаца, још у тај ред доћи морати, и зато ће суд, кад би се за продајом заложени добара изчекивало, а готовине би нешто у обштој маси било, ону готовину, која би по измирењу првог и другог реда лични поверитеља претцала употребити на измирење они поверитеља, који би се иначе из извјестни добара имали одкуда наплатити, на на њено место обшту стецинтну масу поставити, да она новац доцније заједно с интересом до дана исплате врши.

§. 123.

Ако би пак случај био, да само неки од поверитеља, кои се из извјестни добара намирити имају, још измирење из такви очекују, а и сумњају, да ће се одтуда моћи подпуно наплатити, суд ће ако је мало такви поверитеља а новаца у обштој маси доста има, да би се и они и поверитељи трећег реда подмирити могли, распоред трећег реда моћи тако сачинити, да и њи у такове узме с пријечанијем, да они право наплате своје из извјестни добара, обштој стецинтној маси уступе, на после да у ову онолико, колико се из извјестни добара наплатити узмогне и унесе.

IV. Правила о начину исплаћења.

§. 124.

Исплаћења бивају на квите, а међутим ће суд на документе, по којима су тражбине искане и доказане, како су и колико такове измирене бележити, кад документе поверитељима враћао буде због тога, што се подпуно нису могли подмирити.

§. 125.

Ако је кои од поверитеља, за кога је рачун сума тражена због оспорене тражбине у депозит са једномесечним интесом стављена, пре истеченија месеца тражбину пресудом добивену оправдао, издатће му се интерес до дана исплате, а ост од интереса узетће се у стецинтну масу.

§. 126.

Припадајуће суме оним поверитељима, који се за њи нејављају, оставиће се код суда у депозит.

V. Окончање стецинта.

§. 127.

Чим је цела стецинтна маса испуњена, суд ће сачинити извод о томе, колико је цела маса износила, колико је сваки поверитељ добити имао, и колико је добио, на ће један екземпляр тога извода одбору поверитеља доставити. Затим ће суд средством новина проглас издати, да је стецинте свршено, а одбор ће и бранитеља масе решенијем сходним од дужности разрешити.

VI. Поделање доцније одкривеног дужниковог имања.

§. 128.

Ако би се ма кад после свршеног стецинта какво добро дужниково пронашло, које је требало да у масу стецинтну уђе, а суду није при држаном стецинту познато било, то ће се такво, почем се оно узати, процени и прода, између поверитеља, који су тражбине при стецинту пречинћене (ликвидиране), но који се подпуно подмирити нису могли о. како исто накнадно поделити, као да је у време стецинта у масу ушло било.

*VII. Наплата у стециншту пречишћени (ликвидирани)
тражбина из доцније дужником стеценог или
овоме припадних имања.*

§. 129.

Из имања, које би пропалици после закљученог стециншта прицало, или које би он стекао, сваки поверитељ, који је своју тражбину пречистио (ликвидирао), има право с места наплату захтевати, због чега ће и суд на таквово захтевање одма наредити, да се дотично имање дужниково узанти, попише и процени, и из продаје таковог да се потражитељева пречишћена (ликвидирана) тражбина измири. Међутим док за рачун овога не би имање пописано јошт било, ако би један или више поверитеља дужникови понекали, да се стецинште над таковим имањем отвори, и тада они, који су на прошлом стециншту тважбине пречистили (ликвидирали) никаква првенства неће моћи изводити из такове раније пречишћености (ликвидације) према осталим поверитељима, који се на ново отвореном стециншту пријављивали буду.

ГЛАВА IV.

О поступању с презадуженим и о казнењу повиног.

§. 130.

Како суд реши да се против дужника стецинште отвори, он ће и овога одма позвати, да сво своје имање под заклетвом одерије, ако он то већ до стециншта на захтевање поверитеља по §. 4. учинио није, па ако дужник то не би хтео учинити, суд ће га под затвор ставити.

§. 131.

Суд ће дужника под затвор ставити и у следујућим случајима:

1., Ако он као трговац нема никакви или нема уредно вођени трговачки књига.

2., Ако не би могао на суду показати, да је без своје кривице пострадао.

3., Ако се на њега подозрева, да ће побећи.

4., Ако суд, испитујући узроке због који је пропао, дозна да је ишао на то, да превари своје поверитеље.

§. 132.

Што се тиче казненa банкротa, прописано је у глави XXVI. казнителног законика. Што се пак тиче ислеђења банкротства, суд је дужан сваки пут сам по званичној дужности приступити к ислеђењу ради уверења, да ли је презадужени такав, који по казнителном законнику казни заслужује, према чему ће га и осудити.

§. 133.

Сваки поверитељ има право захтевати, да му се изјаснена дужникова о узроцима, због који је пропао, саопште, и суд је дужан прихједбе и доказе, које би који од поверитеља у томе против дужника имао, у призренје узети.

ГЛАВА V.

О благодјејанијама, која се невином дужнику дају при
уступању имања.

§. 134.

Дужник, који је без своје кривице тако пострадао, да није у стању све своје поверитеље подпуно намирити, и који би без одлагана суду сво своје имање верно представио захтевајући, да се стецинште над таковим отвори, те да он таково својим поверитељима уступи, има право следујућа благодјејанија понескавати.

а., да се због дугова под затвор не стави;

б., да му се од алина, постеље и покућства толико о-

стави, koliko је за њега, његову супругу и његову јошт на пут незаведену децу неопходно нуждно.

Уступлење имања не подаје дужнику право на издржавање. Он ће таково само моћи, да му се драговољно учини. Уобште од свију поверитеља тражити, изузимајући случај, гди би који од поједини поверитеља по законнику грађанском иначе обвезан био издржање дати му.

§. 135.

Захтевање горензложени благодјејаница бива на следећући начин :

Дужник мора :

а., свом надлежном суду јавити да он није у стању све своје поверитеље подпуно намирити, наводећи и узроке због који је без своје кривнице пострадао ;

б., поднети списак свог имања и своји дугова, и изјаснити се, да је свагда готов истинитост свог списка и закљетвом потврдити ;

в., предложити списак оних ствари, које он као неопходно нуждне за себе захтева ;

г., молити да му поверитељи на издржање што драговољно даду, и да се одреди рочиште поради преслушања његови поверитеља у смотрењу његовог захтевања.

§. 136.

На оваково захтевање, суд ће против дужника као против провалице по прописима главе III. стецинишног поступка стецинште прогласом отворити и у њему назначити узрок отвореног стециншта, позивајући све поверитеље дужникове на известно рочиште, с примједбом, да ће се предмет уступлења имања дужниковог као и овога захтевање извести благодјејаница, који се опредјелително назначеније у канцеларији суда видити може, са онима, који на рочиште дођу предузети и окончати, а међутим ће суд даље према имању дужника по правилима стецинишним поступити.

§. 137.

Ако сви на ово рочиште дошавши поверитељи захтевање дужниково одобре, суд ће сходно овом одобрењу одма наредити, шта да се од имања дужниковог за овога изстави. Напротив

§. 138.

Ако и само један поверитељ не би хтео на захтевање дужниково пристати, суд ће оне од њи, који му благодјејанице одобравају дужнику звања ради саобитети, а сваког овог, који не би дозвољавао да се тражена благодјејаница дужнику учине, о узроцима и доказима, које би против дужника навести имао, саслушати, но пре тога ствар решити веће, док и узроке провалости дужникове по опредјеленијама главе IV. не испита.

§. 139.

За случај, да дужник ил као небрежљив ил као варавица осуђен буде, лишава се и траженог благодјејаница, ако му таково не би начином у §. 138. означеним од свију поверитеља једногласно уступљено било ; а ако осуђен не буде, суд ће на његово искање благодјејаница према уместности или неуместности навода, којима се оно од поверитеља одбија, сходно решеније донети, које ће како оним поверитељима ил њиховим заступницима, који захтевано благодјејанице или по свему или од части одобравали нису, тако и дужнику доставити ; против кога решенија обе стране могу по правилима обитем поступку судејском даље поступити.

§. 140.

Дужник тим, што своје имање поверитељима уступа, не ослобођава се дужности све своје дугове временом подпуно измерити.

§. 141.

И при уступању имања мора сваки поверитељ своје не-траживање са бравитељем масе по правилима о стециншту пре-

чистити, као што ће и суд масу стецинтну распоредити, ако се поверитељи једногласно не би изјаснили да ће они уступљено имање сами међусобно поделити.

ГЛАВА VI.

Стецинтни поступањ над фабрикантима, трговцима у опште и трговачким друштвима.

§. 142.

Прописи овог стецинтног поступања важе такође и за трговце, фабриканте и друга трговачка друштва са следећућим особеним опредељењима.

§. 143.

Кад који трговац или фабрикант престане плаћати што има давати, дужан је то истог дана суду јавити.

Код трговачки друштва дужни су о престанку плаћања суду јављати, како јавни ортаци, који о томе дозвљаду, тако и она лица која посао руководе; а код трговина и фабрика с којима сам господар не управља, илови судом онуномоћени заступници.

Које би од ови лица пропустило суду јавити, да се само због тога казни затвором од једног до три месеца који ће се затвор одма без призрења на друге даље можда заслужене казни извршити.

§. 144.

Суд ће одма стецинте отворити чим се сигурно увери да је плаћање обустављено. Ако трговац или фабрикант није сам за престанак плаћања јавно, то ће се суд преслушањем таковог или не другог сходан начин најскорије о томе уверити. Ако би код каквог друштва државни комисар или надзиратељ постављен био, суд ће се неодложно преко њега и уверавати.

§. 145.

За случај ако би више поверитеља стецинте захтевали, а трговац би или фабрикант потрђавао, да није пронао, и да је у стању све своје поверитеље подмирити, дужан је биланс и своје књиге показати и с њима то доказивати; и ако се по таковина сумња породе, али известно право стање јошт не увиђа, суд ће неодложно средством заклетих вештака (трговаца) наредити да се књиге прегледају и док му они своје мишеније не поднесу, задржаће се од решавања.

§. 146.

Ако руковатељ друштва, или други који јавни ортак своје поверитеље, којима је он сам лично обвезан, није у стању подмирити, а поверитељи друштва из имања друштвеног и имања поједини ортака тога друштва, могу се подмирити, то ће се и стецинте отворити само над оним имањем прездуженога, које он за себе изван друштвеног имања има, у ком ће се случају из друштвеног имања само оно у масу узети, што дужнику као улог или част добита, по одбитку онога што он друштву дугује, припада.

§. 147.

Ако су остали јавни ортаци из ивог собственог имања морали што за друштво плаћати, то имају они право по сили ортакког уговора припадајућа им спрам пропалога потраживања код стецинтне масе пријавити.

§. 148.

Ако је друштво под стецинте дошло, па каков јавни ортак изван друштвеног и собственог имања има, то се мора над овим и особено стецинте отворити, и његово дјелствително и страдателно стање одвојено расправљати. Поверитељи друштва (ортаклука) могу у таквом случају своја потраживања, у колико се из имања друштвеног немогу наплатити, при овом

одвојеном стециншту јавног ортака пријавити, и на ову масу имају они једнака права са његовим осталим поверитељима.

Истинитост овакви потраживања има се само код стециншта над друштвом отвореног доказивати, и како се при овом реши, важи такође и за имање јавног ортака које он одвојено од ортаклука има.

§. 149.

У прогласу, којим се стецинште отвара, има се точно изразити против кога се друштва или кога имено јавно, ортака његовог стецинште отвара. Проглас треба да садржи фирму друштва, такође име и презиме овога под кога имено друштво ради, и свеју јавни ортака. Проглас ће се чинити као и код други стециншта.

§. 150.

Ако би се због напрасног престанка радње великој штети за стецинштуру масу бојати имало, то ће се ова са сагласијем привремено или постојано изабраног одбора поверитеља и одобрењем суда од једног или по потреби и два старатеља, који се сходно §. 36. судом одма поставити имају, јошт само докле продужити, докле се предузети послови не сврше и готовина оспана не прода, или докле се с радњом друго, са мањим губитком за поверитеље скопчано, расположење не учини. Но за ово време осигурања или плаћања стецинштурним поверитељима чинити се не могу на штету остали.

§. 151.

За прављење пописа (инвентара) имају се заклетн, у оној трговини вешти људи узети. Ови имају књиге прегледати и биланс начинити.

§. 152.

Ако је пропалница трговац па се докаже да се преваре или другог каквог из користељубија учињеног преступења

или иступлења повинним учинио, ако је пре тога јошт једанпут банкротирао, или ако се учинио повинним злочинства противу тачке 4 §. 261 казнијелног законика у спотрењу вођења књига, то ће се осудити на губитак права да може у будуће трговину водити.

§. 153.

Трговцима и фабрикантима, који су из други а не из они у предидућем §-у наведени основа казњени, дозволиће се да своју трговину или радњу продуже, али само тако, ако покажу да су сва противу исти на стециншту пријављена и доказана потраживања исплатили.

Ако је стецинште поравнањем свршено, то ће се право на продужење трговине или радње само тако дозволити, ако се сви поверитељи изјасне да су и са оним, што су у поравнењу одустали намирени, или да они одрчући се свог права дозволавају да се њему допусти наново трговину водити или радњу какву радити.

Код трговаца и фабриканта, који докажу да су невинно пострадали, довољно је ако докажу да су своје поверитеље измирили са онолико, колико је на поравнењу углављено.

§. 154.

Поверитеља, који се изјасне да су намирени само да повинно помогну да може добити право да наново трговину или какву радњу одлучу без да су у ствари намирени, ако би овај на пово под стецинште пао, не само што та потраживања не могу у овом другом стециншту на штету други кредитора добити, него ако су међутим намирени, примљену суму на ползу остали поверитеља повратити морају.

§. 155.

Ова у предидућим параграфима постављена правила важе и за под стецинште дошавша трговачка друштва и за чле-

нове и ови друштва. Јавни ортак да би на ново добио право на продужење трговине или радње, мора показати да су дугови целог друштва измирени.

К. В. №. 597.

Сов. №. 436.

17. Марта 1861. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

*Председатељ Савета,
Генерал-Мајор*
Стев. Михајловић.

*Књажевски преставник, а
поштомтељ иностранних дела*
Ф. Христић.

Главни секретар Савета
Р. Ј. Лешјанин.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III.

КЊАЗ СРПСКИ

ПО САСЛУШАЊУ СР-ПРЕОБРАЖЕНСКЕ ВАРЕДНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

А У СОГЛАСИЈУ СА СОВЈЕТОМ

ОПРЕДЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЕЉИЛИ:

УСТРОЈЕНИЈЕ НАРОДНЕ ВОЈСКЕ.

ГЛАВА I.

Обшти основи устројства.

§. 1.

За одбрану земље и за одржање права књажевства, заведена је народна војска, састављена из свију Срба без разлике, рачунајући људе од 20 година, закључително до 50-те.

§. 2.

Само свештена лица, и они, за које се признало, да су сасвим неспособни за војничку службу због слабости састава тјелесног, изузимају се од ове обвезаности, да притичу к одбрани земље.

§. 3.

За сада, и да би се избегао, да врло велики број грађана не буде у једно и исто време одтрнут без нужде од своји послова, војска ће бити подељена у две класе: једна одма готова за кретање; а друга да се може тек доцније

кретати, но која ипак мора бити свагда спремна да се одзове на прву заповест.

§. 4.

Прва класа војске образоваће се из броја људи, равнио четвртој части порески глава, узевши у то најмлађе на до попуњања одређеног броја.

Г Л А В А II.

Рекрутација.

§. 5.

У почетку године срески ће началник помоћу кметова сачинити списак грађана свог среза, имајући од 20 година закључително до 50-те године, почевши од најмлађи; а окружни ће началник прибрати спискове свију срезова подручног му окружија, на ће саставити главни списак, који ће одма послати попечителу внутрењи дјела. Ови послови имају бити свршени најдаље до 1. Марта.

§. 6.

Попечитељ внутрењи дјела ће тада наредити, да рекрутне комисије одпочну дејствовати у својим дотичним окрузима. У сваком ће окружију бити по једна комисија, састојећа се из:

- окружног началника као председатеља;
- из једног среског началника;
- једног капетана регуларне војске;
- окружног физикуса;
- једног наредника регуларне војске, као секретара.

§. 7.

Ова ће комисија ићи редом у сва главна места среска дотичног окружија, и производити тако звано собствено ре-

крутирање. Она ће наредити, те ће јој се представљати једно за другим, до испуњења потребног контингента (количества), сва лица, записана у среском списку, како је које уписано. Лица, која лекар, член комисије, призна за слаба по саставу, изјавиће се за неспособна за војничку службу.

§. 8.

Кад се закључи списак лица, коначно записани у прву класу војске као способни: тада ће официр, член комисије, подпоможен од секретара ове, подофицира, овај час разделити рекруте ове на разне родове оружија.

§. 9.

Да би број људи, постојећи у првој класи војске, остао непроменљив; и да би у истој били свагда најмлађи људи: прегледаће се спискови сваке године, и у њи додавати они, који наврше 20-ту годину, а брисати они, који пређу своју 50-ту годину у течају предходеће године. Новоуписани замениће оне, који су у првој класи најстарији, и који ће прећи у другу.

Г Л А В А III.

Образовање војске.

§. 10.

Народна војска састојаће се из пешака, коњаника, топчија, и пионера.

§. 11.

Варош Београд и срезови: врачарски у окружију београдском, и крагујевачки у окружију крагујевачком, као и варош Крагујевац, попуњава ће сами топије. За образовање

остали родова оружја узимаће се: од 100 људи 93 у пешаке, 5 у коњанике, и 2 у пионере (раденике).

§. 12.

Пешаци ће се образовати у обитвнске роте, које сабране по срезовима образоваће средње баталјоне; а они, сабрани по окружијама образоваће полкове.

§. 13.

Гди община буде тако слабачка, да неузможе образовати сама за себе роту од 75—100 људи, или доста јака, да узможе дати више него једну роту од 100 људи; то ће се узајмно једна, и то најближа община, поунити средством друге. Људи истог среза састављаће сами за себе, и без да се смеду помешати међу оне из другог суседног среза, по један или више баталјона, образовани из 6 до 8 роти. Полк ће се састојати из свију баталјона једног истог окружија, кога ће име носити.

§. 14.

Коњаници ће бити састављени у роте средње, па, сабрани по окружију образоваће полковске ескадроне.

§. 15.

Тофици, попуњени из вароши Београда, и срезова: врачарског и крагујевачког, и из вароши Крагујевца, у броју 1200, састављаће 6 батерија.

§. 16.

Пионери истог окружија образоваће полковско одељење, око 60 људи износеће.

§. 17.

Тако образована народна војска из 17 полкова, 17 ескадрона полковски, 17 одељења пионера, и 6 батерија, биће подељена у команде, разделене овако:

1. Дрино-Савска команда састојећа се из окружија:

Шабачког,
Ваљевског,
Подришког,

Столица   Ваљево.

2. Јужно-моравска команда састојећа се из окружија:

Ужичког,
Чачанског,
Крушевачког,

Столица   Карановац.

3. Тимочка команда састојећа се из окружија:

Алексиначког,
Књажевачког,
Приречког,
Крајинског,

Столица   Заичар.

4. Источно-моравска команда састојећа се из окружија:

Купријског,
Пожаревачког,

Столица   Свилајенац.

5. Главна средеточна команда састојећа се из окружија:

Београдског,
Јагодинског,
Крагујевачког,
Следеревског и
Рудничког.

Столица   Крагујевац.

§. 18.

У сваком од ови гореозначени пет командантски главни места постави ће се по један постојани главни штаб, састављен из официра активне војске и обвезан, да под главним надзором војене управе и помоћу грађански власти, рекрутира, снабдјева, оружја и упражњава народну војску.

§. 19.

Овај ће се главни штаб састојати из једног штабе-официра, мајора као шефа, под кога налазима биће толико официра капетанског чина, колико оружја састављају дотичну команду. Подофицира биће двоструко онолико, колико буде капетана, и они ће се одјелити од своји роти и ескадрона активне војске, те бити употребљени при главном штабу војске; но како официри ови, тако и подофицири имају се мењати сваке две године.

§. 20.

Особита правила опредјели ће подробности службе овог главног штаба.

§. 21.

Роте, ескадрони, баталциони и полкови народне војске биће устројени по образцу рота, ескадрона, баталциона и полкова војске активне. Полкови и баталциони сваки ће имати свој барјак (заставу) с грбом књажевства.

§. 22.

Особена настављена опредјели ће одевање, снабдјевање и наоружање људи ове војске, а они ће бити дужни одјевати се, снабдјевати се и наоружавати се о сопственом трошку. У кованике ће се примати само они, који докажу, да имају кова, за ког ће се обвезати, да га обдржавају свагда у таквом стању како би увек готов био за службу.

ГЛАВА IV.

Избор и наименовање подофицира и официра за народну војску.

§. 23.

Подофицире и официре до капетана закључително одређиваће срески, а наименовати окружни началник.

§. 24.

Баталциони командири и командири ескадрона одређиваће се окружним началником, а наименовање ји војена управа по предлогу шефа главног дотичног штаба.

§. 25.

Полководци биће наименовани квазом, који ће свој избор чинити између кандидата, које му представи попечитељ војени у споразумљењу са попечитељем внутрењи дела.

§. 26.

Кваз ће непосредно наименовати врховне команданте.

§. 27.

Почем је назначење поглавица свију степени од највеће важности, то ће началници окружни имати највеће старање о томе, да се други непредлажу, него људи вретни, имајући код народа улива и познати као прави патриоте; т. ј. који су предани квазу и отечеству.

ГЛАВА V.

Учење народне војске.

§. 28.

Наставници за војску бира ће се између солдати изслужени вративши се својој кући.

§. 29.

Они ће се одређивати у сваком окружију дотичним капетаном главног штаба, а да би учење било свуда једнообразно, изабрани наставници, који ће бити онолико, колико има рота пешака и коњаника, одлазиће у главно окружно место у одређено време ради тога, да добију од капетана, кога ће подпомагати 2 његова наредника, нужне лекције за обезбеђење успеха у учењу.

§. 30.

За време пута и вишег пребивања у главном месту они ће наставници добијати накнаду, која ће се одредити доцније.

§. 31.

При повратку у своје обштине они ће наставници, којима ће се дати тада име главни наставника, руководити своје помоћнике саобразно настављенима која добију у главном окружном месту.

§. 32.

По правилу ће упражњење бивати само недељом и празником, али ако околности захтевају, оно ће се чинити једанпут и двапут преко седмице осим недеље и празника.

§. 33.

Учење пешака чиниће се у свакој обштини постепено и строго по постојећим правилима за активну војску до школе плотуна закључително.

§. 34.

Кад се људи довољно увежбају у школи плотуна, они ће прећи у школу стрелца и њи заједнички на гађање у

нишан; ова два предмета сачињавају суштествену част учења војске; и на њу се мора обратити највише старање, јер одтуда зависи поглавито снага народне војске.

§. 35.

Кад људи дођу у баталјонску школу, тада ће се учење чинити само по срезовима, и упражњења ће онда наравно бити ређа и само се чинити сваке две недеље; људи ће се тада скупљати у најсредсређенијим местима среза на два дана, по тако удесивши да је бар један од ови дана недеља или празник.

§. 36.

Иста ће се расположења чинити и за коњанике, који ће се учење чинити само по срезовима због вишег малог броја, а и за топџије који учење чиниће се само у Београду и Крагујевцу као јединим у књажевству местима, где се наоди нуждан материјал и персонал.

§. 37.

Пионери ће следовати упражњењу пешачком до школе плотуна закључително, а за више специјално учење као: извршење намина, прављење фашина, петарда и т. д. они ће се у одређено време скупљати у главном окружном месту, те ће се ставити на расположење нижиниру обавезаном учити ји. Ови пионери једном довољно научени биће скупљени извор којим ће се прост народ ползовати да прили настављенима из њега за прављење друмова, какви су у обичају у књажевству.

§. 38.

Кад сви људи од војске сврше постепено своје учење, биће у сваком окружију и на одређеном месту, по могућству најсредсређенијем, скуп војске, која сачињава полк ради производства мањера у баталјонима и ескадронима полковским.

Овакви скупови биће само једанпут преко године у јесен по свршетку пољски радова, и трајаће бар 15 дана. Окружни началници и шефови главни штабова споразуме ће се међу собом о времену, трајању и местинту, изискавши најпре наредбу од војене управе.

§. 39.

Исто тако може бивати скуп од више полкова ради проведетва велики маневра у столицама команди, али само по решењу владарца.

§. 40.

Ради ободравања на упражнење у гађању нишана, даваће се награде највештијим стрелачима, (ногаћачима) у овим зборима. Те награде састојаће се у изабраном оружију и подели ће се торжествено победитељима у надметањима, која ће бити приликом ови скупова.

§. 41.

Кад овога рода скупови (на маневр) бивају, било у окружном главном месту, било у средоточију које команде, послуживање с пренштањем устројиће се старањем грађански власти и о трошку обштине, које ће дати и подвоз.

§. 42.

Дневна порција (оброк) на човека биће: 1 ока леба, 50 драма пасуља, сира, сланине или сува меса; а на кова 3 оке зоби и 5 ока сена.

§. 43.

Да би се обезбедила рана војске кад је у путу (маршу), обштине ће начинити магацине, који ће се попуњити средством приреза, који ће се разрезати на грађане неучествујуће у

војничкој служби. Зоб ће давати за коње кућа кованика, који су дужни, равнати своје коње у свако време. Кметови под управом срески началника надгледа ће те магацине и pazi ће да се прирез раздељује праведно.

§. 44.

Провијант-комисар ће имати старање око делења ране, а подпомагаће га лице, које одреди местна грађанска власт.

ГЛАВА VI.

Дисциплина (зап.).

§. 45.

Војници, који се неозову на прозивање, које ће се чинити увек, кад год је скуп, или који на упражнењу не буду важљиви и покажу рђаву вољу, би ће казњени кметом по предлогу главног наставника или командири роте.

§. 46.

Доције ће се обнародовати особени закон, односећи се на применити се имајуће казни.

ГЛАВА VII.

Главна расположења.

§. 47.

Почем се сви војници, који су уписани у I. класу војске, морају сходно §. 22. о свом трошку снабдјети: оделом, оружијем и т. д. и све ово свагда држати у добром стању, како би могли у свако доба поћи на први позив, то ће оне породице, које су познате као имућније, а неузимају да дају солдате у војску, морати давати сиромашним војницима оружије

и остале за њино снабдење нуждне ствари, или ји бар под-
помагати при снабдевању с таковима.

§. 48.

Исте породице су пре свију други обвезане, да дају
коње, волове и кола за подвоз раче и чебане у време велики
скупова било у главно окружно место, било у средњу команду.

§. 49.

Чим се устроје роте, официри, подофицири и прости вој-
ници положи ће заклетву верности Књазу и на установе зе-
маљске по пропису постојећем код активне војске, у присут-
ству местни грађански власти.

§. 50.

Трошкови, које проузрокују устројење и учење војске,
стави ће се у буџет војене управе, која ће истима руковати
посредством обштег војеног одељења.

ВМ 1654.

СМ 1545.

17. Августа 1861 год.

у Крагујевцу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

Председатељ Совјета,
Стев. Михаиловић.

*Књажевски представник и пошестел
инострани дјела,*
Ф. Христић.

Главни секретар Совјета,
Р. Лешјанин.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III.

ПО МИЛОСТИ БОЖИЈОЈ И ВОЉИ НАРОДА

КЊАЗ СРПСКИ

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЪ, ДА ЈЕ ДРЖАВНИ СОВЕТ
РЕШИО И ДА СМО МИ ОДОБРИЛИ И ОДОБРАВАМО

ЗАКОН

О УСТРОЈЕЊУ АРТИЉЕРИЈСКЕ УПРАВЕ.

§. 1.

Устројава се у Крагујевцу Артиљеријска Управа, под
коју спадају сва артиљеријска техничка заведенија као :

1. барутана Страгарска,
2. оружница,
3. арсенал,
4. канслана,
5. лабораторијум, и
6. магацини барути.

§. 2.

Старшина овог надлежатељства зове се началник арти-
љеријске управе.

§. 3.

Печат артиљеријске управе већи је од печата окружни
начелничества, а мањи од министерски. Печат овај има у сре-
дини грб Србије, под грбом изрезан топ, пушка и граната, а
унаоколо надпис „Артиљеријска управа“.

§. 4.

Началника артиљеријске управе поставља Киваз указом на предлог војеног министра. За началника артиљеријске управе може се поставити само артиљеријски официр вишег чина.

§. 5.

У круг рада началника артиљеријске управе спада :

1. Да по потреби наређује комисије за израђивање услова, којима морају одговарати војени материјали: да наређује прегледе израђени и неизрађени материјала, који се примају.

2. Да наређује, да се израђују сва начертавана, која су пуљна за точно означавање одређени соразмерности војени материјала.

Началник може сам у овим комисијама председавати кад за нужно нађе, иначе ће им опредјељавати круг рада, издавајући им особита настављена, по којима ће комисија послове предузимати и свршавати.

Началник такође наређује :

3. Који се послови у коме радилишту и како имају предузимати и израђивати.

4. Где ће се који материјали предавати и чувати у месту до даљег расположења министерског, и да се чине смотре над свима материјалима.

5. Началник прописује ред за свако поједино радилиште и послове, наређује, како за сходно и полезно нађе, који ће се послови надницом а који на парче радити, и подноси то војеном министру накнадно на одобрење.

На предлог началника, министар ће у споразумљењу са главном контролом прописати потребне књиге за деловодство и књиговодство; по у колико би према особености рада и природи послова потребне биле и какве друге књиге, началник ће ји увести, но за њи има накнадно одобрење од министра захтевати.

6. Началник прописује ред своје канцеларије и одношаје почастни грана сваке техничне струке.

7. Он соочињава буџете за сва радилишта и подноси ји министру на преглед и одобрење.

8. Он даје известија министру о свима пословима уобште, како би министар знао шта се тамо ради.

9. Началник се непосредно односи војеном министру и од овога прима налоге и настављена:

§. 6.

На предлог началника војени министар одређује официре, којима ће се као управитељима која технична струка поверити, а друге официре по струкама наређује сам началник по саслушању дотичног управитеља.

§. 7.

Разделење ови технички струка чини војени министар на предлог начелника.

§. 8.

Број официра, наредника, поднаредника и редовни војника по свима струкама неопредјелен је. Тај број одређује министар по предлогу начелника.

§. 9.

Додатке опредјелене на званија управитеља струка, као и на друга при струкама званија уживају они који се на та званија поставе.

§. 10.

За све важније набавке, нова подизања, радилишта или зданија, као и за оправке, началник се обраћа министру, који

наређује како за најзгодније вађе и саобразно прописима који о томе постоје.

§. 11.

Само мање набавке или оправке које не превазилазе владу гроша порески, чини сам началник, плаћајући ји из дотични партија буџетом одређени.

§. 12.

Новци ће се изузимати на квите које ће подписивати началник, а против подписивати официр рачуноводитељ, који је за сваки веред или недостатак у овоме одговоран и који је рачунополагатељ.

§. 13.

У каси артиљеријске управе никад се не сме налазити више од владу талира за ситнице исплате. Онолико ће се свагда узимати новаца на квите, колико је потребно да се учине ове исплате, ради који тај новац узима се.

§. 14.

Војени министар на предлог началника одређује једног официра за контролора, који ће све рачуне свију поједини струка артиљеријске управе контролирати, тромесечне изводе правити и началнику управе подносити ји, а на концу сваке рачунске године скланати главни контролни извод, који ће началник уз рачуне спроводити министру.

§. 15.

Контролни ред за све новчане издатке у обште, који се по радилштима чине, прописује министар по предлогу началника у споразумљењу са главном контролом.

§. 16.

Управитељ барутана изузимаће новце, као и до сада на квите под својим поднесом и поднесом рачуноводитеља; но ове квите морају прелазити кроз канцеларију артиљеријске управе ради реда контролног, који ће се из ближе одредјелити, као што ће се управитељ барутана и за све друге послове без разлике обрађати артиљеријској управи као својој предпостављеној власти.

Печат управитељства барутана остаје какви је сада.

Даље што је нужно за одношаје управитеља барутана спрам артиљеријске управе, одредиће се особитим настављењима, која ће он добити од началника управе.

§. 17.

Началник не може никоме и никакви материјал на употребење издати без нарочитог налога министра.

§. 18.

Началник подноси министру тромесечне изводе о свима материјалима, који су у течају три месеца израђени и у посао узети, а на концу рачунске године подноси о томе главни извод.

§. 19.

Началник упражњава за сада ону власт дисциплинарну која је у војеном закону прописана за частне командире. Позније ће се све ово особитим правилама пространије прописати.

§. 20.

Управитељ барутана, по части дисциплинарној, остаје у оној власти, која му по устројенију од 26. Новембра 1855. године КВ. № 1370. С. № 1355 припада.

§. 21.

Ово устројење артиљеријске управе ступа у живот 1. Маја т. 1862 године. Ниме увида се :

1, Техничко одељење при војеном министарству, које је основано устројством главне војене управе од 14. Маја 1859 год. КВ.№ 2197 С.№ 778;

2, Устројеније управитељства главног војеног арсенала;

3, Устројеније управитељства оружане оба од 11 Јулија 1860 год. КВ.№ 1645. С.№ 1054; исто тако

4, Устројеније управитељства Страгарских барутана од 26. Новембра 1855 године КВ.№ 1370. С.№ 2355.

Препоручујемо Нашему министру војеному, да овај закон обнародује и о извршењу се његовом стара, властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорава.

Ф.№ 1315.

27. Априла 1862 год.
у Београду.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

*Видно и ставно печат државни,
чувар државног печата
министар правде*

Рајко Ј. Лешјанин с. р.

*Министар војени
полковник*

Иполит Монден с. р.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ.

По договору са државним советом решили смо и решавамо :

1., у §-у 15. закона о устројству касационог суда од 20 Фебруара 1865 год. (Зб. XVIII. стр. 39.) точка под 1. увида се.

2., у §-у 16. устројства касационог суда додаје се као четврта точка ово :

„4., обите заседање решаваће оне предмете, у којима нижи суд неби усвојио примедбе, које му је учинило на пресуду једно одељење касационог суда.“

Препоручујемо нашем министру правде, да ово решење изврши.

16. Новембра 1866 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Министар правде,

Р. Лешјанин с. р.

У ИМЕ ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ

КЊАЗА СРБСКОГ

МИЛАНА М. ОБРЕНОВИЋА IV.

намесници књажевског достојанства.

По договору са државним саветом решили смо и решавамо:

„Да се од сваке ђумручине и при увозу и при извозу ослободе оруђа и справе за пољску привреду — биље, семење и уопште све, што би друштву за пољску привреду са стране за његову потребу и цаљ долазило, или од њега на страну одлазило.“

Наш министар финансије нека ово решење изврши.

17 Маја 1869 год.
у Београду.

М. П. Влазнавац с. р.
Јов. Ристић с. р.
Јован Гавриловић с. р.

Министар финансије,
Пан. Јовановић с. р.

У ИМЕ ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ

КЊАЗА СРБСКОГ

МИЛАНА М. ОБРЕНОВИЋА IV.

намесници књажевског достојанства.

Одобрили смо и одобравамо, решење народне скупштине:

1. Овлашћује се министар финансије, да штедионицама, које се на основу закона о окружним штедионицама, заведу, може учинити из готовине државне касе помоћ, која за све штедионице скуна, да изнесе највише до сто педесет хиљада (150.000) дук. цесарских.

2. Новци, које буде министар финансије на основу овог овлашћења штедионицама давао из државне касе, овој ће се повраћати у оној мери, у којој штедионице своје капитале од управе фондова повраћале буду.

3. Интерес, који ће каса државна на ове новце при-
мити, увешће се у извредни приход државни.

Наш министар финансије нека ово и изврши.

21. Октобра 1871 год.
у Крагујевцу.

М. П. Влазнавац с. р.
Јов. Ристић с. р.
Јован Гавриловић с. р.

Министар финансије,
Пан. Јовановић с. р.

У ИМЕ ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ

КЊАЗА СРБСКОГ

МИЛАНА М. ОБРЕНОВИЋА IV.

намесници њаџевског достојанства

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СЕИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНА СКУПШТИНА
РЕШИЛА И ДА ОМО МИ ПОТВЕРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО

ЗАКОН

О ИЗДАВАЊУ УВЕРЕЊА ПРИ ПРОДАЈИ СТОКЕ

Члан 1.

Који би хтео продавати говеда и коње, дужан је имати уверење да је то његова својина.

Члан 2.

Та уверења издаваће местни кмет.

Члан 3.

У сваком од тих уверења назначиће се:

- а., име с презименом продавца и места одакле је;
- б., каква је стока и колико комада;
- в., какве је длаке које марвинче; какве ровани, бе-
лега или жигова ако овога има;
- г., да кмет познаје продавца и његову стоку а ако
кмету то није познато, онда имена с презименом занимањем

и местом одакле су два сведока, који познају продавца и тврде да је то његова стока.

Члан 4.

При продаји продавац је дужан купцу са стоком пре-
дати и та уверења.

Члан 5.

Но ако би ко хтео на комад продавати нека од кмета
узме за сваки комад уверење.

Члан 6.

При промени стоке изменаће се и дотична уверења.

Члан 7.

Који продавац стоке неби имао уверење (види члан 3.)
тај ће се као подозрив, одма на одговор узети, па ако би
се показало да је стоку украо или другим недозвољеним на-
чином прибавио поступиће се с њим по прописима кривичног
закона а стока задржаће се на његов трошак док се изви-
ђење не сврши.

Члан 8.

Кад купац неби власти јавио за продавца стоке који
нема уверења, онда ће дужан бити стоку, ако би била укра-
дена или другим недозвољеним начином од стране продавца
прибављена вратити правом господару без икакве накнаде
од овога.

Члан 9.

За свако уверење плаћа се двадесет пара чаршијских
у касу општинску. Ова уверења биће штампана.

Члан 10.

Овај закон важи од првог Јануара 1872 год. и њиме се укидају досадања наређења која би била противна овом закону.

Препоручујемо нашем министру унутрашњих дела да овај закон обнародује и о извршењу се његовом стара; властима пак заповедамо, да по њему поступају а свима и свакоме да му се покорвају.

23. Октобра 1871 год.
у Крагујевцу.

М. П. Влазнавац с. р.
Јован Ристић с. р.
Јован Гавриловић с. р.

*Видно и ставио државни печат
чувар државног печата
министар правде,*

С. Вељковић с. р.

*Председник министарског савета
министар унутрашњих дела,*
Рад. Милојковић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог министра финансије одобрили смо и одобравамо решење народне скупштине:

„Овлашћује се министар финансије, да оних дужницима управе фондова, чија је добра она на јавној продаји кунила, и са њима рукује, да би свој позајмљени им капитал са интересом наплатити могла. — може повратити њихова добра, ако они подицно обезштете касу управе фондова у потраживању њеном дотичног дуга с припадајућим интересом.“

Наш министар финансије нека ово решење изврши.

21. Октобра 1872 год.
у Крагујевцу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р

Министар финансије,
Пав. Јовановић с. р.

РАСПИС

министра унутр. дела, свима окр. начелништвима и управи
вароши Београда.

Имеђу наређења, која су издата о тачном руковању и чувању новца депозитни, постоје најпоглавита три правила:

1. Законодавно решење од 1. Августа 1845 г. КМ 1212. (збор. IV страна 85.) да средње полицијне власти наплаћене новце — сваки 15 дана — ако и нису потпуно наплаћени, а начелства окружна одма или најдаље до месец дана коме надлеже шаљу.

2. Распис попечитељства унутрашњих дела од 25. Јула 1846. ПМ 3174 да полицијне власти готовину коју при попису каквог пуниларног имања нађу, одмах шаљу надлежном суду.

3. Решење попечитељства унутрашњих дела од 11. Јула 1860 год. ПМ 5319 да полицијне старешине бар једанпут у месецу дана депозитну касу прегледају, који је височајшим решењем од 17. Новембра 1861. ПМ 2332 (збор. XIV страна 197.) утврђен с тим, да ће старешине полицијне за штетне последице које би из неарљивог надзиравања произишле одговорати и штету накнадити морати.

Из досадашњи многоучестани крађа и штета депозитним касама нанесени државној каси, доста се увиђа да старешине полицијне власти у срезовима и окружију, нису тачно вршиле надзор што им је прописан горњим правилима, и премда су неке старешине некусале силу закона, то држим за неопходно опет поменути старешине полицијне власти позвати и нало-

жити им да се строго држе прописа надзора и прегледања касе депозитни тим више, што се у напредак неће никоме више изјаснење тражити ако се каква штета догоди. Да би се пак знало, да су старешине надлежне, у вароши Београду управитељ, у окрузима окружни, а у срезовима средњи начелници, по дужности својој надзор и преглед касе водили нека свакога прегледа месечнога сочине протокол из кога ће моћи увидети, кога су дана преглед држали колико су новца и од који нумера писама нашли је ли свака пређашњег прегледа нађена сума по пропису гди треба послата, или је и овога прегледа нађено, и из који главни узрок није послата или коме треба предата; тако исто да старешине полицијне на сваком новчаном акту који се има новчано извршити, означавају дан и који је званичник за извршење то одређен, и ако је икако могуће да при себи једну сачињену књижицу од просте артије држе, у којој да сваку нумеру новчаног предмета и лице одређено за извршење забележи назначивши и дан, како би могло при прегледу касе знати, јесу ли извршени предмети сви ушли у депозитну књижу и ако нису, зашто и гди су? и да ли је дојиста оно одређено лице тај новчани предмет извршило или друго; па ако је друго које извршило да се узме на одговор као наминљена злоупотреба, кад је само извршивало, а није одређено.

Сва новчана акта, нека се одвојено од други неповчани предмета држе.

Кад је какво лице одређено да изврши новчани предмет а оно неводи протокол депозитни и неекспедира новце таково ће се прегледање чинити на особену књижицу коју ће имати сваки при себи па и сам средњи начелник.

ПМ 827.

24. Јануара 1873 год.
у Београду.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашег министра финансије, а на основу чл. 18. 21. закона од 15. Јануара ове год., одређујемо:

1. Да управа фондова, почевши од данас на унапредак, на све новце, које на зајам издаје, плаћајуће годишњи интерес по 9%.

II. Да она на капитале, који јој од данас на руковање дошли буду, плаћа интерес овако:

1. Приватним поверљивцима и то:

а, онима, који задрже право свој уложени капитал дивн без предходне објаве рока по 4½%;

б, оним с претходном објавом рока на 1 месец по 5½%;

в, с предходном објавом на 3 месеца по 6%;

г, с предходном објавом на 6 месеци по 7%;

2. На све пунилске новце, као и на новце удовичког, болничког и инвалидског фонда, 7%.

3. На све остале фондове без разлике 6%.

4. На депозите 4½%.

Наш министар финансије нека овај указ изврши.

12. Јуна 1874 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Министар финансије,
Чед. Мијатовић.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашег министра финансије, а на основу измењеног члана 8. закона од 16 Јануара ове године, одређујемо:

„Да указ, који је данас односно одређена интереса на капитале код управе фондова издан, важи у свему и за оружане штедионице.“

Наш министар финансије нека овај указ изврши.

12. Јуна 1874 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Министар финансије,
Чед. Мијатовић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и воли народа

КЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Намег министра финансије, а по саслушању министарског савета опредељујемо:

I. Да управа фондова, почевши од 1. Нов. 1875 год. па у напред, на све новце, које на зајам буде издавала, плаћајуће интерес по 6% годишње, на основу закона о давању новца под интерес из касе управе фондова од 24. Августа 1862 године.

II. Да се свима дужницима управе фондова од 1. Новембра 1875 године сведе интерес од 9% на 6%.

III. Да управа фондова на све капитале, које на руковање од данас примала буде, плаћа интерес по 5% оком на депозите, на које ће плаћати по 3% годишње, управљајући се у осталом по закону о управи фондова од 16. Августа 1862. и горе споменутом закону од 24. Августа и. г., као и по доцнијим изменама ових закона.

IV. На све капитале осим приватних, који су до сада прихваћени, рачунаће се интерес до 1. Новембра 1875 год. по указу од 12. Јуна 1874., а од 1. Новем. ов. године, као што је овде у трећој тачки речено.

V. На приватне капитале, које је управа фондова са условљеним предходним одказима за повраћај под интерес примила, но који нису одказани, плаћиће на интерес, који је уговорен; по отказ има се рачувати од данас на за један, односно три, а најдуже за шест месеца; после тога ако по-

верноци неби своје капитале изузели, остаће исти у напред са интересом по 5%.

VI. На ове капитале, који су у напред на одређене рокове прихваћени и већ отказани, рачунаће се условљени интерес за сво време одређеног рока.

Овај указ ступа у живот, кад га књаз потпише, а губи силу своју указ од 12. Јуна 1874 године.

Наш министар финансије нека овај указ изврши.

18. Октобра 1875 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Министар финансије,
М. Т. Јанковић.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа

КЊАЗ СРБСКИ.

На предлог Нашег министра финансије и по саслушању министар. савета, а на основу измењеног члана 8. закона од 16. Јануара 1874 године, одређујемо:

I. Да окружне штеднионице, почевши од 1. Новембра 1875 године па у напредак, на све новце, које на зајам буду издавале, наплаћују интерес по 7% годишње.

II. Да се свима дужницима окружних штеднионица од 1. Новембра 1875 године сведе интерес од 9 на 7%.

III. Да окружне штеднионице на све капитале, које на руковање од 1. Новембра 1875 године примале буду, плаћају интерес по 5%, осим на депозите, на које ће плаћати по 3% годишње, управљајући се у осталом по закону о окружним штеднионицама од 21. Октобра, 1871 године и овога измени од 16. Јануара 1874 године.

IV. Да тачке IV. V. и VI. указа од 18 текућег месеца изданог за одређење интереса код управе фондова наше у свему и за окружне штеднионице.

Овај указ ступа у живот, кад га књаз потпише, а губи силу указ од 12. Јуна 1874 године.

Наш министар финансије нека овај указ изврши.

23. Октобра 1875 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Министар финансије,
М. Т. Јанковић с. р.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ВНУТРЕНИ ДЈЕЛА И ФИНАНСИЈЕ.

Попечитељство внутрени дјела под 20. Новембра пр. год. ЕМ 770. доставило је Совјету, како се при учестаним случајима појављенија црногорски породица у отечеству нашем, примјечава, да је оно благодјејаније, које им је решенијем мојим од 10. Маја пр. год. ВМ 411 у 1 дукат цес. на сваку породицу за селиње до места на коме се населити имају, одређено, недовољно, тако да оне нису у стању с овим благодјејанијем ни једну малу част пута на населбину својој учинити; наводећи један случај да је управитељ. вар. Београда на 9 овакови црногорски породица из 50 душа састојећи се 9 дуката цес. путног трошка сходно преднаведеном решенију мом издало, а исте породице, немогући по јевтину цену подвоз добити, морале су за једну лађу 25 дуката цес. до места следователно 16 дук. цес. преко датог им благодјејанија платити. — Па да би се све по све убоге црногорске овамо насељавајуће се породице при њеном убожеству, од овакови прекомјерни издатака склониле; ја сам сходно мњењу и предложеном попечитељства внутрених дјела согласно с мњењем Совјета од 13. Децембра пр. год. М 1061. решио: да се реченим црногорским породицама, у место подарка у име путног трошка, подвоз до места населбине подвуно, како у овом горенаведеном случају, тако и у будуће признаје и исплаћује.

О чему настојећим како попечитељство внутрени дјела, тако и попечитељство финансије, ради његовог нуждног знања и употребљенија извештавам.

ВМ 1176.

19. Јануара 1855 год.

у Београду.

(Следије подпис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ВНУТРЕНИ ДЈЕЛА

и

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ИНОСТРАНИ ДЈЕЛА.

На предложено попечитељства внутрених дјела и сагласно са закљученијем Совета од данашњег дана № 726 Ја одобравам :

Да наше полицајне пограничне власти за сваку визу путне исправе ц. кр. аустријски поданика, место као досад само 20 пара чарш. по онолико наплаћују, колико и ц. кр. аустријски консулат од наших путника за своју визу узима.

Решено ово саопштавам попечитељству ради знања и управљава по њему.

ВМ 2131.

8. Маја 1859. год.

у Београду.

М. ОБРЕНОВИЋ

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ВНУТРЕНИ ДЈЕЛА

Уважавајући разлоге попечитељства внутрени дјела изложене у писму његову од 15 тек. мес. ПМ 4339. Ја одобравам :

Да оно примора све оне сељаке, који би своја кућинста по селима остављали и у планину се разсељавали, да се на своја стара места у села поврате.

ВМ 4333.

29. Септембра 1859. год.
у Крагујевцу.

М. ОБРЕНОВИЋ.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ИНОСТРАНИХ ДЈЕЛА.

Нашавши за пјелисходније, Ја сам на предлог попечитељства внутрени дјела од 9. тек. мес. ПМ 3735 и сагласно са Совјетом од 14. такође тек. М 1427 решио и решавам :

Да се извршитељи одма придаду и подчине полицајним властима; и по томе да се и извршење пресуда, решења и наредба судски по предметима грађанским и пушкарским поврати у дужност полицајним властима.

Што се тиче начива, на који ће се при полицајним властима ти послови одправљати, прописаше се доцније у том обзиру правила.

Ово решење саопштавам Моме попечитељству иностраних дјела да га зна.

В. М 1325

17. Јуна 1861. год.

у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.

*Књиж. представник,
попечитељ иностраних дјела*

Ф. Христић.

С А Д Р Ж А Ј

30-га зборника закона и уредаба, у досадањим зборницима нештампаних
а изданих од 2. Фебруара 1835. до 23. Октобра 1875.

БРОЈ	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРА- НА
1835 године.			
1	3. Фебруара	Устав кнежевине Србије издан Књазом Милошем са народном скупштинском сретенском	1
2	14. "	Указ о саставу државног савета и кнежевог кабинета, где су прописане и дужности појединих министара	и 2 23.
3	19. "	Указ о давању касација под аренду и о правима дужностима и казнама арендатора	51.
4	1. Марга	Пронис за наредбе о њивама, ливадама, крчевинама и међама	55.
5	4. Јуна	Решење, којим се укида кулук капетанима, кметовима и манастирима; но капетанима и кметовима да људи само ливаде косе, колико им је потребно за домаћу стоку, а манастирима ако хоће, под напојивању	57. 59.
6	29. "	Устројство државног савета	59.
7	29. "	Форме званичне преписке за све власти у Србији и титуле појединих надлежатељстава	75.
8	1. Јула	Указ, да свака пореска глава по 1 дан у години кулучи кметовима или уместо тога да им плати 1 динар у име плате	84.
9	3. "	Указ, којим се алије и вустаре оглашују за државна добра и забрањује пуштање стове у туђ атар	85.
10	12. "	Указ, којим се даје привилегија државној штампарији да само она новине, календаре, забавнице и књиге црквене и школске печата и издаје	86.
11	10. Августа	Решење савета, којим се прописују дужности полицијским властима	87.
12	14. Децембра	Решење о томе да се прирез за окружне трошкове налађени не сме трошати без решења савета	89.

БРОЈ	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРА- НА
1836 г.			
13	12. Јануара	Решење о сечењу шуме за домаћу по- требу и о понаша суседних села	90.
14	29. "	Решење којим се забрањује сечење ролне горе	92.
15	26. Фебруара	Решење, којим се заводе шумари	94.
16	28. "	Законско наређење, које опредељува пра- ва између господара пашака и господара на тих пашака од ранијих времена подиг- нута зграда, кога се судови при суђењу придржавати имају	96.
17	7. Марта	Решење о грађењу Буџија на друмовима и рекама	98.
18	7. "	Предпис да се страни поданици не при- мају у државну службу ако немају отпуст од свог поданства; а приликом, ако не при- баве отпуст, да из службе среске ишају...	99.
19	12. "	Предпис, да се у сваком селу кош подигне и да свака пореска глава количину хране, која се одреди, тачно доноси; а уједно се наређује и поступање са овом храном	101.
20	18. "	Указ, да се од парничара за артију по 5 пр. од табака, а за потврђење испрала по 10 пр. сребра наплаћује у име трошка кан- целаријског	104.
21	19. "	Решење, којим се објављува наређење у указу од 7. Марта 1836 г. о страним по- даницима, који су у државној служби, а дош- ли су са или без пасоша	105.
22	19. "	Решење о томе: да се поред зграда не- правичности не праве мутвади и прози за потребу чиновника, и да се за женскиње авение подигну, но кључеве од тих авениа да не држе ни чиновници неправичности ни надури, већ местни поданици	107.
23	20. Априла	Указ о затварању дужника за дуг	109.
24	29. "	Устројство глав. казначејства и пропис дужности његових чиновника	110.
25	2. Маја	Да се таксе наплаћиване по указу од 18. Марта 1836. свакад о Митропу-дне савету са рачуном подноси	114.
26	21. "	Указ, да се од механа варонких и сео- ских по 6 талпра годишње аренде наплаћује	117.
27	24. "	Решење, да сваки чиновник и сваки кмет коме је могуће ерглау подиже и за то ма- јур избере бесплатно држи и да мајур на- род обрађује	118.
28	29. "	Указ, којим се опредељује, које се имање дужниково не може продати за дуг	119.

БРОЈ	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРА- НА
29	1. Јуна	Указ, да се рана, која се у кошени при- бира узима од свикота без разлике	120.
30	26. Јуна	Решење, да се аустријски поданици, који у Србију пребегну не издају	121.
31	27. "	Решење да канцеларија има титулу „ар- хистратеја“	122.
32	1. Јула	Указ, којим се објављува наређење у указу од 29. Маја 1836 на поште привесе и пушпете који су пре истог указа на зајам издати	123.
33	2. "	Пропис дужности за главног полицаја ва- роша Крагујевца	124.
34	5. Октобра	Решење, да чиновници државног савета двострану тајну чувају и пропис казни за не- чување	126.
35	19. "	Решење о прелачењу уредбе од 7. Марта 1836 о грађењу Буџија на друмовима и ре- кама	128.
36	21. "	Указ, којим се одлањавају за среске по- данике сви странци који су се без пасоша у време овог указа у Србији затекли, а за странце имају се сматрати само они, који имају пасош од своје државе, и пропис о поступању на среском грађанству	130.
37	9. Новембра	Указ о установљењу чинов: „ассесора“ и „вице-ассесора“, разних канцелару и полу- канцелару	132.
38	11. "	Решење, да лекари за лечење болесника по 1 пр. наплаћују од идућих, а од сирот- нашних ништа, а лекове да плаћају сви ..	133.
39	11. "	Пропис дужности за војне команданте, неправичности, среске старешине и њих чиновнике	134.
40	12. "	Решење о томе: да се у спору о алијани између два села свагда досуђује једна по- ловина једном, а друга другом селу	150.
41	18. "	Решење, да неправичности не смеју пре- писку водити небрежно и у случају бити са страним властима, него преко савета ..	151.
42	2. Децембра	Решење, да се крадљивцима сво имање, на и кућа прода за подмирење штета кра- ђом претињених	152.
43	13. "	Тарифа златних и сребраних новаца за све врсте	153.
1837 г.			
44	5. Јануара	Указ којим се прописује поступање при давању милова и суђењу у државном савету ..	155.
45	6. "	Решење, да се на тескере турских пода- ника, који кроз Србију путују, изва удара ..	158.
46	6. Фебруара	Решење да се отровни лекови само у јед- ном дућану под надзором полиције држе и продају по лекарском одобрењу	159.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТАЈЕ	СТРА- НА
47	20. Фебруара	Правила о попису поресних глава; дужности пописне комисије; и до се за пореску главу сматрати има	160.
48	21. "	Указ, да совет сва решења законска и уредбе подноси Краљу на одобрење	163.
49	2. Марта	Решење о установљењу војно-полицијанцеларије, која је саставни део савета и има засебан круг радње с титулом „висока“ и у једнаком степену с војним командама	164.
50	3. "	Указ, којим се прописује начин деловодства у савету и канцеларијанцеларији	165.
51	5. "	Решење, да начурни несправности по 1 гр. попутине (мурасела) на 1 сах. наплаћују	167.
52	6. "	Указ о униформи војних и осталих чиновника	168.
53	6. "	Приме униформи војних и осталих чиновника	169.
54	7. "	Решење, да се ипозитно имање само оно продаје, које не може трајати и приходом одржавати се до пунолетства наследника	174.
55	8. "	Указ о уморашњу села и о начину уморашавања	175.
56	11. "	Указ да се све преле аматирају на три године	177.
57	24. "	Допуна решења од 6. Фебруара 1837. о томе: да надзор над продајом отровних делова води несправност а не полиција	178.
58	24. "	Указ да се назајам несме узимати већи интерес од 12%	179.
59	4. Априла	Правила о закључењу суверанитета и свршавашњу тајне брава	180.
60	1. Маја	Указ којим се одређује време званичног рада	185.
61	7. "	Указ о разреду и купљењу дивља, којим се допуњују правила о попису поресних глава од 20. Фебруара 1837.	187.
62	29. "	Указ о допуни уредбе од 6. Марта 1837. о униформи чиновника, који приме и војну и грађанску службу	189.
63	29. "	Указ, којим се забрањује изагравање лутрије	191.
64	30. "	Решење, да сви имућни и познати и општине држе Српске Новине; на и чиновници од канстана на више; а и надлежностима по једне	192.
65	5. Јуна	Решење, да се на пресудана у случају подељених имњева познате имена члинова савета, који су које имње дава	195.
66	8. "	Решење, којим се укидају шумари а заводе спономи	196.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТАЈЕ	СТРА- НА
67	8. Јуна	Указ, о томе, како треба у цркви при богослужењу да се понашају сви, а нарочито чиновници	197.
68	9. "	Решење о томе, да се на извоз стоке у Аустрију наплаћује љуничина у корист фонда школског и шпиталског	199.
69	10. "	Указ, да се од стравика трговца наплаћује такса на трговину под именом патролава и полицијског чувања	200.
70	11. "	Указ, да се од сваке венчанине наплаћује по 1 цванц, за фонд школски и шпиталски	201.
71	12. "	Решење, да се унапредом полицији не плаћају из државне касе по из општине и да општине саме себа траже полицију ако кмет ову дужност не може да врши	203.
72	19. "	Указ, да полицију у Крагујевцу, као у престолници, влада државна каса, а не општина	204.
73	28. "	Указ, којим се објављувају наређења у указу од 29. Маја 1836. г. о продаји имања за дуг	205.
74	14. Јула	Решење, да се од сваке поресне главе, узме по 10 ока менице и 5 ока зоби за ирину стојеће војске	206.
75	20. "	Решење, којим се понавља уредба од 7. Децембра 1832. г. о дивљим имњима с тим, да се без пасоша не допушта путовање по Србији	207.
76	7. Августа	Решење, да се кујупије из Турске, који сребрне ствари од лакшиг сребра доносе, никако у Србију са тим сребром не пуштају	208.
77	22. "	Решење о томе: да нуријаша манастирска ради манастира на мору и изаће у мање правине	209.
78	13. Септембра	Указ, којим се укидају економи, а средним старешинама издаје да настојавају, да народ пољске послове уредно ради	211.
79	28. "	Указ, да се у будуће савет управитељни зове „књажевски савет“; несправност „магистрат“; а канцеларија књажевска „дворна канцеларија“	213.
80	28. "	Указ, којим се успоставља „велики суд“ као средња између магистрата и савета и прописује круг судјења и поступка	214.
81	16. Октобра	Указ, којим се ујачава слобода лична, и имовна и проглашује слобода трговине	217.
82	31. "	Указ, којим се успостављају сеоски обори, и да свако село постави пољака за чување стоке и усена	219.

БРОЈ	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРА- НА
1838 г.			
83	17. Фебруара	Указ, којим се укидају тесази и уводе добови за обзаве и продаје, и да се добоварица 1 ^{во} наплаћује	220.
84	17. "	Указ, којим се прописују правила: за уредно руковање са приватни имањем, дужности тугорене и писце за фонд пушларни.	221.
85	30. Априла	Указ, којим се објашњава наређење у указу од 17. Фебруара 1838 год. да се и у Београду добоварица наплаћује као и у другим местима, и да чиновници београд, као и у другим местима немају лијурне, кад излазе у месту на лиценцију	225.
86	5. Маја	Указ, да се стога, која би са стране у Србију сама прешла, одмах враћа преко најближе пограничне власти, пошто се најпре издати штета ако је учињена	226.
87	6. "	Указ, да се сва дела у војну струку свадајућа предиду војно полицијској власти, и она да води рачуне о државној шиварни.	227.
88	8. "	Указ, да се пребегле земо странани, кад их мушени потраже, плаћају	228.
89	10. "	Указ, којим се установљива „велика лиценцијација“ и на њу узиме поштомата просвештења и архивне надиратеља ларантина	229.
90	11. "	Указ, да рачуноводство прихода државни остале при казначејству гласном и распоризање данка при савету, како би се тиме боља контрола водила	230.
91	30. "	Указ, да се на сваког коња у межуланима годишње по 40 тал. из државне засе плаћа, и да су межуланије дужни добре коње држати	231.
92	2. Јуна	Решење, да земље портове и привену чоју на вапи не смеју посетити, који немају лиценцу на чин или плање	232.
93	15. "	Наредба, издата у споразумљењу са аустријском пограничном влашћу, која одређује места на аустријској обали реке Саве, на којима даје српске могу пристајати, одмарати се и ноћевати	233.
94	20. "	Решење, којим се утирђује раница наредба, да се бегуници 10 сакхи од границе у унутрашњост елисте	236.
95	2. Јула	Указ, да савет мање ствара странца распориза са конзулама страних сила, а политичке сам изваз	237.
96	3. Августа	Решење о томе: да се приватно имање не сме продавати без одобрења великог суда.	238.

БРОЈ	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРА- НА
97	4. Августа	Решење, којим се одредују издацие дивизијима и њиховим класама и шегртима за државне и приватне грађевање	240.
98	10. Септембра	Решење, којим се лиценцијација војно полицијска раскида и војна ставља под шева регуларне војске, а комисаријатска под главнога комисара војног	242.
99	7. Новембра	Решење, којим се препоручавају наређења у указу од 13. Новембра 1836, да греске старешине не заседавају вапне у магистратна, но да се занимају дужностима, које су прописане у том указу у наредности 1. од члана 1—21; даље да не могу кметове за вршаче судити, него са извајајем магистрату спроводити; и да се кметови не могу телесно казнити	243.
100	13. Новембра	Решење о томе: да на стране поданике, који нити општинске из државне трошкове елисте, а механе и дућане држе и тиме се користе — плаћају данак и све општинске трошкове ели, који им дају дућане и механе под лиценцу, на то плаћање нека им при плаћати киреје урачунају. О томе да воде брзу кметови и власти	246.
1839 г.			
101	18. Марта	Указ, којим се указујева државне скупштине и о томе допуњава устан од 1838 г.	248.
102	1. Јуна	Оставља изваз Милоша	249.
103	1. "	Уступане изваз свог достојанства извазом Милошем своје сину Милану	250.
104	20. "	Решење о томе: да извачеци вастунају пред судом правителство у ларацинама	251.
105	3. Јула	Решење, да господари баца на туђој земљи подигнутих у случају продаје земље, имају привремено право одкупа, а догае да им се киреја повисити не може	252.
106	13. "	Указ, да се тужбе на злоупотребе чиновника пре устава учињене не примају и не суде	253.
107	26. "	Указ, да се ћуирани не дају под арену но да се ћуиранија и остала персонал државни поставља	254.
108	27. "	Указ, да извачеци од турака оставши без сајбије или турски државни извачеци приватну српској држави а вакуелски месним приватна	255.
109	8. "	Указ, којим се тумачи уредба од 7. Марта 1836 г. о примању странаца у државну службу односно професора, инципира и доктори без откуста	256.
110	26. "	Указ, да се лекарина кад при кувању стоке на карантину присуствују по 3 лиценцијске плаћа	257.
			258.

БРОЈ	ДАТУМ	И Т А Ј Е	СТРА- НА
111	6. Септембра	Решење да се у сваком селу само по један дућан отвори и да онај, који отвори, плаћа општини 50 талара год. аренде.....	259.
112	6. "	Указ, којим се одређују 2000 талара из државне касе на школе младана у стране земље на науке.....	260.
113	17. "	Решење о томе: да приватни могу при парантинима меане држати.....	261.
114	18. "	Решење, да меснице у будуће не плаћају аренде него само акцие.....	262.
115	9. Октобра	Уредба о одвојењу лица од гимназије. Да лице има своју, а гимназија своју управу; о бирању ректора у лицејуму; о деловодству и постављању наставника у лицејуму и овога дужности.....	263.
116	24. Октобра	Решење о томе: да се приход од зандре, који је ђумрук београдски плаћавао, уступа општинама.....	265.
117	28. "	Указ, којим се наређује да управитеља и секретара познице београдске држава поставља и плаћа; а општинске судије и два нежа позница да сама општина бира и плаћа.....	266.
118	1. Децембра	Указ, да се десетак у државну касу узима на земље иза турка оставише, докле их узимање неопходно.....	267.
119	5. "	Решење о продаји општинских и државних владова, и о издужењу земљама.....	268.
120	9. "	Решење, да патентира оружја и сребри само по 1 монна свог могу водити пре премештају.....	270.
121	12. "	Указ, којим се плата учитељу банлиста одређује у 400 талара.....	271.
122	31. Децембра	Решење, да се суд београдски подели на два одељења; да се за друго одељење узму лица са стране, којима да се плати подвоз и квартал по сиршету дела навода учи-ни због окуплет живљења у Београду.....	272.
1841 г.			
123	25. Априла	Указ, да се сва надлежности централне државне управе казначејства и апелационог суда из Крагујевца у Београд преседе.	273.
124	1. Јуна	Промне дужности за члн. држ. штампаре.	275.
125	9. "	Решење о пресељењу апелационог суда из Крагујевца у Београд.....	286.
126	2. Августа	Уредба о пензији чиновника.....	287.
127	11. "	Указ, по коме се издржава од општина одузима и даје каси државној.....	294.
128	13. Новембра	Уредба о тарифи новца турских и јерусалимских.....	296.

БРОЈ	ДАТУМ	И Т А Ј Е	СТРА- НА
129	9. Децембра	Указ о новинци данка на 6 талара...	298.
130	9. "	Прокламација кнеза Михаила у којој се разлике потреба зашто се данак новинара.....	299.
1842 г.			
131	18. Фебруара	Указ, којим се установљава званично државног епштеала.....	302.
132	27. Марта	Уредба о таксама епштеалца, о побољшању њиховог стања, редуковању парохиа, и о данању пароху куће са зградама и одређена простором земље.....	303.
133	8. Априла	Уредба о српској парохији и одлучавању Срба на њене отаџбине.....	307.
1844 г.			
134	20. Октобра	Правила о плаћавању ђумручних такса.....	312.
1845 г.			
135	4. Јуна	Проштрете уредбе о томе, да се поред календара на недостатке у касна осуђују на плаћање и они старији чиновници, који други кључ с њима држе.....	313.
1846 г.			
136	3. Јуна	Решење, да се дворуна комисија одређеним начел. правосудија против чиновника плаћа из државне касе на од кривца на-вешћује.....	314.
137	25. "	Расписане начел. унутр. дела, којим су прописана правила о поступању колико вла-сти са чиновницима и распродавању њиховим имовином.....	315.
1851 г.			
138	20. Децембра	Устројство европско-азијског заведења у Топчидеру издано Министром унутрашњих дела на основу законодавног решења од 29. Новембра 1851.....	317.
1852 г.			
139	10. "	Решење о томе, да се данак од сиротних кулаца не плаћајује.....	320.

БРОЈ	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРА- НА
1855 г.			
140	19. Јануара	Решење о давању подвоза наседавајућим се Пригорцима	471.
141	8. Марта	Решење да се такса у Ђумруку београдском за увознеће сеиана у амбар од 10 на 20 пара чар. на центу податне и одатне да се амалина Ђумручким плата повиси.....	331.
142	3. Маја	Тумачење §. 832 грађ. зак. у смотрењу обавезности онога, који се на обвезника подписао као један и платан, тако да повериоцу стоји на воли или обонку или сваког по особ тужити за плаћању дуга	332. 333.
143	26. Новембра	Устројство артиљеријске дирекције....	333.
1856 г.			
144	9. Јуна	Решење, којим се поопштрава налог подн. властима о плаћавању данка од иградника и дешицаца	337.
145	21. Јуна	Решење, којим се поопштрава налог на све како државне тако и општинеке власти о томе, да оне при плаћавању данка обрате пажњу на постојеће прописе	339.
146	30. Октобра	Решење о наседавању Језреја српских поданица унутрашњости Србије	340.
1857 г.			
147	15. Јула	Решење да централна надлежатељства могу држати стране новине и да их плаћају на кредит одређеног на трошкове кинцеларијске	342.
1859 г.			
148	8. Маја	Решење да се од аустр. поданица за изирање касом плаћајује онолико таксе на потражнички местина, колико и аустријска власт од наших сутника плаћајује.....	473.
149	18. "	Решење о превозним таксама на Ђумручкия текијском и кладовском	343.
150	26. Септембра	Указ о слободи рада и занимања за све грађане српске без раднице вере и народности	346.
151	20. "	Решење о томе, да се куће ван села по властима настањене патраг у село прате.	474.

БРОЈ	ДАТУМ	Ш Т А Ј Е	СТРА- НА
152	12. Децембра	Решење којим се својана суд вар. Београда са судом округа београдског под именом, привремено одељење суда окр. беогр	347.
1860 г.			
153	26. Јануара	Трговачки законик	348.
154	19. Фебруара	Решење о томе: да се установи апелациони суд за кривична дела, који да се управља по устројству суда сада постојећег за грађанска дела и одређује му се персонал. Овим су решењем регулисано и плате за оба апелац. суда	384.
155	21. Априла	Решење односно издржавања казни смртенака окривљених и осуђених услед изасланих у народ комисија на основу решења од 15. Априла 1859 г.	386.
156	11. Јула	Расписе повечатељства унутр. дела којим је определена одговорност окружних и средњих старешина, који поверавају практицима руковање са касом депозитном.	387.
1861 г.			
157	7. Марта	Решење о томе, да за мерило данка буде она процењена вредност имања чиновничког, коју је повисила комисија наша	389. 390и
158	17. "	Закон о стедитном поступку.....	392.
159	17. Јуна	Решење којим су извршитељи предани и подн. њени у свему подн. властима	475.
160	17. Августа	Устројство народне војске	439.
1862 г.			
161	27. Априла	Закон о устројству артиљер. управе ...	451.
1866 г.			
162	16. Новембра	Решење, којим се укида 1-ва тачка §. 15 устр. касац. суда, а у §. 16 додата 4-та тачка: да опште заседање решава и оне предмете, у којима виши суд неби усвојио примене које му је узанило на пресуду једно одељење касац. суда.....	457.
1869 г.			
163	17. Маја	Решење, којим се друштво на пољску привреду ослобођава од сваке Ђумручнице и при извозу и при увозу, како за сирове па	

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРА- НА
		новску приреду, биље, семење, тако и за све што би за његову потребу са стране долазило или из стране од њега одлазило.	458.
1871 г.			
164	21. Октобра	Решење, којим се овлашћује Министар-финансије да на основу закона о окружним штедоницама, може учинити помоћ из државне касе за све штедонице највише до 150.000 П. н.	459.
165	23. "	Закон о издавању уверека при продаји стокe	460.
1872 г.			
166	21. "	Решење, којим се овлашћује Министар-финансије, да опш. дужницима управе фондова чија је добра она на јавној продаји купила и са њима рукује — може повратити њихова добра, ако потпуно обезбете касу управе фондова	463.
1873 г.			
167	24. Јануара	Распис Министар. унутр. дела којим су прописана правила како треба вршити месечни преглед каса депозитних у окружним и срезовима	464.
1874 г.			
168	12. Јуна	Указ о томе да се на основу чл. 18 и 21 закона од 15. Јануара 1871 г. о заложницама, повиси интерес на 9%, на оне новце, које управља фондова на зајам издаје; и да управља на оне капитале који јој на руковање буду долазили плаћа највише до 7% интереса	466.
169	12. "	Решење, којим се, на основу измењеног члана 8. закона од 16. Јануара 1874 год. одређује, да указ од 12. Јуна 1874 год. односно одређења интереса на капитале код управе фондова, важи у свему и за окружне штедонице	467.
1875 г.			
170	18. Октобра	Указ, којим се смањује интерес код управе фондова од 9 на 6%. Овак губи снагу	

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРА- НА
171	23. Октобра	своју указ од 12. Јуна 1874 године о повишењу интереса на 9%	468.
		Указ, којим се своди плаћање интереса код окружних штедоница од 9 на 7%, и наређује да се штедонице у осталом управљају по закону о окружним штедоницама од 21. Октобра 1871. и овога измена од 16. Јануара 1874.; а губи снагу указ од 12. Јуна 1874 године	470.

РЕГИСТАР

30-га зборника.

А.

- Акција** — да плаћају механиције в. механе.
- Алије** — и пустаре оглашене за државна добра и забрањено пуштање стоке у туђ атар. указ од 3. Јула 1835. зб. 30 стр. 85. — Кад је спор о каквој алији између појединих села, како се има по-ступати, решење од 12. Нов. 1836. зб. 30. стр. 150.
- Амали** — при Ђумруку београдском в. Ђумруци.
- Апелациони** — суд премештен у Београд. в. судови. За кривична дела апелациони суд установљен в. судови.
- Апсане** — при исправничествама за женске да се подигну а друге зграде као ар за коње и мутвак за јело да се не граде. решење од 19. Марта 1836. зб. 30. стр. 107. Устројство економско-апсанског завода у Тончидеру од 20. Децембра 1851. зб. 30. стр. 317.
- Апсански завод** — в. апсане.
- Аренде** — да се на три године лицентирају. Указ од 11. Марта 1837. зб. 30. стр. 177.
- Артиљеријска** — дирекција. в. војска.
- Ассора** — и вице ассора чини установљен. в. чиновни.

В.

- Бандиста** — учитељу плата одређена в. војска.
- Батине** — као казна над кметовима укинута в. дужности.
- Бегунци** — из Аустрије да се враћају патраг. наредба од 26. Јуна 1836. зб. 30. стр. 121. Само жене од мужа побегне да се на

тражење мужа враћају, указ од 8. Маја 1838. зб. 30. стр. 228.
Бегунци морају десет сити од обале даље бити и пасош им се не сме давати да тумарају, циркулар од 20. Јуна 1838. зб. 30. стр. 236.

Безбедност — личности и имаовине в. лична безбедност.

Београд — барон добија полицију о државном тронку а општина прилично суд о своме тронку, решење од 28. Октобра 1839. зб. 30. стр. 266. у Београд се премешта централна управа в. централна.

Београдски — суд в. судови.

Визе — на туђим плацелима подигнуте в. плацели.

Вогослужевца — правила од 8. Јуна 1837. зб. 30. стр. 197.

Војнички — фонд в. фонд.

Бракови — како се свршавати имају, правила од 20. Марта 1837. зб. 30. стр. 180.

В.

Вакунско — земље да припадну црквима а оне које су без сабије, правителству, решење од 4. Августа 1839. зб. 30. стр. 256.
Решење о продаји државних и општинских плацева, и о закупима, од 5. Децем. 1839. зб. 30. стр. 268.

Визе — в. пасоши.

Војених — команданта дужности в. дужности.

Војска — војено-полицијна канцеларија при савету државном са засебним кругом радње установљена, 2. Марта 1837. збор. 30. стр. 164. Ова канцеларија да отпирва сва војена дела и рачуне од државне нишарке води, решење од 6. Маја 1838. збор. 30. стр. 227.

Наредба о давању рачне на војску од 14. Јуна 1837. зб. 30. стр. 206. — Подела војене полицијне канцеларије на војску и комесаријатску од 30. Септ. 1838. зб. 30. стр. 242. Учителу бандисти одређена плата 12. Децембра 1839. зб. 30. стр. 271

Устројство дирекције артилеријске, од 26. Нов. 1855. зб. 30. стр. 333.

Устројство народне војске од 17. Августа 1861. збор. 30. стр. 439.

Закон о устројству артилеријске управе од 27. Априла 1862. зб. 30. стр. 451.

Г.

Гимназија — в. школе.

Главно — назначејство в. назначејства.

Гора — сува и неродна да се сече за домаћу потребу в. шума. А род-гора да се несече в. шуме.

Грађанскога — законика тумачење §. 832. од 3. Маја 1855. зб. 30. стр. 332.

Д.

Данак — правила о попису глава за данак од 20. Фебр. 1837. зб. 30. стр. 160. Правила о наплаћивању данка од 7. Маја 1837. зб. 30. стр. 187. И страници да плаћају данак в. страни поданици. Расписивање данка припада држав. савету, указ од 11. Маја 1838. зб. 30. стр. 230. Повишење данка на 6 талера по улазу и прокламацији од 9. Децем. 1841. зб. 30. стр. 298 и 299. Од сиротних пунила данак се неплаћајује, решење од 10. Децем. 1852. зб. 30. стр. 329. О наплати од земљанаца и нерадника, решење од 9. Јуна 1856. зб. 30. стр. 337. Обраћа се боља пажња да се погрешно неплаћајује данак, 21. Јуна 1856. зб. 30. стр. 339. О наплати данка од чиновника, решење од 7. Марта 1861. зб. 30. стр. 389.

Десетак — на турске земље в. турске земље.

Дефиници — у окружној каси кад се појави одговара и казначеј и начелник који други клуч од касе држи, решење од 4. Јула 1845. зб. 30. стр. 313. Кад практикант учини дефиници, одговара онај чиновник који му је поверно руковање о новцима, распис од 11. Јула 1860. зб. 30. стр. 387.

Дијурна — лекарима карантинским в. карантини.

Дирекција — артилеријска в. војска.

Доботарија — в. лиценцијација.

Добра — државна в. алије в. плацели.

Досељеници — в. насељеници.

Дрва — сува и неродна за домаћу потребу слободно је сећи в. шуме.

Државна — добра в. алије в. плацели.

Државни — савет в. савет.

Друштво — пољске привреде ослобођено плаћање ђумручине на извесне предмете в. ђумручина.

Дугови — на шта се немогу учинити в. дужници.

Дужници — кад се за дуг могу затворити, пропис од 20. Априла 1836. зб. 30. стр. 109. — У варошима на кућу и у селима на

кућу бантину два вола и краву нико се задужити неможе, указ од 29. Маја 1836. зб. 30. стр. 119. — Објашњење овога указа за дугове пређе учињене, од 1. Јула 1836. зб. 30. стр. 123. Интерес на дуг опредељен 12⁰/₁₀₀ годишње, указ од 24. Марта 1837. зб. 30. стр. 179. Објашњење указа од 29 марта 1836. о кућама које се за дуг продати немогу, од 28. Јуна 1837. зб. 30. стр. 205.

Дужности — војених командишта, и исправничества и среских старешина и свију при њима чиновника, прописане 11. Новембра 1836. зб. 30. стр. 134. Дужности среских старешина измењене и кметови од телесне бантите изузети, 7. Новембра 1838. зб. 30. стр. 213.

Дунђерске — наднице в. наднице.

Дућани — по селима да се отварају, решење од 6. Септембра 1839. зб. 30. стр. 259.

Б.

Љумруци — да се не дају под аренду него за правителство задрже, решење од 26. Јула 1839. зб. 30. стр. 254. — Аналима при београдском Љумруку помишана плата, 8. Марта 1855. збор. 30. стр. 331. О наплати превозне таксе в. свеларина.

Љумручина — на извоз стоке да се наплаћује за фонд школски и шпиталски в. фонд. Уопште да се по досадашњем начину наплаћује, решење од 20. Октоб. 1844. зб. 30. стр. 312. Набавке за друшт. пољске привреде ослобођене Љумручине, 17. Мар. 1869. зб. 30. стр. 458.

В.

Евреји — в. Јевреји.

Економи — који су заведени били, укидају се и среске власти да опомину народ на уредније вршење пољских послова, 13. Септ. 1837. зб. 30. стр. 211.

Економно — заведење у Топчидеру устројено в. аисане.

Ергела — да се подиже добрим сојем коња за државу и за приватну потребу; решење од 24. Маја 1836. зб. 30. стр. 118.

Ж.

Жировница — од општина одузета и државној каси као приход предата, решење од 11. Августа 1841. зб. 30. стр. 294.

З.

Зајам — в. дуг. Из управе фондова зајам в. фондова управа.

Законик — трговачки в. трговачки законик.

Затвор — дужника в. дужници.

Званична — прениска у којој се форми води и какве су титуле појединих надлежности, уредба о томе од 29. Јуна 1835. зб. 30. стр. 75.

Званичан — посао када се ради в. канцеларијско време.

Званична — тајна да се строго чува, наредба од 5. Октобра 1836. зб. 30. стр. 126.

И.

Извршитељи — придати и потчињени полицајним властима, 17. Јуна 1861. зб. 30. стр. 475.

Интерес — на дуг опредељен в. дужници. За управу фондова и окупљене штедионице в. Фондове управа и штедионице.

Исправничества — чланови да не смеју које држати и јела кувати код здација исправничества в. аисане. — Дужности исправничества в. дужности. — Исправничества да са страним властима немају непосредно спошење, циркулар савета од 18. Нов. 1833. зб. 30. стр. 151. — Пандури исправничества добијају на сат мурасела (попутине) по 1. гр. чарш. решење од 5. Марта 1837. збор. 30. стр. 167. Исправничества да се зову магистрати в. савет.

Ј.

Јевреји — о праву њихова насељаванња решење од 30. Октобра 1856. зб. 30. стр. 340.

К.

Кабинети — књижевог устројства, в. Савет.

Казначейства — састав од 28. и 29. Априла 1836. зб. 30. ст. 110. и 114. о недостатку у каси в. дефицит.

Казнени — закони. О накнади штете од крадљивана, решење од 2. Децембра 1836. зб. 30. стр. 152. — Против власти и старешина,

што су била и аншлаи пре устава, да се ништа не предузима, в. тужбе.

Канцеларијско — време рада опредељено указом од 1. Маја 1837. г. збор, 30. стр. 185.

Карантини — Надзорник карантина постављен, в. просвете поштител. — Лекарима карантинским каква дијурна за преглед стоке припада, решење од 26. Августа 1839. зб. 30. стр. 258. О механама карантинским, в. механе.

Каса — окружни недостатак, в. Деонит. — депозитних и осталих при полицијним властима прегледање и уредно руковање препоручено расписом од 24. Јануара 1873. зб. 30. стр. 461.

Касацнонога — суда устројство измењено у §. §. 15. и 16. в. судови.

Касапнице — уредба о њима од 19. Фебруара 1835. зб. 30. стр. 51.

Кметови — у име плате добијају од сваке пореске главе или по 1 цв. или у место тога један дан у години кулува, указ о томе од 1. Јуна 1835. зб. 30. стр. 84. Они су од батина изузети, в. дужности. —

Књажева — канцеларија да се зове придворна канцеларија, в. совет.

Књажевог — кабинета устројство, в. Совет.

Књиге — привне и школске може само државна штампарија печатати, в. штампарија.

Кобиле — доброт сеја да се држе за производ коња, в. ергела.

Композити — троникови да се исплаћују из касе министарства на се навада од окривљеног чиновника тражи, решење од 3. Јуна 1846. збор, 30. стр. 314.

Конзисторија — добија титулу протесвејша, решење од 27. Јуна 1836. збор, 30. стр. 122.

Конзулата — страних спомој са нашим властима одређен указом од 2. Јуна 1838. год. зб. 30. стр. 237.

Контрола — над рачунима државним припада савету по указу од 11. Маја 1838. зб. 30. стр. 230.

Коншкрипција — в. данак.

Коњи — добри да се гаје, в. ергела.

Кошеви — у селима да се подигну и храна у њих даје, решење од 12. Марта 1836. зб. 30. стр. 101. Ову храну да сваки без разлике даје, решење од 1. Јуна 1836. зб. 30. стр. 120.

Крагујевачка — полиција и њене дужности, в. полицијних власти.

Кривични — закони, в. казни.

Крчевине — кад су у спору како се пресуђују, в. књиге.

Кујунџије — из турске да се не пуштају у Србију, циркулар од 7. Августа 1837. зб. 30. стр. 208.

Кулук — канцелима, кметовима и клауђерима (мањастирима) кад и како може бити; уредба о томе од 4. Јуна 1835. зб. 30. стр. 57.

Куће — на туђим планевима подигнуте од ранијих година, в. планени.

Л.

Лађе — наше куда пристају на обали савско-аустријској, в. пловидба.

Лекари — и лекови. Такса лекарима за посете одређена а лекови сваки да плаћа, 11. Нов. 1836. зб. 30. стр. 133. Отровни лекови да се без рецепта дипломираног лекара не смеју продавати, решење од 6. Фебр. 1837. зб. 30. стр. 159. На продавање отровних ствари да неправичности избе, указ од 24. Марта 1837. збор, 30. стр. 178. — Карантинским лекарима дијурна одређена, в. Карантини.

Ливаде — кад су у парини, како се пресуђује, в. књиге.

Лична — безбедност и имовина стављена под гаранцију и слобода трговине проглашена указом од 16. Октобра 1837. зб. 30. стр. 217. Слобода рада и занимања за све грађане српске без разлике вере и народности проглашени указом од 26. Септембра 1859. зб. 30. стр. 346.

Лицитарација — да се средством доброна врли а телом да се укину и такса за добонарију одређена 17. Фебр. 1838. зб. 30. стр. 220. Допува ове наредбе од 30. Априла 1838. зб. 30. стр. 225.

Лицеј — в. школе.

Лутрија — забрањена указом од 29. Маја 1837. зб. 30. стр. 101.

М.

Манастири — да се потпомажу од народа, решење од 22. Авг. 1837 збор, 30. стр. 209.

Мандра — в. приход од ње, в. општине.

Међе — кад су опарничене како се пресуђује, в. књиге.

Монаулане — в. поште.

Механе — сеоске и варошке колику аренду да плаћају, решење од 21. Маја 1836. зб. 30. стр. 117. Решење о механама карантинским од 17. Септ. 1839. зб. 30. стр. 261. — Механије да не плаћају аренде него само акциз општинама, решење од 18. Септ. 1839. збор, 30. стр. 262.

Милан Обреновић — ступа на књажески престо, в. Милош Обреновић.

Милош Обреновић — кљаз српски одриче се кљазешког достојанства у корист свога сина Милана. 1. Јуна 1839. зб. 30. стр. 249. М уступа му у наслеђе престо. 1. Јуна 1839. зб. 30. стр. 250.

Мурасела — пандурима исправничества по колико се плаћа. в. исправничества.

И.

Иаднице — мајсторима (дућѣрима, цинцарима и тогама) њиховим калѣма и чпрацима одређене. 4. Августа 1838. зб. 30. стр. 240.

Народна — војска установљена. в. војска.

Насељеници — о помоћи насељеницима из Црне Горе. решење од 19. Јануара 1855. зб. 30. стр. 471.

Начелници — окружни и српски кад се премештају у друго место, могу са собом само једног мојка водити. решење од 9. Дек. 1839. збор. 30. стр. 270.

Новине — забавнике и књиге да може само државна штампарија печатати. в. штампарија. — Правила о држављу српских новина и објављивању уредаба средством петих. од 30. Маја 1837. збор. 30. стр. 192. Новине српске и стране да се могу по свима централним надлежностима држати и плаћати из трешкова канцеларијских. решење од 15. Јула 1857. зб. 30. стр. 312.

Повчаца — тарноа. в. тарноа.

Н.

Њиве — ливаде, крчевине и међе, кад су у спору како се престојје; пропис о томе од 1. Марта 1835. зб. 30. стр. 55.

О.

Обори — у селима да се заведу и пољаци за ватање стоке држе. указ од 31. Октобра 1837. зб. 30. стр. 219.

Окружни — трешкови. в. трешкови.

Општина — саме да плаћају себи полицају. циркулар од 12. Јуна 1837. зб. 30. стр. 203. Приходи општинама од акциза. в. механе. Општинама припадају приходи од мандре. решење од 24. Октобра 1839. зб. 30. стр. 265.

Општински — плацеви. в. плацеви.

Островни — лекови. в. лекари и лекови.

П.

Пандури — исправничества какву поштину добијају. в. исправничества.

Парнице — о њивама, ливадама, крчевинама и међама како се воде. в. њиве. — о алијама. в. Алије. — о дуговима. в. дужници. — о државним добрима. в. Правсбранилац.

Пасоши — визе и тескере. Пропис за турске поданике од 6. Јануара 1837. зб. 30. стр. 158. Проштрење предаба о издавању пасоша. од 20. Јуна 1837. зб. 30. стр. 207. О визи за аустријске поданике решење од 8. Маја 1859. зб. 30. стр. 473.

Пенаја — чиновника, уредба о њој од 2. Августа 1841. зб. 30. стр. 287.

Плацеви — и куће туђе на њима подигнуте од ранијих година; пропис правних односија господара плаца и господара бине од 28. Фебруара 1836. зб. 30. стр. 96. и од 3. Јула 1839. стр. 252. Решење о предаји општинских и државних плацева. в. загуске земље.

Пловидба — наших лађа по савско-аустријској обали уређена 15. Јуна 1838. зб. 30. стр. 233.

Пиктомци — државни на страни. решење од 16. Септ. 1839. зб. 30. стр. 260.

Поданици — које су нани и како постоју и које су страни. указ од 24. Октобра 1836. зб. 30. стр. 130. Уредба о српском припођењу и о одиштању Срба из њиховог отаѣства од 8. Априла 1842. збор. 30. стр. 307.

Поданство — в. поданици.

Полицаја — дужности. в. полицајних власти.

Полицајних — власти дужности прописане 10. Августа 1835. збор. 30. стр. 87. — За полицају крагујевачког прописане 2. Јула 1836. збор. 30. стр. 124. — О општинској полицији. в. општине. Крагујевачку полицију да држава плаћа. решење од 19. Јуна 1837. збор. 30. стр. 204. Београдску полицију да плаћа држава. решење од 28. Октобра 1839. зб. 30. стр. 266.

Пољске — привреде друштво не плаћа љумручину на извесне предмете. в. љумручина.

Пореза — в. данак.

Поште — одређени коњи за манулане да се плаћају из државне касе. да се добре сурудије држе и писма брзо носе. наредба од 30. Маја 1838. зр. 30. стр. 231.

- Правобранилац** — у партидама око државних добара да буде назначен окружни, по указу од 20. Јуна 1839. зб. 30. стр. 251. Установљено звање општина 18. Фебр. 1842. зб. 30. стр. 302.
- Практиканти** — да не рукују с новцима, а ако им се повери руковање ко одговара, в. дефиниц.
- Премиска** — значини и титуле појединих владатељства, в. значиниа премиска.
- Прирез** — за окружне трошкове како се тропи, в. тропкови.
- Прописе** — за партиде о њивама, ливадама, кривинама и међама, в. њиве.
- Просвете** — понечитеља и надзорника карантинна звање установљено 10. Маја 1838. зб. 30. стр. 229.
- Пунилни** — поступак. Правила о руковању са иманем пунила, од 7. Марта 1837. зб. 30. стр. 174. Накнадна правила о пунилцима, о давању новца пунилних под интерес и о оснивању фонда пунилних и таксе за тај фонд, од 17. Фебруара 1838. зб. 30. стр. 221. Наредба о продаји пунилних добара, од 3. Августа 1838. зб. 30. стр. 238. Расписе за брже поступање при поштом имања, од 25. Јуна 1846. зб. 30. стр. 315.
- Пустаре** — оглашавају се за државна добра, в. Азије.

Р.

- Рада** — и занимања слобода, в. лична безбедност.
- Расељаваше** — кућа изван села забрањена, в. Ушораваше.
- Рачуни** — државни како се прегледају и контрола.

С.

- Савет** — државни, његово устројство и устројство пљажског кабинета, од 14. Фебруара 1835. зб. 30. стр. 23. Устројство и круг радње државног савета од 29. Јуна 1835. зб. 30. стр. 59. — Правила о гласању и решавању у државном савету, од 5. Јануара 1837. збор. 30. стр. 155. — Закључења своја да савет најпре Књазу на потврђење поднесе на онда експедира, решење од 21. Фебр. 1837. зб. 30. стр. 163. — При савету заведена војено-полиц. канцеларија са засебним кругом радње, в. војска. — Правила о деловодству у државном савету, од 3. Марта 1837. збор. 30. стр. 165. — У пресудама сваки члан савета своје мњење да ставља, указ од 5. Јуна 1837. зб. 30. стр. 195. Управителни савет, да се зове „књажевски савет“, несправничество „магистрат“, а књажевска

- канцеларија „придворна канцеларија“, указ од 28. Септ. 1837. збор. 30. стр. 213.
- Свештенство** — Уредба о побољшању стања мирског свештенства заједно са таксима за свештенодејства, од 27. Марта 1842. зб. 30. стр. 303. Решење о извршењу казни над свештеницима осуђени изванредним и апелационим судом, од 21. Април. 1860. зб. 30. стр. 386.
- Села** — да се шпорављају, в. ушораваше.
- Сески** — дућан, в. дућани.
- Сигурност** — личности и имовине, в. лична безбедност.
- Скеларина** — о наплаћивању скеларине при ђумрудима, решење од 18. Маја 1859. зб. 30. стр. 343.
- Скупштина** — народна кад год буде потреба да се држи, указ од 18. Марта 1839. зб. 30. стр. 248.
- Слобода** — трговине рада и занимања проглашена, в. лична безбедност.
- Среских** — старешнина дужности, в. дужности.
- Стоциници** — поступак и уводна правила закона о том поступку, од 17. Марта 1861. збор. 30. стр. 390. и 392.
- Стока** — у туђ атар да се не пушта, в. Азије. А узajамно суседна села да пуштају, в. шуме. Страна стока кад у Србију пређе да се одма потраг проба, указ од 5. Маја 1838. зб. 30. стр. 226. — Закон о издавању уверења при продаји стоке, од 23. Октобра 1871. зб. 30. стр. 460.
- Страни** — поданици (аустријски) да се у службу без отпуста не примлају, а ако су примљени да се не трпе ако отпуст из свог поданства не изваде, решење од 7. Марта 1836. зб. 30. стр. 99. Допуна овога решења од 19. Марта 1836. зб. 30. стр. 105. — Страни поданици који трговину или инвекцију воде, шта имају плаћати држави, указ од 10. Јуна 1837. зб. 30. стр. 200. Да имају и давак и прирез и општинске трошкове и те у кирију да им се урачуна на гласе за њих да плаћају, циркулар од 13. Нов. 1838. зб. 30. стр. 246. Накнадно решење којим се страни у службу без отпуста могу примати, од 8. Августа 1839. збор. 30. стр. 257.
- Судови** — несправничества магистрати и велики суд и круг њихова рада као и круг судског рада у савету, одређен указом од 28. Септ. 1837. зб. 30. стр. 214. Београдски суд у два одељења да ради, решење од 31. Дек. 1839. зб. 30. стр. 272. Апелациони суд премештен из Крагујевца у Београд, 9. Јула 1841. зб. 30. стр. 286. — Устројство трговачког суда и прелазно наређење за послове који њему спадају, од 12. Дек. 1859. зб. 30. стр. 347. Подела апелаци-

црног суда на кривични и грађански и плата чиновника оба суда од 19. Фебр. 1860. зб. 30. стр. 384. Тацна 1. §. 15. Устр. тасац. суда укниута, а §. 16. додата 4. тачка 16. Нор. 1866. збор. 30. стр. 157.

Суруције — в. пошта.

Т.

Тајне — званичне да се чувају, в. званична тајна.

Таксе — канцеларијске и парничне прописане уредбом од 18. Марта 1836. зб. 30. стр. 104. — Допуна оне уредбе о пођењу рачуна о таксама од 2. Маја 1836. зб. 30. стр. 115.

Тарифа — повчана од 13. Дек. 1836. зб. 30. стр. 153., од 13. Нов. 1841. зб. 30. стр. 296.

Телали — увидају се, в. лиценција.

Типографија — в. штампарија.

Титуле — појединих надлежатељства, в. званична преписка. — Конзисторија добија титулу пречесмејна, в. конзисторија.

Трошкови — обрзани; прирез на њих да се не сме трошити без решавња савета; решење о томе од 14. Дек. 1835. зб. 30. стр. 89.

Трговачки — законик од 26. Јануара 1840. зб. 30. стр. 348.

Трговачког — суда устројства, в. судови.

Тужбе — против власти и старешина што су кога били и апелан пре устава, да се не предузимају, у поступак, решење од 13. Јула 1839. збор. 30. стр. 253.

Турске — земље. Уређење о њиховом одкупу од 1. Декем. 1839. збор. 30. стр. 267. в. Вакупске земље.

Ћ.

Ћуприје — на друмовима и рекама како да се граде и исплаћују, решење од 7. Марта 1836. зб. 30. стр. 98. — Измена овога решења односно тога шта ће се на касе приреске плаћати, од 19. Октобра 1836. збор. 30. стр. 128.

У.

Уверења — при предаји стоке заведена в. стока.

Униформе — за све чиновнике и чинове прописане 6. Марта 1837. зб. 30. стр. 168. и 169. Раалка између војених и државних чиновника, указ од 29. Маја 1837. збор. 30. стр. 189.

Управитељни — совет в. совет.

Устав — књажевства Србије од 3. Фебруара 1835. зб. 30. стр. 1. Другог устава од 1838. год. допуна о наредној скупштини в. скупштина.

Ушораване — села наређено указом од 8. Марта 1837. зб. 30. стр. 175. Расељаване кућа назван села забрањено 29. Септембра 1859. зб. 30. стр. 474.

Ф.

Фишкар — в. правобранилац.

Фонд — школски и шивтаљски установљен и за њега се наплаћује ђурчина на извоз стоке, указ 9. Јуна 1837. зб. 30. стр. 199. У овај фонд да се наплаћује од сваке вечанице по 1. дванцик, указ од 11. Јуна 1837. зб. 30. стр. 201.

Фондова — управа да може повратити купљена за се добра оним дужницима, који је обештете, решење од 21. Октобра 1872. зб. 30. стр. 463. Ново опредељење интересе на капитале управе фондова, од 12. Јуна 1874. зб. 30. стр. 466. Смањење интереса од 18. Октобра 1875. зб. 30. стр. 468.

Форма — званичне преписке за све власти в. званична преписка.

Ц.

Централна — државна управа пренешта се из Крагујевца у Београд, решење од 25. Априла 1841. зб. 30. стр. 273.

Црквене — земље в. вакупске.

Црквену — службу како треба слушати и на њој се понашати в. бо-служења.

Црногорци — овамо досељени како да се помажу в. насељеници.

Ч.

Часови — канцеларијског рада в. канцеларијско време рада.

Чиновни — „асесора“ и „вице-асесора“ установљени, 9. Новемб. 1836. зб. 30. стр. 132.

Чиновне — знаке печивоним лицима забрањено носити, 2. Јуна 1838. зб. 30. стр. 232.

Чиновници — страни поданини у служби налазећи се да се не трпе ако отпуст из свога поданства неизваде, в. страни поданини. —

Да чувају званичну тајну, в. званична тајна. — Дужности ил. хове в. дужности. — У које време раде чиновници в. канцеларијско време, 0 пензионирању в. пензија.

III.

Шингарка — државна снага под руковање и рачуне војено-полиц. канцеларије в. војска.

Школе — Уредба о лицеју и гимназијама, од 9. Октобра 1839. збор. 30. стр. 263.

Школски — фонд в. фонд.

Штампарија — државна само може да повине календаре, забавнике и књиге црквене и школске печата и издаје, указ од 12. Јула 1835. збор. 30. стр. 86. Превне дужности чиновницима штампарије, од 1. Јула 1841. зб. 30. стр. 275.

Штедионице — окружне добиле помоћ из државне касе у сто педесет хиљада дуката, 21. Октобра 1871. зб. 30. стр. 459. Ново опредељење интереса на капитал штедионице, од 12. Јуна 1874. зб. 30. стр. 467. Смањење интереса од 23. Октобра 1875. зб. 30. стр. 470.

Шума — сува и неродна да се може сећи за домаћу потребу и околна села узјамно да могу стоку у своје атаре пуштати; решење од 12. Јануара 1836. зб. 30. стр. 90. А родну гору забрањено сећи 29. Јануара 1836. зб. 30. стр. 92.

Шумари — за сваки срез да се изберу; решење од 26. Фебр. 1836. зб. 30. стр. 94. Укннути шумари, 8. Јуна 1837. зб. 30. стр. 196.

